

วารสารชัยภูมิปริทรรศน์

Journal of Chaiyaphum Review

ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม - สิงหาคม 2567)
Vol. 7 No. 2 (May – August 2024)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นวารสารตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิชาการ บทความวิจัย บทความทบทวนวรรณกรรม และบทความวิชาการประเภทอื่นๆ
2. เพื่อเป็นสื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงวิชาการของนักวิจัยและนักวิชาการทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ
3. เพื่อเป็นวารสารเสนอองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนานุชนตามหลักการศึกษาเชิงพุทธศาสนาและศาสตร์ต่างๆ
4. เพื่อพัฒนาวารสารให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาและเป็นการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพผลงานการวิจัยและบทความทางวิชาการทางพระพุทธศาสนาและศาสนาต่างๆ รวมทั้งปรัชญาให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน TCI

เจ้าของ

กองบรรณาธิการวารสารชัยภูมิปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ เลขที่ 97 หมู่ที่ 14 บ้านโนนเหลื่อม ตำบลนาฝาย อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ 36000 โทรศัพท์ 082-134-1049, 082-443-9987

ที่ปรึกษา

พระพรหมบัณฑิต, ศ.ดร.

พระเทพภาวนาวิกรม

พระราชปริยัติกวี, ศ.ดร.

พระเทพปวรเมธี, รศ.ดร.

พระราชสีมาภรณ์

พระราชปริยัติมุนี, รศ.ดร.

พระราชสีมาภรณ์

พระโสภณรัตน์บัณฑิต, รศ.ดร.

พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.

พระครูปริยัติกิตติธำรง, รศ.ดร.

พระมหาสมบุญ ฐุฑฺฒิกโร, รศ.ดร.

รศ.ดร.สุรพล สุขะพรหม

ผศ.ดร.สุรพล พรหมกุล

ราชบัณฑิตกิตติมศักดิ์, กรรมการมหาเถรสมาคม

เจ้าคณะจังหวัดชัยภูมิ

อธิการบดี

รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร

รองอธิการบดีวิทยาเขตนครราชสีมา

คณบดีคณะพุทธศาสตร์

รองอธิการบดีวิทยาเขตนครราชสีมา

รองอธิการบดีวิทยาเขตขอนแก่น

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

คณบดีคณะสังคมศาสตร์

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป

อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตร์

บรรณาธิการ

พระศรีสังฆญาณมุนี, ดร.

บรรณาธิการผู้ช่วย

ดร.พูนศักดิ์ กมล

กองบรรณาธิการ

พระเมธีสุตาภรณ์, ผศ.ดร.

พระครูสังวรวิริยรักษ์, ผศ.ดร.

พระครูใบฎีกาหัตถ์ กิตติคุณโท, ผศ.ดร.

พระมหาปัญญาวรรณ สิริภทโท, ผศ.ดร.

รศ.ดร.ประเวศ อินทองปาน

ศ.ดร.วัชร งามจิตรเจริญ

ดร.กนกกร ผลการกุล

ผศ.ดร.ตามใจ อริสุทธิโยธิน

ดร.อัญชลี ยุคล ณ อยุธยา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ประธานกรรมการมูลนิธินายแพทย์สุจินต์ ผลการกุล.

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ

พระมหามงคลกานต์ ฐิตธมโม, ผศ.ดร.

พระมหามหาวินทร์ ปุริสุตโต, ผศ.ดร.

พระครูสุภัทธรธรรม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระจตุรงค์ อาจารย์สุโก ดร.	วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ
พระมหานรินทร์ สุรพลบุญ ดร.	คณะศาสนาและปรัชญามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
	วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ
รศ.ดร.สุขพัฒน์ อนนทจารย์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.วินัย ภูมิสุข	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
	วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ
ผศ.ดร. ชาตรี ชุมเสน	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ผศ.ดร.เสกสรรค์ สนวา	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผศ.(พิเศษ) ดร.ณัฐพัชร์ วรพงศ์พัชร	ศูนย์ถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรมชุมชน
	ผู้ประกอบการ การท่องเที่ยว และการศึกษา
ดร.สุนทร ธนศิลปพิชิต	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
	วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ
ดร.สมเจต หลวงกัน	นักวิชาการประจำศูนย์วิจัยธรรมศึกษา
ดร.จักรี ศรีจารุเมธีญาณ	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยเขตอีสาน
ดร.กาญจพงศ์ สุวรรณ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
	วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ
พ.ต.ท.หญิง ดร. ปิยะนุช ศรีสรานุกรม	คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
ดร.ไพฑูรย์ มาเมือง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
	วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ
ดร.ธนรัฐ สะอาดเอี่ยม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
	วิทยาเขตสุรินทร์
ดร.ศุภานนท์ ขอบประดิษฐ์	วิทยาลัยทองสุข
ดร.คงฤทธิ แข็งแรง	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1
ดร.ศรชัย ท้าวมิตร	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยเขตอีสาน

ฝ่ายจัดรูปเล่ม/สมาชิกวารสาร

ดร.พูนศักดิ์ กมล

พิมพ์ที่

วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขที่ 97 หมู่ที่ 14 บ้านโนนเหลื่อม ตำบลนาฝาย อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ 36000 โทรศัพท์ 082-134-1049, 082-443-9987

บทบรรณาธิการ

ความเจริญเติบโตของวารสารนั้นต้องพิจารณาในหลายเรื่อง ทั้งในเรื่องคุณภาพและปริมาณ กล่าวคือเรื่องคุณภาพนั้น ทุกบทความล้วนได้รับการพิจารณาตรวจสอบบทความอย่างละเอียดรอบคอบ ส่วนเชิงปริมาณนั้นก็ได้รับบทความในจำนวนที่มากเกินเพื่อสะดวกกับการบริหารจัดการวารสาร โดยฉบับนี้มีจำนวน 15 เรื่องดังนี้

บทความวิชาการ มีดังนี้ 1) “การบริหารจัดการวัดที่มีโบราณสถานเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์” เขียนโดย พระมหามงคลกานต์ ฐิตธมฺโม, และคณะ 2) “องค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการพื้นที่ชุมชนตำบลบ่อแก้ว” เขียนโดย ภัชราภรณ์ สาคำ และคณะ 3) “การศึกษาวิเคราะห์ศูนย์กลางในพุทธปรัชญาเถรวาท” เขียนโดย พระอรรถชาติ อุตถาโต (เดชดำรง) 4) บทบาทครูสังคมศึกษากับการพัฒนาสมรรถนะในยุคดิจิทัล” เขียนโดย พระมหากวีพัฒน์ ฐิตโสภณ (ยารังษี) และคณะ

บทความวิจัยมีดังนี้ 1) “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ” เขียนโดย ปุณษ์ ขำสุวรรณ และคณะ 2) “ระดับความเป็นธรรมาภิบาลในการบริหารงานของวัดมงคลโกวิทาราม ตำบลปทุม อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี” เขียนโดย พระมหาจักรพล จุกวโร (ศรีทิม) และคณะ 3) “แนวทางการบริหารจัดการวัดในอำเภอเมืองชัยภูมิจังหวัดชัยภูมิตามหลักพระพุทธศาสนา” เขียนโดย พระครูวิธานกิจโสภณ (สิริบุญโณ/บุญทิม) และคณะ 4) ความต้องการศึกษาต่อปริญญาตรี หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการความมั่นคงปลอดภัย (หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2567) คณะรัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา” เขียนโดย ชลิดา กันหาลีลา และคณะ 5) “ผลของการนำแอปพลิเคชันโมเดลธุรกิจวัยสี่เงิน 4 มิติของระบบบริการสุขภาพ บนพื้นฐานพฤติกรรมสุขภาพและการมีส่วนร่วมของ 6 ภาคีขับเคลื่อนไปใช้ในเขตนาร่องเทศบาลเมืองและเทศบาลตำบลจังหวัดชัยภูมิ” เขียนโดย ณัฐดนัย แก้วโพนงาม และคณะ 6) “ปัญหาอายุความยื่นฟ้องคดีละเมิดเพื่อเรียกค่าเสียหายทางแพ่ง” เขียนโดย ณภัทร ใจเอ็นดู และคณะ 7) “ส่งเสริมความรักความสามัคคีปรองดองเพื่อความมั่นคงของสถาบัน และการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” เขียนโดย ณัฐดนัย แก้วโพนงาม 8) “การกล่อมเกลางานการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา” เขียนโดย พระมหามรุต ธมฺปาโล (พิริกษา) และคณะ 9) “การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ” เขียนโดย พระอธิการปณัฐสิษฐ์ ปภากร (ศรีทิพย์) และคณะ 10) “รูปแบบการพัฒนานักเรียนโดยวิธีชี้แนะเพื่อเสริมสร้างวินัยในการเรียนของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศัยภูมิ เขต ๑” เขียนโดย สุรศักดิ์ พันธุ์สง่า และคณะ 11) “มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ของผู้สูงอายุที่ไร้ที่พึ่ง” เขียนโดย ศศิธร ถีสุงเนิน และคณะ

กองบรรณาธิการขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้รับประเมินบทความ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงบทความให้มีคุณภาพตามมาตรฐานของการประเมินคุณภาพวารสารของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย Thai Journal citation index Centre (TCI)

พระศรีสังฆาณมณี, ผศ.ดร.

บรรณาธิการ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทบรรณาธิการ	ง
สารบัญ	จ
การบริหารจัดการวัดที่มีโบราณสถานเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	1
The Administration of Buddhist Monastery Containing Archaeological Sites as Eco-tourist Location	
พระมหามงคลกานต์ จิตธมโม และคณะ	
ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล :	
กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ	12
The Factors Affecting the Decision to Elect the President of the Subdistrict Administrative Organization: Case Study of Na Seaw Subdistrict Administrative Organization, Mueang Chaiphum District, Chaiphum Province	
ปุณณัช ขำสุวรรณ และคณะ	
ระดับความเป็นธรรมาภิบาลในการบริหารงานของวัดมงคลโกวิทารามตำบลปทุม	25
อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี	
The Level of Good Governance in the Administration of Mongkon Kowittaram Temple, Pathum Subdistrict, Muang District, Ubon Ratchathani Province	
พระมหาจักรพล จุกกวโร (ศรีทิม) และคณะ	
แนวทางการบริหารจัดการวัดในอำเภอเมืองชัยภูมิจังหวัดชัยภูมิตามหลักพระพุทธศาสนา	38
The Guidelines for the Management of Temples in Mueang Chaiphum District, Chaiphum Province according to Buddhism	
พระครูวิธานกิจโสภณ (สิริบุญโณ/บุญทิม) และคณะ	
การศึกษาวิเคราะห์ศูนย์กลางในพุทธปรัชญาเถรวาท	48
The Analytical Study of the Center in Theravada Buddhist Philosophy	
พระอรรถชาติ อุตถาโต (เดชดำรง)	
องค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการพื้นที่ชุมชนตำบลบ่อแก้ว	60
Local knowledge and wisdom in managing the Bo Kaeo Subdistrict community area.	
ภัชราภรณ์ สาคำ และคณะ	

ความต้องการศึกษาต่อปริญญาตรี หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการความ
มั่นคงปลอดภัย (หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2567) คณะรัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา 72

The Desire to Continue Studying in Undergraduate, the Bachelor of Arts, Majoring
in Security Management (New Curriculum 2024), Faculty of Public Administration,
Nakhonratchasima College

ชลิดา กันหาลีลา และคณะ

บทบาทครูสังคมศึกษากับการพัฒนาสมรรถนะในยุคดิจิทัล

85

The Role of Social Studies Teachers in Developing Competence in the Digital Age

พระมหาทวีวัฒน์ ฐิตโสภโณ (ยารังษี) และคณะ

ผลของการนำแอปพลิเคชันโมเดลธุรกิจวัยสี่เงิน 4 มิติของระบบบริการสุขภาพ บนพื้นฐานพฤติกรรม
สุขภาพและการมีส่วนร่วมของ 6 ภาศัขับเคลื่อนไปใช้ในเขตนาร่องเทศบาลเมืองและเทศบาลตำบล
จังหวัดชัยภูมิ 98

The Results of the Application of the 4D Silver Age Business Model of the Health
Service System Based on Health Behavior and Participation of 6 Driving Partners to
Be Used in the Pilot Areas of the City Municipality and Subdistrict Municipality of
Chaiyaphum Province

ณัฐดนัย แก้วโพนงาม และคณะ

ปัญหาอายุความยื่นฟ้องคดีละเมิดเพื่อเรียกค่าเสียหายทางแพ่ง

105

Problem of the Period of Limitations for Filing the Infringement Cases to Claim
Civil Damages

ณภัทร ใจเอ็นดู และคณะ

ส่งเสริมความรักความสามัคคีปรองดองเพื่อความมั่นคงของสถาบันและการปกครองในระบอบ
ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 118

Promote Love Unity And Harmony for The Stability of Institution And Governance
In The Regime Democracy With The King as Head of State

ณัฐดนัย แก้วโพนงาม

การกล่อมเกลາทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่
จังหวัดนครราชสีมา 129

Political Socialization According to Buddhism Among High School Students at
Buayai District in Nakhonratchasima Province

พระมหาอมรุต ธมมปาโล (พิริกษา) และคณะ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในอำเภอ
เมือง จังหวัดชัยภูมิ 140

Political Participation In Democracy According To Buddhism Of The People In
Muang District, Chaiphum Province

พระอธิการปณฺธิสฺส ปภาโกโร (ศรีทิพย์) และคณะ

รูปแบบการพัฒนานักเรียนโดยวิธีชี้แนะเพื่อเสริมสร้างวินัยในการเรียนของนักเรียนโรงเรียนขยาย
โอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 152

The Student Development Model Using Guided Methods to Strengthen Learning
Discipline of Students at the School for Expanding Educational Opportunities of
Chaiphum Primary Educational Service Area Office1

สุรศักดิ์ พันธุ์สง่า และคณะ

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ของผู้สูงอายุที่ไร้ที่พึ่ง 165

Legal measures regarding the benefits of the homeless elderly

ศศิธร ถีสุนเนิน

จริยธรรมการตีพิมพ์บทความในวารสารชัยภูมิปริทรรศน์ 176

การเตรียมต้นฉบับเพื่อการเสนอจัดพิมพ์ในวารสารชัยภูมิปริทรรศน์ 178

การบริหารจัดการวัดที่มีโบราณสถานเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ The Administration of Buddhist Monastery Containing Archaeological Sites as Eco-tourist Location

พระมหามงคลกานต์ ฐิตธมโม

PhramahaMongkholkhan Thitadhammo

พระวรพนธ์ วรธมโม (ตันท์พูนเกียรติ)

Phra woraponte varadhammo,(Tanpoonkiat)

พระสุชีศม สีสเตชปุตติโย (จิรมหาสุวรรณ)

Phra Sukheesom Silatechaputtiyo,(Jiramahasuwan)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

วัดพุทธเมตตาบุญญาภาพ

Wat Buddhamettabunyanupab

E-mail : Mongkholkhan1977@gmail.com, varadharmmo@gmail.com

jiramahasuwan@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 11 กุมภาพันธ์ 2567

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 3 พฤษภาคม 2567

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 2 มิถุนายน 2567

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจในเรื่องการบริหารจัดการของวัดโดยมีรูปแบบการบริหารองค์กรและรูปแบบของการบริหารแบบอนุรักษ์โดยเจาะจงที่เจ้าอาวาสเป็นผู้ขับเคลื่อนในการบริหารจัดการวัดที่มีโบราณสถานเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมชุมชน

ดังนั้น การบริหารจัดการวัดที่มีโบราณสถานจึงต้องการการมีส่วนร่วมและมีการอนุรักษ์เชิงวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของสถานที่นั้น ๆ จึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการที่จะเข้าใจบริบทของถิ่นนั้น และการร่วมมือของเจ้าของท้องถิ่นอันมีประชาชนและองค์กรท้องถิ่น โดยมีเจ้าอาวาสเป็นผู้นำและสร้างความเข้าใจให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการบริหารจัดการเพื่อความเจริญรุ่งเรือง

คำสำคัญ: การบริหาร, พุทธอาราม, การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ADSTRACT

The study is to make understand in the administration of the monastery by means of the specific style of organization administration and conservative administration driven by abbots at the monasteries containing archaeological sites as eco-tourist location and a learning center of community culture.

Therefore, the administration of the monasteries with archaeological sites requires engagement and conservation of the unique cultural identities of particular places. Thus, it is very important to understand the context of that place, having the cooperation between the local citizens and the organizations with abbots as leaders and creating joint understanding in monastery administration.

Keywords: Administration, Buddhist monastery, Eco-tourism

บทนำ

วัดเป็นสถานที่สำคัญ และเป็นหน่วยงานปกครองและหน่วยงานดำเนินกิจการคณะสงฆ์ และกิจการพระศาสนาที่สำคัญที่สุด และเป็นรากฐานอันสำคัญยิ่งของคณะสงฆ์และพระพุทธศาสนา เป็นองค์กรหลักในการปกครองคณะสงฆ์ หลักเกณฑ์และวิธีการต่าง ๆ เกี่ยวกับวัด ทรงตราไว้ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ทั้งสิ้น เช่นเดียวกับบทบัญญัติว่าด้วยมหาเถรสมาคม ซึ่งเป็นสถาบันหรือองค์กรปกครองคณะสงฆ์สูงสุด วัดมีฐานะเป็นนิติบุคคล คือบุคคลตามกฎหมาย และตำแหน่งเจ้าอาวาสจึงเป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญยิ่ง (พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญโญ), 2545 : 16) และสำหรับการบริหารวัดที่มหาเถรสมาคมกำหนดขึ้นนั้นมี การปกครองคณะสงฆ์ การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, 2538 : 32)

ประกอบกับการบริหารจัดการวัดในปัจจุบันยังติดอยู่กับรูปแบบเดิม ๆ อยู่กับที่ คือทรงอยู่และทรุดลงตามลำดับ ไม่ค่อยได้รับการพัฒนารูปแบบ และวางยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการวัดที่เป็นระบบและรูปธรรมที่ดี เหมาะสมในสถานการณ์ยุคปัจจุบัน ที่มีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลายด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สภาพแวดล้อม วัฒนธรรมและสังคมโลกที่ เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้น การบริหารจัดการวัดในบางสถานที่จึงมีปัญหาในด้านต่าง ๆ มาก ขาดการแก้ไขในการบริหารจัดการวัดที่เหมาะสมตามแนวทางแห่งพระพุทธศาสนา จนถึงขั้นวิกฤตขาดพระภิกษุสามเณรที่เป็นบุคลากรที่สำคัญในการบริหารจัดการวัดและพระพุทธศาสนา และกลายเป็นวัดร้างไปในที่สุด ปัญหาเหล่านี้ยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างถูกต้องถูกหลักการบริหารจัดการวัดที่เหมาะสมดังมาจากคณะสงฆ์นัก และอาจกลายเป็นสาเหตุใหญ่ อันนำพาและส่งผลเสียหายถึงความทรุดโทรมเสื่อมสลายของพระพุทธศาสนาในประเทศไทยในภายหน้าอีกด้วย (พระครูวิสุทธิธานันท์คุณ (สุรศักดิ์ วิสุทธิธำโร), 2557)

โบราณสถาน โบราณวัตถุ และจิตรกรรมฝาผนัง ซึ่งงานศิลปกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ นับเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าและเป็นเสมือนเอกลักษณ์ของความเป็นชาติไทย ปัจจุบันวัดมีบทบาทเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิมคือ การเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทศาสนสถานที่สำคัญ เพราะภายในวัดประกอบไปด้วยศิลปวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นอารยธรรมและความเจริญของชาติอันเป็นแหล่งรวม ที่สามารถศึกษาย้อนกลับไปได้ในด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี วัฒนธรรม ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม รวมทั้งการเชื่อมโยงความเป็นมาของวัฒนธรรมกับชุมชนและการตั้งถิ่นฐานของชุมชน นอกจากนี้วัดยังเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ประกอบด้วยสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่สวยงามสงบ สันโดษ ตามหลักพระพุทธศาสนา

วัดเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญ เพราะมีพุทธศิลป์เป็นแหล่งจูงใจ พุทธศิลป์เป็นทัศนูปกรณ์ในการสอนธรรมะได้อย่างยอดเยี่ยม ฉะนั้น เมื่อศึกษาความหมายของพุทธศิลป์ให้ลึกซึ้งลง

ไปแล้วจะเห็นว่าเป็นเรื่องของธรรมะทั้งสิ้น จึงเห็นว่าการอนุรักษ์ไว้นั้นมีคุณค่าทางการดำรงพระพุทธศาสนาไว้ และเป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วย และยังเป็นแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สามารถทำให้เศรษฐกิจโดยรวมของชาติดีขึ้นได้ ด้วยเหตุนี้ วัดจึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ทรงคุณค่า เพราะเป็นแหล่งรวมของวัฒนธรรม มีทรัพยากรทางกายภาพ ทรัพยากรทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม เพียงแต่จะถ่ายทอดออกไปได้อย่างไร ถ้าเราไปแยกส่วน ไม่ได้มองอย่างต่อเนื่องเป็นเหตุเป็นผล เราก็จะทำได้เพียงแค่มาวัดเพื่อถ่ายรูปสวยงาม การบริหารจัดการด้านแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาและมรดกวัฒนธรรมควรเป็นเรื่องที่มีหลักประสานกันหลายรูปแบบ รวมทั้งการบริหารทางธุรกิจ การจัดการรักษาสถานที่ซึ่งเป็นมรดกการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อุทยานธรรมด้านขนส่ง โบราณคดี พิพิธภัณฑสถาน ที่มองเห็นสัมผัสได้ และผลผลิตต่าง ๆ ทางวัฒนธรรม การจัดการท่องเที่ยวในวัดแม้กระทั่งในพระอารามหลวงยังมีข้อจำกัดอยู่มากพอสมควร ทั้งด้านกายภาพ ด้านนโยบาย ด้านการพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยวและสภาพแวดล้อม (พระมหาบุญพิเศษฐ์ จันทร์เมืองเส, 2553)

ด้วยเหตุนี้ เจ้าอาวาสจึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาเกี่ยวกับการบริหารวัดในด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ซึ่งหวังว่าจะได้ตระหนักถึงปัญหาทางด้านความรู้การบริหารวัดเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่เพื่อเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของประเทศ ซึ่งวัดที่มีการบริหารจัดการโบราณสถานในวัดเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนมีอยู่หลายแห่งที่มีอายุยาวนาน เป็นแหล่งท่องเที่ยวและเป็นสถานที่พักผ่อนของประชาชนซึ่งยังขาดรูปแบบการบริหารที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องศึกษาวิธีการแก้ปัญหาของการบริหารให้มีคุณภาพสืบไป

ความหมายการบริหารจัดการองค์กรและพัฒนาโบราณสถานเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

การพัฒนาโบราณสถานเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์ก็จะต้องทำความเข้าใจก่อนว่า ความหมายในการพัฒนามีในรูปแบบใดและนักพัฒนาทั้งหลายได้ให้ความหมายในการพัฒนาอย่างไร ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาองค์กรหรือการพัฒนาเชิงอนุรักษ์ การบริหาร หมายถึง การปกครอง (Government) การดูแลรักษาบำรุงหมุ่คณะและการดำเนินงานหรือการจัดการ (Management) กิจกรรมต่าง ๆ ของหมุ่คณะ หรือองค์กรต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงตามนโยบาย (Policy) และวัตถุประสงค์ (Purpose/Objective) ขององค์กรนั้น ๆ ด้วยดีมีประสิทธิภาพ (Efficiency) พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคล), 2548 : 26). และยังมีอีกองค์กรหนึ่งที่ให้ความสนใจของการบริหารการจัดการ ด้วยการให้ความหมายของการจัดการว่า หมายถึงการพิจารณาระบบการจัดการ ด้วยการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการบริหาร พร้อมกับการใช้วัสดุอุปกรณ์ให้เกิดความคุ้มค่าและเทคนิควิธีการตลอดจนกลยุทธ์ในการผ่อนคลายพันธุการต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนรู้ ผู้ดำเนินการเป็นสำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2544 : 20) มีองค์ประกอบ 7 ประการ ดังนี้

1. มีนโยบาย หรือแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกันทุกงานและมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนรู้เป็นสำคัญ
2. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดการทุกขั้นตอน
3. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมปฏิบัติงานตามความถนัดและความสนใจ
4. มีการคาดการณ์แก้ไขปัญหายุ่งยากต่าง ๆ จนกระทั่งเกิดความยืดหยุ่นในการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางปฏิรูปการเรียนรู้

5. ใช้นวัตกรรมหรือวิธีการ ที่หลากหลายในการดำเนินงาน
6. ใช้วัสดุอุปกรณ์ได้อย่างเหมาะสมคุ้มค่า
7. นำผลการดำเนินงานมาใช้ในการพัฒนาผู้ร่วมงานเป็นระยะ

กล่าวได้ว่า การจัดการหมายถึง กระบวนการดำเนินการตามนโยบายและแผนงานเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์การโดยอาศัยปัจจัยภายในและภายนอกองค์การ รวมทั้งวิธีการจัดกิจกรรมหลัก 5 ประการ ได้แก่ การวางแผนโดยเราจะวางแผนอย่างไรเพื่อให้แผนนั้นบรรลุเป้าหมาย การจัดองค์กรเราจะจัดการองค์กรในรูปแบบใดเพื่อให้องค์กรเดินไปได้ตามแผนพร้อมกับการชี้แนะแนวทางให้เป็นไปด้วยดี การควบคุมดูแลองค์กรและการติดตามประเมินผลการดำเนินงานขององค์กร หากแต่สิ่งที่สำคัญผู้ที่จัดการการบริหารต่าง ๆ ต้องเข้าใจบริบทและเข้าใจความเป็นมาของสิ่ง ๆ นั้น รวมทั้งเจ้าของพื้นที่อันหมายถึงเจ้าอาวาสและผู้ที่อยู่ในพื้นที่จึงจะเป็นผู้ที่เข้าใจและสามารถจัดการการบริหารกับสิ่ง ๆ นั้นได้อย่างดี

การบริหารในเชิงอนุรักษ์

การจัดการการบริหารมีอยู่หลากหลายรูปแบบแต่การจัดการบริหารในแบบอนุรักษ์นั้นเป็นไปในรูปแบบใด จึงเกิดมีแนวคิดและมีวิธีการที่นักจัดการต่าง ๆ ได้กล่าวเอาไว้ว่ารูปแบบของการอนุรักษ์ ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความคิดเห็นในเรื่องของการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ ซึ่งก็หมายรวมถึง สถาปัตยกรรมที่เป็นโบราณสถานเอาไว้ด้วย ผู้เขียนจึงขอนำเสนอเนื้อหาดังมีรายละเอียดดังนี้

การอนุรักษ์ ตามความหมายของพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2552 หมายถึงการรักษาให้คงเดิม ส่วนกรมศิลปากรได้ให้คำจำกัดความของการอนุรักษ์ไว้ว่า การดูแลรักษาเพื่อให้อยู่คงคุณค่าไว้ ซึ่งหมายถึงการป้องกัน รักษา การสงวน การปฏิสังขรณ์ และการบูรณะ (ราชบัณฑิตยสถาน 2538 125) โดยมีนักอนุรักษ์ได้ให้ความหมายเรื่องการอนุรักษ์โบราณสถานไว้ว่า การดูแลรักษาโบราณสถานเพื่อให้อยู่คงคุณค่าไว้และให้หมายรวมถึงการป้องกัน การรักษา การสงวน การปฏิสังขรณ์ และการบูรณะโบราณสถาน (สำนักโบราณคดี กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม 2550 33) และยังมีผู้ให้ความหมายของการอนุรักษ์ทั้งในมุมกว้างและมุมแคบหลายประการโดยมีความหมาย 2 นัย ในที่กว้าง การอนุรักษ์ หมายถึง การใช้และการจัดการทรัพยากรทั้งที่เป็นธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้นอย่างฉลาดจนมีการวางแผนอย่างรอบคอบสำหรับทรัพยากรเหล่านั้น เพื่อบรรลุความต้องการในอนาคตของเราเอง ซึ่งความต้องการในอนาคตมักจะหมายถึง การมีแหล่งทรัพยากรธรรมชาติใช้อย่างพอเพียงในอนาคตนั่นเอง ส่วนนัยที่มีความหมายที่แคบกว่า การอนุรักษ์จะหมายถึง การปรับปรุงหรือป้องกันอาคารหรือกลุ่มอาคารและพื้นที่อนุรักษ์ใกล้เคียง โดยมักจะเป็นอาคารที่มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรม หรือมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ บริเวณดังกล่าวอาจมีขอบเขตตั้งแต่หมู่บ้านทั้งหมู่บ้าน เช่น ถนน ตลาด กลุ่มอาคาร โบสถ์ วัด หรือแม้แต่ส่วนหนึ่งของอาคาร เป็นต้น (AppledyrdDonala 1979 294) เมื่อกล่าวถึงการปฏิสังขรณ์ได้เริ่มขึ้น หลักแห่งการอนุรักษ์ก็จะถูกละเลยไปที่ละ น้อย ๆ จนกระทั่งลักษณะและเอกลักษณ์ของอาคารทั้งหมดได้ถูกเปลี่ยนไปและได้สูญเสียจะของอาคารทั้งหมด (สมชาติ จึงสิริอารักษ์ 2548 3) จึงเป็นเหตุให้เราต้องเข้าใจการวางแผนในการอนุรักษ์ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น

การอนุรักษ์ หมายถึง การวางแผนใช้อาคารที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรมและเทคโนโลยีให้ดีที่สุด รวมทั้งการดูแลรักษาที่ดีต่ออาคาร และบางครั้งรวมถึงกิจกรรมอื่นๆ เช่น

กิจกรรมในอาคารทั้งด้านสังคมและเทคโนโลยี เช่น การรักษาบรรยากาศของชุมชน Covent Garden (ตลาดเก่าในกรุงลอนดอน) หรือการรักษาเครื่องสูบน้ำโบราณที่เมือง East Pool Mine ใน Cornwall เป็นต้น (วีระ โรจน์พจนรัตน์ 2528 12) จึงเกิดมืองค์กรต่าง ๆ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการอนุรักษ์และวางแผนการอนุรักษ์ เช่น กรมศิลปากร ให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์โบราณสถาน จึงมีการออกระเบียบกรมศิลปากรว่าด้วยการอนุรักษ์โบราณสถาน พ.ศ.2528 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้วิธีการอนุรักษ์โบราณสถาน เป็นไปด้วยความถูกต้องตามหลักวิชาการแบบสากล และให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม ประเพณี วัฒนธรรมของประเทศไทย โดยยึดหลักการสากลว่าด้วยการอนุรักษ์โบราณสถาน แห่งเมืองเวนิซ ปี 1964 (The Venice Charter) เป็นหลักการหนึ่ง ในการร่างเนื้อหาสาระภายในระเบียบกรมศิลปากรว่าด้วยการอนุรักษ์โบราณสถาน คือ

1.การจำแนกการอนุรักษ์ออกเป็น 3 ลักษณะ คือ 1.การสงวนรักษา คือ การรักษาให้คงสภาพเดิม 2.การปฏิสังขรณ์ คือ การทำให้กลับสู่สภาพอย่างที่เคยเป็นมา 3.การบูรณะ คือ การซ่อมแซมปรับปรุงให้มีรูปทรงลักษณะกลมกลืนเหมือนของเดิม แต่แสดงความแตกต่างระหว่างของเดิมและสิ่งที่ทำให้ชัดเจน

2.ให้มีการสำรวจและบันทึกสภาพโบราณสถานอย่างละเอียดก่อนลงมือบูรณะ

3.การบูรณะให้พิจารณาแยกแยะคุณค่าโบราณสถานและเน้นการรักษาคุณค่าที่เด่นที่สุดเป็นหลักแต่ให้คำนึงถึงคุณค่ารองด้วย

4.อนุญาตให้รื้อส่วนต่อเติมแก้ไขที่ทำให้คุณค่าเดิมเสียออกได้

5.การอนุรักษ์ให้คำนึงถึงภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อมรอบโบราณสถานด้วย (กรมศิลปากร 2528 230)

ความมุ่งหมายร่วมกันในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในฐานะทั้ง 3 ฐานะ ได้แก่ (อนุวิทย์ เจริญศุภกุล 2530 13 – 38)

1.การอนุรักษ์ในฐานะที่เป็นเอกสารทางประวัติศาสตร์อารยธรรมเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า ข้อมูลที่สำคัญที่สุดในงานประวัติศาสตร์นั่นก็คือ สิ่งที่ยังบันทึกไว้ด้วยตัวอักษรอย่างมีระเบียบ สิ่งที่ยังบันทึกไว้อย่างมีระบบนี้เอง จะมีคุณค่าในลักษณะที่เรียกกันทั่วไปว่าเอกสาร การศึกษาประวัติศาสตร์อารยธรรมโดยทั่วไปแล้ว สิ่งที่มีคุณค่าประโยชน์ในฐานะเอกสารก็คือบรรดาโบราณสถานที่ยืนยันคงสภาพมาจนถึงปัจจุบัน การศึกษาประวัติศาสตร์อารยธรรมในช่วงสมัยประวัติศาสตร์มักจะใช้เอกสารทั้งที่เป็นวัตถุโบราณสถานประกอบไปกับเอกสารทางประวัติศาสตร์ แต่ในกรณีเช่นยุคต้นประวัติศาสตร์ในประเทศไทยมีการบันทึกเอกสารทางตัวอักษรน้อยมากหรือเกือบไม่มีเอกสารโบราณสถานโบราณวัตถุจึงเป็นหลักฐานที่สำคัญที่ช่วยบันทึกส่วนหนึ่งปรากฏเป็นข้อเท็จจริงในยุคสมัยนั้น ดังนั้นการรักษามรดกศิลปสภาพใด ๆ ที่ผิดแตกต่างไปจากสภาพจริงก็คือการทำลาย ยิ่งจงใจเปลี่ยนแปลงมากเท่าไรก็ยิ่งทำให้เอกสารไร้ประโยชน์หมดสภาพใช้การต่อไป

2.การอนุรักษ์ในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมและความสัมพันธ์ผลทางการสร้างสรรค์ตามความเป็นจริง โบราณสถานเกือบทั้งหมด มักจะมีรูปแบบที่เป็นงานสถาปัตยกรรม ดังนั้นในสภาพการณ์เช่นนี้ จึงต้องผ่านการออกแบบ และสร้างทำขึ้นตามกระบวนการช่าง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่จะแสดงให้เห็นถึงพื้นเพการกินอยู่หรือวัฒนธรรมของชุมชนในขณะนั้น ในขณะที่เดียวกันการสร้างของช่างหรือวงการช่างก็ย่อมจะมีพัฒนาการไม่ว่าโดยประสบการณ์ในกลุ่มช่างเองหรือได้รับอิทธิพลจากภายนอก ซึ่งแสดงถึงศิลปกรรมอันเกิดจากความจรรโลงใจในยุคสมัย ความสำเร็จผลทั้งในการออกแบบและการสร้างสรรค์ จะเป็นข้อมูลที่ชี้ให้เห็นถึงความเจริญทางปัญญาและเทคนิควิธีการอย่าง

มากมาย ฉะนั้นสถานะของเมืองทั้งเมือง ผัง อาคาร ตัวอาคารขนาดต่าง ๆ ตลอดจนลวดลายที่ประดับอาคารชิ้นเล็ก ๆ ก็ล้วนแต่มีค่าในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมและความสัมพันธ์ผลทางการสร้างสรรค์ทั้งสิ้น การเปลี่ยนแปลงสภาพโบราณสถานตั้งแต่ขนาดเล็ก อาทิเช่น ทูบทำลายปูนปั้นเดิมออก การเสริมแต่งอาคารให้เต็มรูปโดยพลการก็ล้วนแต่เป็นการทำลายทั้งสิ้น ถึงแม้ว่าช่างในปัจจุบันอาจจะฝีมือไม่แพ้ช่างสมัยโบราณก็ตามแต่โดยที่ต่างยุคต่างสมัย จิตวิญญาณในการแสดงออก ก็ย่อมแตกต่างกันเป็นธรรมดา

3. การอนุรักษ์ในฐานะที่เป็นองค์ประกอบการดำรงชีพของชุมชนสังคมในปัจจุบัน คือประโยชน์หน้าที่ที่มีต่อสังคมปัจจุบันและนักวางแผนก็มักจะเพ่งเล็งในแง่ประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่อ้างอิงกันเสมอ ๆ ก็คือ ประโยชน์อันเกิดจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยว แต่ความเป็นจริงนั้น การพิจารณาในแง่ประโยชน์ดังกล่าว จะเป็นเพียงประโยชน์ส่วนเดียวเท่านั้น เพราะประโยชน์อันแท้จริงในแง่เศรษฐกิจ สังคมในระดับแรกนั้น โบราณสถานต่าง ๆ จะเป็นองค์ประกอบที่สร้างความมั่นคงทางจิตใจ ที่แสดงให้เห็นว่าสังคมที่ตนดำรงอยู่มีใช้สังคมหลักลอยทางวัฒนธรรม มีการพัฒนาต่อเนื่องกันมาในระยะเวลายาวนานนับพันปี ขณะเดียวกัน ก็จะช่วยสร้างเอกภาพทางวัฒนธรรมให้เกิดขึ้นทั้งในระดับภูมิภาคและประเทศ

การอนุรักษ์ไม่ว่าจะเป็นการอนุรักษ์ในรูปแบบใดก็ย่อมเป็นผลเพื่อแสดงออกถึงความสามารถและความเข้าใจอันเป็นเหมือนการอนุรักษ์โบราณสถานและโบราณวัตถุของภูมิภาคต่าง ๆ ที่ยังคงเอกลักษณ์ของแต่ละภูมิภาคไว้ เพื่อแสดงให้เห็นว่ารูปแบบและเอกลักษณ์ของแต่ละภูมิภาคของแต่ละพื้นที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาในระดับใด และมีความเจริญรุ่งเรืองในเรื่องศิลปะในเรื่องวัฒนธรรมประเพณีเป็นมาอย่างไร ส่วนนี้จึงเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้เราเข้าใจได้ว่า การสร้างโบราณสถานสร้างศิลปวัฒนธรรมมีความเป็นมาอย่างไร และการอนุรักษ์จึงเป็นการอนุรักษ์เพื่อให้อยู่ในรูปแบบเดิมมากที่สุด

ความมุ่งหมายที่จะต้องให้มีการอนุรักษ์โบราณสถานและงานสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมมีดังต่อไปนี้ (ไขแสง ศุขะวัฒนะ 2528 31)

1) การอนุรักษ์เป็นการสงวนรักษาไว้ซึ่งงานสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าอย่างมาก เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติที่จะต้องรักษาไว้ตราบนานเท่านาน ทั้งนี้ เพื่อให้อนุชนรุ่นหลังได้เห็นและศึกษาหาความรู้จากสิ่งเหล่านี้

2) โบราณสถานที่ดี งานสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมก็ดี แม้จะเลียนแบบสร้างขึ้นใหม่อย่างเหมือนของเก่าทุกประการ แต่ก็ไร้ซึ่ง “วิญญาณ” ที่เคยมีอยู่ในของเก่านั้น ยกตัวอย่างโบราณสถานเป็นสิ่งเก่าแก่ที่มีคุณค่า เราไม่ควรที่จะสร้างสิ่งใหม่ขึ้นมาแข่งขันเพื่อทดแทน เพราะถ้าสร้างขึ้นใหม่สิ่งนั้นก็ไม่ใช่โบราณสถาน ดังนั้นจึงต้องมีการอนุรักษ์งานของเก่าที่มีคุณค่าเอาไว้

3) งานสถาปัตยกรรมเก่าแก่บางชิ้น เป็นสิ่งที่บรรพบุรุษได้ก่อสร้างเอาไว้เพื่อเป็นอนุสรณ์แห่งคุณงามความดีของบรรพบุรุษ เราก็จำเป็นต้องอนุรักษ์ไว้

4) งานสถาปัตยกรรมเก่าแก่บางชนิดได้กลายเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจก่อให้เกิดความรักและความสามัคคีระหว่างกลุ่มชนในชาติ เราก็จำเป็นต้องอนุรักษ์ไว้

4) งานสถาปัตยกรรมเก่าแก่บางชิ้น เป็นหลักฐานที่ดีในการศึกษาด้านศิลปะ ประวัติศาสตร์และโบราณคดี เราก็จำเป็นต้องอนุรักษ์ไว้

5) โบราณสถานและงานสถาปัตยกรรม ที่มีคุณค่าดังได้กล่าวมาแล้วเหล่านี้ ส่วนใหญ่สามารถใช้เป็นแหล่งของการพักผ่อนหย่อนใจ การท่องเที่ยว และทัศนศึกษาได้ ย่อมก่อให้เกิดผลดี

ทางด้านจิตใจแก่ผู้มาเยือน และผลดีทางด้านเศรษฐกิจแก่ท้องถิ่น ตลอดจนประเทศชาติอันเป็นส่วนรวม ซึ่งเราจำเป็นต้องอนุรักษ์ไว้

หน้าที่การบริหารของเจ้าอาวาส

กล่าวถึงการบริหารจัดการเพื่ออนุรักษ์โบราณสถานและโบราณวัตถุที่ต้องมาศึกษาว่าหน้าที่ในการดูแลรักษาโบราณสถานและโบราณวัตถุส่วนใหญ่จะอยู่ในสถานที่ใดมากที่สุดและส่วนใหญ่มักจะเป็นวัดด้วย เหตุนี้จึงหนีไม่พ้นที่จะต้องเป็นหน้าที่ของเจ้าอาวาสที่จะต้องดูแลรับผิดชอบในส่วนต่าง ๆ แต่ก็ไม่ได้ทั้งหมดเสมอไปเพราะบางวัดก็จะมีกรมศิลปากรมาคอยดูแลการบริหารในกระบวนการทางสังคม ซึ่งพิจารณาได้เป็น 3 ทาง คือ

1. ทางโครงสร้าง เป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาตามลำดับขั้นตอนของสายการบังคับบัญชา

2. ทางหน้าที่ เป็นขั้นตอนของหน่วยงานที่ระบุหน้าที่ บทบาท ความรับผิดชอบและเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย

3. ทางปฏิบัติการ เป็นกระบวนการบริหารดำเนินการในสถานการณ์ที่บุคคลต่อบุคคลกำลังมีปฏิสัมพันธ์กันหรือร่วมทำปฏิริยาเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน (Fayol, Henri 1964 39)

ศาสนามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ สำหรับประเทศไทยถือว่าศาสนาเป็นสถาบันหลักของชาติหนึ่งในสามสถาบันหลักอันได้แก่ ชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ จึงถือได้ว่าพระพุทธศาสนามีความเกี่ยวพันกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมจารีตประเพณี และการขัดเกลาทางสังคม ถ้าพิจารณาองค์ประกอบของพระพุทธศาสนานั้น ได้แก่ พระพุทธเจ้า พระธรรมคำสั่งสอน มีพระสงฆ์เป็นผู้เผยแผ่พระธรรมให้แก่อุบาสกอุบาสิกาหรือประชาชน พื้นฐานทางสังคม กับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมแล้วจะเห็นได้ว่าไม่สามารถจะแยกออกจากกันได้ (พระมหานุกติ จันทราลักษณ์ 2546)

วัดเป็นศูนย์กลางทางศาสนา และวัฒนธรรม ที่ผู้คนใช้เป็นบรรทัดฐานในการดำเนินชีวิตและเป็นเอกลักษณ์ของสังคมซึ่งจะพบได้จากการแสดงออกทาง ศิลปะ วรรณคดี คติธรรม ขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี เป็นต้น ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันวัดและพระสงฆ์ยังมีบทบาทเกี่ยวข้อง กับการเป็นอยู่ของคนในสังคมตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย พระสงฆ์นอกจากจะมีบทบาทเป็นผู้นำทางกิจกรรม เป็นผู้นำทางด้านจิตใจของคนในสังคมแล้วพระสงฆ์ยังมีบทบาทต่อสังคมส่วนรวมในด้านต่าง ๆ มากมาย เช่น การพัฒนาสังคม การสังคมสงเคราะห์ สงเคราะห์ผู้ตกทุกข์ได้ยาก ผู้ที่ได้รับความลำบากหรือกระทำการช่วยเหลือแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) 2545 87) วัดและพระสงฆ์มีอิทธิพลต่อความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนา ซึ่งจะช่วยสร้างสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขส่งผลต่อความมั่นคงของประเทศได้เป็นอย่างดี

พระสงฆ์ในประเทศ ซึ่งมีจำนวนมากมีความรู้ความเข้าใจว่า การพัฒนาที่สำคัญที่สุด คือ การพัฒนาคน ก็จะได้ออกไปช่วยกันชี้แจงให้ประชาชนและผู้นำประเทศเข้าใจ เพราะพระสงฆ์มีโอกาสพบปะสนทนากับคนทุกระดับ และวัดเป็นทรัพยากรที่มีค่าของสังคม ทั้งที่ดิน สิ่งก่อสร้างศาสนสถาน บุคลากร เงิน ศรัทธา จะมีการบริหารจัดการอย่างไรจึงจะทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สังคมตามอุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนา (พระมหานุกติ จันทราลักษณ์ 27).สภาพปัญหาของวัด และพระสงฆ์คือผู้เข้ามาบวช ในปัจจุบันมิได้มีการเลือกสรร ขาดความพิถีพิถัน บางรูปมุ่งบวชตามประเพณี มิได้ศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยอย่างแท้จริง จึงทำผิดวินัยหลาย ๆ อย่าง การวางตัวของพระไม่

เหมาะสมขาดความสำรวม บางวัดมุ่งในการพัฒนาวัตถุอาคารสถานที่มากกว่าการศึกษาหรือมากกว่าการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชนในชุมชน (กรมการศาสนา 35)

กระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้สังคมไทยในปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม การพัฒนาประเทศมุ่งเน้นการพัฒนาความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ ทำให้สังคมไทยเปลี่ยนเป็นสังคมเมือง ความสัมพันธ์และการพึ่งพาอาศัยกันของคนในชุมชนในสังคมเปลี่ยนไปเป็นต่างคนต่างอยู่ เป็นสังคมบริโภคนิยม ความเสื่อมถอยทางศีลธรรมจริยธรรมมีมากขึ้น และขาดศรัทธาในพระพุทธศาสนา วิถีชีวิตของคนไทยเริ่มห่างไกลจากวัดมากขึ้นทุกทีเป็นปัญหาสังคมมากขึ้นเรื่อย ๆ ปัญหาที่เกิดขึ้นกับพระพุทธศาสนาที่สังเกตได้จากปรากฏการณ์ทางสังคมไทยหลายประการ เช่น ผู้เข้าวัดส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ส่วนวัยรุ่นหนุ่มสาวไม่นิยมเข้าวัด อันเนื่องมาจากสาเหตุคือ พระภิกษุบางส่วนกระทำผิดหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาและปฏิบัติตนไม่ก่อให้เกิดศรัทธาต่อประชาชน มีการสร้างโบสถ์วิหารเกินความจำเป็น วัดบางวัดอาศัยกลวิธีทางการธุรกิจดึงดูดให้คนยินยอมบริจาคทรัพย์เพื่อตอบแทนทางวัตถุเป็นสำคัญ (ประเวศ วะสี 2545 75)

การบริหารจัดการองค์กรใดก็ตาม จุดมุ่งหมายที่สำคัญอยู่ที่ต้องการให้บรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลอยู่เสมอ ทั้งนี้ย่อมจะต้องอาศัยองค์ประกอบหลายประการ คือ คนหรือบุคลากร (Man) เงินหรืองบประมาณ (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) การจัดการหรือเทคนิคในการบริหาร (Management) องค์ประกอบทั้ง 4 ประการมีความสำคัญมาก แต่องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการบริหารจัดการองค์กรก็คือ คนหรือ บุคลากร ในการบริหารจัดการในองค์กรทางศาสนา เช่นวัด และโบราณสถานจะสามารถจะเจริญรุ่งเรือง เป็นที่ร่มรื่น เป็นที่ศรัทธาและอำนวยความสะดวกแก่ชุมชนมากน้อยเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับคน บรรดาสิ่งก่อสร้างโบสถ์ วิหาร ลานเจดีย์ ศาลาการเปรียญ วัสดุอุปกรณ์ และการเงิน จะมีความสมบูรณ์เพียงใดก็ไม่มีความหมาย ถ้าบุคลากรเหล่านั้นไม่มีความรู้ความสามารถเพียงพอในการปฏิบัติงาน ให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (บุญช่วย จันทร์เหาะ 2547)

การบริหารจัดการวัดให้มีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับความสามารถในการบริหารจัดการของพระภิกษุสามเณรภายในวัดเป็นสำคัญ เจ้าอาวาส ซึ่งเป็นผู้ปกครองคณะสงฆ์ระดับต้น ซึ่งมีหน้าที่ในการบริหารจัดการวัดในด้านต่าง ๆ เจ้าอาวาสซึ่งเป็นผู้นำเบื้องต้น นับเป็นปัจจัยสำคัญในการนำองค์กรไปสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จ ทั้งนี้เพราะเจ้าอาวาสเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจกำหนดนโยบายและบริหารบุคลากรในองค์กร ให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานของบุคลากรจำเป็นจะต้องมีความสามัคคีและทำงานให้สอดคล้องสัมพันธ์กันระหว่างผู้นำกับผู้ตาม เจ้าอาวาสนั้นมีภารกิจการบริหารจัดการวัดตามอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาส ตามภารกิจของคณะสงฆ์ คือ ด้านการปกครอง ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม ด้านศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ (ธีรวุฒิ ทองโอษฐ์ 2546)

เจ้าอาวาสที่มีความสามารถพิเศษเฉพาะตัวมีภาวะผู้นำ มีกระบวนการและวิธีการปฏิบัติงาน สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน รวมทั้งมีการพัฒนาตนเองให้สมบูรณ์พร้อมในด้านธรรมวินัย จะส่งผลโดยตรงต่อศรัทธาความเชื่อถือของพุทธศาสนิกชน ซึ่งจะช่วยให้การปฏิบัติศาสนกิจทุกอย่างบรรลุตามวัตถุประสงค์โดยง่าย (พระมหาสุริยา หอมวัน 2544)เจ้าอาวาสจึงต้องมีการกิจที่ต้องรับผิดชอบต่อการบริหารจัดการวัดในทุก ๆ ด้าน โดยให้พระภิกษุสามเณรในวัดทุกรูปได้ศึกษาและปฏิบัติอย่างเต็มความสามารถ ให้เกิดประสิทธิภาพซึ่งสอดคล้องกับกรมการศาสนา กล่าวว่าการบริหารวัดคือการปกครองบังคับบัญชากำกับดูแล แนะนำ สั่งสอนภิกษุสงฆ์ สามเณร และฆราวาสผู้อยู่

ในวัดให้มีความเป็นระเบียบ เรียบร้อยให้อยู่ในศีลธรรมอันดีและดำเนินกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ของวัดให้สำเร็จด้วยดีมีประสิทธิภาพสูงสุด เจ้าอาวาสจึงต้องมีการฝึกหัดที่ต้องรับผิดชอบต่อการบริหารจัดการ โดยให้พระภิกษุสามเณรในวัดทุกรูปได้ศึกษาและปฏิบัติอย่างเต็มความสามารถ และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด แต่ปัญหาที่ทำให้การบริหารจัดการวัดขาดประสิทธิภาพ ก็คือเจ้าอาวาสจำนวนมากที่ยังขาดทักษะในการบริหารจัดการวัด ไม่มีศักยภาพในการพัฒนาวัด ไม่มีความรู้ในการสั่งสอนประชาชน เจ้าอาวาสจำนวนมากยังปล่อยปละละเลยพระภิกษุสามเณร ในปกครองให้ประพฤติปฏิบัติไปตามยถากรรม ไม่มีการศึกษาอบรมพระธรรมวินัย จึงส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัด (ธีรวิทย์ ทองโอษฐ์ 2546 : 62)

ทักษะการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาส ในปัจจุบัน ก็นับว่าอยู่ในระดับปานกลาง แต่ก็ยังมีปัญหาอุปสรรคในบางประการหรือในบางเรื่องเกี่ยวกับในการบริหารจัดการวัด ด้วยเหตุนี้เจ้าอาวาสต้องมีทักษะในการบริหารจัดการวัดเพื่อให้งานในกิจการคณะสงฆ์บรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎมหาเถรสมาคม และพระบัญชาของสมเด็จพระสังฆราช ทักษะการบริหารจัดการวัดที่สำคัญที่เจ้าอาวาสจำเป็นต้องมีคือทักษะทางด้านเทคนิค ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และทักษะด้านความคิด ซึ่งหากเจ้าอาวาสมีทักษะทั้งสามด้านจะช่วยให้เจ้าอาวาสสามารถบริหารจัดการวัด โบราณสถานและกิจการคณะสงฆ์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และจะเป็นประโยชน์ต่อความเจริญก้าวหน้าและความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนาต่อไปในอนาคต

ด้วยเหตุนี้ การบริหารจัดการโบราณสถานเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เจ้าอาวาสและผู้ที่เกี่ยวข้องต้องมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาและให้ความรู้และเข้าใจในการบริหารการจัดการงานของวัดและเข้าใจระเบียบการของกฎหมายต่าง ๆ ว่าเราสามารถทำอะไรได้บ้างและทำอะไรไม่ได้บ้าง ดังนั้น ความหมายในการบริหารการจัดการโบราณสถานและโบราณวัตถุให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จึงขึ้นอยู่กับผู้ที่อยู่ในพื้นที่ร่วมมือกันกับเจ้าอาวาสและผู้ปกครองทั้งองค์กรส่งเสริมและองค์การบริหารส่วนตำบล อันมีผู้ใหญ่บ้าน กำนัน เป็นผู้นำชุมชนที่เข้มแข็งและเข้าใจเข้าร่วมด้วยตามทฤษฎีการบริหารจัดการดังประมวลมา ก็พอที่จะสามารถทำให้ประสบผลสำเร็จได้ไม่ยาก

บรรณานุกรม

- กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ (2538),คู่มือการบริหารศึกษาคณะสงฆ์, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมศาสนา,
- กรมศิลปากร (2528).ระเบียบกรมศิลปากรว่าด้วยการอนุรักษ์โบราณสถาน พ.ศ. 2528, กรุงเทพมหานคร : กรมศิลปากร,
- กรมการศาสนา, คู่มือการบริหารและการจัดการวัดฉบับย่อ, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา
- ไชแสง ศุขะวัฒนะ,(2528).การอนุรักษ์โบราณสถานและงานสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรม, กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศิลปากร,
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), (2545) การศึกษาเครื่องมือพัฒนาที่ยังต้องพัฒนา, กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก,
- พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญโญ) (2545). การคณะสงฆ์และการศาสนา, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,
- พระครูวิสุทธาณันทคุณ (สุรศักดิ์ วิสุทธาจาโร (2557). การบริหารจัดการวัดเพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา. หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช
พระมหาบุญพิเศษฐ์ จันทรเมืองเส.(2553).การจัดการการท่องเที่ยวในพระอารามหลวงชั้นเอกใน
เกาะรัตนโกสินทร์. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการ
ศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชา การวางแผนและการ
จัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม.

พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคลโล), (2548).การบริหารวัด, นครปฐม : เพชรเกษมการพิมพ์,
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ,(2544).แกนหลักแนวทางการปฏิรูปกระบวนการ
เรียนรู้ และเกณฑ์การประเมินโรงเรียนปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้,
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา,

พระมหาอนุศักดิ์ จันทรลักษณ์ (2546).”ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการบริหารจัดการวัดของเจ้า
อาวาสในจังหวัดมหาสารคาม”, รายงานการค้นคว้าอิสระ ศีลภาสตรมหาบัณฑิต สาขา
การศึกษานอกระบบ, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,

พระมหาสุริยา หอมวัน,(2544) “บุคลิกภาพของเจ้าอาวาสที่พึงประสงค์ : กรณีศึกษาพระภิกษุ
สามเณรวัดสระกำแพงใหญ่ อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ”, สารนิพนธ์ศิลป
ศาสตรมหาบัณฑิต,(สาขาวิชาการบริหารองค์การ),(บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกริก,
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ,(2544).แกนหลักแนวทางการปฏิรูปกระบวนการ
เรียนรู้ และเกณฑ์การประเมินโรงเรียนปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้, กรุงเทพมหานคร : โรง
พิมพ์การศาสนา,

สำนักโบราณคดี กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม (2550) แนวทางการอนุรักษ์โบราณสถาน
สำหรับพระสงฆ์, (กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด มหาชน,
สมชาติ จีงสิริอารักษ์,(2548).แนวคิดในการอนุรักษ์โบราณสถานในศตวรรษที่ 19 ของอังกฤษ,
กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศิลปากร,

ราชบัณฑิตยสถาน,(2538).พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525, พิมพ์ครั้งที่ 5,
กรุงเทพมหานคร : ราชบัณฑิตยสถาน,

วีระ โรจน์พจน์รัตน์, (2528).การวางแผนอนุรักษ์โบราณสถาน, รายงานการสัมมนาเรื่อง การอนุรักษ์
โบราณสถานสุโขทัย ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย, 17-21 มกราคม

อนุวิทย์ เจริญศุกุล,(2530) “รายงานการสำรวจโบราณสถานเมืองสุโขทัยเก่า”, เมืองโบราณ, เล่มที่
4 ปีที่ 1, ตุลาคม-ธันวาคม

บุญช่วย จันทรเห้า,(2547) “.พฤติกรรมการบริหารของเจ้าอาวาสที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวัดในเขต
การปกครองคณะสงฆ์จังหวัดกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
(สาขาการบริหารการศึกษา), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร,

ประเวศ วะสี, (2545).พระสงฆ์กับการรู้เท่าทันสังคม : หลักการบริหารจัดการวัดในยุคโลกาภิวัตน์,
กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ,

ธีรวุฒิ ทองโอสฐ์,(2546) “การศึกษาการปฏิบัติศาสนกิจของเจ้าอาวาสในจังหวัดร้อยเอ็ด”,
วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,

Appledyard Donala,(1979).The Conservation of European Cities, (Cambridge:The
M.I.T.Press,

Fayol, Henri, (1964).General and industrial management, (London : Pittman & Sons,

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล : กรณีศึกษา
 องค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ
 The Factors Affecting the Decision to Elect the President of the
 Subdistrict Administrative Organization: Case Study of Na Seaw
 Subdistrict Administrative Organization, Mueang Chaiphaphum District,
 Chaiphaphum Province

ปฐมนัช ขำสุวรรณ

Poonranach Khamsuwan

พิทักษ์พงศ์ กางการ

Pitukpong Kangkarn

ณัฐดนัย แก้วโพนงาม

Nutdanai Kaewponngam

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์และ
 วิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

Master of Public Administration Program, Public Administration, Faculty of Arts and
 science, Chaiphaphum Rajabhat University

E-mail : ppkspk55@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 20 เมษายน 2567

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 3 พฤษภาคม 2567

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 2 มิถุนายน 2567

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ 2. เพื่อศึกษาระดับการตัดสินใจเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนต่อปัจจัยที่มีผลในการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของประชาชนตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน ประชากรและกลุ่มตัวอย่างคือประชาชนในตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 380 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ใช้เครื่องมือในการวิจัยคือ แบบสอบถาม และใช้การสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า T-Test และค่า F-Test โดยกำหนดในทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ โดยส่วนใหญ่ประชาชนจะให้ความสำคัญกับนโยบายมากที่สุด อีกปัจจัยที่ประชาชนในชุมชนให้ความสำคัญกับการตัดสินใจเลือกตั้งคือ ผู้สมัครต้องเป็นคนใกล้ชิด เป็นคนที่รู้จัก ซึ่งปัจจัยในการตัดสินใจเลือกตั้ง

2.ระดับการตัดสินใจเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนตอปปัจจัยที่มีผลในการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ระดับการตัดสินใจของประชาชนในชุมชนอยู่ในระดับมาก การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง

คำสำคัญ: การเลือกตั้ง, องค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว, การตัดสินใจ

ADSTRACT

This research had the following objectives: 1, to study the factors affecting the decision to elect the president of Na Seaw Subdistrict Administrative Organization, Mueang Chaiphaphum District, Chaiphaphum Province, 2, to study the decision level of the people in the election of the Subdistrict Administrative Organization president about the factors affecting the decision to choose the president of Subdistrict Administrative Organization and the public participation in the local election of the people of Na Seaw Subdistrict, Mueang Chaiphaphum District, Chaiphaphum Province. This research was the mixed method research. The population and samples were 380 people in Na Seaw Subdistrict, Mueang Chaiphaphum District, Chaiphaphum Province. The instruments were questionnaires and interview formats. The data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test, set at a statistical level of 0.05.

The research results found that

1. As for the factors in deciding to elect the president of Na Seaw Subdistrict Administrative Organization, Mueang Chaiphaphum District, Chaiphaphum Province, most of the people gave the importance to the policy and another factor was that the candidates were familiar and popular in the community.

2. As for the level of decision in electing the head of the subdistrict administrative organization, the factors affecting the decision to choose the head of the subdistrict administrative organization were at high level. The decision level of the people in the community was high while the public participation was moderate.

Keywords: Election, Na Seaw Subdistrict Administrative Organization, Decision

บทนำ

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2562 กำหนดให้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง และผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งหรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น หรือกรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษจะมาโดยวิธีอื่นก็ได้ แต่ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนด้วย โดยคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง รวมทั้งหลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้ง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งต้องคำนึงถึงเจตนารมณ์

ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามแนวทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ (องค์การบริหารส่วนตำบลเดือศรีคันไชย, 2562)

ยุคโลกาภิวัตน์ เป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง ในขณะเดียวกันก็ได้สร้างความเสียหายให้กับประเทศอีกด้วย ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี และวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงระหว่างบุคคล ชุมชน หน่วยธุรกิจ รัฐบาล ทั้งทั้งโลก รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพการบริหารหน่วยงานทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน หลายหน่วยงานยุบตัวลง หรืออาจหยุดนิ่ง ไม่สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้ได้ รวมไปถึงการถดถอยของภาคเศรษฐกิจ เกิดเงินเฟ้อ เงินฝืด ในชุมชน ซึ่งในรอบทศวรรษที่ผ่านมา เป็นช่วงที่หลายหน่วยงานมีการเลือกตั้งสรรหาผู้นำ เนื่องจากการเลือกตั้งเป็นการใช้สิทธิประชาธิปไตย และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เพื่อที่จะสามารถได้ผู้นำที่มีความสามารถ และเป็นที่ยอมรับของประชาชนทุกคน ผู้ที่จะมาบริหาร พัฒนาหน่วยงาน ผู้ที่จะกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชนทำให้ชุมชนเจริญก้าวหน้าขึ้นได้

การปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Government) มีอำนาจในการปกครองตนเอง (Autonomy) มีสิทธิตามกฎหมาย (Legal Rights) และมีองค์กรที่จำเป็นในการปกครอง (Necessary Organization) เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามจุดมุ่งหมายของการปกครองท้องถิ่นนั้นๆ ซึ่งการปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Government) มุ่งเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในการ ร่วมค้นหาปัญหาหารือวางแผน ร่วมดำเนินการร่วมตรวจสอบติดตามผล และร่วมรับผลประโยชน์จากการดำเนินการในกระบวนการปกครองตนเองระดับหนึ่ง จึงจะสามารถแก้ไขปัญหาพื้นฐานของท้องถิ่นได้ตรงกับปัญหาความต้องการที่แท้จริงของประชาชนและการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นสูงสุดมีประสิทธิภาพ โดยการปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเป็นการปกครองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เลือกตัวแทนของท้องถิ่นมาเป็นผู้กำหนดนโยบายและแนวทางในการบริหารงานนั้นเพื่อให้ทำหน้าที่ในการเป็นตัวแทนผลประโยชน์ของท้องถิ่นทั้งจัดทำบริการสาธารณะต่างๆ ขณะเดียวกันการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นดูแลแก้ไขปัญหาของตัวเองทำให้กลไกการแก้ไขปัญหาที่มีความรวดเร็ว สามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด เพราะท้องถิ่นแต่ละท้องถิ่นย่อมเข้าใจปัญหาของตัวเองได้ดีที่สุด (กมล เข็มนาจิตร์, 2557)

การเลือกตั้งท้องถิ่น (Local Election) การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น เข้าไปบริหารงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือรัฐบาลท้องถิ่น (Local Government) โดยมีผู้มีสิทธิเลือกตั้งดังกล่าว จะเป็นพลเมืองซึ่งอาศัยอยู่ในเขตปกครองท้องถิ่น ตั้งแต่ระดับเมืองหรือจังหวัดต่ำลงมา โดยมีชื่อเรียกเขตการปกครองท้องถิ่นแตกต่างกันไปตามแต่ละประเทศ ในไทยจะมีเขตการปกครอง ตัวอย่างเช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และเทศบาล แต่ในสหรัฐอเมริกาจะมีเขตการปกครอง ตัวอย่างเช่น เคาน์ตี (County) เทศบาล (Municipal) ทาวน์/ทาวน์ชิพ (Town/Township) เป็นต้น การเลือกตั้งท้องถิ่นจึงเป็นช่องทางหนึ่งของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับท้องถิ่นตามสิทธิขั้นพื้นฐาน โดยการเลือกตัวแทนของตนเข้าไปใช้อำนาจตัดสินใจทางการเมือง ซึ่งเกิดขึ้นภายใต้ข้อจำกัดของการมีประชากรจำนวนมากและมีพื้นที่เขตการปกครองที่มีขนาดใหญ่ จึงทำให้การใช้อำนาจของประชาชนด้วยตนเองโดยตรง เพื่อทำการตัดสินใจทางนโยบายและการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเรื่องในชีวิตประจำวันโดยทั่วไปทำไม่ได้ในทางปฏิบัติแต่การเลือกตั้งท้องถิ่นก็ไม่ใช่ทั้งหมดของความเป็นประชาธิปไตยที่มีอยู่ เพราะการปกครองท้องถิ่นตามหลักการสากลจะให้ความสำคัญกับการปกครองตนเองของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักประชาธิปไตยทางตรง (Direct Democracy) เพื่อให้ผลลัพธ์ที่ได้เป็นประโยชน์ต่อกับประชาชนในท้องถิ่นโดยตรง จากการร่วมคิดร่วมทำกิจการสาธารณะด้วย

ตนเองอย่างมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ประชาชนในท้องถิ่นจึงไม่ควรมึบเทาเพียงแคไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งท้องถิ่นเท่านั้น แต่ต้องมีบทบาทติดตามและตรวจสอบการทำงานของตัวแทนและฝ่ายบริหารในระดับท้องถิ่น ที่ได้รับเลือกตั้งเข้าไปบริหารงานองค์กรปกครองท้องถิ่นหรือรัฐบาลท้องถิ่น เพราะมีความใกล้ชิดกับประชาชนในท้องถิ่นโดยตรง (เอกพลณัฐ ญัฐพัชรนันท์, 2016)

การเลือกตั้งมีความสำคัญต่อการบริหารการปกครองท้องถิ่น เป็นวิธีการจัดการปกครองภายในของรัฐอย่างหนึ่งที่มีกระจายอำนาจทั้ง การเมืองและการบริหารไปให้ท้องถิ่นเพื่อบริหารและปกครองกันเองโดยใช้คนในท้องถิ่นนั้นๆ ตามหลักการที่ว่าคนในท้องถิ่นย่อมรู้ปัญหาและความต้องการของคนในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดีการเลือกตั้ง โดยวิธีการใช้สิทธิออกเสียงย่อมแสดงถึงการใช้ดุลพินิจและเป็นการใช้สิทธิ ใช้เสียงของประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ ในการปกครองตนเอง ผู้ที่จะไปใช้สิทธิจะต้องมีความอิสระ และเต็มใจที่จะเลือกตัวแทนของเขาเองไม่ใช่เลือกด้วยแรงจูงใจอย่างอื่นที่เกิดจากการใช้อิทธิพลด้านต่างๆ บีบบังคับ หรือการให้ค่าตอบแทนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ในการตัดสินใจในการลงคะแนนเสียงในปัจจุบันมีปัจจัยหลายๆ อย่างที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจในการลงคะแนนเสียง เช่น ปัจจัย ด้านคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัครด้านนโยบายของกลุ่มด้านผลงาน ด้านความสัมพันธ์ส่วนตัว ด้านการประชาสัมพันธ์ตลอดจนด้านผลประโยชน์แห่งตนล้วนเป็นปัจจัยที่สำคัญในการตัดสินใจลงคะแนนเสียงของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (กิตติพัฒน์ คงมะกล้า, 2021)

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ได้รับการเลือกตั้งเข้ามาบริหารท้องถิ่น มีบทบาทในการกำหนดนโยบายที่ไม่ขัดกฎหมาย และรับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมาย ข้อบัญญัติ นโยบาย แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยการพัฒนาท้องถิ่นในด้านต่างๆ จะต้องผ่านความเห็นชอบจากประชาคม เพื่อเรียงลำดับความสำคัญของปัญหามากที่สุดตามลำดับ เพื่อนำเข้าแผนสามปี เพื่อให้สภาท้องถิ่นเห็นชอบแผนสามปี และนำไปสู่การตั้งข้อบัญญัติงบประมาณในการบริหารท้องถิ่นต่อไป ตลอดระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่ง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลจะบริหารท้องถิ่นให้สมกับการได้รับความไว้วางใจจากประชาชนเพื่อที่จะได้รับการเลือกตั้งเข้ามาอีกในสมัยต่อไป (ฐิติมา อิมรัตน์, 2558)

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นส่วนราชการที่จัดตั้งขึ้นใหม่ในสังกัดกระทรวงมหาดไทยที่มีบทบาทภารกิจสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการพัฒนาและให้คำปรึกษา แนะนำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น การบริหารงานบุคคล การเงินการคลัง และการบริหารจัดการ เพื่อให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความเข้มแข็งและมีศักยภาพในการให้บริการสาธารณะ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2567) กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น มี 3 ประเภท ได้แก่ เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.)

องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ซึ่งเป็นการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปหนึ่ง มีลักษณะเป็นองค์การแทนประชาชนทำหน้าที่ให้คำปรึกษาหารือแนะนำแก่คณะกรรมการจังหวัด และมีฐานะเป็นนิติบุคคลและมีพื้นที่รับผิดชอบทั่วทั้งจังหวัด โดยทับซ้อนกับพื้นที่ของหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นอื่น คือ เทศบาล สุขาภิบาล และองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนั้น ความเป็นนิติบุคคลก่อให้เกิดความสามารถในการทำนิติกรรม ความเป็นหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นก่อให้เกิดอำนาจหน้าที่ และขอบเขตพื้นที่ในการใช้อำนาจหน้าที่นั้น (องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ, 2567)

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) คือ หน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น มีฐานะเป็นนิติบุคคลและราชการส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบล มีความสำคัญต่อท้องถิ่นเป็นอย่างมาก เพราะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขนาดเล็กที่สุด แต่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด โดยเฉพาะประชาชนในพื้นที่ชนบท องค์การบริหารส่วนร่วมในการปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตย องค์การบริหารส่วนตำบล ในฐานะที่เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง มีส่วนสำคัญยิ่งในการทำให้ประชาชนในชนบท ได้มีโอกาสในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ (องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านควน, 2567)

การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เริ่มต้นจากกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น มีคำสั่งให้หน่วยงานที่รับผิดชอบ สรรหา และคัดเลือก บุคคลที่ซึ่งมีความรู้ ความสามารถ เพื่อดำรงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีการส่งการไปยัง องค์การบริหารส่วนจังหวัด และองค์การบริหารส่วนตำบล (หน่วยงานที่รับผิดชอบพื้นที่นั้นๆ) การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นเป็นหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล แต่เนื่องจากพื้นที่รับผิดชอบทับซ้อนกับองค์การบริหารส่วนจังหวัด จึงมีการรายงานเพื่อทราบในการสรรหานี้ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้มาจากการเลือกตั้งถือเป็นบุคคลที่ผ่านการเห็นชอบ การคัดกรองของประชาชน และการเลือกตั้งยังแสดงถึงการเท่าเทียมกัน ประชาชนทุกคนมีสิทธิในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล การเลือกตั้งยังการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับท้องถิ่นอีกด้วย

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชน และปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนตำบลนาเสียว อำเภอเมืองฯ จังหวัดชัยภูมิ ที่ทำให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว คนปัจจุบันได้รับการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมา ผู้วิจัยจึงได้จัดทำวิจัยฉบับนี้ขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ
- 2 เพื่อศึกษาระดับการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนต่อปัจจัยที่มีผลในการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นของประชาชนตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่ต่างกัน ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่ต่างกัน การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งท้องถิ่น แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลกรณีสึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ” ครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) แบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) /เชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

1 ประชากร คือ ประชากรในตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ รวมทั้งสิ้น 7,201 คน

2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชากรในตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ผู้วิจัยได้ใช้สูตรคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง ของ (Taro Yamane, 1976) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และกำหนดความคลาดเคลื่อน 0.05 กับจำนวนประชากรในตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ได้จำนวน 380 คน

3 กลุ่มเป้าหมาย คือ ประชากรในตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ และกลุ่มทดลองนาร่อง ได้แก่ ประชากรในตำบลนาฝาย อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ปัจจัยที่ศึกษาได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ย ต่อเดือน ความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้สมัคร คุณสมบัติของผู้สมัคร นโยบายของผู้สมัคร ผลงานที่ผ่านมาของผู้สมัคร หัวคะแนนของผู้สมัคร ความสมเหตุสมผลในการเลือกผู้สมัคร และผู้วิจัยมุ่งศึกษา ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ พร้อมทั้งผู้วิจัยมุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชน ตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ และผู้วิจัยมุ่งศึกษาหาแนวทางในการส่งเสริมการเลือกตั้ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Methods Research) เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ 1. แบบสอบถาม 2. แบบสัมภาษณ์ ตัวอย่างเชิงปริมาณ แบบสอบถาม (Questionnaire) ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว ส่วนที่ 3 ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นแบบประเมินค่า 5 ระดับ ส่วนที่ 4 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น เป็นแบบประเมินค่า 4 ระดับ ส่วนที่ 5 ทานมีแนวทางในการส่งเสริมการเลือกตั้งและรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ความสำคัญของการเลือกตั้งอย่างไร โดยได้อ้างอิงคำถามจาก (ธงชัย เจริญรัชเดช, 2551 : สุธิมาศ แผลงศรี, 2565) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาหาคุณภาพภาพของเครื่องมือ ได้แก่ 1. นำแบบสอบถามพบที่ปรึกษาและดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ 2. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาโดยหาค่าความสอดคล้องของวัตถุประสงค์

กับข้อคำถาม (IOC) และได้ทดลองใช้เครื่องมือกับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ชุด คำนวณสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) มากกว่า 0.7 ถือได้ว่าแบบสอบถามฉบับนี้มีความน่าเชื่อถือ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

- 1 แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ แจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
- 2 แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลสรุปอุปนัย (Analytic Induction)
- 3 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่า T-Test independent และ One Way Anova (F-Test) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรในการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

สรุปตามวัตถุประสงค์ การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ภูเมืงศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ” สามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1 ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ โดยส่วนใหญ่ประชาชนจะให้ความสำคัญกับนโยบายมากที่สุด อีกปัจจัยที่ประชาชนในชุมชนให้ความสำคัญกับการตัดสินใจเลือกตั้งคือ ผู้สมัครต้องเป็นคนใกล้ชิด เป็นคนี่รู้จัก ซึ่งปัจจัยในการตัดสินใจเลือกตั้ง มีรายละเอียดดังนี้ ด้านนโยบายต้องประกอบด้วย

1. นโยบายการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ
2. นโยบายพัฒนาสร้างกลุ่มอาชีพ นโยบายแก้ไขปัญหาความยากจนโดยส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อรวมกันพัฒนาการประกอบอาชีพ
3. นโยบายด้านผู้สูงอายุ และพลาณามัยผู้สูงอายุ นโยบายในการช่วยเหลือผู้สูงอายุ และต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ อธิบายคดี ช่วยเหลือเกื้อกูลไม่ละทิ้งประชาชนในตำบล

2 ระดับการตัดสินใจเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนต่อปัจจัยที่มีผลในการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ระดับการตัดสินใจของประชาชนในชุมชนอยู่ในระดับมากมีรายละเอียดดังนี้ ด้านนโยบายของผู้สมัคร ด้านคุณสมบัติของผู้สมัคร ด้านผลงานที่ผ่านมาของผู้สมัคร อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้สมัคร อยู่ในระดับมาก ด้านความสมเหตุสมผลในการเลือกผู้สมัคร อยู่ในระดับปานกลาง และด้านหวัคะแนนของผู้สมัคร อยู่ในระดับน้อย เนื่องจากประชาชนในชุมชนให้ความสำคัญในแต่ละปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

2.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่นอยู่ในดับ ปานกลาง มีรายละเอียดดังนี้ ไปลงคะแนนเลือกตั้ง ไปลงคะแนนเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้าน ไปลงคะแนนเลือกตั้ง สส. ไปลงคะแนนเลือกตั้ง สว. ไปลงคะแนนเลือกตั้งกำนัน ชักชวนคนใกล้ชิดตัวหาไปลงคะแนน อยู่ในระดับปานกลาง รวมประชุมหรือทำงานกับท้องถิ่นอยู่ในระดับน้อย และไปลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล อยู่ในระดับน้อยที่สุด

สรุปผลตามสมมติฐาน จากการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ” งานวิจัยนี้ได้สรุปผลตามสมมติฐานอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่ต่างกัน การตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ โดยรวมไม่แตกต่างกันผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในท้องถิ่นที่มีปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่ต่างกัน มีการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ดังนี้ ด้านเพศของประชาชนต่อปัจจัยที่มีผลในการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ในด้านความสัมพันธ์ของผู้สมัครด้านคุณสมบัติของผู้สมัคร ด้านนโยบายของผู้สมัคร ด้านผลงานที่ผ่านมาของผู้สมัคร และด้านความเหมาะสมผลในการเลือกผู้สมัคร ไม่มีความต่างกัน ปฏิเสธสมมติฐาน ส่วนในด้านหวัคະແນของผู้สมัคร แตกต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐานที่ ผู้วิจัยได้ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้านอายุของประชาชนต่อปัจจัยที่มีผลในการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ในด้านความสัมพันธ์ของผู้สมัคร ด้านผลงานที่ผ่านมาของผู้สมัคร ด้านหวัคະແນของผู้สมัคร ด้านความเหมาะสมผลในการเลือกผู้สมัคร แตกต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้ ส่วนในด้านคุณสมบัติของผู้สมัคร นโยบายของผู้สมัคร ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้านอาชีพของประชาชนต่อปัจจัยที่มีผลในการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ในด้านความสัมพันธ์ของผู้สมัคร ด้านผลงานที่ผ่านมาของผู้สมัคร ด้านหวัคະແນของผู้สมัคร แตกต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนในด้านคุณสมบัติของผู้สมัคร นโยบายของผู้สมัคร ด้านความเหมาะสมผลในการเลือกผู้สมัคร ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้านระดับการศึกษาของประชาชนต่อปัจจัยที่มีผลในการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ในด้านคุณสมบัติของผู้สมัคร ด้านนโยบายของผู้สมัครด้านผลงานที่ผ่านมาของผู้สมัคร ด้านหวัคະແນของผู้สมัคร แตกต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนในด้านความสัมพันธ์ของผู้สมัคร ด้านความเหมาะสมผลในการเลือกผู้สมัคร ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของประชาชนต่อปัจจัยที่มีผลในการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ในด้านความสัมพันธ์ของผู้สมัคร ด้านนโยบายของผู้สมัครด้านผลงานที่ผ่านมาของผู้สมัคร ด้านหวัคະແນของผู้สมัคร ด้านความเหมาะสมผลในการเลือกผู้สมัคร แตกต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนในด้านคุณสมบัติของผู้สมัคร ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่ต่างกัน การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งท้องถิ่น แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในท้องถิ่นที่มีปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่ต่างกัน มีการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งท้องถิ่น ดังนี้ ด้านเพศของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งท้องถิ่น ตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ในด้านชักชวนคนใกล้ชิดตัวท่านไปลงคะแนน ด้านร่วมประชุมหรือทำงานกับท้องถิ่น ด้านเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล ด้านเลือกตั้งอบต. แตกต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนในด้านเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้าน ด้านเลือกตั้งกำนัน ด้านเลือกตั้ง สส. ด้านเลือกตั้ง สว. ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้านอาชีพของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งท้องถิ่น ตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ใน

ด้านชักชวนคนใกล้ชิดตัวท่านไปลงคะแนน ด้านร่วมประชุมหรือทำงานกับท้องถิ่น ด้านเลือกตั้งกำนัน ด้านเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล ด้านเลือกตั้ง อบต. แตกต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐาน ส่วนในด้านเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้าน ด้านเลือกตั้ง สส. ด้านเลือกตั้ง สว. ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้านระดับการศึกษาของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งท้องถิ่น ตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ในด้านชักชวนคนใกล้ชิดตัวท่านไปลงคะแนน ด้านเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้าน ด้านเลือกตั้งกำนัน ด้านเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล ด้านเลือกตั้ง อบต. ด้านเลือกตั้ง สส. ด้านเลือกตั้ง สว. แตกต่างกันเป็นไปตามสมมติฐาน ส่วนในด้านร่วมประชุมหรือทำงาน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งท้องถิ่น ตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ในด้านชักชวนคนใกล้ชิดตัวท่านไปลงคะแนน ด้านเลือกตั้งกำนัน ด้านเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล แตกต่างกันเป็นไปตามสมมติฐาน ส่วนในด้านร่วมประชุมหรือทำงานกับท้องถิ่น ด้านเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้าน ด้านเลือกตั้ง อบต. ด้านเลือกตั้ง สส. ด้านเลือกตั้ง สว. ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลกรณศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

ประชาชนที่มีปัจจัยด้านประชากรศาสตร์มีการตัดสินใจเลือกตั้งที่แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีปัจจัยด้านประชากรศาสตร์มีการตัดสินใจเลือกตั้ง โดยรวมไม่แตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย (ณัฐพัชร เอ็มไววุฒิ, 2558) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี : ศึกษาในห้วงเวลา ปี พ.ศ. 2559 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้ง ด้านเพศ ไม่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้ง ด้านอายุ มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้ง ด้านอาชีพ มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้ง และสอดคล้องกับงานวิจัย (นงค์รักษ์ ต้นเคน, 2558) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของประชาชน ในการลงคะแนนเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคำเตย อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้ง ด้านเพศ ไม่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ด้านอายุ มีผลต่อการตัดสินใจเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ด้านอาชีพ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ในภาพรวมปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียวอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ อยู่ระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย (ปิยะรัตน์ สนแจ้ง, 2561) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : ศึกษากรณีประชาชนกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2562 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : ศึกษากรณีประชาชนกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2562 อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัย (ธมลวรรณ วรรณปลุก, 2561) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนายกเทศมนตรี : ศึกษากรณีเทศบาลเมืองเขลางค์นคร อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนายกเทศมนตรี : ศึกษากรณีเทศบาลเมืองเขลางค์นคร อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้สมัคร มีผลมาก ในด้านคุณสมบัติของผู้สมัคร มีผลมากที่สุด ด้านนโยบายของผู้สมัคร มีผลมากที่สุด ด้านผลงานที่ผ่านมาของผู้สมัคร มีผลมากที่สุดด้านหวัคะแนนของผู้สมัคร มีผลน้อย ด้านความสมเหตุสมผลในการเลือกผู้สมัคร มีผลมาก

ด้านความสัมพันธ์ส่วนตัวของผู้สมัคร ในภาพรวมด้านความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้สมัครมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในระดับมากที่สุด เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ตัดสินใจเลือกผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเลือกจากคนที่รู้จักสนิทสนม ประชาชนให้ความเห็นว่าการเลือกผู้สมัคร ควรเลือกจากคนที่รู้จัก ญาติมิตร จะได้ รู้นิสัย บุคลิกภาพ การทำงาน การช่วยเหลือประชาชน และรวมไปถึงการมีส่วนร่วม ด้านคุณสมบัติของผู้สมัคร ในภาพรวมด้านคุณสมบัติของผู้สมัคร มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในระดับมากที่สุด เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่มองว่าบุคคลที่จะเข้ามาเป็นผู้บริหารท้องถิ่นควรมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ต่อการเป็นผู้บริหารท้องถิ่น มีความคิดตัดสินใจ และมีความสามารถในการปกครองบังคับบัญชาผู้ตาม หรือผู้ใต้บังคับบัญชาไปในทางที่ดีหรือชั่วได้ โดยใช้อำนาจได้อย่างพึงประสงค์ พึงปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย (ณรงค์รักษ์ ต้นแคน, 2558) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของประชาชน ในการลงคะแนนเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคำเตย อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของประชาชน ในการลงคะแนนเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคำเตย อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ด้านคุณลักษณะของผู้สมัคร อยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านนโยบายของผู้สมัคร ในภาพรวมด้านนโยบายของผู้สมัคร มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในระดับมากที่สุด เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับนโยบายของผู้สมัครมากที่สุด โดยประชาชนส่วนใหญ่ตัดสินใจเลือกตั้งผู้สมัครจากนโยบายของผู้สมัครที่สอดคล้องตามความต้องการของประชาชนมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย(ธนกร ภัทรบุญศิริ, 2561) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในจังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดชัยภูมิ : ศึกษาในห้วงเวลา ปี พ.ศ. 2562 ด้านนโยบาย มีอิทธิพลต่อการเลือกตั้งอยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านผลงานที่ผ่านมาของผู้สมัคร ในภาพรวมด้านผลงานที่ผ่านมาของผู้สมัครมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในระดับมากที่สุด เนื่องจากประชาชนมองว่าผลงานที่ผ่านมาเป็นสิ่งสำคัญ ผู้สมัครคนไหนเคยมีผลงานกับท้องถิ่นมาก ประชาชนส่วนใหญ่โอกาสที่จะตัดสินใจเลือกผู้สมัครคนนั้นย่อมมีมาก

ด้านหวัคะแนนของผู้สมัคร ในภาพรวมด้านหวัคะแนนมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าประชาชนไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งด้วยจิตสำนึกในการทำหน้าที่ ต้องการคนที่มีความรู้ความสามารถเสียสละเพื่อส่วนรวม เข้ามาบริหารตำบลให้มีความเจริญ และต้องการพัฒนา ตำบลที่จริง

ด้านความสมเหตุสมผลในการเลือกผู้สมัคร ในภาพรวมด้านความสมเหตุสมผลในการเลือกผู้สมัครมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่ไม่ค่อยให้ความสนใจกับการประเมิน การหาข้อมูลข่าวสารของผู้สมัคร เพื่อช่วยในการตัดสินใจก่อน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย (ฐิตินา อิมรรัตน์,

2558) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลโหมง อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในตำบลให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านความสมเหตุสมผลในการเลือกผู้สมัครที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง

การมีส่วนร่วมการเลือกตั้งท้องถิ่น การวิจัยฉบับนี้ได้แบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็นด้านดังนี้ ชักชวนคนใกล้ชิดตัวท่านไปลงคะแนน อยู่ระดับปานกลาง ร่วมประชุมหรือทำงานกับท้องถิ่น อยู่ระดับน้อย ไปลงคะแนนเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้าน อยู่ระดับปานกลาง ไปลงคะแนนเลือกตั้งกำนัน อยู่ระดับปานกลาง ไปลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล อยู่ระดับน้อยที่สุด ไปลงคะแนนเลือกตั้ง อบต. อยู่ระดับปานกลาง ไปลงคะแนน เลือกตั้ง สส. อยู่ระดับปานกลาง ไปลงคะแนนเลือกตั้ง สว. อยู่ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาภาพรวมการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งของประชาชนใน ตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย (บุศรา โพธิสุข, 2559) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณี ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัย (เบญจวรรณ จามน้อยพรหม, 2564) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในเขตอำเภอเมืองสกลนคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัย (เพิ่มศักดิ์ วรรณยิ่ง, 2559) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตอำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอบางคนที่จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่าในภาพรวมประชาชนมีส่วนร่วมทาง การเมืองอยู่ในระดับปานกลาง

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยขอเสนอแนะดังนี้

ระดับการตัดสินใจเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนต่อปัจจัยที่มีผลในการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล อยู่ในระดับมาก มีรายละเอียดดังนี้

ด้านนโยบายของผู้สมัคร ด้านคุณสมบัติของผู้สมัคร ด้านผลงานที่ผ่านมา มาของผู้สมัคร อยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้สมัคร อยู่ในระดับมาก ด้านความสมเหตุสมผลในการเลือกผู้สมัครอยู่ในระดับปานกลาง และด้านหวัคະແນของผู้สมัคร อยู่ในระดับน้อย ซึ่งในภาพรวมบางปัจจัยมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของประชาชน มาก น้อย แตกต่างกันไป ขอเสนอเป็นแนวทางให้กับผู้สมัครในอนาคต

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่น ตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ อยู่ในระดับปานกลาง ประชาชนบางส่วนไม่ทราบข่าวสารการเลือกตั้ง อาทิ ในตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ประชาชนส่วนใหญ่ ไม่ได้อยู่อาศัยในบ้านเรือน เมื่อมีการเสียงตามสายของผู้นำชุมชน จึงไม่ทราบข่าวสารการเลือกตั้ง ฯลฯ ขอเสนอ ควรมีป้ายประชาสัมพันธ์ตามเส้นทางคมนาคม อาทิ เส้นทางตามไร่สวน ฯลฯ

บรรณานุกรม

- กมล เข็มณจิตร.(2557).ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นของ
องค์การ บริหารส่วนตำบล จังหวัดเพชรบูรณ์.วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี,ปีที่ 8
ฉบับที่ 17, เดือนกันยายน – ธันวาคม 2557.
กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.(2567).สืบค้นเมื่อ 7 ธันวาคม 2566.สืบค้นจาก :
www.dla.go.th.
- กิตติพัฒน์ คงมะกล้า.(2565).การตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครสวรรค์
ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดนครสวรรค์.มนุษยสังคมสาร (มสส.), ปีที่ 19 ฉบับที่ 3,
กันยายน – ธันวาคม 2564.
- ณัฐพัชร์ เอี่ยมไววุฒิ.(2558).ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด
ปทุมธานี : ศึกษาในห้วงเวลา ปี พ.ศ. 2559.รัฐศาสตรมหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัยเกริก.
- ฐิติมา อัมรัตน์.(2558).ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลโขง
อำเภอน้ำใหม่ จังหวัดจันทบุรี.รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง
ท้องถิ่น, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ธงชัย เจริญรัชเดช.(2551).การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่น :
ศึกษากรณี ตำบลบ่อวิน อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี. เอกสารวิชาการส่วนบุคคล.
(หลักสูตรการบริหารงานภาครัฐและกฎหมายมหาชน) รุ่น 7 ,สถาบันพระปกเกล้า.
- ธมลวรรณ วรรณปลูก.(2561).ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนายกเทศมนตรี: ศึกษากรณี
เทศบาลเมืองเขลางค์นคร อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
สื่อสารการเมือง วิทยาลัยสื่อสารการเมือง, มหาวิทยาลัยเกริก.
- ธนกร ภัทรบุญศิริ.(2561).ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดชัยภูมิ
: ศึกษาในห้วงเวลา ปี พ.ศ. 2562.รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสื่อสารการเมือง
วิทยาลัยสื่อสารการเมือง.มหาวิทยาลัยเกริก.
- นงคริักษ์ ต้นเคน.(2558).ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของประชาชน ในการลงคะแนนเลือกนายก
องค์การบริหารส่วนตำบลคำเตย อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม.รัฐประศาสนศาสตร
มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- บุศรา โพธิสุข.(2559).การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณี
ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.พิษณุพนธ์สาร, ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 :
มกราคม - มิถุนายน 2559.
- เบญจวรรณ จามน้อยพรหม.(2564).ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขต
อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.),
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ปิยะรัตน์ สนแจ้ง.(2561).ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : ศึกษากรณี
ประชาชนกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2562.รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสื่อสาร
การเมือง. วิทยาลัยสื่อสารการเมือง. มหาวิทยาลัยเกริก.
- เพิ่มศักดิ์ วรรณยิ่ง.(2559).การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตอำเภอบางคนที
จังหวัดสมุทรสงคราม. วารสารสหวิทยาการวิจัย,ปีที่ 5. ฉบับที่ 1 :

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุลีมาศ แผลงศรี.(2565).ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาและ
ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดนครพนม.

รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

องค์การบริหารส่วนตำบลเดื่อศรีคันไชย.(2562).พระราชบัญญัติการเลือกตั้งท้องถิ่นหรือผู้บริหาร
ท้องถิ่น สืบค้นเมื่อ 7 ธันวาคม 2566.สืบค้นจาก : <https://www.dsk.go.th>.

องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ.(2567).สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2567.สืบค้นจาก :
www.chpao.org/.

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านควน อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง.ประวัติความเป็นมา อบต.(2567).

สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2567.สืบค้นจาก : <http://www.bankaun.go.t>.

เอกพลณัฐ ญัฐพัชรนันท์.การเลือกตั้งท้องถิ่น.(2016).สืบค้นเมื่อ 7 ธันวาคม 2566.สืบค้นจาก
: <http://wiki.kpi.ac.th>.

Taro Yamane.(1976).Statistics: An introductory analysis (2nd ed.). New York :
Harper and Row.

ระดับความเป็นธรรมาภิบาลในการบริหารงานของวัดมงคลโกวิทาราม
 ตำบลปทุม อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี
 The Level of Good Governance in the Administration of Mongkon
 Kowittaram Temple, Pathum Subdistrict, Muang District, Ubon
 Ratchathani Province

พระมหาจักรพล จุกวโร (ศรีทิม)

PhramahaChagathep Chakkawaro (Sritim)

พระครูสังฆรักษ์บุญเกิด ปญญาชีโร

Phrakru Sangkharak Boonkerd Panyawachiro

พระครูสมุทรธัญญ์ กลยาณกิตติ

Phrakru Samuthanai Kalyanakitti

พระมหาคำพันธ์ ปากโร

Phramahakamphan Papakaro

พระเสกสรรค์ ฐานยุตโต

Phraseksan Tanayutto

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

Maha Chulalongkorn University Ubon Ratchathani Campus

E-mail: Chagathep087@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 13 มีนาคม 2567

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 22 มิถุนายน 2567

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 27 มิถุนายน 2567

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความเป็นธรรมาภิบาลและแนวทางในการสร้างความเป็นธรรมาภิบาลในการบริหารงานของวัดมงคลโกวิทาราม ตำบลปทุม อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อนำไปใช้ในแนวทางในการสร้างความเป็นธรรมาภิบาลในการบริหารงานของวัดมงคลโกวิทาราม โดยใช้วิธีผสมผสานกันทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 245 รูป/คน สัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 18 รูป /คน รวมทั้งการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม และการวิเคราะห์จากเอกสาร ผลการวิจัย พบว่า ระดับความเป็นธรรมาภิบาลในการบริหารงานของวัดมงคลโกวิทารามในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการบริหารจัดการตามหลักนิติธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่ด้านการบริหารจัดการตามหลักคุณธรรม ด้านการบริหารจัดการตามหลักการมีส่วนร่วม ด้านการบริหารจัดการตามหลักความคุ้มค่า ด้านการบริหารจัดการตามหลักความรับผิดชอบ และด้านการบริหารจัดการตามหลักความโปร่งใส ตามลำดับ สอดคล้องกับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

ส่วนแนวทางการสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารงานของวัดมงคลโกวิทารามนั้น ที่สำคัญพบว่าหลักนิติธรรม วัดควรมีการวางแผน มีการปรับปรุงแก้ไข วางกฎระเบียบ ในการปกครองให้ดี

ยิ่งขึ้นเข้มงวดสอดส่องดูแลให้บรรพชิต และคฤหัสถ์ในวัดเคร่งครัดต่อพระธรรมวินัยมากยิ่งขึ้น หลักคุณธรรม วัดควรเป็นที่ยึดมั่นใน ความถูกต้องดีงาม สนับสนุนให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ องค์การพัฒนาตนเองให้มีความซื่อสัตย์จริงใจขยันอดทน มีระเบียบวินัยประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำตน ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม หลักความโปร่งใส วัดควรมีการรับฟังข้อคิดเห็นจากกลุ่มบุคคลที่ได้รับผลประโยชน์และเสียประโยชน์หรือกลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรง และเปิดโอกาสให้ชุมชนมาร่วมดูแลผลประโยชน์ภายในวัด

คำสำคัญ: ธรรมาภิบาล, บริหาร, วัดมงคลโกวิทาราม

ADSTRACT

This study aimed to find the level of good governance and the guidelines of good governance forming in the administration of Mongkonkowitzaram Temple, Pathum Subdistrict, Muang District, Ubon Ratchathani Province in order to create a good governance administration in the temple. This study was conducted quantitatively and qualitatively by collecting data with questionnaires from 245 samples, in-depth interviewing 18 key informants. participatory observing and analyzing the related documents. The results of study revealed that the good governance level found in Mongkonkowitzaram Temple was entirely presented at the high level. Considering each perspective from high to low it was as follows: the highest good governance level was the administration by rule of law and then the administrations of moral principles, participation, worthiness, responsibility, and transparency respectively, corresponding to qualitative analysis from in-depth interviews.

In relations to forming the guidelines of good governance administration of Mongkonkowitzaram Temple, for the rule of law, the temple should plan, improve, regulate and supervise monks and laymen more strictly. For moral principles, the temple should adhere to justice and support the participants in self-developing organizations to be faithful, diligent, patient, orderly in performing honest jobs regularly, and behaving as a social ideal. According to transparency, the temple should listen to or accept opinions of all participants and the directly affected groups and also allow the community to supervise the temple benefits.

Keywords: Good governance, Administration, Mongkonkowitzaram Temple.

บทนำ

ประเทศไทยที่ขึ้นชื่อว่าเป็นเมืองแห่งพระพุทธศาสนาวัดเป็นศูนย์กลางทางศาสนาและวัฒนธรรมที่ผู้คนให้เป็นบรรทัดฐานในการดำเนินชีวิตและเป็นเอกลักษณ์ของสังคม ซึ่งจะพบได้จากการแสดงออกทางศิลปะ วรรณคดี คติธรรมขนบธรรมเนียม จารีตประเพณีเป็นต้น ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน วัดและพระสงฆ์นอกจากจะมีบทบาทเกี่ยวข้องกับความป็นอยู่ของคนในสังคมตั้งแต่เกิดจนกระทั่งละลาโลกไปวัดเป็นศูนย์กลางแห่งการรวมน้ำใจของบรรดาพุทธศาสนิกชน ทำให้นักที่ใน

การ วางรากฐานความเจริญให้แก่สังคม ส่งเสริมความเป็นปึกแผ่น ความมั่นคงให้แก่สังคม ช่วยลดปัญหาสังคม ส่งเสริมประสิทธิภาพการควบคุมทางสังคมหรือกล่าวได้ว่า พระสงฆ์นอกจากจะมีบทบาทเป็นผู้นำทางสังคม ทางกิจกรรม เป็นผู้นำทางด้านจิตใจของคนใจสังคมแล้ว พระสงฆ์ยังมีบทบาทต่างสังคมส่วนรวมในด้านต่างๆ มากมาย เช่น การพัฒนาสังคม การสังคมสงเคราะห์ สงเคราะห์ผู้ตกทุกข์ได้ยาก ผู้ที่ได้รับความยากลำบากหรือกระทำการช่วยเหลือปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคมวัด และพระสงฆ์มีอิทธิพลต่อความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาซึ่งจะช่วยสร้างสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขส่งผลต่อความมั่นคงของประเทศได้เป็นอย่างดีถ้าหาพระสงฆ์ในประเทศ ซึ่งมีจำนวนมาก มีความรู้ความเข้าใจว่าการพัฒนาที่สำคัญคือการพัฒนาคน ก็จะช่วยกันชี้แจงให้ประชาชนและ ผู้นำประเทศเข้าใจเพราะพระสงฆ์มีโอกาสพบปะสนทนากับคนทุกระดับและวัดเป็นทรัพยากรที่มีค่ายิ่งของสังคมทั้งที่ดินสิ่งก่อสร้าง ศาสนสถานบุคลากรเงินศรัทธาจะมีการบริหารจัดการอย่างไรจึงจะทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สังคมตามอุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนาภาพปัญหาของวัดและพระสงฆ์คือผู้เข้ามาบวชในปัจจุบันมิได้มีการเลือกสรรขาดความพิถีพิถันบางรูปบวชตามประเพณีมิได้ศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยอย่างแท้จริงจึงทำผิดวินัยหลายอย่างการวางตัวของพระไม่เหมาะสมขาดความสำรวม บางวัดมุ่งในการพัฒนาวัตถุอาคารสถานที่มากกว่าการศึกษา หรือมากกว่าการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชนในชุมชน (พระธรรมปิฎก ป.อ.ปยุตโต, 2545:87; อ้างอิงจากพระเฉลิมพลมณีวรรณ, 2557: 1-2)

ยุคปัจจุบัน มีการบริหารงานด้านสาธารณูปการต่างๆ ซึ่งทำให้วัดเกิดการพัฒนามีรายได้มาบริหารกิจการภายในวัดมากมาย แม้วัดจะเป็นแหล่งที่เรียนรู้เผยแผ่พระพุทธศาสนาก็ตาม แต่ในเรื่องการบริหารทรัพยากร กิจการของวัดก็ล้วนเกิดมีผลประโยชน์ที่ส่งผลหมิ่นเหม่ไปในทางที่อาจจะไม่เกิดความสุขจิตได้ การนำหลักธรรมมาภิบาลมาใช้ในวัดก็ถือว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นมากเพื่อให้เกิดระดับความเป็นธรรมมาภิบาลภายในวัดให้มากขึ้นและสามารถเป็นต้นแบบที่ดีแก่วัดในประเทศไทย

ทั้งนี้วัดมีบทบาทในสังคมชุมชนมาก มีโครงการ กิจกรรมสาธารณะประโยชน์ที่ต้องบริหารให้สำเร็จจำนวนมากซึ่งต้องอาศัยใช้หลักธรรมมาภิบาลในการบริหาร 6 หลัก เพื่อให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล แต่ที่ผ่านมายังไม่เคยมีการวัดระดับความเป็นธรรมมาภิบาลในการบริหารงานของวัด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา “ระดับความเป็นธรรมมาภิบาลในการบริหารงานของวัดมงคลโกวิทารามตำบลปทุม อำเภอมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี”

สรุปผลการวิจัยระดับความเป็นธรรมมาภิบาลในการบริหารงาน ของวัดมงคลโกวิทาราม ตำบลปทุม อำเภอมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิเคราะห์จากแบบสอบถาม พบว่ากลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 245 รูป/คน ส่วนใหญ่เป็นเป็นภิกษุ 205 คน คิดเป็นร้อยละ 83.7 เพศชาย จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 56.3 มีอายุ 41 ปีขึ้นไป จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 52.7 จบการศึกษาขั้นพื้นฐาน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 39.5 มีอาชีพ จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 66.1 ระดับความเป็นธรรมมาภิบาลในการบริหารงานของวัดมงคลโกวิทาราม ตำบลปทุม อำเภอมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี ในแต่ละด้าน ดังนี้ ด้านการบริหารจัดการตามหลักนิติธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 98.7 รองลงมาด้านการบริหารจัดการตามหลักคุณธรรม โดยรวม ร้อยละ 98.3 ด้านการบริหารจัดการตามหลักการมีส่วนร่วมโดยรวม ร้อยละ 98.0 ด้านการบริหารจัดการตามหลักความคุ้มค่าโดยรวม ร้อยละ 97.9 ด้านการบริหารจัดการตามหลักความรับผิดชอบต่อโดยรวม ร้อยละ 97.5 และด้านการบริหารจัดการตามหลักความโปร่งใสโดยรวม ร้อยละ 96.6 ตามลำดับ

ผลดังกล่าวสอดคล้องกับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่าระดับความเป็นธรรมาภิบาลในการบริหารงานของวัดมงคลโกวิทารามแต่ละด้านมีระดับความเป็นธรรมาภิบาลสูงทุกด้านเช่นเดียวกันกับแบบสอบถาม

ในส่วนด้านหลักคุณธรรม พบว่า วัดมีการส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนได้ตั้งมั่นอยู่ในหลักคุณธรรมอันดีงามมีระดับความเป็นธรรมาภิบาลมากที่สุด

ในส่วนด้านหลักความโปร่งใส พบว่า วัดมีกระบวนการทำงานที่เปิดเผยตรงไปตรงมา สามารถตรวจสอบได้และสามารถชี้แจงได้เมื่อมีข้อสงสัย และวัดเปิดโอกาสให้ชุมชนมาร่วมดูแลผลประโยชน์มีระดับความเป็นธรรมาภิบาลมากที่สุด

ในส่วนด้านหลักการมีส่วนร่วม พบว่า วัดเปิดโอกาสให้ผู้รับบริการได้รับการปฏิบัติและได้รับบริการอย่างเท่าเทียมกันมากที่สุด

ในส่วนด้านหลักความรับผิดชอบ พบว่า วัดมีการกำหนดภาระหน้าที่หรือขั้นตอน การดำเนินงานของหน่วยงานและมอบหมายงานแก่บุคลากรในหน่วยงานได้เหมาะสมกับปริมาณและคุณภาพของงานที่ทำมีระดับความเป็นธรรมาภิบาลมากที่สุด

ในส่วนด้านหลักความคุ้มค่า พบว่า วัดมีผลการปฏิบัติงานที่บรรลุวัตถุประสงค์ เป้าหมายของแผนการปฏิบัติงานตามงบประมาณที่ได้รับมากที่สุด

สรุปแนวทางในการสร้างความเป็นธรรมาภิบาลในการบริหารงานของวัดมงคลโกวิทาราม ดังนี้

ด้านหลักนิติธรรม วัดควรทบทวนปรับปรุงเรื่องกฎระเบียบ และกระบวนการการดำเนินการให้เป็นธรรมและทันกลับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและเป็นผู้ที่สามารถพิจารณาสั่งการมอบหมายงาน และการลงโทษทางวินัยแก่ผู้ที่ปฏิบัติตามกฎระเบียบไม่ถูกต้องด้วยความเป็นธรรม และควรมีการวางแผน มีการปรับปรุงแก้ไข วางกฎระเบียบ ในการปกครองให้ดียิ่งขึ้นเข้มงวดสอดส่องดูแลให้บรรพชิต และคฤหัสถ์ในวัดเคร่งครัดต่อพระธรรมวินัยมากยิ่งขึ้น

ด้านหลักคุณธรรม วัดควรยึดหลักและเหตุผลพัฒนาคนเพื่อการฝึกตนโดยเน้นคุณภาพอันเป็นรากฐานสร้างคนดีมีคุณธรรม จริยธรรม ภาวะผู้นำเชิงพุทธต้องใช้ องค์ความรู้ ความสามารถ ปฏิบัติการ ก่อเกิดความศรัทธา แรงจูงใจและการยอมรับนับถือ มีความยุติธรรม โปร่งใส สร้างมนุษยสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานด้วยวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ควรน้อมนำหลักธรรมการบริหารจัดการงานสมัยใหม่ด้วยหลักคำสอน คือหลักสัปปริสธรรม 7 การปกครองตน ปกครองคน และปกครองงาน

ด้านหลักความโปร่งใส ผู้บริหารควรเป็นผู้ที่มีความสามารถกำหนดขั้นตอนและระยะเวลาการปฏิบัติงานจะต้อง มีความโปร่งใสในการตัดสินใจในการบริหารงาน เงิน และคน มีการสื่อสารที่ดีภายในตัว เช่น มีการแจ้งบัญชี รายรับ-รายจ่าย มีการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์การให้ทุกส่วนที่เกี่ยวข้องได้ รับทราบความเคลื่อนไหวและกิจกรรมต่าง ๆ มีกระบวนการทำงานที่เปิดเผยตรงไปตรงมา สามารถตรวจสอบได้ และสามารถชี้แจงได้เมื่อมีข้อสงสัย และมีการบริหารงานโดยยึดหลักฉันทามติ

ด้านการหลักการมีส่วนร่วม วัดควรเปิดโอกาสให้มีส่วนรับรู้และเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญขององค์การไม่ว่าด้วยเปิดโอกาสให้บุคลากรในวัดได้ร่วมรับรู้ทำความเข้าใจ ร่วมแสดงทัศนคติร่วมเสนอ ปัญหา ประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้อง รับฟังความคิดเห็นจากผู้มีความเกี่ยวข้องเพื่อร่วมคิดหาทาง หรือร่วมกันหาทางแก้ปัญหาร่วมกัน ด้านการแจ้งความ เห็นการได้สวนสาธารณะ หรือการแสดงประชามติ ด้านการจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี

ด้านการหลักความรับผิดชอบ วัดควรตระหนักในสิทธิหน้าที่ความสำนึกในความรับผิดชอบ ต่อสังคม การใส่ใจปัญหาขององค์การกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และกล้าที่ยอมรับผลดี ผลเสียจากการกระทำของวัดเอง และสวดส้องให้บรรพชิต และคฤหัสถ์ในวัดประพฤติปฏิบัติชอบ มีการดำเนินการอบรมให้ความรู้แก่พุทธศาสนิกชนเมื่อเกิดอิทธิกรณ มีการวินิจฉัยปัญหาเพื่อยุติเหตุหรือการลงนิคหกรรม

ด้านหลักความคุ้มค่า วัดควรมีความสามารถในการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยธรรมาภิบาลให้คนในองค์การมีความประหยัดใช้ของอย่างคุ้มค่า ด้านการเป็นธรรมาภิบาลในการศึกษาอบรมและสั่งสอน พระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ พระสงฆ์ภิกษุระดับ ผู้ปกครองวัด มีการเทศนาสั่งสอนประชาชนให้ตั้งอยู่ในศีลธรรมและหลักธรรม คำสั่งสอนของพุทธศาสนาที่ถูกต้อง อบรมพระภิกษุสามเณรให้มีสมณสัญญา อบรมธรรมวินัย จรรยา มารยาทเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี

วัตถุประสงค์การวิจัย

1ศึกษาระดับความเป็นธรรมาภิบาลในการบริหารงานของวัดมงคลโกวิทารามตำบลปทุม อำเภอมะนังอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี

2ศึกษาแนวทางในการสร้างความเป็นธรรมาภิบาลในการบริหารงานของวัดมงคลโกวิทาราม ตำบลปทุม อำเภอมะนังอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชากรผู้วิจัยเลือกศึกษาลงพื้นที่อยู่ในเขตพื้นที่วัดซึ่งมีจำนวนหมู่บ้านที่เลือกลงพื้นที่สำรวจข้อมูลทั้งหมด 5หมู่บ้านบ้านชลประทาน หมู่ที่ 12บ้านปากห้วยวังนอง หมู่ที่ 1บ้านสร้างทราย หมู่ที่ 2บ้านปทุม หมู่ที่ 7บ้านหนองบก หมู่ที่ 11

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ พระภิกษุ วัดมงคลโกวิทาราม 40ตัวอย่างผู้นำชุมชน5 ตัวอย่างคณะกรรมการบริหารวัด จำนวน 195ตัวอย่างกลุ่มพ่อค้า-แม่ค้าหน้าวัด5ตัวอย่างรวมกลุ่มตัวอย่างจำนวน 245 รูป/คน

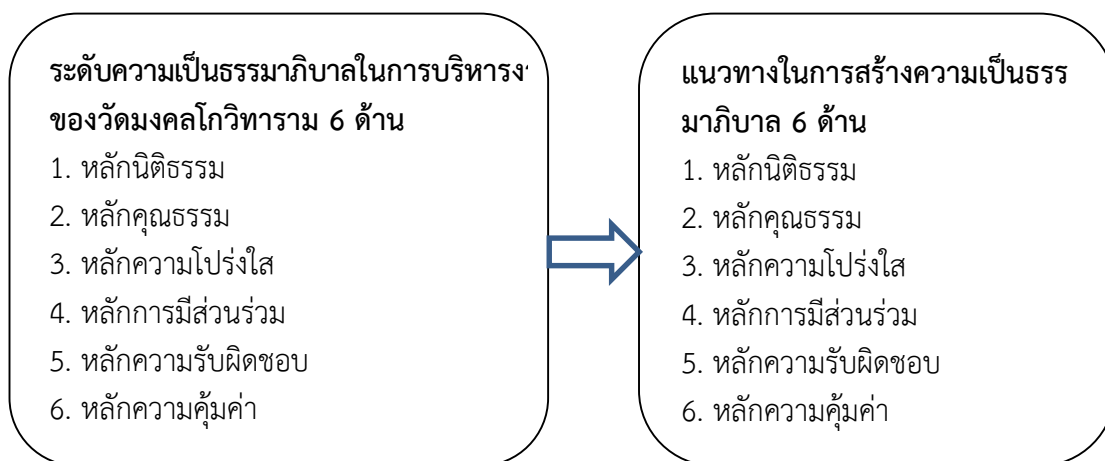
กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูล สำคัญจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview)แบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่มประกอบด้วย กลุ่มพระสงฆ์ 3 รูป กลุ่มคณะกรรมการวัด 5คนกลุ่มผู้นำชุมชน5 กลุ่มพ่อค้า-แม่ค้าหน้าวัด 5คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการระดับความเป็นธรรมาภิบาลในการบริหารงานของวัดมงคลโกวิทาราม ตำบลปทุม อำเภอมะนังอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานีและศึกษาแนวทางในการสร้างความเป็นธรรมาภิบาลในการบริหารงานของวัดมงคลโกวิทาราม ตำบลปทุม อำเภอมะนังอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานีของวัด 6 ด้าน คือ (1) การบริหารจัดการตามหลักนิติธรรม (2) การบริหารจัดการตามหลักคุณธรรม (3) การบริหารจัดการตามหลักความโปร่งใส (4) การบริหารจัดการตามหลักการมีส่วนร่วม (5) การบริหารจัดการตามหลักความรับผิดชอบ และ(6)การบริหารจัดการตามหลักความคุ้มค่า

กรอบแนวคิดการวิจัย

สำหรับกรอบแนวคิดการวิจัย (Research Framework) เรื่องระดับความเป็นธรรมาภิบาล ในการบริหารงานของวัดมงคลโกวิทาราม ตำบลปทุม อำเภอมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี เสนอเป็นภาพดังนี้



ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการสอบถามระดับธรรมาภิบาลในการบริหารงานของวัดมงคลโกวิทารามทั้ง 6 ด้านจากกลุ่มตัวอย่างนั้นคือ

แบบสอบถาม ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามชนิดตรวจเช็ครายการ (Check List) ใช้เก็บข้อมูลเกี่ยวกับ (สถานภาพ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และสถานประกอบการอาชีพ)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับตามวิธีการของ เรนซิส ลิเคิร์ต (Rensis Likert) คือ อยู่ในระดับ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด โดย ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า ตำรา วารสาร บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถาม พัฒนาเป็นแบบสอบถามปลายปิด ใช้ในการรวบรวมข้อมูลระดับความเป็นธรรมาภิบาลในการบริหารงานของวัดมงคลโกวิทาราม นำร่างแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบเนื้อหาและภาษาที่ใช้ในแบบสอบถามและนำเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขนำไปจัดพิมพ์เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้วิจัยได้ใช้แบบแนวทางการสัมภาษณ์เพื่อหาระดับและแนวทางในการสร้างความเป็นธรรมาภิบาลในการบริหารงานของวัดมงคลโกวิทารามตำบลปทุมอำเภอมืองอุบลราชธานีจังหวัดอุบลราชธานีตามขอบเขตด้านเนื้อหาวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดที่ได้กำหนดไว้

ในการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม และการศึกษาจากเอกสารนั้น ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลด้วยตัวผู้วิจัยเองโดยใช้ วัตถุประสงค์ ขอบเขต และกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยเป็นแนวทางในการสร้างความเป็นธรรมาภิบาลในการบริหารงานของวัดมงคลโกวิทาราม ทั้ง 6 ด้าน

แบบทดสอบด้านความรู้ของ งานวิจัย เรื่อง การพัฒนาแหล่งเรียนรู้

การผลิตกระแสไฟฟ้าด้วยระบบก๊าซชีวภาพจากมูลโคนมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

แบบประเมินทักษะการปฏิบัติ งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาแหล่งเรียนรู้การผลิตกระแสไฟฟ้าด้วยระบบก๊าซชีวภาพจากมูลโคนมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลตามแบบสอบถาม

วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานภาพ เพศอายุ

ระดับการศึกษา และสถานประกอบการอาชีพโดยใช้ความถี่และค่าร้อยละ

วิเคราะห์การระดับของธรรมาภิบาลโดยการหาค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

โดยรวมและรายด้าน

วิเคราะห์ระดับความเป็นธรรมาภิบาลในการบริหารงานของวัดมงคลโกวิทาราม ตำบลปทุม อำเภอมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานีโดยการหาค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยรวมและรายด้านจำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

วิเคราะห์การสร้างความเป็นธรรมาภิบาลในการบริหารงานของวัดมงคลโกวิทาราม ตำบลปทุม อำเภอมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานีโดยการหาค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยรวมและรายข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม และการศึกษาจากเอกสารนั้น ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัยการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงคุณภาพคือการนำข้อมูลเชิงลึกที่ได้จากการสัมภาษณ์การสังเกตการณ์มาเข้ากระบวนการการลดทอนจัดกลุ่มจำแนกแยกประเภทและเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้อาจจากแต่ละคนที่มีความสอดคล้องกันมานำเสนอเป็นผลการวิเคราะห์ข้อค้นพบโดยจำแนกตามกรอบแนวคิดคำถามการวิจัยและวัตถุประสงค์ของการศึกษา

ผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยระดับความเป็นธรรมาภิบาลในการบริหารงาน ของวัดมงคลโกวิทาราม ตำบลปทุม อำเภอมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิเคราะห์จากแบบสอบถาม พบว่ากลุ่มผู้ที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 245 รูป/คน ส่วนใหญ่เป็นเป็นภุคฆ์ 205 คน คิดเป็นร้อยละ 83.7 เพศชาย จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 56.3 มีอายุ 41 ปีขึ้นไป จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 52.7 จบการศึกษาขั้นพื้นฐาน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 39.5 มีอาชีพ จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 66.1 ระดับความเป็นธรรมาภิบาลในการบริหารงานของวัดมงคลโกวิทาราม ตำบลปทุม อำเภอมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี ในแต่ละด้าน ดังนี้ ด้านการบริหารจัดการตามหลักนิติธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 98.7 รองลงมาด้านการบริหารจัดการตามหลักคุณธรรม โดยรวม ร้อยละ 98.3 ด้านการบริหารจัดการตามหลักการมีส่วนร่วมโดยรวม ร้อยละ 98.0 ด้านการบริหารจัดการตามหลักความคุ้มค่าโดยรวม ร้อยละ 97.9 ด้านการบริหารจัดการตามหลักความรับผิดชอบต่อโดยรวม ร้อยละ 97.5 และด้านการบริหารจัดการตามหลักความโปร่งใสโดยรวม ร้อยละ 96.6 ตามลำดับ

ผลดังกล่าวสอดคล้องกับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่าระดับความเป็นธรรมาภิบาลในการบริหารงานของวัดมงคลโกวิทารามแต่ละด้านมีระดับความเป็นธรรมาภิบาลสูงทุกด้านเช่นเดียวกันกับแบบสอบถาม

ในส่วนด้านหลักคุณธรรม พบว่า วัดมีการส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนได้ตั้งมั่นอยู่ในหลักคุณธรรมอันดีงามมีระดับความเป็นธรรมาภิบาลมากที่สุด

ในส่วนด้านหลักความโปร่งใส พบว่า วัดมีกระบวนการทำงานที่เปิดเผยตรงไปตรงมา สามารถตรวจสอบได้และสามารถชี้แจงได้เมื่อมีข้อสงสัย และวัดเปิดโอกาสให้ชุมชนมาร่วมดูแลผลประโยชน์มีระดับความเป็นธรรมาภิบาลมากที่สุด

ในส่วนด้านหลักการมีส่วนร่วม พบว่า วัดเปิดโอกาสให้ผู้รับบริการได้รับการปฏิบัติและได้รับบริการอย่างเท่าเทียมกันมากที่สุด

ในส่วนด้านหลักความรับผิดชอบ พบว่า วัดมีการกำหนดภาระหน้าที่หรือขั้นตอน การดำเนินงานของหน่วยงานและมอบหมายงานแก่บุคลากรในหน่วยงานได้เหมาะสมกับปริมาณและคุณภาพของงานที่ทำมีระดับความเป็นธรรมาภิบาลมากที่สุด

ในส่วนด้านหลักความคุ้มค่า พบว่า วัดมีผลการปฏิบัติงานที่บรรลุวัตถุประสงค์ เป้าหมายของแผนการปฏิบัติงานตามงบประมาณที่ได้รับมากที่สุด

สรุปแนวทางในการสร้างความเป็นธรรมาภิบาลในการบริหารงานของวัดมงคลโกวิทาราม ดังนี้

ด้านหลักนิติธรรม วัดควรทบทวนปรับปรุงเรื่องกฎระเบียบ และกระบวนการการดำเนินการให้เป็นธรรมและทันกลับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและเป็นผู้ที่สามารถพิจารณาสั่งการมอบหมายงาน และการลงโทษทางวินัยแก่ผู้ที่ปฏิบัติตามกฎระเบียบไม่ถูกต้องด้วยความเป็นธรรม และควรมีการวางแผน มีการปรับปรุงแก้ไข วางกฎระเบียบ ในการปกครองให้ดียิ่งขึ้นเข้มงวดสอดส่องดูแลให้บรรพชิต และคฤหัสถ์ในวัดเคร่งครัดต่อพระธรรมวินัยมากยิ่งขึ้น

ด้านหลักคุณธรรม วัดควรยึดหลักและเหตุผลพัฒนาคนเพื่อการฝึกตนโดยเน้นคุณภาพอันเป็นรากฐานสร้างคนดีมีคุณธรรม จริยธรรม ภาวะผู้นำเชิงพุทธต้องใช้ องค์ความรู้ ความสามารถ ปฏิบัติการ ก่อเกิดความศรัทธา แรงจูงใจและการยอมรับนับถือ มีความยุติธรรม โปร่งใส สร้างมนุษยสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานด้วยวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ควรน้อมนำหลักธรรมาภิบาลบริหารจัดการงานสมัยใหม่ด้วยหลักคำสอน คือหลักสัปปุริสธรรม 7 การปกครองตน ปกครองคน และปกครองงาน

ด้านหลักความโปร่งใส ผู้บริหารควรเป็นผู้ที่มีความสามารถกำหนดขั้นตอนและระยะเวลาการปฏิบัติงานจะต้อง มีความโปร่งใสในการตัดสินใจในการบริหารงาน เงิน และคน มีการสื่อสารที่ดีภายในตัว เช่น มีการแจ้งบัญชี รายรับ-รายจ่าย มีการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์การให้ทุกส่วนที่เกี่ยวข้องได้ รับทราบความเคลื่อนไหวและกิจกรรมต่าง ๆ มีกระบวนการทำงานที่เปิดเผยตรงไปตรงมา สามารถตรวจสอบได้ และสามารถชี้แจงได้เมื่อมีข้อสงสัย และมีการบริหารงานโดยยึดหลักฉันทามติ

ด้านการหลักการมีส่วนร่วม วัดควรเปิดโอกาสให้มีส่วนรับรู้และเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญขององค์การไม่ว่าด้วยเปิดโอกาสให้บุคลากรในวัดได้ร่วมรับรู้ทำความเข้าใจ ร่วมแสดงทัศนคติร่วมเสนอ ปัญหา ประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้อง รับฟังความคิดเห็นจากผู้มีความเกี่ยวข้องเพื่อร่วมคิดหาทาง หรือร่วมกันหาทางแก้ปัญหาร่วมกัน ด้านการแจ้งความ เห็นการได้สวนสาธารณะ หรือการแสดงประชามติ ด้านการจัดศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี

ด้านการหลักความรับผิดชอบ วัดควรตระหนักในสิทธิหน้าที่ความสำนึกในความรับผิดชอบ ต่อสังคม การใส่ใจปัญหาขององค์การกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และกล้าที่ยอมรับผลดี ผลเสียจากการกระทำของวัดเอง และสวดส้องให้บรรพชิต และคฤหัสถ์ในวัดประพฤติปฏิบัติชอบ มีการดำเนินการอบรมให้ความรู้แก่พุทธศาสนิกชนเมื่อเกิดอภิการณ์ มีการวินิจฉัยปัญหาเพื่อยุติเหตุหรือการลงนิคหกรรม

ด้านหลักความคุ้มค่า วัดควรมีความสามารถในการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยธรรมาภิบาลให้คนในองค์การมีความประหยัดใช้ของอย่างคุ้มค่า ด้านการเป็นธรรมาภิบาลในการศึกษาอบรมและสั่งสอน พระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ พระสังฆาธิการระดับ ผู้ปกครองวัด มีการเทศนาสั่งสอนประชาชนให้ตั้งอยู่ในศีลธรรมและหลักธรรม คำสั่งสอนของพุทธศาสนาที่ถูกต้อง อบรมพระภิกษุสามเณรให้มีสมณสัญญา อบรมธรรมวินัย จรรยา มารยาทเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี

อภิปรายผล

อภิปรายในประเด็นที่ผลการศึกษาระดับความเป็นธรรมาภิบาลในการบริหารงานของวัดมงคลโกวิทาราม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้านซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้นั้น น่าจะเป็นเพราะว่า วัดมงคลโกวิทาราม ตำบลปทุม อำเภอมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี เป็นสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดแห่งที่ 8 เป็นวัดพัฒนาตัวอย่าง วัดพัฒนาตัวอย่างที่มีผลงานดีเด่นทางด้านวิชาการ มีการอบรมคุณธรรมจริยธรรมอย่างต่อเนื่องตลอดมา ประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนท้องถิ่นใกล้เคียงให้ความเคารพนับถือ วัดได้เปิดโอกาสให้ผู้มาชุมชนได้มีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาต่าง ๆ ร่วมปฏิบัติงาน ร่วมในการตัดสินใจ ร่วมตรวจสอบการดำเนินการร่วมกันประเมินผลการปฏิบัติงาน และติดตามผลการดำเนินการต่าง ๆ จึงทำให้ค้นพบว่าระดับความเป็นธรรมาภิบาลในการบริหารงานของวัดมงคลโกวิทารามอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อนำผลที่ได้ไปเปรียบเทียบกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดระดับธรรมาภิบาลในการบริหารงานของวัดในพื้นที่ภาคอีสานแล้วพบว่า สอดคล้องกับงานของพระมหาเรือง วิเวกรมย์ (2550) ที่พบว่าระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของ เจ้าอาวาส ในเขตอำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน แต่อย่างไรก็ตาม กลับแตกต่างกับงานวิจัยของพระมหาวันต์ ญาณสิทธิ (2551) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารวัดตามหลักธรรมาภิบาลของเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครราชสีมา กลุ่ม 4 ผลการวิจัยพบว่า เจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครราชสีมา กลุ่ม 4 มีการบริหารวัดตามหลักธรรมาภิบาล โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และผลการศึกษาหลักธรรมาภิบาลกับการบริหารจัดการวัด: กรณีศึกษาวัดมหาวนาราม พระอารามหลวง อำเภอมือง จังหวัดอุบลราชธานี ของพระมหาบัณฑิต นิสาภัย (2550) ที่ผลการวิจัยพบว่า วัดทั้งสองมีการบริหารวัดตามหลักธรรมาภิบาล โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง นั้น น่าจะเป็นเพราะว่า ทั้งสองวัดมีบริบทที่แตกต่างกับวัดมงคลโกวิทาราม นั้นอาจเป็นเพราะว่า วัดแต่ละวัดมีหลักบริหารที่เหมือนกัน มีกฎ ระเบียบที่คล้ายคลึงกัน แต่มีพระวินัยที่เหมือนกัน ดังนั้นแล้ว อยู่ที่บริบทของวัด ผู้บริหารของวัด ว่ามีความเป็นผู้นำขนาดไหน มีวิสัยทัศน์กว้างไกลมากพอที่จะพัฒนาวัดไปในทางที่สูงกว่าเดิม และอยู่ที่คณะกรรมการวัด และชุมชนที่อยู่ใกล้ชิดกับวัด และที่สอดคล้องกับงานของพระมหาเรือง วิเวกรมย์ นั้นอาจเป็นเพราะว่าวัดมีการบริหารงานที่เป็นระบบ มีกฎ ระเบียบที่ชัดเจน มี

การยึดหลักของคุณธรรม จริยธรรม ที่เหมือนกัน ตามหลักพระธรรมวินัย มีผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ กว้างไกล กล้าคิด กล้าทำ

อภิปรายในกรณีพบว่า ขณะที่ผลการศึกษาระดับธรรมาภิบาลในการบริหารงานของวัดมงคลโกวิทาราม วัดมีระดับความเป็นธรรมาภิบาลสูงทุกด้าน แต่กลับมีผู้ให้ข้อมูลเชิงมีความต้องการให้วัดมีแนวทางในการสร้างความเป็นธรรมาภิบาลของวัดให้มากขึ้นในหลายด้าน ซึ่งหลายประเด็นสะท้อนถึงปัญหาการใช้หลักธรรมาภิบาลของวัด ยกตัวอย่าง ที่น่าสนใจคือกรณี ในด้านการบริหารจัดการตามหลักความโปร่งใส ผลการวิเคราะห์ พบว่า ผู้บริหารควรเป็นผู้ที่มีความสามารถกำหนดขั้นตอนและระยะเวลาการปฏิบัติงานจะต้อง มีความโปร่งใสในการตัดสินใจในการบริหารงาน เงิน และคนมีการสื่อสารที่ดีภายในตัว เช่น มีการแจ้งบัญชี รายรับ-รายจ่าย มีการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร กิจกรรมต่าง ๆ วัดควรมีการรับฟังข้อคิดเห็นจากกลุ่มบุคคลที่ได้รับผลประโยชน์และเสียประโยชน์หรือกลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรง และเปิดโอกาสให้ชุมชนมาร่วมดูแลผลประโยชน์ภายในวัด ขององค์การให้ทุกส่วนที่เกี่ยวข้องได้ รับทราบความเคลื่อนไหวและกิจกรรมต่าง ๆ ขณะที่ผลจากแบบสอบถามกลับออกมาว่าด้านความโปร่งใสนี้มีธรรมาภิบาลสูง ที่พบว่า โดยผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความเป็นธรรมาภิบาลของวัดมงคลโกวิทารามในด้านการบริหารจัดการตามหลักความโปร่งใสในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเห็นว่าวัดมีกระบวนการทำงานที่เปิดเผยตรงไปตรงมาสามารถตรวจสอบได้และสามารถชี้แจงได้เมื่อมีข้อสงสัย และวัดเปิดโอกาสให้ชุมชนมาร่วมดูแลผลประโยชน์ และวัดมีการบริหารงานโดยยึดหลักฉันทามติ วัดมีการใช้กระบวนการตัดสินใจเพื่อสรุปข้อคิดเห็น และวัดมีการรับฟังข้อคิดเห็นจากกลุ่มบุคคลที่ได้รับประโยชน์และเสียประโยชน์หรือกลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรง ขณะที่ผลจากแบบสอบถามพบว่าวัดมีกระบวนการทำงานที่เปิดเผยตรงไปตรงมาสามารถตรวจสอบได้และสามารถชี้แจงได้เมื่อมีข้อสงสัย แต่กลับมีข้อเสนอถึงแนวทางที่วัดควรกำหนดขั้นตอนและระยะเวลาการปฏิบัติงานจะต้องมีความโปร่งใสในการตัดสินใจในการบริหารงาน เงิน และ คน มีการสื่อสารที่ดี นั้นน่าจะเป็นเพราะว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ผู้วิจัยเลือกสัมภาษณ์เชิงลึกนั้นเป็นผู้มีประสบการณ์ เข้าถึงและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของวัดค่อนข้างมากในระยะเวลาอันยาวนาน ไม่ว่าจะเป็น ผู้นำชุมชน พ่อค้าแม่ค้าหน้าวัด คณะกรรมการวัด จึงต้องการเสนอแนวทางที่จะทำให้วัดมีการพัฒนาที่ดีขึ้นขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อาจยังไม่มีประสบการณ์ เข้าถึงและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของวัดค่อนข้างน้อย แต่อย่างไรก็ตาม ก็ไม่ได้ย้อนแย้งกับผลการวิเคราะห์ระดับธรรมาภิบาลของวัดที่ได้จากแบบสอบถามมากนัก เสียเลยทีเดียวเพราะถึงแม้จะพบว่าระดับความเป็นธรรมาภิบาลของวัดมงคลโกวิทารามด้านความโปร่งใสจะมีค่าอยู่ในระดับมากแต่ก็เป็นธรรมาภิบาลด้านที่มีค่าต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับด้านอื่นๆ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้ประโยชน์

จะได้นำผลการวิจัยนำเสนอต่อผู้บริหารวัดมงคลโกวิทารามเพื่อนำไปใช้ในการบริหารวัดตามหลักธรรมาภิบาลให้ดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะแนวทางในการสร้างธรรมาภิบาลในด้านต่างๆ ต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาต่อไป

ควรศึกษาความเป็นไปได้ที่จะนำแนวทางในการสร้างความเป็นธรรมาภิบาลในด้านต่างๆ ของวัดมงคลโกวิทารามที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ให้เกิดผลในทางปฏิบัติให้เกิดได้ขึ้นจริงต่อไป

ควรจะศึกษาเชิงลึกถึงปัจจัย และปัญหา อุปสรรคของผู้บริหารวัดในการบริหาร วัดตามหลัก
 ธรรมาภิบาลในแต่ละด้าน

บรรณานุกรม

- เกรียงไกร เจริญวงศ์ศักดิ์. (2541). กระบวนทัศน์วัฒนธรรมไทย: “ต้นตอ” เศรษฐกิจถดถอย.
 กรุงเทพฯ: ชัคเชส มีเดีย,
- แก้วสรร อดิโพธิ. (2540). การไต่สวนสาธารณะ: มาตรการยุติข้อขัดแย้งในงานจัดการคุณภาพ
 สิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: สถาบันนโยบายศึกษา,
- กำหนด โสภณวสุ. (2551). ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินของคนไทยที่มีคู่สมรสเป็น
 คนต่างด้าว. การค้นคว้าอิสระปริญญาโทสาขานิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- จรรยาพร ธรณินทร์. (2556). ความหมายและหลักการของคุณธรรมศีลธรรมจริยธรรมจรรยาบรรณและ
 ธรรมาภิบาล. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ,
- เจริญ เจษฎาวัลย์. (2547). การตรวจสอบธรรมาภิบาล ทฤษฎีและภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: พอติ,
 จันทจิรา เอี่ยมมยุรา. (2556). รายงานวิจัยการพัฒนาระบบการจัดการคดีการเมืองในศาลยุติธรรม.
 กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและพัฒนาคดี สำนักงานศาลยุติธรรม,
- จันทนา สุทธิจารี. (2544). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเมืองการปกครองไทยตามรัฐธรรมนูญ
 ฉบับประชาชน. กรุงเทพฯ: วี.เจ. พรีนติ้ง,
- ชัยวัฒน์ สถาอานันท์. (2540). ผู้หญิงในชีวิตของ “สันติวิธี”. กรุงเทพฯ: สามลดา,
 ไชยวัฒน์ คำชู. (2545). ธรรมาภิบาล. กรุงเทพฯ: น้ำฝน.,
- ณดา จันทรสม. (2557). “การบริหารการเงินของวัดในประเทศไทย ความสอดคล้องตามหลักธรรมาภิ
 บาล”, วารสารพัฒนบริหารศาสตร์. 54(1): 107-142; เมษายน, 2557.
- ดิณ ปรัชญพทธี. (2535). รัฐประศาสนศาสตร์ เปรียบเทียบ: เครื่องมือในการพัฒนาประเทศ. พิมพ์
 ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
- ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ. (2547). รายงานวิจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและความ
 คิดเห็นต่อการทำงานของรัฐบาลและองค์กรอิสระ. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุน
 การวิจัย (สกว.) และสถาบันพระปกเกล้า, 2547.
- ทิพาวิดี เมฆสุวรรณ. (2541). การปฏิรูประบบราชการ: ยุทธศาสตร์สำคัญของการเปลี่ยนแปลง
 กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.,
- ธีรยุทธ บุญมี. (2541). ธรรมนูญแห่งชาติดุทธศาสตร์กฎหมายประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สายธาร.,
- เอียรชัย เอี่ยมวรเมธ. (2537). พจนานุกรมไทย-อังกฤษ ฉบับใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: รวมสาส์น,
 บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2556). คำอธิบายวิชากฎหมายรัฐธรรมนูญ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ:
 สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2556.
- 2548. และถวิลวดี บุรีกุล. ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า,
 บุขบง ชัยเจริญวัฒน์ และบุญมี ลี. (2544). รายงานการวิจัยตัวชี้วัดธรรมาภิบาล. พิมพ์ครั้งที่ 2.
 กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.,
- พระเฉลิมพล มณีวรรณ. (2557). การบริหารวัดเพื่อพัฒนาเป็นวัดต้นแบบ กรณีศึกษาวัดในตำบล
 สำราญราษฎร์ อำเภอออดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตร
 มหบัณฑิต: มหาวิทยาลัยแม่โจ้,

- พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ.ปยุตฺโต). (2551). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่16. กรุงเทพฯ: เอส. อาร์. พรินติ้งแมสโปรดักส์,
- พระมหาเรือง วิเวกรมย์. (2550).ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของ เจ้าอาวาส ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์,
- พระมหาทวี โพธิเมธี (โพธิ์ตาด). “การบริหารการเงินของวัดในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี”, วารสารวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย. 11(37): 11-22; กรกฎาคม – กันยายน, 2559.
- พระมหาบัณฑิต นิสาภัย.(2550) หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารจัดการวัด: กรณีศึกษาวัดมหาวนาราม พระอารามหลวง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี,
- พระมหาฤทธิชัย ญาณทิธิโก. (2559).การบริหารจัดการวัดตามหลักธรรมาภิบาล: กรณีศึกษาวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยศรีปทุม,
- พระมหาวสันต์ ญาณสิทธิ.(2551).การศึกษาการบริหารวัดตามหลักธรรมาภิบาลของเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครราชสีมา กลุ่ม 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา,
- พระสุชีพ เทศน์ดี.2558. มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับกรรมกรวัด ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยศรีปทุม, ราชบัณฑิตยสถาน.(2538) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์..
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: นานมีบุคคัพบลิคชั่นส์, 2546.
- ลิขิต อีระเวทิน.(2548).การเมืองการปกครองของไทย. พิมพ์ครั้งที่ 7.กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
- วรเจตน์ ภาคีรัตน์. (2553).ผลผูกพันของสิทธิทางรัฐธรรมนูญ (Binding Force the Constitutional Right). กรุงเทพฯ: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
- วศิน อินทสระ.(2541) พุทธจริยศาสตร์. กรุงเทพฯ: ทองกาว.,
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2550).การบริหารจัดการตามแนวทางคุณธรรมและแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: โฟร เพช, .
- สถาบันการวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.(2542). ธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน: กลุ่มที่4. ใน เอกสารการสัมมนาวิชาการเรื่องจากวิกฤตการสู่การยั่งยืน. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย
- สถาบันป๋วยอึ้งภากรณ์. (2544)รางวัลธรรมาภิบาลดีเด่น 44. กรุงเทพฯ: สถาบันฯ.,
- สถาบันพระปกเกล้า. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า, 2542.
- . รายงานการวิจัยการศึกษาเพื่อพัฒนาดัชนีวัดผลการพัฒนาระบบบริหารจัดการที่ดี. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า, 2544.
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระบบการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. 2546.

- กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า, 2546.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พุทธศักราช 2548. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า, 2548.
- สมบุญ ศรีประชัย. (2552).นโยบายการค้าระหว่างประเทศของไทย และการค้ากับสหรัฐอเมริกา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
- สิทธิพันธ์ พุทธหนู. (2541) ทฤษฎีพัฒนาการเมือง. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุดจิต นิमितกุล.(2542).กระทรวงมหาดไทยกับการบริหารจัดการที่ดีการปกครองที่ดี. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์,
- เสกสรร นิสัยกล้า. (2550).การนำนโยบายธรรมาภิบาลไปปฏิบัติ: กรณีศึกษากรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยรามคำแหง,
- แสวง รัตนมงคลมาศ. (2541). “องค์กรการ การตัดสินใจ”,ในเอกสารประกอบการสอนวิชาการจัดการพัฒนาสังคม. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์,
- สำนักงานข้าราชการพลเรือน. (2542) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมือง และสังคมที่ดี พ.ศ. 2542. นนทบุรี: สำนักงานข้าราชการพลเรือน.,
- หยุด แสงอุทัย.(2538).กฎหมายอาญา ภาค 2-3.กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
- อภิสิทธิ์ วงศ์ษา.(2517).ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกรับผิดชอบ การปรับตัวและลักษณะความเป็นผู้นำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 มัธยมศึกษาปีที่ 8 ในเขตเทศบาลเมืองตาก. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต: วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร,
- อมรา พงศาพิชญ์.(2543) ธรรมรัฐกับประชาสังคมในการปกครองที่ดี. กรุงเทพฯ: สมาคมรัฐประศาสนศาสตร์แห่งประเทศไทย.,
- อมรา พงศาพิชญ์ และนิตยา ภัทรลิตตะพันธ์, ธรรมาภิบาลในคณะกรรมการรณรงค์เพื่อสิทธิมนุษยชน (ครส.).”, วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. 2(2); 354-371; กรกฎาคม-ธันวาคม,2541.
- อรัญญ์ กักพล. (2549) การพัฒนาระบบการจัดซื้อจัดจ้าง ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.,
- อรพินท์ สฟโซชัย. (2541).รายงานที่ดี อาร์ไอ สังคมเสถียรภาพและกลไกประชาธิปไตยที่ดี. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย,
- อานันท์ ปันยารชุน.(2542).มุมมองนายอานันท์. กรุงเทพฯ: มติชน,
- อารยา กอบความดี.(2551)การบริหารวัดตามหลักธรรมาภิบาล: กรณีศึกษาวัดสามพรานจังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.,

แนวทางการบริหารจัดการวัดในอำเภอเมืองชัยภูมิจังหวัดชัยภูมิ
ตามหลักพระพุทธศาสนา
The Guidelines for the Management of Temples in Mueang
Chaiyaphum District, Chaiyaphum Province according to Buddhism

พระครูวิชานกิจโสภณ (สิริบุญโณ/บุญทิม)

Phrakru Withankitsopon (Siripunyo/Boontim)

กาญจนพงศ์ สุวรรณ

kanchanapong suwan

พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)

Master of Arts (Buddhist Studies)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail : wwwaass455@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 20 พฤษภาคม 2567

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 2 กรกฎาคม 2567

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 3 กรกฎาคม 2567

บทคัดย่อ

บทความนี้ศึกษาโดยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีและสภาพการบริหารจัดการวัดในจังหวัดชัยภูมิ 2) เพื่อศึกษาการบริหารจัดการวัดตามหลักพระพุทธศาสนา 3) เพื่อเสนอแนวทางการบริหารจัดการวัดในอำเภอเมืองชัยภูมิ ตามหลักพระพุทธศาสนา โดยการจัดเก็บข้อมูลในการรวมข้อมูล และจากการสัมภาษณ์กลุ่มเจ้าอาวาส ในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 20 คน โดยมีผู้ปกครองเจ้าคณะจังหวัดเจ้าคณะอำเภอและเจ้าคณะตำบล จำนวน 10 รูป พร้อมผู้เกี่ยวข้องในการบริหารวัดอีก จำนวน 10 คน โดยใช้วิธีการเจาะจงตามประเด็นที่ต้องการศึกษาวิจัย

ผลการวิจัยพบว่าจากการศึกษาพบว่า การศึกษาแนวคิดทฤษฎีและสภาพการบริหารจัดการวัดในจังหวัดชัยภูมิ มีรูปแบบที่เป็นแนวทางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและยังต้องประยุกต์หลักธรรมและการจัดการบริหารวัดให้เป็นไปตามสมัยกาล การบริหารจัดการวัดตามหลักพระพุทธศาสนาต้องคำนึงถึงหลักการเดิมที่มีมา ถึงกาลเวลาจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรแต่พระพุทธศาสนาก็ยังมีหลักธรรมที่เป็นของเดิม ดังนั้นการบริหารจัดการวัดในจังหวัดชัยภูมิ จะต้องยึดหลักเดิมในการเดินหน้าบริหารจัดการวัดไปด้วย แนวทางการบริหารจัดการวัดในอำเภอเมืองชัยภูมิ ที่เป็นไปตามหลักพระพุทธศาสนานั้น ดำเนินการด้วยหลักวิธีการ ตามที่ศึกษาเก็บข้อมูลมาการบริหารในรูปแบบต่าง ๆ ก็จริงแต่ก็ไม่ละเลยการบริหารแบบเดิม คือการบริหารแบบลูกโซ่ โดยใช้หลักการบริหารจัดการวัดตามหลักพระพุทธศาสนาที่มีอยู่เดิม เป็นแบบจะประยุกต์เปลี่ยนแปลงอย่างไรก็ต้องกลับมาศึกษารูปแบบเดิมก่อน แล้วค่อย ๆ ปรับการบริหารวัดให้เป็นรูปแบบที่ทันสมัยและใช้ได้จริง

ดังนั้นเจ้าอาวาสในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ จึงมีการบริหารจัดการวัดที่ยังต้องปฏิบัติตามหลักเดิม แต่ก็ค่อยปรับเพื่อให้เข้ากันกับยุคสมัย ตามคำที่ว่าบริหารวัดให้ทันยุคสมัย โดยใช้หลักการบริหารเดิมเป็นฐานรากในการบริหารวัด

คำสำคัญ: แนวทางการบริหาร, การพัฒนา, เมืองชัยภูมิ,

ADSTRACT

Three objectives of the study were as follows: 1) to study ideas, theories and conditions of the management of the temples in Chaiphaphum Province, 2) to study the management of temples according to Buddhism, and 3) to present the guidelines for the management of temples in Mueang Chaiphaphum District according to Buddhism by collecting information from interviewing 20 abbots in Mueang Chaiphaphum District, Chaiphaphum Province, 10 ruling monks of the province, districts and subdistricts and 10 related people.

The results of the research found that the study of ideas, the theories and the conditions of the management of the temples in Chaiphaphum Province is in the form of propagating Buddhism and applying the principles of Dhamma and managing temples according to the period of time. The management of temples according to Buddhism has to be considered the old principles. Although the time changes, Buddhism still has the same principles of the Dhamma. Thus, the management of the temples in Chaiphaphum Province must use the old principles for further development. The guidelines for the management of the temples in Mueang Chaiphaphum District according to Buddhism are managed by the principles even in many forms of management as the collected information but do not neglect the old style management, the management of the link of a chain, using the principles of the management according to Buddhism, a traditional form of management. Although there are so many applications and changes, the traditional forms of the management are studied first, then update and real forms of the management are gradually improved. Therefore, the abbots of the temples in Mueang Chaiphaphum District, Chaiphaphum Province manage the temples according to the traditional forms and gradually apply to the period of time as saying the update management of temples with the traditional forms as the basis.

Keywords: Management Guidelines, Development, Chaiphaphum City

บทนำ

สมัยพุทธกาล การบริหารจัดการขององค์กรสงฆ์มีหลักการที่ใช้บริหารคือพระธรรมวินัย ภายหลังพระพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว ได้เกิดปัญหาอุปสรรคความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นในการบริหารจัดการองค์กรปกครองคณะสงฆ์โดยพระเถระนำเถระทั้งหลายในสมัยนั้นได้ทำปฐมสังคายนา ทศยสังคายนา และตติยสังคายนาตามลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เมื่อใดการบริหารจัดการกิจการในองค์กร

ปกครองคณะสงฆ์ เกิดความไม่เรียบร้อยภายในองค์กรปกครองคณะสงฆ์หรือมีภัยอันตรายจากภายนอก จนเป็นเหตุขัดข้องอย่างรุนแรง เมื่อนั้นการบริหารจัดการกิจการในองค์กรปกครองคณะสงฆ์จำเป็นต้อง พึงพาอำนาจรัฐมาช่วยจัดการแก้ปัญหาอุปสรรคให้เช่นในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราชเป็นต้น พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองในประเทศอินเดียและกระจายไปสู่ประเทศต่างๆ โดยได้รับการสนับสนุน อุปถัมภ์จากพระมหากษัตริย์ในอดีตที่ผ่านมาอย่างต่อเนื่องและโดยเคารพศรัทธาอย่างหาประมาณมิได้ ส่วนประเทศไทยเรานั้นได้นับถือพระพุทธศาสนามาเป็นเวลานาน ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (ร.5) พระองค์ทรงถวายความอุปถัมภ์จัดระบบการปกครองคณะสงฆ์ครั้งแรกโดย การตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์รัตนโกสินทร์ศก 121 ภายหลังต่อมาสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล (ร.8) ได้ทรงตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2484 โดยยกเลิกฉบับแรกนั้น

พระสงฆ์ในฐานะเจ้าอาวาสมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารและจัดการวัด ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (กรมการศาสนา,2540) พระสังฆาธิการผู้เป็นเจ้าอาวาส หรือผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาส มีบทบาทหรือหน้าที่ต้องรับผิดชอบงานด้านการปกครองตนเอง และ การปกครองวัด 4 ฐานะ ดังนี้คือ

1.มีบทบาทหรือหน้าที่รับผิดชอบฐานะเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา ด้วยการดูแลบริหารกิจการของวัดและเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเวลาเดียวกัน

2.มีบทบาทหรือหน้าที่ต้องรับผิดชอบฐานะเป็นผู้แทนวัด เจ้าอาวาสและพระภิกษุที่อยู่ในวัด ช่วยกันประชาสัมพันธ์กิจกรรมทางวัดที่ได้จัดขึ้นในแต่ละครั้ง

3.มีบทบาทหรือหน้าที่ต้องรับผิดชอบฐานะเป็นพระสังฆาธิการ ด้วยการดูแลรับผิดชอบตามหน้าที่ และบริเวณการปกครองของตนเอง

4.มีบทบาทหรือหน้าที่ต้องรับผิดชอบฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมาย ตั้งแต่เจ้าอาวาสขึ้นไปมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายมหาเถรสมาคม และกฎหมายทางบ้านเมือง

พระสังฆาธิการในฐานะเจ้าอาวาสนอกจากจะมีบทบาทและหน้าที่ใน 4 ฐานะข้างต้นแล้วยังมีหน้าที่ในการบริหารจัดการให้เป็นไปตามความมุ่งหมายและตรงตามวัตถุประสงค์แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 และกฎหมายโดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยด้วย (พระครูสิริอาภากร อ่ำภา, 2550)

ด้วยเหตุนี้การบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ ในมุมมองของคณะสงฆ์ จัดเป็นหลักในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ผ่านการปกครองคณะสงฆ์โดยหลัก คือ การปกครองตามธรรมวินัย และให้กฎหมายหรืออำนาจรัฐเป็นหลักสนับสนุน โดยเฉพาะเมื่อก้าวถึงประเทศไทย โดยเฉพาะเมื่อรัชกาลปัจจุบันได้ทรงตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และต่อมาในปี พ.ศ. 2535 ได้ทรงตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ซึ่งเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ใช้อยู่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ทั้งสองฉบับนี้ เป็นฉบับที่ใช้อยู่ในปัจจุบันที่ถือว่าเป็นรูปแบบการปกครองคณะสงฆ์ และเป็นหลักในการจัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ด้วย และต่อมาก็ได้กำหนดให้มีเถรสมาคมออกข้อบังคับวางระเบียบบอก คาสั่ง มีมติและออกประกาศโดยไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมายและพระธรรมวินัย (เฉลิมพล โสมอินทร์, 2546,225-255)

คณะสงฆ์ได้มีบริหารจัดการภายใต้หลักการบริหารกิจการคณะสงฆ์อย่างไร ซึ่งมีความสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งและการดำรงอยู่อย่างมั่นคงของชุมชนและสังคมในพระพุทธศาสนา ที่เป็นการปกครองเพื่อบังคับบัญชาดูแลผู้ใต้บังคับบัญชาให้อยู่ในความเรียบร้อยดีงามและปลอดภัย ส่วนการบริหารจะเป็นไปเพื่อการบริหารจัดการที่จะประสบผลสำเร็จ ผู้บริหารควรยึดหลักธรรมาธิปไตย

เป็นสำคัญ โดยผู้บริหารเองต้องประพฤติธรรม และใช้ธรรมเป็นหลักในการบริหาร และต้องตระหนักถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้งพึงสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ดังพุทธพจน์ที่ว่า “ถ้าเห็นจะได้ประโยชน์สุขที่ยิ่งใหญ่เพราะเสียสละประโยชน์สุขเล็กน้อย บุคคลควรสละประโยชน์สุขเล็กน้อย เพื่อเห็นแก่ประโยชน์สุขที่ยิ่งใหญ่” (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2549, 2)

ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนได้ทำการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการวัดในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ตามหลักพระพุทธศาสนา โดยเลือกศึกษาสภาพปัญหาภายในวัด การบริหารวัดและแนวทางในการบริหารวัดเพื่อความยั่งยืนในรูปแบบของการปกครองตามคณะสงฆ์ และเพื่อความสอดคล้องในการบริหารในแต่ละด้านตามลำดับ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1 เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีและสภาพการบริหารจัดการวัดในจังหวัดชัยภูมิ
- 2 เพื่อศึกษาการบริหารจัดการวัดตามหลักพระพุทธศาสนา
- 3 เพื่อเสนอแนวทางการบริหารจัดการวัดในอำเภอเมืองชัยภูมิ ตามหลัก

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีรูปแบบการวิจัยเรื่องศึกษาการบริหารวัดเพื่อความยั่งยืนตามแนวทางพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยได้มีการกำหนดกระบวนการวิธีการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยมีแนวทางการศึกษาในการจัดเก็บข้อมูลอันประกอบด้วย

1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาเอกสาร (Documentary Research) ได้ศึกษาข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ (Primary Source) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) เป็นการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎี และผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษาจากหนังสือ บทความในวารสาร เอกสารวิชาการ วิทยานิพนธ์ แผนพัฒนา และฐานข้อมูลที่เป็นแหล่งสืบค้นงานวิจัย (Data sources) เพื่อใช้ในการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2 ขอบเขตด้านพื้นที่

งานวิจัยนี้มีการลงพื้นที่สัมภาษณ์เพื่อหาข้อมูลที่ต้องการจากกลุ่มเจาะลึก (in-depth interview) เป็นข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพจากการเก็บจากข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) จัดเก็บข้อมูลในการรวมข้อมูล และจากการสัมภาษณ์กลุ่มเจ้าอาวาส ในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 20 คน โดยมีผู้ปกครองเจ้าคณะจังหวัดเจ้าคณะอำเภอและเจ้าคณะตำบล จำนวน 10 รูป พร้อมผู้เกี่ยวข้องในการบริหารวัดอีก จำนวน 10 คน

พื้นที่ทำการวิจัยนั้น ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่การวิจัยไว้ที่ ในอำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิปรากฏวัดในทางพระพุทธศาสนามากมายแต่ละวัดก็มีการบริหารจัดการที่ต่างกัน แต่อย่างไรก็มีความเป็นพระพุทธศาสนาอยู่แล้ว แต่อาจมองในความเป็นเอกลักษณ์ของวัดในจังหวัดชัยภูมิ จะเน้นความสำคัญในเรื่องของการบริหารจัดการให้วัดปกครองตามหลักของกฎหมายเถรสมาคม และการปกครองคณะสงฆ์หลักการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ในประเทศไทยเป็นเกณฑ์จัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์คือ ด้านการปกครอง การศึกษา การศึกษาสงเคราะห์การเผยแผ่สาธารณูปการ และสาธารณสงเคราะห์ต่าง ๆ ตลอดถึงการแต่งตั้งถอดถอนเจ้าคณะพระสังฆาธิการควบคุมดูแลให้เป็นไปตามข้อวัตรปฏิบัติของจริยาพระสังฆาธิการ และมีกรอบในการกำหนดกรอบ

แผนงานของการปฏิรูปกิจการทางพระพุทธศาสนาไว้ 6 ด้าน ดังจะมีตามลำดับ งานการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน คือ งานการปกครอง งานศาสนศึกษา งานการสังคมสงเคราะห์ งานการเผยแผ่ การสาธูปการและการสาธารณสงเคราะห์ นับได้ว่าเป็นงานสังคมสงเคราะห์ ที่ทำให้องค์กรพระสงฆ์ มีคุณูปการต่อสาธารณะสังคมโดยทั่วไป เป็นการกิจการจัดการที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง แต่ก็ยังปรากฏว่าอุบาสกอุบาสิกายังมีความรู้จัก มีความเข้าใจกิจการงานคณะสงฆ์ของจังหวัดชัยภูมิไม่มาก หากอุบาสกอุบาสิกาได้เรียนรู้จึงได้ศรัทธางานกิจการคณะสงฆ์ของจังหวัดชัยภูมิในด้านต่าง ๆ มากขึ้น จะทำให้ต้องมีแนวคิดการจัดการ มีแนวทางการปฏิบัติ การสื่อสาร การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของจังหวัดชัยภูมิอย่างเป็นระบบ การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของจังหวัดชัยภูมิสำคัญ

การบริหารและจัดการในพุทธศาสนาประกอบด้วย บุคคลที่เรียกว่าพระภิกษุ พระภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา โดยถือว่า ภิกษุ คือผู้ที่ออกบวชทั้งชายและหญิงนั้นเป็นผู้ที่มีภาระทางครอบครัว และกิเลสส่วนหยาบได้ปลดปล่อยแล้ว ได้ออกมาเป็นผู้ที่เสียสละศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการพัฒนาจิตของตน แล้วออกไปสอนธรรมแก่ผู้ที่มีภาระหนักทั้งหลาย ดังนั้น บุคคล 4 เหล่าดังกล่าว จึงตรงกับองค์กรสมัยใหม่ที่องค์กรคือระบบทางสังคม และองค์กรประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป คณะสงฆ์จังหวัดชัยภูมิเห็นว่า บุคคลในองค์กรนั้นจะต้องมีปัญหา คือ การรู้แจ้งในเรื่องราวหรือกิจกรรมนั้น ๆ ฉะนั้นเจ้าอาวาสที่จะแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสจะต้องผ่านการศึกษาในระดับหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บ.ส.) จึงจะสามารถแต่งตั้งให้เป็นเจ้าอาวาสได้ ซึ่งก็ตอบสนองนโยบายของคณะสงฆ์

แต่อย่างไรก็ตามจังหวัดชัยภูมิก็มีหลักการปกครองคณะสงฆ์ โดยยึดพระธรรมวินัยเป็นหลักขั้นอุดมการณ์ และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์เป็นหลักจัดรูปแบบและระเบียบการปกครอง โดยทางราชอาณาจักรได้ตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ให้จัดรูปแบบการปกครองระดับต่าง ๆ และในพระราชบัญญัติ ได้ให้อำนาจจัดหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินกิจการคณะสงฆ์และการพระศาสนาไว้ตามความเหมาะสม แต่มีให้ขัดหรือแย้งกับพระธรรมวินัยและกฎหมาย เพราะจุดยืนของคณะสงฆ์คือพระธรรมวินัยและกฎหมาย ดังนั้น จึงมีบทบัญญัติเพื่อการดำเนินกิจการคณะสงฆ์ในรูปแบบต่าง ๆ มีกฎหมายเถรสมาคมกฎ กระทรวง และบทบัญญัติอื่น

กฎหมายที่ให้อำนาจจัดระบบการปกครองนั้น ได้กำหนดให้ถือว่าผู้ปกครองคณะสงฆ์และไวยาวัจกร เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา โดยขัดแย้ง พระสังฆาธิการทุกรูป จึงต้องมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานเหมือนกับข้าราชการของแผ่นดินอีกส่วนหนึ่งด้วย และการปฏิบัติหน้าที่ของพระสังฆาธิการทุกระดับ ต้องเป็นไปโดยถูกต้องตามหลักนิติธรรม ต้องยึดความถูกต้อง สะดวก รวดเร็วและเป็นธรรม เป็นหลักการจะเป็นเช่นนั้นได้ ต้องอาศัยความรู้ความฉลาดและความสามารถเป็นเครื่องมือ ดังนั้น พระสังฆาธิการและเลขานุการต้องศึกษาต้องทบทวนให้เกิดความเข้าใจตามลำดับ ให้เข้าใจในความเฉพาะบทและแนวปฏิบัติได้อย่างชัดเจน

ความสำคัญของการบริหารจัดการวัดในจังหวัดชัยภูมินั้นมีดังต่อไปนี้

1. ทำให้เกิดความมีระเบียบของภิกษุสงฆ์และสามเณรภายในวัด
2. ช่วยให้การดำเนินงานต่างๆที่จะพัฒนาวัดเป็นไปอย่างมีระบบระเบียบ
3. ทำให้มีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในวัดและนอกวัด เช่น บุคลากร เงิน วัสดุ และอื่นๆ อย่างมีประสิทธิภาพตลอดจนเกิดประโยชน์สุขกับทุก ๆ ฝ่าย
4. ทำให้วัดอุปการะสงฆ์ต่าง ๆ ที่วัดตั้งเป้าหมายประสบผลสำเร็จทุกคนพอใจ
5. ให้วัดและองค์กรคณะสงฆ์ทุกระดับมีความเข้มแข็งมั่นคง

6.การบริหารวัดที่ดีนั้นสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีต่อการพัฒนาชุมชนได้และสามารถสร้างชุมชน และสังคมประเทศชาติบังเกิดการพัฒนาเจริญรุ่งเรืองได้

การบริหารงานของวัดว่า เป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการทำให้วัดสามารถพัฒนาไปในแนวทางที่ถูกต้อง กล่าวคือ ทำให้ภิกษุสงฆ์ สามเณรมีความรู้ความสามารถ ทำให้ภิกษุสงฆ์ สามเณรปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบตามพระธรรมวินัย ทำให้วัดสามารถทำหน้าที่เผยแผ่วิถีชีวิตที่ประเสริฐสู่สังคม ทำให้ประชาชนรู้สึกว่าวัดเป็นของชุมชน ทำให้วัดเป็นศูนย์กลางการศึกษาเล่าเรียน และทำให้วัดมีความร่มรื่นเป็นที่พบปะสนทนาการของประชาชน(พระศรีปริยัติโมลี (สมชัย กุศลจิตโต)2543 : 101)

วัดในจังหวัดชัยภูมิมีความหลากหลายในด้านของการพัฒนา เพื่อเป็นสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและยังเป็นที่ให้ความรู้ในเรื่องของหลักการดำเนินชีวิต เพราะในสมัยปัจจุบันพระพุทธศาสนามีสถานที่ในเรื่องของการให้ความรู้มากมายแต่ อย่างไรก็ตามว่าวัดถือว่าเป็นสถานที่ของพระพุทธศาสนาอยู่แล้ว ดังนั้นวัดทางพระพุทธศาสนา จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเป็นแกนสำคัญ เมื่อบุคคลที่ไม่ได้อยู่ในพระพุทธศาสนาเข้ามาแล้วก็เกิดความอยากรู้ว่าพระพุทธศาสนา สอนอะไรจึงทำให้เกิดมีวัดในทางพระพุทธศาสนาที่มีการจัดรูปแบบ จัดการบริหารแบบนี้ สิ่งที่ปรากฏให้เขาเห็นนั้นจะทำให้ บุคคลนั้นหรือชนกลุ่มนั้นเข้ามาศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ฉะนั้นแล้ววัดในจังหวัดชัยภูมิจะต้องมีการจัดการ ในการบริหารวัดให้อยู่ในระบบการบริหารคณะสงฆ์แล้ว ยังต้องมีการบริหารตามหลักทั้งหกด้าน และหลักพระธรรมวินัย

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “แนวทางการบริหารจัดการวัดในอำเภอเมืองชัยภูมิจังหวัดชัยภูมิตามหลักพระพุทธศาสนา” ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพทั่วไปของการบริหารการจัดการวัดในอำเภอเมืองจังหวัดชัยภูมิ โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบการสัมภาษณ์ จากนั้นได้สรุปในแต่ละประเด็นดังนี้

การจัดการวัดเพื่อให้เกิดความสอดคล้องตามหลักพระพุทธศาสนา

การจัดการวัดเพื่อให้เกิดความสอดคล้องตามหลักพระพุทธศาสนา ตามรูปแบบการบริหารจัดการวัดทางพระพุทธศาสนา อาจจะมีรูปแบบเฉพาะที่ต้องเป็นไปตามสภาพของของความเป็นอยู่พระพุทธศาสนาจะว่ามีรูปแบบในการบริหารวัดอยู่อย่างไร แต่ตามที่เราเห็นปรากฏในปัจจุบันจะเห็นได้ว่า วัดที่มีอยู่ก็เป็นการพัฒนาให้สอดคล้องกันกับยุคสมัยอยู่แล้ว และจะมีการสร้างอาคารที่พักต่าง ๆ ก็เป็นการปรับให้เขากับยุคสมัยอยู่แล้ว แต่อาจจะมีหลายอย่างที่ไม่ได้มีอยู่ในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา แต่ก็มิได้อยู่ในหนังสือธรรมบทที่พระสงฆ์ได้เรียนกัน ฉะนั้นแล้วการบริหารจัดการวัดจึงต้องมีการพิจารณา ทั้งแนวคิดของเจ้าอาวาส และคณะกรรมการของวัดจะต้องฟังเสียงของคนในชุมชน

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่เน้นให้ผู้ที่ต้องการความจริงและความรู้เข้ามาศึกษาปฏิบัติด้วยตนเอง เพราะฉะนั้นแล้วการจัดการวัดเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกันกับหลักเดิม คือ ความหมายของวัดที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นพระพุทธศาสนา การเปลี่ยนแปลงของสังคมจากการบริหารจัดการวัด ฉะนั้นวัดเป็นสถานที่ที่สงบจากอบายมุข ด้วยสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ และบางวัดก็อยู่ในท่ามกลางความโกลาหลของผู้คนสังคมที่วุ่นวาย เพราะเป็นวัดที่อยู่ในตัวเมือง เพราะฉะนั้นรูปแบบการจัดการจะต้องมีความยืดหยุ่นและทันสมัยด้วย อีกอย่างก็จะต้องไม่ทิ้งความเป็นของเก่าที่ควรอนุรักษ์

วัดตามความเข้าใจของชาวพุทธ หมายถึง สถานที่พักอาศัยของพระสงฆ์ทางพระพุทธศาสนา แต่ในสมัยปัจจุบันวัดเป็นหลายอย่าง และเป็นสถานที่ท่องเที่ยวด้วย เพราะบางวัดมีการบริหารจัดการในรูปแบบ ของการเรียนรู้ซึ่งก็จะหนีไม่ได้ในเรื่องของการจัดการผู้คน ฉะนั้นแล้วเจ้าอาวาสที่อยู่ในวัดนั้น ๆ จะต้องมีความรู้ในเรื่องของการจัดการอย่างดี

การเปลี่ยนแปลงเป็นเรื่องปกติในการพัฒนา เพราะฉะนั้นการบริหารจัดการวัดกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม จึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นให้เห็นอยู่ตลอดเวลาในสังคมไทยเรา เพราะหากจะดูให้ดีแล้วพระสงฆ์กับสังคมไทยเป็นอะไรที่มีอยู่คู่กันมาตลอด วัดจึงต้องมีการบริหารจัดการในรูปแบบต่าง ๆ และเจ้าอาวาสก็จะต้องมีความสามารถในการบริหารจัดการวัดเป็นอย่างดี และหลักเดิมของคำว่าวัดคือการแสดงให้เห็นถึงความเป็นธรรมชาติตามความหมายเดิม แต่เมื่อสมัยกาลเวลาเปลี่ยนแปลงวัดจำเป็นต้องปรับในเรื่องการเป็นอยู่

จากการศึกษาหลักการบริหารจัดการวัดในอำเภอเมืองชัยภูมิ

จากการศึกษาหลักการบริหารจัดการวัดในอำเภอเมืองชัยภูมิ ตามรูปแบบการบริหารจัดการวัดทางพระพุทธศาสนา จังหวัดชัยภูมิเป็นจังหวัดที่มีวัดในทางพระพุทธศาสนามากมาย และในตัวเมืองชัยภูมิเองก็มีวัดอยู่หลายวัดเช่นกัน ด้วยความที่วัดอยู่ในตัวเมืองที่มีความหลากหลายดังนั้นแล้ววัดที่อยู่ในเมืองจึงต้องมีรูปแบบแนวคิด โครงสร้างในการบริหารจัดการวัดที่ตั้งอยู่ในตัวเมืองก็จะเป็นอะไรที่แตกต่างจากการบริหารวัดตามชนบทเพราะฉะนั้น วัดที่อยู่ในตัวเมืองจะต้องมีกฎระเบียบในการบริหารจัดการพระสงฆ์ที่อาศัยอยู่ในวัด และสิ่งสำคัญที่สุดในฐานะที่เป็นเจ้าอาวาสจะต้องเข้าใจพระลูกวัดด้วย และเข้าใจผู้ที่เข้ามาวัดด้วย วัดที่อยู่ในตัวเมืองจึงจำเป็นต้องมีมาตรการในการรักษาความปลอดภัยของผู้ที่อยู่อาศัย และเจ้าอาวาสเองด้วย ดังนั้นจะต้องมีกฎระเบียบที่เข้มงวด จึงจะสามารถปกครองได้เป็นอย่างดี

จังหวัดชัยภูมิเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีพระสงฆ์ และเป็นจังหวัดหนึ่งที่พระสงฆ์สามารถขบถเองได้ตามที่หลายท่านได้เห็นละพอบได้ยินกันบ้าง และสิ่งนี้เองที่เป็นประเด็นในการบริหารของคณะสงฆ์ในจังหวัดชัยภูมิ ถ้าหากจะมองดูในเรื่องของการขบถของพระสงฆ์แล้ว สิ่งที่จะต้องสังเกตคือการเดินทางของพระสงฆ์เอง และการปฏิบัติหน้าที่ของพระสงฆ์ด้วย ซึ่งการปฏิบัติหน้าที่แต่ละครั้งจำเป็นต้องเดินทางด้วยรถ บางวัดมีรถแต่ไม่มีคนขับ พระท่านเองจึงต้องขับเอง สิ่งนี้เองที่จะต้องมีการนำมาเป็นข้อมูลในการจัดการ เจ้าอาวาสในวัดนั้น ๆ ต้องคอยสอดส่องพร้อมกับทำอย่างไรจึงจะแก้ปัญหาเรื่องพระขบถในจังหวัดชัยภูมิ

พระสงฆ์ในจังหวัดชัยภูมิจะบริหารจัดการวัดกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เกิดขึ้นได้อย่างไรเป็นเรื่องที่เราทุกคนในฐานะ ชาวพุทธเรามีความห่วงใยในความเป็นพุทธของเราและห่วงใยในวัด ซึ่งเป็นสถานที่สำคัญ เพราะฉะนั้นแล้วสังคมจะเปลี่ยนแปลงอย่างไรไม่สำคัญ แต่สิ่งที่สำคัญพระที่จำพรรษาอยู่ในวัดไม่ว่าจะเป็นเจ้าอาวาสและพระลูกวัด จะต้องไม่ทิ้งหลักธรรม และการจัดการวัดในรูปแบบเดิม ๆ เด็ดขาด

จังหวัดชัยภูมิเป็นจังหวัดที่มีภูมิประเทศเป็นภูเขาเป็นส่วนมาก มีพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำถิ่นอยู่แล้ว และยังมีวัดที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่หลากหลาย หากจะกล่าวถึงเราจะทำอย่างไรให้พระพุทธศาสนา มีความมั่นคงเจริญรุ่งเรืองอยู่คู่จังหวัดชัยภูมิ นั้นชาวจังหวัดชัยภูมิจะต้องรักษาความเป็นเอกลักษณ์ทางพระพุทธศาสนาที่ตั้งมาให้ได้ สิ่งสำคัญอุบาสกและอุบาสิกา จะต้องเอาใจใส่ศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้เป็นอย่างดี

5.1.3 การปรับวิธีการบริหารจัดการวัดในอำเภอเมืองชัยภูมิในปัจจุบัน

วัดในจังหวัดชัยภูมิมีความหลากหลายในด้านของการพัฒนา เพื่อเป็นสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและยังเป็นการให้ความรู้ในเรื่องของหลักการดำเนินชีวิต เพราะในสมัยปัจจุบันพระพุทธศาสนามีสถานที่ในเรื่องของการให้ความรู้มากมายแต่ อย่างไรก็ตามว่าวัดถือว่าเป็นสถานที่ของพระพุทธศาสนาอยู่แล้ว ดังนั้นวัดทางพระพุทธศาสนา จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเป็นแกนสำคัญ เมื่อบุคคลที่ไม่ได้อยู่ในพระพุทธศาสนาเข้ามาแล้วก็เกิดความอยากรู้ว่าพระพุทธศาสนา สอนอะไรจึงทำให้เกิดมีวัดในทางพระพุทธศาสนาที่มีการจัดรูปแบบ จัดการบริหารแบบนี้ สิ่งที่น่าทึ่งให้เขาเห็นนี้จะทำให้ บุคคลนั้นหรือชนกลุ่มนั้นเข้ามาศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ฉะนั้นแล้ววัดในจังหวัดชัยภูมิจะต้องมีการจัดการ ในการบริหารวัดให้อยู่ในระบบการบริหารคณะสงฆ์แล้ว ยังต้องมีการบริหารตามหลักทั้งหกด้าน และหลักพระธรรมวินัย

การปรับวิธีการบริหารจัดการวัดในอำเภอเมืองชัยภูมิ สร้างความเข้าใจให้กับชุมชนที่อยู่รอบ ๆ วัดเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาวัด และมีความเป็นพระพุทธศาสนา ชาวพุทธจะเข้าใจวัดได้ดีก็จะต้องมีความเข้าใจหลักธรรมเป็นสำคัญ ดังนั้นแล้ววัดในจังหวัดชัยภูมิจะต้องมีรูปแบบและกระบวนการในการบริหารจัดการ วัดในจังหวัดชัยภูมิเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีพระสงฆ์ และเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีพระสงฆ์สามารถขับรถเองได้ ตามที่หลายท่านได้เห็นละพอได้ยินกันบ้าง และสิ่งนี้เองที่เป็นประเด็นในการบริหารของคณะสงฆ์ในจังหวัดชัยภูมิ ถ้าหากจะมองดูในเรื่องของการขับรถของพระสงฆ์แล้ว สิ่งที่จะต้องสังเกตคือการเดินทางของพระสงฆ์เอง และการปฏิบัติหน้าที่ของพระสงฆ์ด้วย ซึ่งการปฏิบัติหน้าที่แต่ละครั้งจำเป็นต้องเดินทางด้วยรถ บางวัดมีรถแต่ไม่มีคนขับ พระท่านเองจึงต้องขับเอง สิ่งนี้เองที่จะต้องมีการนำมาเป็นข้อมูลในการจัดการ เจ้าอาวาสในวัดนั้น ๆ ต้องคอยสอดส่องพร้อมกับทำอย่างไรจึงจะแก้ปัญหาเรื่องของการขับรถในจังหวัดชัยภูมิได้ ประเด็นของพระภิกษุสงฆ์ขับรถในจังหวัดชัยภูมิ มีมานานแล้วแต่ การบริหารจัดการก็ต้องมีความสอดคล้องกันกับกฎหมายทางโลก แต่เรื่องหลักของพระวินัยก็ต้องมองดูว่าความจำเป็นของพระที่ต้องขับรถเอง

สรุปองค์ความรู้จากการวิจัย

สรุปองค์ความรู้จากการวิจัย จากการศึกษาข้อมูลตามลำดับ ในเรื่องของการจัดการบริหารวัดของอำเภอเมืองจังหวัดชัยภูมิ จึงสามารถเห็นได้ว่าการบริหารวัดในจังหวัดชัยภูมิมีความเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดชัยภูมิ และยังได้รู้ด้วยว่าถึงแม้การบริหารจัดการวัดให้เป็นไปในทางที่ถูกต้อง ที่จัดว่าเป็นแนวทางแบบพระพุทธศาสนา แต่ก็ยังเห็นว่าวัดแล้วเจ้าอาวาสในวัด ก็ต้องมีความยืดหยุ่นในการบริหาร เพราะบางเรื่องจะต้องบริหารบนความรู้สึกแบบเดิม ๆ ของชาวบ้านในวัดนั้น ๆ แต่ตามที่ได้สัมภาษณ์มาก็จะเห็นว่า ความเชื่อเก่าที่บางครั้งพระภิกษุที่เป็นเจ้าอาวาสใหม่ก็ต้องปรับความเข้าใจให้ถูกกันกับชาวบ้านให้ได้

เพราะฉะนั้นแล้วแนวทางในการการบริหารจัดการวัดกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมควรเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องเป็นแบบแผนไม่สร้างความไม่เข้าใจให้กับชุมชน พร้อมกับที่จะต้องเป็นสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนาของชุมชน และอุบาสกอุบาสิกา ในความเป็นพระพุทธศาสนาอย่างสร้างสรรค์ในรูปแบบทางสายกลาง เป็นไปพระพุทธศาสนาที่เป็นไปตามสมัยนิยม ดังนั้นแล้วพระพุทธศาสนาจะอยู่ได้ก็ขึ้นอยู่กับพุทธบริษัทที่เป็นบุคคลผู้นำพาหลักธรรมที่เป็นหลักพระพุทธศาสนา มาบูรณาการกับชีวิตทั้งในการดำเนินชีวิตประจำวัน ด้วยรูปแบบของการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองและกลุ่มคนรอบข้าง พระพุทธศาสนาจะต้องมีการบริหารจัดการอย่างจริงจังไม่เพียงแต่ว่ารอให้เหตุเกิดก่อนแล้วมาแก้ไข เพราะฉะนั้นแล้วการที่พุทธบริษัททั้งสี่ จะบริหารจัดการวัดในรูปแบบ

ที่ทันสมัย จะต้องไม่ทิ้งหลักความถูกต้องด้วย จังหวัดชัยภูมิ มีวัดที่หลากหลายในด้านการบริหาร แต่วัดแต่ละวัดก็ไม่ละทิ้งความเป็นพระพุทธศาสนาจนทำให้เกิดความไม่ชัดเจนในเรื่องการบริหารจัดการ เพราะพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำถิ่นของเราชาวชัยภูมิ การหวนแหนพระพุทธศาสนา คือ การประพฤติปฏิบัติตนเองให้อยู่ในศีลในธรรม ไม่ละเมิดหลักธรรมคำสอน

การที่จะให้พระพุทธศาสนานั้นคงได้นั้นจะมีอยู่หลายอย่างด้วยกัน แต่สิ่งที่เป็นหลักใหญ่ในการดำรงไว้ซึ่งความเป็นพระพุทธศาสนานั้นจะต้องมีการบริหารจัดการเป็นอย่างดี เจ้าอาวาสก็ต้องมีความสามารถในการบริหาร และความรู้ทั้งทางด้านหลักธรรมและพระวินัย และความรู้ทางโลกด้วย เป็นการดี พระสงฆ์จะมีความสามารถในการบริหารจัดการบุคคล การบริหารจัดการวัดต้องอาศัยปัจจัยและองค์ประกอบหลายอย่างพระพุทธศาสนามีพุทธบริษัททั้งสี่ ช่วยในการบริหารวัดไม่ได้ให้แต่เจ้าอาวาสเพียงผู้เดียว และไม่ได้ส่งภาระให้พระสงฆ์ การบริหารวัดต้องมียุทธศาสตร์ประกอบตามที่กล่าวมาแล้ว และจะต้องไม่ทิ้งหลักเดิมคือธรรม พร้อมมีแนวทางการปฏิบัติเพื่อการบริหารจัดการวัดที่ดีด้วยการเคารพตามลำดับอายุพรรษา อุบาสกอุบาสิกาก็ต้องช่วยกันสอดส่องดูแลพระภิกษุสงฆ์เป็นอย่างดี พระสงฆ์ก็ต้องมีความอนุเคราะห์ด้วย

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง “แนวทางการบริหารจัดการวัดในอำเภอเมืองชัยภูมิจังหวัดชัยภูมิตามหลักพระพุทธศาสนา” มีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังต่อไปนี้

จากการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการวัดในอำเภอเมืองชัยภูมิจังหวัดชัยภูมิตามหลักพระพุทธศาสนา จากการที่ได้ศึกษาและลงพื้นที่เก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้เห็นถึงประเด็นในการบริหารจัดการวัด ดังนั้นเพื่อจะได้ศึกษาตามประเด็นต่าง คือ

ศึกษารูปแบบกระบวนการจัดการวัดตามหลักมหาประเทศสี่

ศึกษาการบริหารจัดการกระบวนการโน้มน้าวเพื่อสร้างความศรัทธาต่อชุมชน

ศึกษาการให้ความร่วมมือของชุมชนที่มีต่อวัด

บรรณานุกรม

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.(2539) พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรมการศาสนา,(2540)“คู่มือพระสังฆาธิการ ว่าด้วยเรื่องการคณะสงฆ์และการพระ

ศาสนา”,กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา

กองแผนงาน กรมการศาสนา (2542).กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วย

พระราชบัญญัติ กฎ ระเบียบและคำสั่งของคณะสงฆ์,กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา

พระครูสิริอาภากร อ่ำภา,(2550)“บทบาทเจ้าอาวาสด้านการปกครองและด้านการเผยแผ่ศาสนา

ธรรม:กรณีศึกษาเจ้าอาวาสในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่),

เฉลิมพล โสมอินทร์, 2546ประวัติศาสตร์พุทธศาสนาและการปกครองคณะสงฆ์ไทย,

กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุทรไพศาล,

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต),(2549) พุทธวิธีบริหาร, (กรุงเทพมหานคร :

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระศรีปริยัติโมลี (สมชัย กุศลจิตโต),(2543), การเมืองมิใช่เรื่องของสงฆ์, (กรุงเทพมหานคร : เรือน
แก้วการพิมพ์, หน้า 101.

Fremont E. Kast & Janes E. (1979) Rosewzweig. organization & Management (New
York) : McGraw-Hitt,

<https://www.watmoli.com/wittaya-two/1821/>

การศึกษาวิเคราะห์ศูนย์กลางในพุทธปรัชญาเถรวาท

The Analytical Study of the Center in Theravada Buddhist Philosophy

พระอรรถชาติ อตฺถชาโต (เดชดำรง)

Phra Autthachart Atthajāto (Detdamrong)

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Kasetsart University, Thailand.

E-mail : attanotefe@gmail.com; autthachart.d@ku.th

วันที่รับบทความ (Received) : 2 พฤษภาคม 2567

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 15 พฤษภาคม 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 24 พฤษภาคม 2566

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับศูนย์กลางในพุทธปรัชญาเถรวาท โดยใช้ข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ประกอบการศึกษาเนื่องจากวิทยาศาสตร์มีการค้นคว้าเรื่องศูนย์กลางของสิ่งต่าง ๆ เช่น ศูนย์กลางกาแล็กซี ศูนย์กลางระบบสุริยะ ศูนย์กลางโลกและศูนย์กลางร่างกายมนุษย์

ผลจากการศึกษาพบว่าศูนย์กลางในพุทธปรัชญาเถรวาทสอดคล้องกับศูนย์กลางมวลในทางวิทยาศาสตร์ เพราะศูนย์กลางมวลคือจุดที่เสมือนว่าสารทั้งหมดมารวมอยู่ตรงตำแหน่งนั้น เป็นตำแหน่งที่มั่นคงและสมดุล พุทธปรัชญาเถรวาทมีพระสูตรที่กล่าวถึงหมู่ดาวโคจรรอบจักรวาลซึ่งสอดคล้องกับวิทยาศาสตร์ที่พบว่าโลกและดวงอาทิตย์กำลังโคจรรอบศูนย์กลางมวลของสุริยจักรวาล วิทยาศาสตร์การแพทย์สามารถหาตำแหน่งศูนย์กลางมวลภายในร่างกายได้ สอดคล้องกับตำแหน่งของศูนย์กลางกายที่พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร) ได้อธิบายไว้ ศูนย์กลางกายยังเป็นที่ตั้งของดวงจิต(วิญญาณธาตุ) ที่ตั้งดูธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุไฟ ธาตุลมและอากาศธาตุให้มาประชุมรวมกัน

คำสำคัญ: ศูนย์กลาง; วิทยาศาสตร์; พุทธปรัชญาเถรวาท

ADSTRACT

This article aims to study and analyze the center in Theravada Buddhist philosophy and using scientific information to support the research. This is because science has researched many things about the center of things such as the center of the galaxy, that of the earth and that of the human body.

The results of the research found that the center of mass in Theravada Buddhist philosophy corresponds to that in science. Because the center of mass is the point where all matter appears to be concentrated. It is a stable and balanced position. Theravada Buddhist philosophy has a sutra that describes constellations revolving around the universe, which corresponds to the science that the earth and sun orbit around the center of mass of the solar system. Medical science can locate the center of mass within the body. This corresponds to the position of the center

of the body that Venerable Phramongkolthepmuni (Sod Candasaro) described. The center of the body is also the location of the soul (consciousness-element) that attracts the earth-element, water-element, fire-element, air-element, and space-element to

Keywords: Center; Science; Theravada Buddhist Philosophy

บทนำ

จากอดีตถึงปัจจุบันความสงสัยในเรื่องโลกและชีวิตยังเป็นสิ่งที่มนุษย์พยายามค้นคว้าหาความจริงมาโดยตลอด ตั้งแต่เรื่องเอกภพอันกว้างใหญ่สู่อะตอมที่เล็กที่สุด ตั้งแต่วาฬขนาดใหญ่จนถึงแมลงตัวเล็ก เกิดเป็นคำถามว่าโลกคืออะไร โลกเกิดขึ้นได้อย่างไร โลกมีรูปทรงแบบใด โลกอยู่ในส่วนไหนของจักรวาล หากโลกคือสสารแล้วเมื่อแบ่งสสารให้เล็กลงไปเรื่อย ๆ แล้วสิ่งที่เล็กที่สุดอันแบ่งแยกต่อไปไม่ได้คืออะไร หรือบางครั้งก็สงสัยเกี่ยวกับชีวิตว่าชีวิตคืออะไร ชีวิตเกิดขึ้นมาได้อย่างไร เหตุใดสิ่งมีชีวิตจึงมีรูปร่างลักษณะแตกต่างกัน

การศึกษาค้นคว้าเรื่องดังกล่าวทำให้เกิดศาสนาของศาสนา นักปรัชญาหลายสำนัก รวมถึงนักวิทยาศาสตร์หลายแขนง สิ่งที่ถูกค้นพบบางอย่างนำมาสู่คำสอนทางศาสนา บางอย่างเป็นความเชื่อทางปรัชญา บางอย่างได้รับการพิสูจน์แล้วว่าเป็นความจริงทางวิทยาศาสตร์ บางอย่างเป็นทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ที่อาจถูกลบล้างได้หากมีการค้นพบใหม่ ๆ ดังจะเห็นได้จากนักปรัชญาในอดีตเช่น อริสโตเติล (วิลล์ ดูแรนท์, 2469/2535: 81) ที่เชื่อว่าโลกเป็นศูนย์กลางของจักรวาลโดยมีพระอาทิตย์ พระจันทร์และดวงดาวโคจรโดยรอบ ต่อมากาลิเลโอได้โต้แย้งแนวคิดดังกล่าวว่าแท้จริงโลกโคจรรอบดวงอาทิตย์ เมื่อวิทยาศาสตร์มีความก้าวหน้าก็ค้นพบว่าโลกคือดาวดวงหนึ่งในระบบสุริยะจักรวาลที่กำลังโคจรรอบดวงอาทิตย์

ส่วนวิวัฒนาการของมนุษย์ก็มีความเห็นที่หลากหลาย พุทธปรัชญาเถรวาทเชื่อว่ามนุษย์เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาวะทางกายของอภิสสรพรหมตามสภาวะธรรมของจิต ดังที่ปรากฏในอัครคัมภีร์ (ที.ปา.(ไทย) 11/111/83) ศาสนาคริสต์และอิสลามเชื่อว่ามนุษย์คนแรกเกิดจากพระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้าของสร้าง ศาสนาพราหมณ์-ฮินดูเชื่อว่ามนุษย์ถูกสร้างขึ้นจากพระพรหม (วิโรจน์ นาคชาตรี, 2542:94) อริสโตเติลสังเกตว่าสิ่งมีชีวิตมีโครงสร้างที่ก้ำกึ่งระหว่างสัตว์สี่เท้ากับมนุษย์ โครงสร้างทางร่างกายของมนุษย์จึงอาจเกิดจากพัฒนาการของสัตว์ประเภทต่าง ๆ (วิลล์ ดูแรนท์, 2469/2535:58) ชาร์ลส์ ดาร์วินเชื่อว่ามนุษย์เป็นผลที่เกิดจากวิวัฒนาการตามธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แรกเริ่มเป็นสัตว์เซลล์เดียวแล้วมีพัฒนาการผ่านสิ่งที่เรียกว่าการเลือกสรรทางธรรมชาติจนมีกายภาพแบบในปัจจุบัน

ข้อมูลที่มาจากคัมภีร์ทางศาสนา ปรัชญาและวิทยาศาสตร์อาจมีสิ่งที่ไม่ตรงกันในอดีตแต่นักวิทยาศาสตร์สามารถพิสูจน์ผ่านอุปกรณ์ที่ทันสมัย อาจทำให้สิ่งที่เหลือเชื่อในอดีตกลายเป็นความจริง ตัวอย่างเช่น เมื่อมนุษย์เห็นดวงดาวจำนวนมากบนท้องฟ้าก็จินตนาการว่าดาวอยู่รวมกันเพียงกลุ่มเดียว แต่เมื่อส่องกล้องโทรทรรศน์อวกาศของฮับเบิลจึงพบว่าการรวมตัวของหมู่ดาวมีหลายกลุ่มเรียกว่ากาแล็กซี (Galaxy) ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลในจุฬนิกาสูต (อง.เอกก. (ไทย) 20/81/305) ที่กล่าวถึงจักรวาล (Galaxy) จำนวนมากที่รวมตัวอยู่ในโลกธาตุ (Universe)

การที่พุทธปรัชญาเถรวาทกล่าวถึงสิ่งที่วิทยาศาสตร์ยังพิสูจน์ไม่ได้จึงไม่ได้หมายความว่าสิ่งนั้นไม่มีจริง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสิ่งนั้นเกินกว่าที่อายตนะของมนุษย์จะพิสูจน์ได้ อย่างไรก็ตาม หาก

วิทยาศาสตร์มีการพัฒนาจนสามารถสร้างเครื่องมือที่ละเอียดมากพอ อาจจะพิสูจน์สิ่งที่เป็นแนวคิดทางอภิปรัชญาในทางพุทธปรัชญาได้มากขึ้น

ประเด็นหนึ่งที่มีความสำคัญก็คือเรื่อง ‘ศูนย์กลาง’ เพราะมีความเกี่ยวข้องกับโลกและชีวิตดังที่มีข้อถกเถียงว่าศูนย์กลางของจักรวาลอยู่ที่ใด สิ่งมีชีวิตมีจุดศูนย์กลางหรือไม่ สสารที่รูปร่างต่างกันมีศูนย์กลางอยู่ที่ใด ศูนย์กลางมีความสัมพันธ์กับโคจรของโลกและสิ่งมีชีวิตอย่างไร ดังนั้นการศึกษาเรื่องศูนย์กลางอาจทำให้พบคำตอบบางอย่างที่จะช่วยไขปัญหาทางพุทธปรัชญาเถรวาทได้ แต่เนื่องจากสิ่งที่อธิบายไว้ในพุทธปรัชญาอาจไม่ปรากฏต่ออายตนะ จึงควรนำข้อมูลที่มีการค้นพบทางวิทยาศาสตร์เป็นข้อมูลประกอบ

ความหมายของคำว่าศูนย์กลาง

เว็บไซต์พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554) ให้ความหมายคำว่าศูนย์กลางว่าเป็นคำนาม หมายถึง แหล่งกลาง เช่น กรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางการค้าขาย

เว็บไซต์ Oxford learners dictionaries (2024) ให้ความหมายศูนย์กลาง (center) ว่า

- 1) จุดกึ่งกลางหรือส่วนหนึ่งของบางสิ่งบางอย่าง
- 2) ศูนย์กลางของบางสิ่ง เช่น เขาเดินไปยังศูนย์กลางของวงกลม
- 3) ตรงกลางของบางสิ่ง เช่น มีโต๊ะยาวตัวหนึ่งอยู่กลางห้อง, รูปปั้นนี้อยู่ตรงกลางของวัด
- 4) ที่ใจกลางของบางสิ่ง เช่น อริสโตเติลเชื่อว่าโลกเป็นศูนย์กลางของจักรวาล
- 5) จุดที่ผู้คนมุ่งความสนใจ เช่น เด็ก ๆ ชอบเป็นศูนย์กลางของความสนใจ

เว็บไซต์ dictionary.com (2024) ให้ความหมายของคำว่าศูนย์กลาง (center) ว่า

1) จุดกึ่งกลางทางเรขาคณิต คือ จุดภายในวงกลมหรือทรงกลมที่อยู่ห่างจากจุดทั้งหมดของเส้นรอบวงหรือพื้นผิวเท่ากัน หรือจุดภายในรูปหลายเหลี่ยมปกติซึ่งอยู่ห่างจากจุดยอดเท่ากัน

2) จุด, จุดหมุน แกน ฯลฯ ซึ่งมีสิ่งใดหมุนหรือหมุนรอบ เช่น ดวงอาทิตย์เป็นศูนย์กลางของระบบสุริยะ

รวมความว่าศูนย์กลางเป็นตำแหน่งที่อยู่กึ่งกลาง เป็นจุดรวมของสิ่งต่าง ๆ เป็นจุดที่ดึงดูดสิ่งรอบตัวให้เข้ามาโคจรโดยรอบ

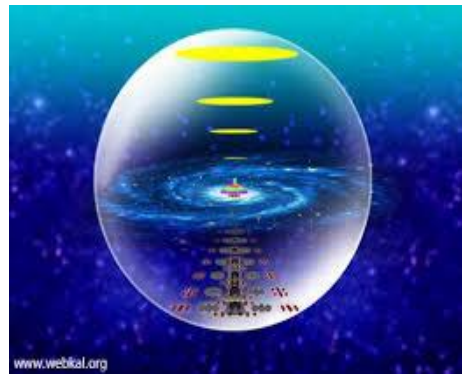
เมื่อได้ค้นคว้าคำว่าศูนย์กลางในทางวิทยาศาสตร์ พบคำว่าศูนย์กลางนำศึกษา เช่น ศูนย์กลางของกาแล็กซี (Center of Galaxy หรือ Galactic center) ศูนย์กลางของโลก (Center of the earth) ศูนย์กลางมวล (Center of mass) ศูนย์กลางแรงโน้มถ่วง (Center of gravity) ในทางการแพทย์พบคำว่าศูนย์กลางของร่างกาย (Body-mass center)

ศูนย์กลางกาแล็กซี (Center of Galaxy หรือ Galactic center)

กาแล็กซี (Galaxy) หมายถึง ศูนย์รวมของกลุ่มดาวจำนวนมากที่อยู่รวมกัน ภาษาไทยใช้คำว่า ‘ดาราจักร’ เพราะลักษณะเหมือนดวงดาวที่มารวมกันเป็นรูปทรงคล้ายกังจักรโดยโลกและระบบสุริยะเป็นเพียงกลุ่มดาวกลุ่มหนึ่งที่อยู่ร่วมกับกลุ่มดาวจำนวนมากในกาแล็กซีชื่อทางช้างเผือก (Milky way) ขนาดของกาแล็กซีทางช้างเผือกประมาณ 100,000 ปีแสงและที่บริเวณศูนย์กลางของทางช้างเผือกมีขนาดประมาณ 1,000 ปีแสง (Tereza Pultarova, 2023) จากความหมายของคำว่าศูนย์กลาง พอจะตั้งสมมติฐานได้ว่ามีปรากฏการณ์บางอย่างเกิดขึ้นบริเวณศูนย์กลางกาแล็กซีจนทำให้สามารถดึงดูดกลุ่มดาวมากมายให้โคจรรอบกาแล็กซี ดังปรากฏเป็นภาพถ่ายของกาแล็กซีที่มีรูปร่าง

คล้ายจักรหรือน้ำวน ระบบสุริยะก็กำลังโคจรรอบกาแล็กซีด้วยเช่นกัน ดังนั้น หากไม่มีบางสิ่งคอยดึงดูดเอาไว้ ดวงดาวและสสารคงไม่สามารถโคจรรอบศูนย์กลางของกาแล็กซีได้ ทุกสิ่งคงจะอยู่แบบกระจัดกระจาย ไม่มีระบบระเบียบ

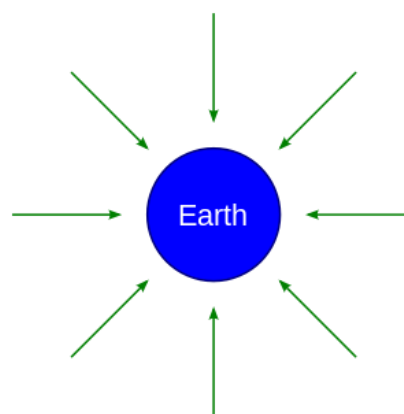
เทเรซ่า พัลทาโรว่า (Tereza Pultarova, 2023) กล่าวถึงนักดาราศาสตร์ชาวดัตช์ชื่อ ยาน ออร์ต ผู้ที่ศึกษาเรื่องกาแล็กซีทางช้างเผือกเป็นเวลายาวนานและเป็นคนแรกที่ตระหนักว่าดวงดาวรอบทางช้างเผือกไม่ได้ลอยอยู่นิ่ง ๆ หากแต่กำลังหมุนรอบศูนย์กลางของทางช้างเผือก สิ่งที่น่าสนใจก็คือเหตุใดธรรมชาติจึงทำให้เกิดกาแล็กซีรูปร่างแบบนี้ขึ้นมา มีสิ่งใดอยู่ที่ศูนย์กลางของกาแล็กซีจึงทำให้ดวงดาวจำนวนมากถูกดึงดูดให้โคจรโดยรอบ นักวิทยาศาสตร์หลายคนพยายามตั้งสมมติฐานเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าวแต่ยังคงไม่ได้ข้อสรุปที่ชัดเจน



รูปที่ 1 ระบบสุริยะเป็นส่วนหนึ่งของกาแล็กซีทางช้างเผือก รูปที่ 2 จักรวาลในพุทธปรัชญาเถรวาท

ในพระไตรปิฎกและอรรถกถาแปลฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้อธิบายเกี่ยวกับโครงสร้างของจักรวาล (รูปที่2) โดยคำว่าจักรวาลในพระไตรปิฎกนั้นตรงกับคำว่ากาแล็กซีในทางวิทยาศาสตร์ ดังที่ปรากฏอยู่ในจูฬนิสสูตร (อง.ติก. อ. (ไทย) 34/520/431) ว่าจักรวาลประกอบด้วยเขาสีเนรุอยู่กึ่งกลาง มีดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ ทวีปที่อยู่รอบเขา 4 ทวีป ได้แก่ ปุพพิเทททวีป ชมพูทวีป อปรโคยานทวีปและอุตตรกुरुทวีป มีมหาสมุทรทั้ง 4 สวรรค์ทั้ง 6 รวมถึงพรหมโลก

แม้ในทางวิทยาศาสตร์อาจจะยังไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าภพภูมิที่อยู่ในจักรวาลของพุทธศาสนา มีอยู่หรือไม่ แต่จากการศึกษาพบว่าสิ่งที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงไว้เมื่อกว่า 2,500 ปี เกี่ยวกับชมพูทวีปอันเป็นที่ตั้งของโลกมนุษย์นั้น อยู่ทางทิศใต้ของเขาสีเนรุ (รูปที่3) ซึ่งเมื่อเทียบกับภาพของระบบสุริยะที่อยู่รอบศูนย์กลางกาแล็กซีก็นับว่ามีความใกล้เคียงกับสิ่งที่พบในปัจจุบัน



รูปที่3 เขาสิเนรอยู่ศูนย์กลางกาแล็กซีโดยมีชมพูทวีปทางทิศใต้ รูปที่4 ทิศทางของสนามแรงโน้มถ่วงเข้าสู่ศูนย์กลาง

ศูนย์กลางโลก (Center of the earth)

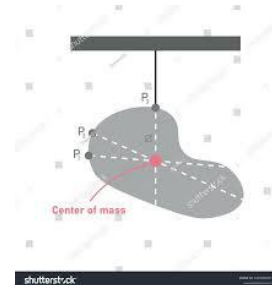
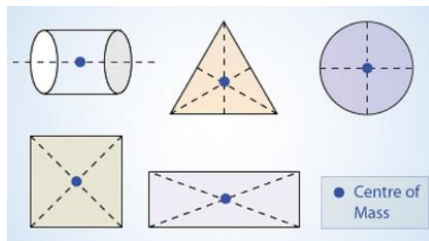
สำนักข่าวบีบีซี (29 มกราคม 2566) รายงานว่านักวิทยาศาสตร์จีนและออสเตรเลียได้ทำการวิจัยแกนกลางของโลกโดยใช้ภาพเอ็กซเรย์แสดงให้เห็นว่าภายในศูนย์กลางโลกมีลักษณะเป็นของแข็งเหลวกึ่งแข็งซึ่งมีสภาพเป็นดั่งวัตถุที่มีมวลขนาดใหญ่ มวลดังกล่าวยังคงเคลื่อนที่หมุนวนไปมาในแกนโลกทำให้เกิดแรงดึงดูดตามกฎความโน้มถ่วงสากล (Law of Gravitation) ของนิวตันที่ว่า มวลทุกมวลในเอกภพจะดึงดูดมวลอื่น ๆ ด้วยแรงที่เกิดขึ้นจากมวลทั้งสอง ยิ่งวัตถุหนักมากขึ้นแรงดึงดูดก็ยิ่งมากขึ้น ถ้าวัตถุเล็กลงแรงโน้มถ่วงที่กระทำต่อวัตถุนั้นก็ลดลงเช่นกัน (สภาวิจัยแห่งชาติ, 2513:74) ในส่วนของไอน์สไตน์ก็ตั้งสมมติฐานว่าแกนกลางโลกเป็นเหมือนแท่งแม่เหล็กขนาดใหญ่ที่ส่งคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าออกมา จะเกิดเป็นแรงโน้มถ่วงมีผลทำให้มวลของดวงดาวในเอกภพมีการเคลื่อนไหวและดึงดูดกันและกันด้วยอำนาจสนามแม่เหล็ก (สภาวิจัยแห่งชาติ, 2513:4) ศูนย์กลางโลกจึงเป็นมวลขนาดใหญ่ซึ่งดึงดูดมวลขนาดต่าง ๆ ในโลกเอาไว้ ปรากฏการณ์นี้ทำให้เกิดแรงโน้มถ่วง (gravity) เป็นแรงที่คอยดึงดูดมวลของสรรพสิ่งซึ่งประกอบด้วยธาตุทั้ง 4 ได้แก่ ดิน น้ำ ลม ไฟ ไปในทิศทางเข้าสู่ศูนย์กลางโลก (รูปที่ 4) ไม่ให้หลุดลอยออกไปจากชั้นบรรยากาศของโลก ยกเว้นในกรณีถ้ามียานพาหนะที่มีแรงขับเคลื่อนชนะแรงโน้มถ่วงก็จะสามารถลอยออกไปนอกโลกได้

เมื่อศึกษาเรื่องธาตุในพุทธปรัชญาเถรวาท พบว่าในสังคิยสูตร(ที. ปา. 11/319/324) และในพระอภิธรรมได้กล่าวถึงธาตุวิภังค์ (อภิ.วิ. 35/14/101) กล่าวถึงธาตุ 6 ว่าธาตุทั้ง 6 ประกอบไปด้วยธาตุ คือ ดิน น้ำ ไฟ ลม อากาศธาตุ(ธาตุคือที่ว่าง) และวิญญาณธาตุ(ธาตุคือความรู้อารมณ์) มนุษย์และสัตว์นับเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีวิญญาณครองจึงมีครบทั้ง 6 ธาตุ อนึ่ง พืชต่าง ๆ จัดเป็นสังขารที่ไม่มีวิญญาณครองเพราะไม่มีธาตุรู้ พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรมของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ประยุทธ์ ปยุตโต) (2564:117) ได้ให้ความหมายคำว่าธาตุไว้ว่า ธาตุ 4 หมายถึงสิ่งที่ทรงสภาวะของตนอยู่เอง คือมีอยู่โดยธรรมดา เป็นไปตามเหตุปัจจัย ไม่มีผู้สร้าง ไม่มีอัตตา มิใช่สัตว์ มิใช่ชีวะ (elements) ได้แก่ ปฐวีธาตุ อาโปธาตุ เตโชธาตุ และ วาโยธาตุ คือ ธาตุดิน น้ำ ไฟ ลม พจนานุกรมของ ป.หลงสมบุญ (2546 : 366) ให้ความหมายว่าธาตุเป็นสิ่งที่อยู่ตามธรรมดาจะแยกต่อไปอีกไม่ได้ และเป็นวัตถุซึ่งเป็นส่วนผสมดั้งเดิมของสิ่งต่าง ๆ

สรุปว่าโลกประกอบด้วยธาตุ 4 ได้แก่ ดิน น้ำ ไฟ ลม เป็นธาตุตั้งต้นเมื่อธรรมชาตินำธาตุมาประกอบกันก็จะกลายเป็นสิ่งต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในโลก สิ่งเหล่านั้นต่างก็ดึงดูดกันและกันตามกฎแรงดึงดูดของนิวตัน ส่วนมนุษย์และสัตว์ที่อาศัยอยู่บนโลกก็อยู่ในหลักการเดียวกัน หากแต่มีธาตุรับรู้อยู่ในตัวเรียกว่าวิญญาณธาตุ(จิตใจ) ทำให้สามารถรับรู้อารมณ์ จำเหตุการณ์ นำไปนึกคิดและเก็บเป็นข้อมูลไว้ในจิต เมื่อมนุษย์ตายวิญญาณธาตุหลุดออกจากร่างกาย ธาตุทั้งหลายก็กระจายกลับสู่สภาพดั้งเดิม

ศูนย์กลางมวล (Center of mass, CM)

Oxford Dictionary (2024) ได้ให้ความหมายของศูนย์กลางมวลว่าเป็นจุดที่แสดงถึงตำแหน่งเสมือนเป็นที่รวมของมวล M ที่อยู่ในวัตถุหรือในร่างกายหรือในระบบ คำว่าศูนย์กลางยังถูกใช้ในกรณีจุดศูนย์กลางของสสารโดย Wikipedia (2024) ได้อธิบายศูนย์กลางมวลของระบบหนึ่ง ๆ ว่าเป็นจุดเฉพาะเจาะจงซึ่งเสมือนหนึ่งมวล M ของระบบรวมตัวกันอยู่ ณ จุดนั้น ถ้าวัตถุนั้นเป็นของแข็งที่มีความหนาแน่นกระจายทั่ววัตถุอย่างสม่ำเสมอ จุดศูนย์กลางมวลจะอยู่ที่จุดศูนย์กลางของวัตถุนั้นพอดี จากรูปที่ 5 จะเห็นได้ว่าวัตถุรูปร่างต่าง ๆ จะมีจุด CM อยู่บริเวณกึ่งกลางของวัตถุเนื่องจากวัตถุมีรูปทรงที่สมมาตรและมีความหนาแน่นกระจายอย่างสม่ำเสมอ แต่ถ้าเป็นรูปทรงที่ไม่สมมาตรและความหนาแน่นไม่สม่ำเสมอก็ยังสามารถหาจุด CM ได้โดยหาจากจุดที่แนวแรงของเชือกจำนวน 3 เส้นมาตัดกัน



รูปที่ 5 CM วัตถุรูปทรงสมมาตรความหนาแน่นสม่ำเสมอ รูปที่ 6 CM วัตถุไม่สมมาตรความหนาแน่นไม่สม่ำเสมอ

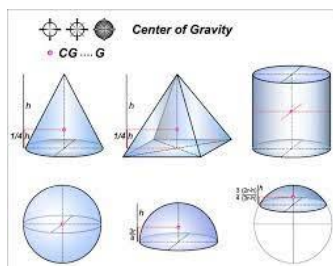
ความสำคัญของศูนย์กลางมวล

James O'Donoghue นักวิทยาศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับจักรวาลพบว่าดวงดาวทั้งหมดในระบบสุริยะจักรวาลรวมถึงดวงอาทิตย์กำลังโคจรรอบจุดศูนย์กลางมวล CM ของระบบสุริยะ (Morgan McFall-Johnsen, 2020) การค้นพบนี้มีความสำคัญต่อทฤษฎีอื่นด้วย กล่าวคือ ถ้าดวงดาวกำลังโคจรรอบศูนย์กลางมวลของกลุ่มดาว เป็นไปได้ไหมว่าสิ่งต่าง ๆ ก็กำลังโคจรรอบศูนย์กลางมวลของสิ่งนั้นด้วย อาทิเช่น สสารของโลกก็โคจรรอบศูนย์กลางมวลของโลก สสารในร่างกายมนุษย์ก็กำลังโคจรรอบศูนย์กลางมวลของมนุษย์ แม้แต่สสารของอะตอมก็กำลังโคจรรอบศูนย์กลางมวลของอะตอมเช่นกัน

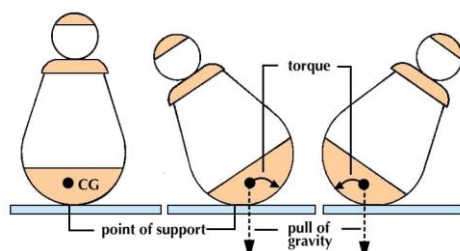
ศูนย์กลางแรงโน้มถ่วงหรือจุดศูนย์กลาง (Center of gravity, CG)

จุดศูนย์กลางแรงโน้มถ่วง CG คือ ตำแหน่งที่เสมือนเป็นจุดรวมน้ำหนักของวัตถุทั้งก้อนที่ถูกดึงดูดจากแรงโน้มถ่วง (g) การศึกษาจุด CG จะช่วยทำนายพฤติกรรมของวัตถุที่กำลังเคลื่อนไหวเมื่อ

ถูกกระทำโดยแรงโน้มถ่วง เช่น ตุ๊กตาล้มลุกมีตำแหน่งจุด CG ต่ำ เมื่อถูกคนใช้มือโยกตุ๊กตาจึงไม่ล้ม และจะกลับมามาตั้งตามเดิม



รูปที่ 7 ศูนย์กลางแรงโน้มถ่วง CG



รูปที่ 8 วัตถุที่มีศูนย์กลางแรงโน้มถ่วง CG ต่ำ

หมายเหตุ นักวิทยาศาสตร์สามารถคำนวณหาศูนย์กลางมวลและศูนย์กลางแรงโน้มถ่วงของวัตถุรูปแบบต่าง ๆ ว่าอยู่ที่ตำแหน่งใดด้วยการใช้การทดลองทางวิทยาศาสตร์ร่วมกับสูตรคำนวณทางคณิตศาสตร์ (จะไม่กล่าวรายละเอียดในที่นี้ สามารถค้นคว้าเพิ่มเติมได้จากตำราวิทยาศาสตร์)

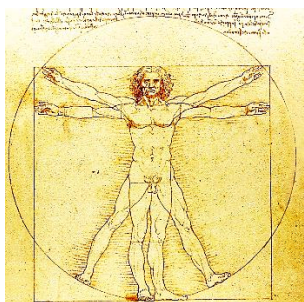
ความแตกต่างระหว่างจุดศูนย์กลางมวล CM และจุดศูนย์กลางแรงโน้มถ่วง CG

- 1) จุด CM ไม่ได้ขึ้นอยู่กับสนามแรงโน้มถ่วง ส่วนจุด CG ขึ้นอยู่กับสนามแรงโน้มถ่วง
- 2) จุด CM อยู่ภายในเนื้อวัตถุ ส่วนจุด CG อาจอยู่ภายในหรือภายนอกวัตถุก็ได้
- 3) จุด CM คือตำแหน่งที่เสมือนว่ามวลทั้งหมดของวัตถุรวมอยู่ที่จุดนั้น ส่วนจุด CG คือตำแหน่งที่สมดุลของวัตถุ ณ ขณะนั้น

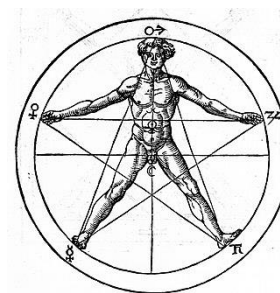
ประโยชน์ที่ได้จากการศึกษาเรื่องศูนย์กลางมวล CM และศูนย์กลางแรงโน้มถ่วง CG คือจุด CM เป็นจุดที่มีความเสถียรและอยู่ภายในเนื้อของวัตถุนั้น หากนำวัตถุไปตั้งบนขาตั้งโดยวางให้ตรงกับจุด CM วัตถุนั้นจะอยู่นิ่งเข้าสู่สภาวะสมดุล เช่น การวางหนังสือไว้บนปลายนิ้วหากวางตรงกับจุด CM หนังสือก็จะนิ่ง ดังนั้น หากต้องการให้ร่างกายของมนุษย์อยู่นิ่ง ต้องหาว่าศูนย์กลางมวลของมนุษย์อยู่ที่ใด

ศูนย์กลางมวลและศูนย์กลางแรงโน้มถ่วงของมนุษย์ (Human mass center and Human gravity center)

ร่างกายมนุษย์มีโครงสร้างสัดส่วนที่น่าสนใจ นักปรัชญาและนักวิทยาศาสตร์พยายามหาความสัมพันธ์ของสัดส่วนร่างกายมนุษย์และจักรวาล เช่น ลีโอนาร์โด ดาร์วินซีได้เคยวาดรูปสัดส่วนของร่างกายมนุษย์ชื่อว่า The Vitruvian Man (รูปที่ 9) มีพื้นฐานมาจากความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนในอุดมคติของมนุษย์กับเรขาคณิต ส่วนนักปรัชญากลุ่มไสยศาสตร์ (Occult Philosophy) ได้อธิบายไว้ในหนังสือปรัชญาไสยศาสตร์ของไฮน์ริช คอร์นีเลียส อากริปปา ดีพิมปีในปี ค.ศ. 1531 เป็นภาพชายที่อยู่รูปดาวห้าแฉก (รูปที่ 10) เครื่องหมายบนเส้นรอบวงแสดงถึงดาวเคราะห์ 5 ดวงที่มองเห็นได้ในโหราศาสตร์ หมายถึงสัดส่วนของมนุษย์เกิดจากการกำหนดของดวงดาว

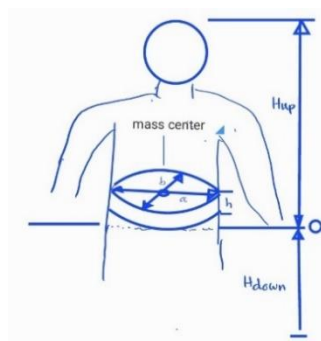
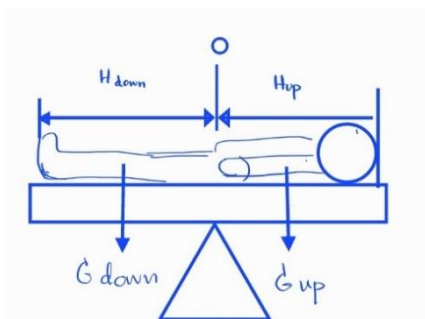


รูปที่ 9 The Vitruvian Man



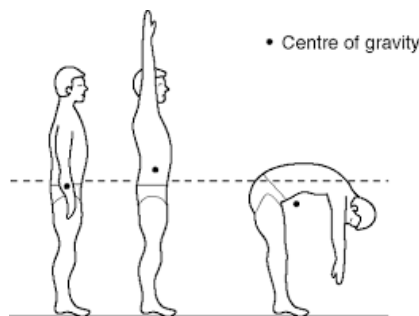
รูปที่ 10 ชายที่อยู่รูปดาวห้าแฉก

นักวิทยาศาสตร์การแพทย์ Atanas Todorov Atanasov (July, 2020) คณะแพทยศาสตร์ของมหาวิทยาลัยทรากีเย (Trakia University) ได้เผยแพร่บทความเรื่อง METHOD FOR DETERMINE HUMAN-MASS-CENTER อธิบายวิธีคำนวณหาศูนย์กลางมวล CM ของร่างกายมนุษย์ โดยให้มนุษย์นอนบนแผ่นกระดาษหกเหลี่ยมให้เลือนร่างกายจนกระทั่งกระดูกสันหลัง (สภาวะสมดุล) ได้แนวเส้น O ซึ่งอยู่ในแนวศูนย์กลางแรงโน้มถ่วง CG จากนั้นจึงวัดค่า Hup, Hdown, a, b (รูปที่ 11)



รูปที่ 11 คนนอนแบบสมดุลบนแผ่นกระดาน รูปที่ 12 การคำนวณหาศูนย์กลางมวลของมนุษย์ จากนั้นก็นำค่าต่าง ๆ ข้างต้นมาคำนวณจากสูตร (ดูรายละเอียดจากลิงค์ของวารสารในบรรณานุกรม) จะสามารถหาค่าตำแหน่งจุดศูนย์กลางมวลของร่างกายมนุษย์ (human mass center) หรือ CM ของมนุษย์ซึ่งเป็นจุดที่เสมือนว่ามวลของร่างกายมารวมอยู่ตรงบริเวณนั้น โดยตำแหน่งของ CM จะอยู่เหนือแนวเส้น O เป็นระยะสูงขึ้นไป h (รูปที่ 12)

บทความดังกล่าวยังระบุว่า จุด CM ของร่างกายมนุษย์จะอยู่ในตำแหน่งเดิมเสมอเนื่องจากเป็นตำแหน่งเสมือนว่าเป็นผลรวมของมวลร่างกายมาอยู่รวมกันที่ตำแหน่งนั้น ส่วนจุด CG ของมนุษย์จะไม่อยู่ที่จุดเดิมแต่จะเปลี่ยนแปลงตำแหน่งเมื่อมีการเคลื่อนไหวร่างกายในท่าทางที่แตกต่างกัน (รูปที่ 13)



รูปที่ 13 human's center of gravity

ในพุทธปรัชญาเถรวาทพบว่าการกล่าวถึงศูนย์กลางของร่างกายเอาไว้ในหนังสือรวมพระธรรมเทศนาพระมงคลเทพมณี (สด จนทสโร) โดยท่านได้กล่าวถึงเรื่องศูนย์กลางกายมนุษย์ว่าตั้งอยู่ที่กึ่งกลางร่างกายสูงกว่าสะดือขึ้นมาสองนิ้วมือ (ระยะเท่ากับความกว้างของนิ้วชี้กับนิ้วกลางประกบกัน) ในกัณฑ์ที่ 1 เรื่องพุทธคุณ ธรรมคุณ สังฆคุณ (คณะศิษยานุศิษย์พระมงคลเทพมณี(สด จนทสโร). 2555 : 23) ความว่า

“การบำเพ็ญสมณะนั้น สงัดใจเพ่งดวงปฐมมรรคตรงศูนย์ คือ กึ่งกลางกายภายใน ตรงกลางพอดี ไม่เหลื่อมซ้ายขวาหน้าหลัง แล้วเลื่อนสูงขึ้นสองนิ้ว...”

ส่วนในธรรมเทศนากัณฑ์ที่ 10 เรื่อง ชันธ 5 เป็นภาระอันหนัก (คณะศิษยานุศิษย์พระมงคลเทพมณี (สด จนทสโร). 2555 : 147) ท่านได้อธิบายหลักการฝึกสมาธิโดยให้น้ำใจไปวางไว้ตรงตำแหน่งของศูนย์กลางกาย ความว่า

“สำรวมใจดีแล้ว หลุดพ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้จริง ๆ นะเขาทำกันอย่างไรต้องทำใจให้หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางกายมนุษย์ที่เคยแสดงอยู่เสมอ ๆ ”



รูปที่ 14 พระมงคลเทพมณีอธิบายเรื่องศูนย์กลางกาย



รูปที่ 15 ภาพอธิบายเรื่องศูนย์กลางกาย

ศูนย์กลางในพุทธปรัชญาเถรวาท

จากการศึกษาเรื่องศูนย์กลางในหลายบริบท ทั้งเรื่องศูนย์กลางกาแล็กซี ศูนย์กลางโลก ศูนย์กลางมวล ศูนย์กลางแรงโน้มถ่วง พบว่ามีหลายสิ่งที่สอดคล้องกับข้อมูลในพระไตรปิฎกทั้งในพระสูตรตันตปิฎกและพระอภิธรรมปิฎกและตำราทางพุทธปรัชญาเถรวาท ดังนี้

ประเด็นแรก พระสุตตันตปิฎกกล่าวถึงที่ตั้งของโลก (ชมพูทวีป) ว่าอยู่ที่ศีรษะของเขาสีเนรุ สอดคล้องกับระบบสุริยะที่ไม่ได้อยู่ศูนย์กลางของกาแล็กซีทางช้างเผือกแต่เอียงไปอีกด้านหนึ่ง

ประเด็นที่สอง พุทธปรัชญาเถรวาทเชื่อว่ามนุษย์ประกอบด้วยกายกับจิต(รูปกับนาม) โดยจิตตั้งอยู่ภายในร่างกาย ดังนั้น จิตควรมีที่ตั้งเป็นตำแหน่งที่แน่นอน ตำแหน่งอันเหมาะสมต้องเป็นตำแหน่งที่มั่นคงสมดุลที่สุดในร่างกายซึ่งก็คือจุดศูนย์กลางมวล (CM) ของมนุษย์ ในเรื่องนี้พระมงคลเทพมุนีได้อธิบายถึงตำแหน่งที่ตั้งของศูนย์กลางกายของมนุษย์ รูปที่ 14 และ 15 คือภาพรายละเอียดของศูนย์กลางกายมนุษย์ว่าอยู่ที่กึ่งกลางภายในร่างกายสูงกว่าตำแหน่งของสะดือขึ้นมาสองนิ้วมือ เมื่อนำมาพิจารณาพร้อมกับคุณสมบัติของศูนย์กลางมวล (CM) ทำให้มีความเป็นไปได้ว่าตำแหน่งศูนย์กลางกายของมนุษย์คือตำแหน่งเดียวกันกับศูนย์กลางมวลของมนุษย์

ประเด็นที่สาม พระสูตรและพระอภิธรรมอธิบายว่าสรรพสิ่งทั้งหลายในจักรวาลล้วนประกอบขึ้นมาจากธาตุ 4 คือ ดิน น้ำ ไฟ ลม ส่วนสิ่งมีชีวิตได้แก่มนุษย์และสัตว์จะมีเพิ่มอีก 2 ธาตุ ได้แก่ อากาสาธาตุ (ที่ว่างเพื่อให้ธาตุลมเคลื่อนที่ไปได้) และวิญญาณธาตุ (จิต) ธาตุทั้ง 6 ยึดเหนี่ยวกันไว้ด้วยแรงดึงดูดตามกฎธรรมชาติ พระมงคลเทพมุนี (สด จนทสโร) ได้อธิบายลักษณะของศูนย์กลางกายว่าเป็นที่ตั้งของวิญญาณธาตุ (จิต) ซึ่งตั้งอยู่ในตำแหน่งจุดศูนย์กลางของธาตุทั้งปวง (รูปที่ 16)



รูปที่ 16 ภาพขยายให้เห็นรายละเอียดของศูนย์กลางกายมนุษย์ จุดกลางวงกลมหมายเลข 5 คือ วิญญาณธาตุ

บทสรุป

จากการศึกษาเรื่องศูนย์กลางในพุทธปรัชญาเถรวาท ทำให้เข้าใจว่าสรรพสิ่งทั้งหลายเกิดขึ้นโดยอาศัยธาตุทั้ง 4 มารวมตัวกัน ตั้งแต่อะตอมที่เล็กมาก ร่างกายของมนุษย์ จนถึงเอกภพที่กว้างใหญ่ สรรพสิ่งที่กล่าวมานั้นสามารถหาศูนย์กลางได้ทั้งสิ้น ไม่ว่าวัตถุจะทรงกลม ทรงเหลี่ยม หรือทรงหยัก ไม่ว่าจะมีความมีชีวิตหรือไม่มีความมีชีวิต ก็สามารถหาศูนย์กลางมวล (Center of mass) และศูนย์กลางแรงโน้มถ่วง (Center of gravity) ได้ เมื่อรู้ตำแหน่งแล้วสามารถจัดวางให้สิ่งนั้นอยู่ในความสมดุลได้

การนำเรื่องศูนย์กลางไปใช้ประโยชน์สามารถทำได้ เช่น นักปรัชญาใช้ในการอธิบายเรื่องการเกิดขึ้นของโลกและชีวิต นักวิทยาศาสตร์ใช้คำนวณการโคจรของดวงดาวในระบบสุริยะจักรวาลและกาแล็กซี วิศวกรใช้ในการออกแบบรถยนต์ หมอใช้ในการรักษาโรคขาดความสมดุลในร่างกาย

พุทธปรัชญาเถรวาทเชื่อเรื่องจิตว่ามีอยู่จริงและมุ่งฝึกจิตให้บริสุทธิ์หลุดพ้นจากกิเลสอาสวะ พระมงคลเทพมุนี (สด จนทสโร) สอนวิธีการฝึกจิตให้สงบหยุดนิ่งด้วยการนั่งนิมิตเป็นดวงสว่างไว้ที่

ศูนย์กลางของร่างกาย อันเป็นหนึ่งในกรรมฐาน 40 วิธี เรียกว่า อาโลกลีณ ทั้งนี้เพราะศูนย์กลางกายเป็นจุดสมดุลอยู่ในร่างกายตามที่ได้ศึกษาข้างต้น เมื่อนำจิตมาตั้ง ณ ตำแหน่งนี้ย่อมมีโอกาที่จะเข้าถึงสงบได้ง่าย

ในอนาคตหากวิทยาศาสตร์มีความก้าวหน้ามากขึ้นอาจสามารถค้นคว้าวิจัยเรื่องศูนย์กลางของสรรพสิ่งได้มากกว่านี้ เมื่อถึงตอนนั้นก็จะจะเป็นประโยชน์ต่อวงการศาสนา ปรัชญา วิทยาศาสตร์ อย่างยิ่ง

บรรณานุกรม

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2537). พระไตรปิฎกและอรรถกถาภาษาไทย ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.

คณะศิษยานุศิษย์หลวงพ่อดาวดึงส์. (2555). รวมพระธรรมเทศนา พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร).

กรุงเทพมหานคร : เอกพิมพ์ไท

ป.หลงสมบุญ. (2546). พจนานุกรมมคธ-ไทย. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสาร

ปานทิพย์ ศุภนครและคณาจารย์ภาควิชาปรัชญา. (2542). ปรัชญาเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร:

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

พระครูธรรมธะมณีนี กิตติปาโล. (2555). ปรัชญาเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพมหานคร:

นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์

วิลต์ ดูแรนท์. (2535). ชีวิตและความคิดของนักปรัชญา แปลโดย วันเพ็ญ บงกชสถิตย์.

กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.

วิโรจน์ นาคชาตรี. (2542). ศาสนาเปรียบเทียบ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สมาคมฟิสิกส์ไทย. (2555). จุดศูนย์กลางมวล. เรียกใช้เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2567,

จาก <http://www.thaiphysoc.org/article/388/>

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์(ประยุทธ์ ปยุตโต). (2564) พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สำนักข่าวบีบีซี. (2566). เจาะลึกแก่นโลกชั้นใน“เย็นตัว-หยุดหมุน-เปลี่ยนทิศ”ได้อย่างไร. เรียกใช้เมื่อ

วันที่ 28 มีนาคม 2567, จาก <https://www.bbc.com/thai/articles/c2vnnvzzl348o>

อรุณ รัชตะนาวิน. (2513). เอกภพและ ดร.ไอน์สไตน์. กรุงเทพฯ: สภาวิจัยแห่งชาติ.

Atanas Todorov Atanasov. (2020). METHOD FOR DETERMINING THE HUMAN BODY-MASS CENTER. Academic article volume 17 p.1-3. Medical Faculty, Trakia University, Stara Zagora, Bulgaria.

Atanas Todorov Atanasov. (2019). METHOD FOR DETERMINING THE HUMAN BODY-MASS CENTER, accessed 11st April 2024, from https://www.researchgate.net/publication/343295640_METHOD_FOR_DETERMINING_THE_HUMAN_BODY-MASS_CENTER

- Dictionary.com. (2024). Center meaning. accessed 11st April 2024 from
<https://www.dictionary.com/browse/center>
- Empty space. All about atom. accessed 11st April 2024,
 from <https://science.jrank.org/kids/pages/138/All-About-Atoms.html>
- GeeksforGeeks. (2024). Gravitation force. accessed 11st April 2024,
 from <https://www.geeksforgeeks.org/gravitational-force/>
- Morgan McFall-Johnsen. (2020). A scientist's mesmerizing animation shows how our
 entire solar system orbits an unseen center and it's not the sun. accessed
 11st April 2024, from <https://www.businessinsider.com/animation-reveals-invisible-center-of-solar-system-not-sun-2020-7>
- Nitty gritty science. astronomy space science section3 solar system. accessed 11st
 April 2024, from <https://nittygrittyscience.com/textbooks/astronomy-space-science/section-3-solar-system/>
- Oxford Dictionary. (2024). Center meaning. accessed 11st April 2024 from
<https://www.oed.com/search/dictionary/?scope=Entries&q=center>
- Tereza Pultarova and Daisy Dobrijevic. Milky Way galaxy: Everything you need to
 know about our cosmic neighborhood. accessed 1st May 2024,
 from <https://www.space.com/19915-milky-way-galaxy.html>
- Universetoday. How far down is the center of the earth. accessed 11st April 2024
 from <https://www.universetoday.com/15020/how-far-down-is-the-center-of-the-earth/>
- Wikipedia. Center of mass. accessed 1st May 2024,
 from https://en.wikipedia.org/wiki/Center_of_mass
- รูปภาพ
- สถาบันพุทธศิลป์โลก <https://buddhasilpa.dmc.tv/>
- Shutterstock <https://www.shutterstock.com/th/search/centroids>
- Pinterest <https://www.pinterest.com/pin/2674081007115065/>
- Socity <https://socity.co/life/watch/how-to-do-anti-gravity-like-michael-jackson/>

องค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการพื้นที่ชุมชนตำบลบ่อแก้ว
Local knowledge and wisdom in managing the Bo Kaeo Subdistrict
community area.

ภัชราภรณ์ สาคำ

Phatcharaporn Sakham

อาจารย์ผู้รับผิดชอบโครงการบริการวิชาการ, อาจารย์ประจำสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน

Lecturer in charge of the academic service projects, Community Development

ธนวัฒน์ พันทา

Tanawat punta

สุวัณชัย พ่อเกตุ

Suwatchai Phoket

อุทุมพร หลอดโค

Uthumporn Lordko

อาจารย์ประจำสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

สกลนคร

Faculty of Humanities and Social sciences, Community Development, Sakon Nakhon

Rajabhat University

พงษ์ศักดิ์ ฐานสินพล

Pongsuk Tansinpon

อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

Faculty of Humanities and Social sciences, Music Development, Sakon Nakhon

Rajabhat University

ปัทมาภรณ์ กังวานศรีเพชร

Patimaporn Kangwansripet

อาจารย์ประจำสาขาวิชาการท่องเที่ยวและโรงแรม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

Faculty of Humanities and Social sciences, Tourism and Hotel, Sakon Nakhon

Rajabhat University

เทพรักษ์ สุริฝ้าย

Theparak Surifai

นักวิชาการศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Faculty of Humanities and Social sciences, Academic studies, Mahasarakham

University

E-mail : p_sakham@hotmail.co.th; Tanawat_punta@hotmail.com;

nai_suwat@hotmail.com; uthumporn@snru.ac.th; pongsuk2008@hotmail.com;

Patimaporn@snru.ac.th; theparak.su@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 3 พฤษภาคม 2567

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 10 พฤษภาคม 2567

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 2 มิถุนายน 2567

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้เป็นส่วนหนึ่งจากการศึกษาเอกสาร และโครงการบริการวิชาการเรื่อง พัฒนาศักยภาพและถอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาพื้นที่ป่าสมุนไพร ในอุปถัมภ์ของพระเทพญาณวิเศษ (ชัยทวี คุดตจิตโต) บ้านบ่อแก้ว ตำบลบ่อแก้ว อำเภอบ้านม่วง จังหวัดสกลนคร ซึ่งเป็นหนึ่งในโครงการหลักยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 กับ การเลือกกิจกรรมภาคสนามแบบเจาะในจังหวัดสกลนครของสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน เพื่อบูรณาการการเรียนการสอนให้กับนักศึกษาและคณาจารย์ ประยุกต์ใช้ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในการจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ป่าสมุนไพรอย่างมีส่วนร่วมและการสร้างนวัตกรรมเชิงพื้นที่ฐานข้อมูลองค์ความรู้ด้านสมุนไพรและสูตรยา บทความนี้จะสะท้อนความเข้าใจและวิเคราะห์บริบทชุมชนท่ามกลางสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของชุมชน ที่ส่งต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการพื้นที่ที่เชื่อมโยงต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดการพื้นที่ป่าและการแปรรูปสมุนไพร เกษตรอินทรีย์ และเกษตรผสมผสาน (กลุ่มนอนนา) และการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่เป็นชุดความรู้บนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นสะท้อนความพยายามในการจัดการพื้นที่โดยภาพรวมของชุมชนได้เป็นอย่างดีเหมาะสำหรับการพัฒนาประเด็นการวิจัยเชิงพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: องค์ความรู้และภูมิปัญญา, การจัดการพื้นที่, ชุมชนตำบลบ่อแก้ว

ADSTRACT

This academic article is part of the study of documents and academic service projects on capacity development and the destruction of wisdom knowledge in the herbal forest area under the patronage of Venerable Phra Thepyanavisit (Chaitawee Kuttacitto) Ban Bo Kaeo, Bokeo Subdistrict, Ban Muang District, Sakon Nakhon Province. This is one of Rajabhat University's key projects for local development for fiscal year 2024, an activity of the field study in Sakon Nakhon Province of the Program of Community Development in order to integrate teaching and learning, applying theory and practice in the preparation of participatory herbal forest development plans and creating basic innovations, knowledge databases on herbs and medicinal formulations. Therefore, this article reflects on understanding and analyzing the community context amid the changing situation of communities that affect the development of area management models linked to natural resources and the environment such as forest management, herbal transformation, organic and integrated agriculture (Nonna group), and community-based tourist management. It is a set of knowledge based on local wisdom that reflects the efforts to manage very

well the whole area in the community, suitable for the continuous development of spatial research issues.

Keywords: Knowledge and Wisdom, Area management, Bo Kaeo Subdistrict Community

บทนำ

จังหวัดสกลนคร เป็นหนึ่งพื้นที่เป้าหมายในการเพิ่มพื้นที่ป่า เนื่องจากมีความหลากหลายของระบบนิเวศวิทยาที่อุดมสมบูรณ์ นำมาซึ่งการยกระดับเป็นเมือง 3 ธรรม ได้แก่ 1) ธรรมชาติ คือ แหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ 2) ธรรมะ คือ พระสงฆ์เกจิอาจารย์ และวัดต่างๆ ที่สำคัญ 3) วัฒนธรรม คือ ศาสนาและการท่องเที่ยว การพัฒนาด้านธรรมชาติ ทรัพยากรป่าไม้เป็นทรัพยากรหนึ่งที่ได้รับการส่งเสริมเพื่อขยายพื้นที่ป่าเศรษฐกิจรอบครัว เมืองสมุนไพรและการท่องเที่ยว และจากกระแสการตื่นตัวในการประกาศใช้ พรบ.ป่าชุมชนปี พ.ศ. 2562 ทั่วประเทศ ปัจจุบันพื้นที่จังหวัดสกลนครจึงขึ้นทะเบียนป่าชุมชนทั้งสิ้น 45,279-3-97 ไร่ รวมพื้นที่จำนวน 462 แปลง (สำนักงานป่าไม้จังหวัดสกลนคร, 2567) ต้องทำแผนการจัดการป่า หากไม่ดำเนินการจะถูกเพิกถอนโดยอัตโนมัติ ขณะเดียวกันจังหวัดสกลนครเป็นหนึ่งในเมืองแห่งพุทธเวช 1 ใน 4 จังหวัดต้นแบบแห่งเมืองสมุนไพร ได้แก่ จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดเชียงราย ที่ถูกส่งเสริมให้มีการปลูกสมุนไพรและผลิตภัณฑ์แปรรูป เพื่อผลิตเป็นยาสมุนไพรเด่นประจำพื้นที่ ใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวางและสร้างมูลค่าให้กับทางอาชีพ เพื่อเป็นแหล่งรายได้ของชุมชน ตามคำกล่าวของนายแพทย์ โสภณ เมฆธน ที่ว่า รัฐบาลมีนโยบายที่จะส่งเสริมพัฒนาเมืองสมุนไพรเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจและสร้างความมั่นคงด้านสุขภาพให้กับประชาชน ทั้งนี้ เพื่อให้นโยบายนำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม กระทรวงสาธารณสุขร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสร้างเมืองสมุนไพรเพื่อให้ครบวงจรส่งเสริมทั้งการปลูกและการแปรรูปเป็นเมืองต้นแบบ 4 จังหวัด สามารถนำสมุนไพรมาใช้ในระบบสุขภาพทดแทนยาแผนปัจจุบันที่ใช้ในชีวิตประจำวันได้ (โสภณ เมฆธน, 2559)

ชุมชนตำบลบ่อแก้วเป็นอีกชุมชนหนึ่งในพื้นที่จังหวัดสกลนคร มีลักษณะเด่นของพื้นที่ป่าและองค์ความรู้ด้านสมุนไพร เนื่องจากชุมชนมีป่าสมุนไพรที่ชุมชนอนุรักษ์ไว้ในเขตพื้นที่ปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (สปก.) จำนวน 43 ไร่ จากเดิมเป็นที่ดินส่วนบุคคลปล่อยให้รกร้างว่างเปล่าและพื้นที่สาธารณะประโยชน์ (นสล.) บางส่วน มีบุคคลภายนอกเข้ามาใช้ประโยชน์และทิ้งขยะ สร้างความเสียหายต่อระบบนิเวศ ชาวบ้านจึงได้เข้าปรึกษาหารือกับพระสงฆ์ คือ พระเทพญาณวิศิษฐ์ (ชัยทวี คุตตจิตโต) จัดทำผ้าป่าเพื่อระดมทุนทรัพย์ในการจัดซื้อที่ดิน กันเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ผ่านมิตินิยมเชื่อทางพระพุทธศาสนาหรือความศรัทธาต่อพระสงฆ์ ปัจจุบันพื้นที่ป่าแห่งนี้ได้รับการอุปถัมภ์จากพระเทพญาณวิศิษฐ์ และให้ชุมชนเข้ามาดูแลรักษาและใช้ประโยชน์ร่วมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร สวนผักเกษตรอินทรีย์ เกิดกลุ่มองค์กรชุมชนที่ทำหน้าที่ดูแลป่าไม้และการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ เช่น กลุ่มนครวังบ้านยา เป็นกลุ่มเครือข่ายชาวบ้านที่ช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ ปัจจุบันจัดเป็นสถานที่ดูงาน หรือเส้นทางศึกษาธรรมชาติให้กับสถาบันการศึกษาและหน่วยงานส่วนท้องถิ่นและการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตลอดทั้งจุดเด่นเรื่องสมุนไพรป่าที่หายาก ซึ่งในอนาคตพื้นที่ป่าสมุนไพรแห่งนี้ จะเป็นแปลงสาธิตผลิตวัตถุดิบยาสมุนไพรเพื่อป้อนโรงพยาบาลทางเลือกที่กำลังอยู่ระหว่างดำเนินการก่อสร้าง ได้แก่ โรงพยาบาลพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต สาขาที่ 1 ตั้งอยู่ในอำเภอบ้านม่วง และสาขาที่ 2 ตั้งอยู่บ้านลิ่มทอง หมู่ที่ 3 อำเภอบ่อ

แก้ว อำเภอบ้านม่วง จังหวัดสกลนคร ซึ่งได้จัดทำพิธีวางศิลาฤกษ์เมื่อต้นปี พ.ศ. 2567 ที่ผ่านมา (นายบุญเทียม เพ็ญตา และนายชัยราช สุวรรณไทย, 2566 : สัมภาษณ์) แต่กิจกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับพื้นที่แปลงสมุนไพรรักษาและพัฒนาองค์กรชุมชนดังกล่าวยังขาดความต่อเนื่อง ขณะเดียวกันหลายชุมชนที่อยู่ลุ่มรอบมีรูปแบบการจัดการพื้นที่เพื่อรักษาความอุดมสมบูรณ์และการรุกกล้าในอนาคตตลอดทั้งการสร้างความมั่นคงทางอาหาร สุขภาวะของผู้คนในชุมชนและการพัฒนาชุมชนลักษณะอื่นที่เชื่อมโยงกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สนองนโยบายการพัฒนาเมืองสมุนไพรรักษาของจังหวัดสกลนคร จากเหตุผลดังกล่าวผู้ศึกษา จึงมีความสนใจในการจัดทำโครงการฯ เพื่อบูรณาการกับกระบวนการเรียนการสอน ในการปฏิบัติการภาคสนามให้กับนักศึกษาประยุกต์ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน การศึกษาชุมชน และพัฒนาประเด็นการวิจัยเชิงพื้นที่ร่วมกับชุมชนอย่างต่อเนื่อง

บริบททั่วไปและศักยภาพชุมชน

ลักษณะทางกายภาพและบริบททั่วไป

คำขวัญบ้านบ่อแก้ว หมู่ที่ 1

“บ่อแก้ว หนองน้ำใหญ่ ศูนย์รวมใจวัดศรัทธาราม
 งดงามพุทธเมตตาประชาสรรค์ อ่อนช่อนพุทธเมตตาประชาสันต์
 อัจฉริยะชัยชนะนคราษ เมธีปราชญ์ชัยทวิศรีนาคา”



ภาพที่ 1 ลักษณะทางกายภาพพื้นที่ป่าสมุนไพรรักษาบ้านบ่อแก้ว จำนวน 43 ไร่

ที่มา www.google-earth.com (2565 : ออนไลน์)

ชุมชนตำบลบ่อแก้ว ประกอบไปด้วย 14 หมู่บ้าน เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ภูไทวัง (บ่อแก้วนครวัง, 2566) ที่มีการอพยพมาจากจังหวัดมุกดาหารเข้ามาตั้งถิ่นฐานที่บ้านบ่อแก้วหมู่ที่ 1 เมื่อปี พ.ศ. 2484 ระยะเวลา 83 ปี หลังจากนั้นมีการขยายเป็นหมู่บ้านอื่น ๆ ล้อมรอบ ชุมชนตำบลบ่อแก้วมีแหล่งทรัพยากรขนาดใหญ่ทั้งแหล่งน้ำและพื้นที่ป่ากระจายตัวล้อมรอบชุมชนตำบลบ่อแก้ว ที่ดินส่วนใหญ่

อยู่ในเขตพื้นที่ปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (สปก.) พื้นที่ทั้งหมดของตำบลมีจำนวน 88.93 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 55,581 ไร่ เป็นพื้นที่ทำการเกษตรประมาณ 24,619 ไร่ ด้านทิศตะวันออกมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรแหล่งน้ำ ต้นกำเนิดของลำห้วยต่าง ๆ และอ่างเก็บน้ำขนาดเล็ก เช่น ห้วยบง (บ้านสรศรี) ห้วยมะเขือ ห้วยห้วย (บ้านห้วย) ห้วยชำผักหนาม (บ้านบ่อแก้ว) ห้วยน้ำซับคำโรงสี (บ้านส้มบอง) (ศูนย์ข้อมูลกลางทางวัฒนธรรม, 2567) ที่สามารถเป็นแหล่งอาหารหล่อเลี้ยงวิถีชีวิตผู้คนตำบลบ่อแก้วได้เป็นอย่างดี

ศักยภาพทุนชุมชน

1) นโยบายที่เอื้อต่อการพัฒนาระดับพื้นที่ ตลอดทั้งแหล่งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินงานพัฒนา ได้แก่ พื้นที่ป่าไม้ แหล่งน้ำ และพื้นที่การเกษตร ที่สอดคล้องแนวทางการพัฒนาระดับประเทศสู่ชุมชนท้องถิ่น เช่น การเพิ่มพื้นที่ป่า การพัฒนาที่ยั่งยืน (SCG) และเมืองสมุนไพร เพื่อรับการสนับสนุนทั้งทางวิชาการและงบประมาณในการดำเนินงานพัฒนาพื้นที่ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนให้เข้มแข็งมากยิ่งขึ้น

2) สถานที่ศักดิ์สิทธิ์และศาสนสถาน จากระบบความเชื่อที่หลากหลายทั้งมิติพระพุทธศาสนาและสิ่งเหนือธรรมชาติ ทั้งเป็นวิถีความเชื่อดั้งเดิมและมีการประดิษฐ์สร้างขึ้นใหม่ทั้งเพื่อเป็นศาสนสถานและพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ได้แก่ พื้นที่ป่าศักดิ์สิทธิ์หรือป่าอนุรักษ์สมุนไพร ศาลปู่ช้วยะนาคราช พุทธเมตตาประชาสันต์ และวัดศรีธาราม สร้างความยำเกรงและเป็นศูนย์รวมจิตใจหนึ่งเดียวของผู้คนชุมชนบ่อแก้ว ตลอดทั้งการเชื่อมโยงเครือข่ายความเชื่ออื่นตามตำนานเรื่องเล่าของท้องถิ่นที่เกิดจากการอพยพโยกย้ายของผู้คนและสิ่งเหนือธรรมชาติ (ภัชราภรณ์ สาคำ และพงษ์ศักดิ์ ฐานสินพล, 2564) สะท้อนวิถีชีวิตที่งดงามและเรียบง่ายเหมาะแก่การพัฒนาชุมชน

3) บุคคลหรือองค์กรชุมชน ได้แก่ กลุ่มตัวแทนหรือผู้นำชุมชนและผู้นำทางศาสนา คือ พระเทพญาณวิเศษ (ชัยทวี คุตตจิตโต) อุปถัมภ์โรงเรียน สถานพยาบาลและกิจกรรมทางสังคมทั้งในและนอกพื้นที่จังหวัดสกลนคร เป็นศูนย์รวมจิตใจและความเชื่อของผู้คน จึงเป็นพลังขับเคลื่อนที่ดีของพุทธศาสนิกชนอย่างกว้างขวาง

4) การพึ่งพิงใช้ประโยชน์และความต้องการพัฒนา ที่อยู่บนพื้นฐานวิถีชีวิตที่เรียบง่าย มีการพึ่งพิงหรือการใช้ประโยชน์บนพื้นฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกัน ผู้คนต่างพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เมื่อมีความต้องการความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการใด ๆ จึงเกิดความสามัคคีและแบ่งปันกันได้ง่าย โดยเฉพาะการปรับตัวหลังยุคหลังการแพร่กระจายของโควิด (COVID-19) ด้านการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสถานพยาบาลที่ดำเนินการก่อสร้างโรงพยาบาล 2 แห่ง เพื่อรองรับการรักษาแบบแพทย์แผนไทย ส่งเสริมกระบวนการปลูก การผลิตการแปรรูปพัฒนาเป็นองค์ความรู้ของท้องถิ่น และการบำบัดยาเสพติด ชุมชนตระหนักและให้ความสำคัญในการพัฒนาต่อสถานการณ์ปัญหาของชุมชนที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

ลักษณะเด่นที่สะท้อนทุนชุมชน โดยภาพรวมส่งผลต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งระบบ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้และรูปแบบวิถีชีวิตอื่น ๆ ของชุมชน สอดคล้องกับสถานการณ์ปัญหาและรูปแบบการใช้ประโยชน์มีการผสมผสานความคิด ความเชื่อ ที่เป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมและการประกอบสร้างใหม่สะท้อนระบบความเชื่อที่ซับซ้อน เช่น ป่าสมุนไพรบ้านบ่อแก้ว กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ มีการประกอบสร้างจากพื้นฐานความเชื่อทางพระพุทธศาสนาและสิ่งเหนือธรรมชาติ เพื่อสนองต่อการแก้ไขปัญหาระบบนิเวศและความต้องการ

ของชุมชน การให้คุณค่าไม่จำกัดเฉพาะเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ที่เหมาะสมแก่การอนุรักษ์อย่างเดียว แต่ถูกทำให้เป็นพื้นที่สาธารณะเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารและแหล่งเรียนรู้ชุมชน เพื่อเก็บผลผลิตจากป่าสมุนไพรและเกิดการอนุรักษ์พื้นที่ล้อมรอบในรูปแบบวนเกษตร เกษตรอินทรีย์ และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อต่อยอดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ การสร้างแรงจูงใจร่วมกัน โดยการสนับสนุนจากหน่วยงานส่วนท้องถิ่น ส่งผลต่อความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศพื้นที่ป่าและสร้างสุขภาวะที่ดีให้กับชุมชนท้องถิ่น สิ่งเหล่านี้เป็นความพยายามจัดการพื้นที่รูปแบบหนึ่งบนพื้นฐานวัฒนธรรมชุมชน เป็นองค์ความรู้และภูมิปัญญาของท้องถิ่น แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มเรื่อง ซึ่งผู้ศึกษาจะได้นำเสนอผลการศึกษาในหัวข้อถัดไป ได้แก่ การจัดการพื้นที่ป่าและการแปรรูปสมุนไพร เกษตรอินทรีย์และเกษตรผสมผสาน (กลุ่มนอนนา) และการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นการจัดการความรู้บนพื้นฐานภูมิปัญญา ความเชื่อทางพระพุทธศาสนาและสิ่งเหนือธรรมชาติ ที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของผู้คนเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมร่วมสมัย จากการเปลี่ยนแปลงของระบบโลกาภิวัตน์ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

การจัดการพื้นที่และผลกระทบที่เกิดขึ้น

รูปแบบการจัดการพื้นที่ที่มีความสอดคล้องกับองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น บนพื้นฐานวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน วัฒนธรรมบางอย่างมีการประยุกต์ใช้หรือการประดิษฐ์สร้างขึ้นใหม่ เพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน เป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิตของผู้คนร่วมกันให้สามารถปรับตัวท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างเท่าทัน ผลการศึกษาพบประเด็นที่น่าสนใจ 3 กลุ่มเรื่อง ดังนี้

1 การจัดการพื้นที่ป่าและการแปรรูปสมุนไพร (บุญเทียม เพียงตา ชัยราช สุวรรณไทย์ ปิญาแพะขุนทด และกฤษราชน วรธนโส, 2566 : สัมภาษณ์) จากการศึกษาพบว่า

แนวคิดการพัฒนา แนวคิดการจัดการพื้นที่ป่าและการแปรรูปสมุนไพร นอกจากวิถีการพึ่งพิงเรื่องสมุนไพรของชุมชนที่มีมาตั้งแต่อดีต ต่อมาตระหนักการรุกรานการปลูกพืชเศรษฐกิจเชิงเดี่ยว คือ ยางพาราแบบเข้มข้น วิถีการใช้ชีวิตของชาวบ้านเปลี่ยนแปลงไป ต้องกรีดยางหรือทำงานตอนกลางคืนส่งผลต่อปัญหาสุขภาพสายตาของผู้คนในพื้นที่ พระเทพญาณวิเศษ (ชัยทวี คุตตจิตโต) จึงมีการส่งเสริมให้ผลิตชาจากดาวเรืองเพื่อบริโภคบำรุงสายตา และช่วยบำรุงธาตุในร่างกาย ช่วยขับร้อนจากร่างกาย แก้อาเจียน หวัด ละลายเสมหะ ไอกรน บรรเทาอาการหลอดลมอักเสบ และประสิทธิภาพในการยับยั้งกิจกรรมของเอนไซม์ที่เกี่ยวข้องกับภาวะน้ำตาลในเลือดสูง (จำเนียร ชมภู และคณะ, 2562) และช่วงที่มีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 มีส่งเสริมการปลูกฟ้าทะลายโจรเพื่อป้องกันและรักษาโควิด ในปี พ.ศ. 2563 ขณะเดียวกันชุมชนมีพื้นที่ป่าสาธารณะอยู่ในเขตพื้นที่การปกครองของหมู่ที่ 14 บ้านบ่อแก้ว ที่มีการอนุรักษ์เป็นป่าสมุนไพร โดยชุมชนมีการจัดการพื้นที่มากกว่า 7 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 โดยการให้ความสำคัญในการอนุรักษ์พื้นที่อย่างต่อเนื่อง มีการประกอบสร้างพื้นที่เพื่อเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เพื่อกันพื้นที่เพื่อสร้างอาศรมและรูปปั้นหมอชีวกโกมารภัจจ์ ฤาษีอายุรเวท หรือปู่เฒ่าเทพเจ้ายา มีการประกอบพิธีกรรมทำบุญตักบาตรรุกเวช พระสงฆ์เจริญพุทธมนต์และถวายผลไม้ทิพย์ หวานยา ในวันที่ 8 เดือนเมษายนของทุกปี พื้นที่แห่งนี้จึงเป็นที่สักการะบูชา การคุ้มครองพื้นที่และสร้างคุณประโยชน์เรื่องสมุนไพรทำให้มีผู้คนเข้ามาราบไหว้เพื่อขอพรให้มีสุขภาพที่แข็งแรง เกิดปรากฏการณ์ที่สะท้อนความศักดิ์สิทธิ์จากคำบอกเล่าของผู้คนนอกจากความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่มีเพิ่มมากขึ้น เจอสรรพสัตว์ที่ไม่เคยเจอ เช่น พญาไถใหญ่ กระรอกด่อน และ

ค้นพบสมุนไพรหายากในพื้นที่ป่าแห่งนี้ ได้แก่ หวานสาวหลง กำแพงเจ็ดชั้น ว่านสากแก้ว ดอกดิน ขมิ้นเครือ หนาด เป็นต้น

รูปแบบและผลกระทบที่เกิดขึ้น การจัดการพื้นที่ผลที่เกิดขึ้นในลักษณะรูปแบบการใช้ประโยชน์คือ การให้คำแนะนำเรื่องสมุนไพร สุตรยา และผลิตภัณฑ์เพื่อการบริโภคในครัวเรือนและจัดจำหน่ายผู้คนที่สนใจ มีผลที่เด่นได้แก่ ลูกประคบ ชาดาวเรือง-ชาสาวหลง และโปรแกรมน้ำมันสมุนไพร ที่เป็นสูตรนครวังบ้านยา โดยใช้วัตถุดิบสมุนไพรที่สามารถปลูกเองและเก็บหาจากพื้นที่ป่าศักดิ์สิทธิ์ที่ชุมชนร่วมกันอนุรักษ์ไว้และด้านสังคมเกิดมีรูปแบบที่เป็นกลไกเพื่อเฝ้าระวังพื้นที่ป่าร่วมกันเป็นกฎระเบียบหรือข้อห้ามไม่ให้มีการตัดไม้ทำลายป่า รูปแบบการเก็บหาของป่าและสัตว์ป่าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ที่เรียกว่าเครือข่ายกลุ่มคนนี้ว่า “บ่อแก้วนครวัง หรือสมุนไพรนครวังบ้านยา” หรือ “กลุ่มจัดการป่าสมุนไพร” บ้านบ่อแก้ว หมู่ที่ 14 ปัจจุบันมีจำนวนสมาชิก 54 คน มีแนวทางในการทำงานกิจกรรมเพื่อสังคมและเป็นปราชญ์สมุนไพร เพราะนอกจากการอนุรักษ์พื้นที่ป่าแล้วยังมีความเชี่ยวชาญเรื่องการใช้สมุนไพรเป็นอย่างมากส่งผลทำให้พื้นที่ป่ามีความอุดมสมบูรณ์อย่างต่อเนื่อง

หน่วยงานที่ให้การสนับสนุนระดับพื้นที่ ได้รับการสนับสนุนจาก 1) องค์การบริหารส่วนตำบลบ่อแก้ว สนับสนุนงบประมาณในการให้ต้นกล้าสมุนไพรและปุ๋ยชีวภาพเพื่อปลูกในพื้นที่ป่าสมุนไพรหรือปลูกตามบ้านเรือน กำหนดขอบเขตพื้นที่และอำนวยความสะดวกในการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 2) โรงพยาบาลพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต เพื่อต่อยอดรักษาผู้ป่วยในโรงพยาบาล มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสกลนคร ในการจัดการพื้นที่เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชน สำรวจพันธุ์พืชสมุนไพรและต้นกล้าสมุนไพร 3) สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ในการจัดทำโครงการบริการวิชาการ เพื่อศึกษาองค์ความรู้และพัฒนาศักยภาพขององค์กรชุมชนในการจัดการพื้นที่



ภาพที่ 2-3 สภาพพื้นที่ป่าและผลิตภัณฑ์สมุนไพร

ภาพโดย นายพงษ์ศักดิ์ ฐานสินพล

2 เกษตรอินทรีย์และเกษตรผสมผสาน (กลุ่มนอนนา) (ยงยุทธ สอนสุภาพ ประภาส สุขเขียว และทรงฤทธิ์ ไกรเพชร, 2566 : สัมภาษณ์) จากการศึกษาพบว่า

แนวความคิดการพัฒนา เนื่องจากสภาพพื้นที่เกษตรกรรมมีลักษณะเป็นดินเค็ม จึงมีความสนใจถึงแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงดินการตระหนักต้นทุนที่สูงขึ้นและปัญหาเรื่องสุขภาพของผู้คน จึงเป็นจุดเริ่มต้นของพัฒนาการของวิธีการเกษตรทางเลือกเพื่อการบริโภคในครัวเรือนและเกิดการรวมกลุ่ม

ของสมาชิกหรือผู้ที่สนใจกลายเป็นกลุ่มเกษตรกรนอกรั้วนา เมื่อปี พ.ศ. 2557 ซึ่งเป็นเกษตรกรที่ออกมาอาศัยอยู่ตามหัวไร่ปลายนา เกิดการรวมตัวกันแบบไม่เป็นทางการรวมตัวกันผลิตปลูกพืชผักสวนครัวเพื่อแบ่งปันช่วยเหลือกันด้านต่าง ๆ ร่วมกัน อยู่บนบรรทัดฐานความพอเพียง เช่น ความรู้ในการเพาะปลูก การเข้าร่วมโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่หน่วยงานเข้ามาสนับสนุน ส่วนเกษตรกรอินทรีย์หรือกลุ่มแตงกวาอินทรีย์ เกิดหลังโควิดที่เกษตรกรมีการปรับตัว เพื่อหาอาชีพทางเลือกของตัวเองมากยิ่งขึ้น ปลูกพืชที่ตัวเองถนัดและได้มีการประยุกต์ความรู้จากภายนอกเข้ามาปรับใช้

รูปแบบและผลกระทบที่เกิดขึ้น การจัดการพื้นที่เครือข่ายองค์กรชุมชนแบบไม่เป็นทางการ ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรนอกรั้วนาและแตงกวาอินทรีย์ มีการขายผลผลิตภายในชุมชนและเปิดตลาดสีเขียวเพื่อให้สมาชิกในชุมชนได้มีโอกาสซื้อบริโภคในครัวเรือน หรือการใช้ประกอบอาหารสำหรับการดำเนินงานกิจกรรมหรือโครงการในชุมชน เพื่อลดต้นทุนในการดำเนินกิจกรรมหรือให้เกิดสุขภาวะที่ดีภายในชุมชน ตลอดจนการขายตลาดภายนอกชุมชน ซึ่งนอกจากผลผลิตที่เกิดจากการปลูกพืชผักสวนครัวแล้ว มีการจำหน่ายกิ่งตอน และการแปรรูปผลผลิตด้วย เช่น ก๋วยเตี๋ยว ทำอาหารเมนูอีสาน และขนมหวาน

หน่วยงานที่ให้การสนับสนุนระดับพื้นที่ ได้รับการสนับสนุนจาก 1) สำนักงานปฏิรูปเพื่อเกษตรกรรมกรุงเทพมหานคร สนับสนุนงบประมาณปล่อยเงินกู้ให้เกษตรกรรายครัวเรือนเพื่อทำเกษตรกรรมและเสริมสร้างศักยภาพชุมชนในการเพาะปลูก 2) พิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อรวบรวมความรู้ การพัฒนาเทคโนโลยีการเกษตร การปรับปรุงดิน การสนับสนุนงบประมาณเพื่อเกษตรกรรม 3) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบลบ่อแก้ว ในการทำบันทึกข้อตกลงร่วม (MOU) เพื่อปรับแนวทางในวิถีเกษตรกรรมเพื่อสุขภาพและสร้างสุขภาวะที่ดี



ภาพที่ 4-5 แปลงเกษตรผสมผสานและแตงกวาอินทรีย์

ภาพโดย นายพงษ์ศักดิ์ ฐานสินพล

3 การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (คำสอน ดีโท , 2566 : สัมภาษณ์) จากการศึกษาพบว่า **แนวคิดการพัฒนา** เมื่อปี พ.ศ.2560 เป็นต้นมา จากการเข้ามาสนับสนุนของสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสกลนครร่วมกับชุมชนในการพัฒนาเรื่องการท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ความพยายาม การนำเสนอจุดเด่นของชุมชนท้องถิ่น เพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวเยี่ยมชมสถานที่สำคัญต่าง ๆ ของตำบลบ่อแก้ว และสัมผัสวิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของชาวภูไทวัง บ้านบ่อแก้ว

รูปแบบและผลกระทบที่เกิดขึ้น ชุมชนร่วมกับหน่วยงานพัฒนาโปรแกรมการท่องเที่ยว 10 รายการ เพื่อสะท้อนเอกลักษณ์ของพื้นที่และรองรับการท่องเที่ยวชุมชน ได้แก่ โปรแกรมกังหันลม สืบสานตำนานปู่ โปรแกรมดั่งด้ายสบายอารมณ์ (กลุ่มกระเป๋าแปรรูป) โปรแกรมเย็บหน้ากากอนามัย โปรแกรมเสื่อนั่งปฏิบัติธรรม โปรแกรมมัดย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติ โปรแกรมเข็นดอกฝ้าย โปรแกรมกล้วยฉาบสมุนไพร โปรแกรมลูกประคบ (สูตรนครบ้านวังยา) โปรแกรมชาดาวเรือง-ชาสาวหลง และโปรแกรมน้ำมันสมุนไพร (สูตรนครวังบ้านยา) โดยโปรแกรมเหล่านี้ให้สมาชิกกลุ่มนักท่องเที่ยวได้มีโอกาสทดลองทำและสามารถนำไปใช้ต่อไปได้ กระบวนการพัฒนานี้เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการคิดวิเคราะห์เพื่อถอดความรู้ การวางแผนและพัฒนาในรูปแบบ เป็นชุดการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในช่วงเทศกาลงานบุญประเพณีหรือการติดต่อเข้ามาของกลุ่มคนภายนอก

หน่วยงานที่ให้การสนับสนุนระดับพื้นที่ ได้รับการสนับสนุนจาก 1) สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสกลนคร ภายใต้โครงการท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ในการเสริมสร้างและเศรษฐกิจฐานให้มีความมั่นคง 2) สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านม่วงในการสนับสนุนกล้าพันธุ์ดอกดาวเรือง 3) องค์การบริหารส่วนตำบลบ่อแก้ว สนับสนุนบุคลากรและอำนวยความสะดวกให้กับหน่วยงานภายนอกที่เข้ามาดำเนินงานร่วมกับชุมชน



ภาพที่ 6-7 บ้านพักและภายในห้องพักโฮมสเตย์

ภาพโดย นางสาวภัชราภรณ์ สาคำ

4 สภาพปัญหาและข้อจำกัด จากการดำเนินงานโครงการบริการวิชาการระดับพื้นที่และการสัมภาษณ์พบสภาพปัญหาและข้อจำกัดเพื่อหาแนวทางพัฒนาอย่างต่อเนื่องดังนี้ (ชัยราช สุวรรณไตร และบุญเทียม เพียงตา, 2566 : สัมภาษณ์)

1) ระบบการจัดการความรู้หรือการถอดบทเรียน เนื่องจากสถานการณ์ปัจจุบันมีกลุ่มคนที่ขับเคลื่อนงานพัฒนากระจุกตัวเพียงกลุ่มเดียวที่เข้ามาเป็นตัวแทนของหน่วยงานส่วนท้องถิ่น ซึ่งภาระงานค่อนข้างเยอะไม่สามารถรองรับงานได้อย่างทั่วถึง ตลอดทั้งกลุ่มปราชญ์หรือผู้นำชุมชน องค์ความรู้ต่าง ๆ ยังติดกับตัวบุคคลไม่ได้รับการถ่ายทอดสู่สมาชิกอื่นและถูกจัดการอย่างเป็นระบบ เพื่อการเข้าถึงและการเผยแพร่ข้อมูลสู่สาธารณะมากยิ่งขึ้น ซึ่งต้องได้รับการส่งเสริมให้สร้างศูนย์การเรียนรู้ทั้งในระดับพื้นที่เองและสังคมออนไลน์

2) การกระจายความเข้าใจและการพัฒนาระดับพื้นที่อย่างมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาชุมชน เพราะบางกิจกรรมหรือโครงการ ยังกระจุกการรับรู้และความเข้าใจเฉพาะกลุ่ม ตลอดทั้งแผนพัฒนาพื้นที่ระดับตำบลที่ยังไม่ชัดเจนในการพัฒนาทางด้านทรัพยากรมนุษย์และสังคม

3) การพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพร ยังขาดหน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุนกระบวนการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์และมาตรฐานการรองรับผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือโดยเฉพาะตัวผลิตภัณฑ์ที่ใช้สำหรับภายในร่างกาย และการรับรองผลิตภัณฑ์หรือการกระบวนการปลูกเพื่อให้สารสำคัญเหมาะแก่การสกัดสมุนไพร เพราะสมาชิกในชุมชนมีความสนใจในการปลูกสมุนไพรเป็นรายได้เสริม หรือแม้กระทั่งกลไกการป้องกันวัตถุดิบระหว่างโรงพยาบาลพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต สาขาที่ 1-2 ที่รองรับการรักษาแพทย์แผนไทยในอนาคต

4) ระบบการบริหารจัดการกลุ่ม กลุ่มหรือองค์กรชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารกลุ่ม เช่น การผลิต การเงินและบัญชี การตลาด การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวและทรัพยากรท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานกลุ่มเรื่องต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น

4.สรุปและแนวทางการพัฒนาประเด็นการวิจัย

การจัดการพื้นที่ที่เป็นองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนบ่อแก้ว 3 กลุ่มเรื่อง ได้แก่ การจัดการพื้นที่ป่าและการแปรรูปสมุนไพร เกษตรอินทรีย์และเกษตรผสมผสาน (กลุ่มอนนนา) และการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน สรุปผลการดำเนินงานและการลงภาคสนาม พบว่า การจัดการพื้นที่ มีคุณประโยชน์ต่อชุมชนแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ด้านเศรษฐกิจ ชุมชนท้องถิ่นตระหนักในบทบาทและหน้าที่ของตัวเองในการพัฒนาชุมชน และการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะทรัพยากรป่าไม้เป็นฐาน นอกจากเรื่องการจัดการป่า คือ การให้คุณค่าด้านสมุนไพรแล้ว มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต่อเนื่อง เพื่อสร้างคุณค่าทางเศรษฐกิจจากฐานในระดับครัวเรือนและสร้างอาชีพ เพื่อให้เกิดรายได้จากผลผลิตที่เกิดขึ้นในอนาคตได้ ส่วนที่ 2 ด้านสังคม ชุมชนท้องถิ่นจากการเข้าร่วมกิจกรรมเกิดความสัมพันธ์ที่ดี และเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ป่าสมุนไพรร่วมกันมากขึ้น ตลอดทั้งการขยายเครือข่ายองค์กรชุมชนในระดับตำบลบ่อแก้วที่อยู่ล้อมรอบผืนป่า เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการพื้นที่ เป็นเครือข่ายทางสังคมและความเชื่อที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของผู้คนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ส่วนที่ 3 ด้านการศึกษา นอกจากนักศึกษาสามารถประยุกต์ใช้ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน และชุมชนได้พัฒนาการเรียนรู้และศักยภาพเพิ่มมากยิ่งขึ้น ชุมชนสามารถสร้างฐานการเรียนรู้โดยใช้ผืนป่าสมุนไพรเป็นศูนย์การเรียนรู้เพื่อให้บริการทางวิชาการแก่สถาบันการศึกษาและหน่วยงานต่าง ๆ ได้อย่างต่อเนื่อง และส่วนที่ 4 ด้านสิ่งแวดล้อม ชุมชนสามารถพึ่งพิงประโยชน์จากพื้นที่ป่าได้ทั้งมิติความมั่นคงทางอาหาร สร้างความหลากหลายทางชีวภาพ ตลอดทั้งความสามารถป้องกันวัตถุดิบสมุนไพรให้กับโรงพยาบาลพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต เพื่อรองรับการรักษาสร้างสุขภาวะที่ดีให้กับสังคมได้ ตลอดทั้งการขยายพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์ และลดการพึ่งพิงและใช้ประโยชน์ร่วมกัน

จากรูปแบบและผลกระทบดังกล่าว สู่การจัดการพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผู้ศึกษาสามารถสรุปแนวทางเพื่อเป็นข้อเสนอแนะในการพัฒนาพื้นที่ ดังนี้

1 ระบบความเชื่อที่หลากหลาย ที่นับได้ว่าเป็นศูนย์รวมจิตใจของผู้คนที่สำคัญ ได้แก่ พระพุทธศาสนา

ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ดั้งเดิมการย้ายถิ่นฐานที่นับถือศาสนาพุทธเป็นหลัก ในสถานการณ์ปัจจุบันยังมีการทะนุบำรุงอย่างต่อเนื่อง บทบาทของพระนักพัฒนา คือ พระเทพญาณวิเศษ (ชัยทวี คุณตจิตโต) ที่ส่งผลต่อความคิด และการเข้ามามีส่วนร่วมของของผู้คนเป็นอย่างมาก

และความเชื่อสิ่งเหนือธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ที่มีการพัฒนาพื้นที่อย่างต่อเนื่อง สะท้อนต่อการกันพื้นที่เพื่อเป็นเขตหวงห้าม สร้างจารีตขึ้นมาเพื่อรองรับการรุกรานพื้นที่ตลอดทั้งการประกอบสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ผ่านการประกอบพิธีกรรมดั้งเดิมและประดิษฐ์สร้างวัฒนธรรมใหม่ เป็นระบบความเชื่อที่หลากหลายซ้อนทับด้วยความงดงาม ยึดเหนี่ยวความเป็นชุมชนเอาไว้ได้ จึงน่าจะได้รับการส่งเสริมให้มีการจัดงานประเพณีและวัฒนธรรม จากหน่วยงานและกลุ่มนักวิชาการทั้งในและนอกพื้นที่ เพื่อสร้างความภาคภูมิใจของผู้คนและพัฒนางานวิชาการเพื่อเผยแพร่สู่สาธารณะต่อไป

2 องค์ความรู้บนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น จากการพัฒนาบนพื้นฐาน 3 กลุ่มเรื่อง ได้แก่ การจัดการพื้นที่ป่าสมุนไพรและการแปรรูป เกษตรอินทรีย์และเกษตรผสมผสาน (กลุ่มนอมนานา) และการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชนของผู้คนบนพื้นฐานทุนชุมชนที่เชื่อมโยงกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วิถีชีวิตด้านเกษตรกรรม และการวางแผนในอนาคตที่รองรับการเดินทางของผู้คนที่เข้ามาในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น ตลอดทั้งการสร้างโรงพยาบาลแพทย์แผนไทย ที่เน้นการบำบัดด้วยวิถีทางธรรมชาติและการใช้สมุนไพรให้กับผู้ป่วยในระดับพื้นที่ ในอนาคตน่าจะมีแนวทางในการทำงานเชิงรุกเพื่อหาทางป้องกันมากกว่าการตั้งรับกับสถานการณ์จำนวนผู้ป่วยหรือสภาพปัญหาที่มีแนวโน้มสูงขึ้นที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมอย่างต่อเนื่อง

3 การจัดทำโครงการหรือกิจกรรม และการวิจัยเพื่อการพัฒนา (R&D) จากการศึกษาสภาพบริบททั่วไปเบื้องต้น น่าที่จะมีการศึกษาในรายละเอียดเชิงลึกมากยิ่งขึ้น เพื่อทำความเข้าใจกับรายละเอียดและสภาพปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของชุมชนอย่างรอบด้าน และกลไกที่เกิดขึ้นจากความพยายามของชุมชนท้องถิ่นเพื่อปรับตัวเพื่อหาแนวทางในการเสริมสร้างศักยภาพให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน ซึ่งน่าจะเป็นหลักการพัฒนาชุมชนที่ดีและมีประสิทธิภาพ ตลอดทั้งการถอดบทเรียนด้านอื่น ๆ ที่เข้ามามีบทบาทในวิถีชีวิตของผู้คน เช่น ดนตรี ศิลปะการแสดง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนที่สร้างเอกลักษณ์ของท้องถิ่น เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาต่อยอดงานเพื่อสร้างองค์ความรู้ให้สามารถใช้ประโยชน์ได้ โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการได้มาซึ่งชุดความรู้เพื่อเป็นนวัตกรรมทางสังคมให้สามารถเลือกใช้ ต่อยอดและสามารถพึ่งพาตัวเองได้อย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

- จำเนียร ชมภู เชษฐชัยชัยย์ นิลารณณ์ จุฑามาศ เมรสนัดและราตรี บุญเรืองรอด. (2562). ผลของสารสกัดด้วยน้ำจากดอกดาวเรืองในการต้านอนุมูลอิสระและยับยั้งกิจกรรมของเอนไซม์แอลฟา-อะไมเลส และแอลฟา-กลูโคซิเดส .วารสารแก่นเกษตร. 47(2), 293-306.
- โสภณ เมฆธน. (2559). การประชุมเชิงปฏิบัติการการจัดทำแผนพัฒนาระบบบริการสุขภาพ (Service plan).ระหว่างวันที่ 2 - 3 พฤษภาคม 2559 .โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ กรุงเทพมหานคร
- ประภาส สุขเขียว. (2557). เอกสารอ้างอิงพ่อครูประภาส. กลุ่มเกษตรนอมนานา; สกลนคร สืบค้นวันที่ 4 ธันวาคม 2566
- ภัชราภรณ์ สาคำ และนายพงศ์ศักดิ์ ฐานสินพล. (2564). แนวทางการศึกษาพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์กับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.วารสารพื้นถิ่น โขง ชี มูล. 7(2), 105-133.

- โสภณ เมฆธน. (2559). การประชุมเชิงปฏิบัติการการจัดทำแผนพัฒนาระบบบริการสุขภาพ (Service plan).ระหว่างวันที่ 2 - 3 พฤษภาคม 2559 .โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ กรุงเทพมหานคร
- ศูนย์ข้อมูลกลางทางวัฒนธรรม. (2567). องค์การบริหารส่วนตำบลบ่อแก้ว, แหล่งที่มา
<http://www.m-culture.in.th/album/view/197058/> ค้นเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2567
- _____. (2567). เนื้อที่ป่าไม้ของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2516-2562. [ออนไลน์]. เข้าถึงจาก
http://forestinfo.forest.go.th/Content/file/rfd_forestarea2561_62_executive-summary.pdf. ค้นเมื่อวันที่ วันที่ 20 มกราคม 2567.
- _____. (2567). OTOP นวัตกรรมบ่อแก้วนครวัง.
<https://www.facebook.com/397604357259853/videos/2181143162132404/>,
 ค้นเมื่อวันที่ 27 เมษายน 2567

รายนามผู้ให้สัมภาษณ์

- กฤษรามา วรณโส. (5 มิถุนายน 2566). สัมภาษณ์,ปราชญ์สมุนไพร.บ้านเลขที่ 49 หมู่ 14 ตำบลบ่อแก้ว ตำบลบ่อแก้ว อำเภอบ้านม่วง จังหวัดสกลนคร
- คำสอน ดีโท. (19 พฤศจิกายน 2566). สัมภาษณ์,เจ้าของโฮมสเตย์.บ้านบ่อแก้ว หมู่ที่ 14 ตำบลบ่อแก้ว อำเภอบ้านม่วง จังหวัดสกลนคร
- ชัยราช สุวรรณไตร. (19 พฤศจิกายน 2566). สัมภาษณ์,รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ่อแก้ว ตำบลบ่อแก้ว อำเภอบ้านม่วง จังหวัดสกลนคร
- ทรงฤทธิ์ ไกรเพชร. (19 พฤศจิกายน 2566). สัมภาษณ์,เกษตรกรตัวอย่าง.กลุ่มเกษตรกรนอณา ตำบลบ่อแก้ว อำเภอบ้านม่วง จังหวัดสกลนคร
- บุญเทียม เพียงตา. (5 มิถุนายน 2566). สัมภาษณ์,ประธานกลุ่มป่าสมุนไพรและปราชญ์ชุมชน.บ้านบ่อแก้ว หมู่ที่ 14 ตำบลบ่อแก้ว อำเภอบ้านม่วง จังหวัดสกลนคร
- ปัญญา แพะขุนทด. (19 พฤศจิกายน 2566). สัมภาษณ์,ประธานกลุ่มวิสาหกิจแปรรูปสมุนไพร (นครวังบ้านยา) บ้านบ่อแก้ว หมู่ที่ 14 ตำบลบ่อแก้ว อำเภอบ้านม่วง จังหวัดสกลนคร
- ประภาส สุขเขียว. (19 พฤศจิกายน 2566). สัมภาษณ์,เกษตรกรตัวอย่าง.กลุ่มเกษตรกรนอณา ตำบลบ่อแก้ว อำเภอบ้านม่วง จังหวัดสกลนคร
- ยงยุทธ สอนสุภาพ. (19 พฤศจิกายน 2566). สัมภาษณ์,ประธานกลุ่มสวนแตงอินทรีย์ ตำบลบ่อแก้ว อำเภอบ้านม่วง จังหวัดสกลนคร

ความต้องการศึกษาต่อปริญญาตรี หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารจัดการความมั่นคงปลอดภัย (หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2567)
คณะรัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา

The Desire to Continue Studying in Undergraduate, the Bachelor of
Arts, Majoring in Security Management (New Curriculum 2024), Faculty
of Public Administration, Nakhonratchasima College

ชลิดา กันหาลีลา

Chalida Gunhalila

วิภาส ทองสุทธิ

Vipas Thongsuddhi

ดิเรก แสสนธิ์

Direk Saesonti

สำราญ บุญเจริญ

Samran Boonchareon

อาจารย์ประจำคณะรัฐประศาสนศาสตร์และคณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ วิทยาลัย
นครราชสีมา

Lecturer of Faculty Public Administration and Faculty Business Administration and
Information Technology, Nakhonrathasima College

E-mail : chalida.nmc@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 11 มิถุนายน 2567

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 22 มิถุนายน 2567

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 27 มิถุนายน 2567

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1. ความคาดหวังที่ต้องการเห็นผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการความมั่นคงปลอดภัย 2. ความต้องการศึกษาต่อหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการความมั่นคงปลอดภัย และ 3. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการความมั่นคงปลอดภัย เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ประชากร คือ นักศึกษาชั้นมัธยมปลายและหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนที่คาดว่าจะสนใจศึกษาต่อระดับปริญญาตรีที่อยู่ในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 385 คน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 196 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ หน่วยงานภาครัฐ ผู้ประกอบการ นักเรียนมัธยมปลายหรือผู้ปกครอง ประชาชนทั่วไป อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรวม 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สถิติวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1.ความคาดหวังที่ต้องการเห็นผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตร ส่วนใหญ่มีความต้องการให้ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ทางด้านการบริหารจัดการความมั่นคงปลอดภัย สามารถใช้ความรู้ที่เรียนมาให้เกิดประโยชน์ต่องานและต่อองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์ รับผิดชอบต่อหน้าที่ ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบ มีภาวะผู้นำกล้าตัดสินใจและกระทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม

2.ความต้องการศึกษาต่อในหลักสูตร พบว่า มีการวางแผนเป้าหมายศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี เมื่อสำเร็จการศึกษาสามารถนำไปใช้ในการเลื่อนขั้น เลื่อนเงินเดือน

3.ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในหลักสูตร ได้แก่ อาจารย์ผู้สอนเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ หลักสูตรตรงความต้องการของตลาด จัดการเรียนการสอนวันเสาร์-อาทิตย์ และมีรูปแบบค่าใช้จ่ายในการศึกษาที่เหมาะสม

คำสำคัญ: ความต้องการศึกษาต่อ, ปริญญาตรี, หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต

ADSTRACT

The research purposes were to study: 1) the expectations of graduates from the Bachelor of Arts program, majoring in Security Management, 2) the desire to continue studying in the Bachelor of Arts program, majoring in Security Management, and 3) the factors affecting the decision to study in Bachelor of Arts program, majoring in Security Management. This was the mixed research method. The population was the 385 high school students and government and private sector personnel expected to study at the bachelor's degree in Mueang Nakhon Ratchasima District, Nakhon Ratchasima Province. The sample groups were 196. The key informants were 40 government agency personnel, entrepreneurs, high school students or parents, general people, and the program teachers. The research instruments were the questionnaires and the structured interview formats. The data analysis statistics were the mean, percentage, standard deviation, and content analysis.

The research findings were:

1.The expectations of graduates from the Bachelor of Arts program, majoring in Security Management are that most graduates have knowledge in security management, being able to use the knowledge to benefit the work and the organization efficiently with morality, ethics, honesty, responsibility, following regulations, having leadership, daring to decide and doing right and righteous things.

2.The desire to continue studying in the program is to continue studying at the bachelor's degree level. The graduation can be used for promotion and increasing salary.

3.The factors affecting the decision to study in the program are that the teachers are competent, the curriculum meets market needs, the classes are held on Saturdays and Sundays and the fees are reasonable

Keywords: desire to continue studying, Bachelor, Bachelor of Arts Program

บทนำ

การศึกษาเป็นส่วนหนึ่งในส่วนประกอบพื้นฐานของการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้ามั่นคง เป็นจุดเริ่มต้นของความรู้ความเข้าใจในทักษะด้านต่างๆ สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งไม่สามารถหลีกเลี่ยงการแข่งขันที่เข้มข้นได้จึงมีความจำเป็นจะต้องพัฒนาแนวทางการให้บริการเกี่ยวกับการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองความพึงพอใจของผู้รับบริการตลอดจนต้องพัฒนาระบบงานเพื่อให้เกิดความประทับใจและความสะดวกสบายต่อผู้รับบริการให้มากขึ้น ดังนั้น การให้บริการกับนักศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอน อย่างมีคุณภาพจึงเป็นการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันระหว่างมหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ (ณรงค์ โพธิ์พฤษานันท์ และคณะ, 2563:110)

สถาบันอุดมศึกษาจำนวนมากมีการแข่งขันด้วยหลักสูตรการศึกษาต่างๆ โดยจัดเตรียมหลักสูตรการเรียนการสอนที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่มีจุดมุ่งหมายในการประสบความสำเร็จแตกต่างกัน ซึ่งในปัจจุบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยมีอยู่ด้วยกันหลายแห่ง ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน อีกทั้งจำนวนของนักศึกษาที่สมัครเข้าเรียนในแต่ละปีก็มีไม่มากนัก ทำให้แต่ละสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับปริญญาตรีมีจำนวนไม่ตรงกับเป้าหมายที่วางไว้ สถาบันจึงมีการรณรงค์ในเรื่องของประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับหลักสูตรต่างๆ ที่ตนเองมีและเป็นหลักสูตรที่มีความโดดเด่นเพื่อดึงดูดนักศึกษาให้ตัดสินใจเรียนกับสถาบันให้มากที่สุด และเป็นหลักสูตรเมื่อจบการศึกษาไปแล้วประกอบอาชีพได้ (วงศ์ จิวเรือง, 2567:112)

วิทยาลัยนครราชสีมา เป็นสถาบันอุดมศึกษาเอกชนภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สป.อว.) ที่ก่อตั้งโดยคณะผู้บริหารที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ ด้วยความมุ่งมั่นอย่างชัดเจนในการจัดการศึกษาให้กับเยาวชนของชาติมุ่งเน้นการขยายโอกาสทางการศึกษา และเปิดโอกาสให้นักศึกษาสามารถที่จะเรียนได้ด้วยค่าใช้จ่ายทางการศึกษาที่เหมาะสมและมีคุณภาพ วิทยาลัยนครราชสีมา ได้รับการอนุมัติจัดตั้งจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (ชื่อเดิมของ สป.อว.) เมื่อปี พ.ศ. 2547 บนเนื้อที่ กว่า 20 ไร่ ณ ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ได้วางศิลาฤกษ์ เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2545 ซึ่งพระราชวิเทศ (หลวงพ่อดูณ ปรีสุทโธ) และนายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ อดีตรองนายกรัฐมนตรี เป็นประธานในพิธี โดยท่าน ดร.ชนากานต์ ยืนยง ผู้รับใบอนุญาตจัดตั้งวิทยาลัยนครราชสีมา โดยมีความมุ่งมั่นและนโยบายในการจัดการศึกษาที่เป็นเลิศในศาสตร์เฉพาะทาง ด้านสุขภาพและบริการ ซึ่งเป็นสาขาวิชาที่เป็นที่ต้องการอย่างสูงในการพัฒนาประเทศ ด้วยความมุ่งมั่นที่จะเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาการศึกษาของไทยและขยายโอกาสทางการศึกษาแก่เยาวชนของชาติ วิทยาลัยนครราชสีมาได้ดำเนินงานตามวิสัยทัศน์ “สถาบันอุดมศึกษาเอกชนชั้นนำของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลิตบัณฑิตนักปฏิบัติและบริการวิชาการเพื่อพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน โดยมุ่งเน้นสาขาวิทยาศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องและเป็นไปตามภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ได้แก่ การให้การศึกษาส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพขั้นสูง ทำการสอน ทำการวิจัย พร้อมทั้งให้บริการทางวิชาการแก่สังคมและทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม (ข้อมูลทั่วไปวิทยาลัยนครราชสีมา, 2567:online)

ในปี 2566 วิทยาลัยนครราชสีมาดำเนินการเปิดการเรียนการสอนทั้งหมด 5 คณะวิชา ได้แก่ คณะสหเวชศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะศึกษาศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ และคณะรัฐประศาสนศาสตร์ หลักสูตรที่เปิดดำเนินการจัดการเรียนการสอน จำนวนทั้งหมด จำนวน

22 หลักสูตร ดังนี้ 1) หลักสูตรระดับปริญญาตรี จำนวน 15 หลักสูตร 2) ประกาศนียบัตรบัณฑิต จำนวน 1 หลักสูตร 3) หลักสูตรระดับปริญญาโท จำนวน 6 หลักสูตร และในปี 2567 วิทยาลัยนครราชสีมาได้เปิดหลักสูตรระดับปริญญาเอก 1 หลักสูตร คือ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา นอกจากนี้ยังมีคณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศและคณะรัฐประศาสนศาสตร์กำลังเตรียมเปิดหลักสูตรในระดับปริญญาเอกเช่นเดียวกัน

คณะรัฐประศาสนศาสตร์ เป็นอีกหนึ่งหลักสูตรที่กำลังพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการความมั่นคงปลอดภัย (หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2567) ซึ่งในการจัดทำหลักสูตรครั้งนี้สิ่งจำเป็นที่ผู้จัดทำหลักสูตรจำเป็นต้องคำนึงถึง คือ ผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2565 ซึ่งกรอบมาตรฐานดังกล่าวกำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ครอบคลุม 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้ 2) ด้านทักษะ 3) ด้านจริยธรรม และ 4) ลักษณะบุคคล และนอกจากนั้นมาตรฐานการจัดทำหลักสูตรต้องศึกษาเรียนรู้กฎหมายหรือระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาวิเคราะห์เนื้อหา พิจารณาในการกำหนดสมรรถนะที่จำเป็น ประกอบด้วย พระราชบัญญัติธุรกิจดูแลความปลอดภัย พ.ศ. 2558, จรรยาบรรณ ระเบียบ วินัย ของพนักงานดูแลความปลอดภัย, พระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. 2562, พระราชบัญญัติพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ พ.ศ. 2562, กฎหมายอาญา ความรับผิดทางอาญา ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ เป็นต้น

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ในการจัดทำหลักสูตรผู้วิจัยจึงคำนึงได้ถึงความได้มาของหลักสูตรที่ตรงกับผู้เรียนและตรงกับความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐ ผู้ประกอบการ นักเรียนมัธยมปลาย/ผู้ปกครอง ประชาชนทั่วไป ซึ่งการได้มาซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะทำให้เป็นประโยชน์ต่อการจัดทำหลักสูตรยิ่งขึ้น สอดคล้องกับความต้องการของผู้ที่สนใจศึกษาต่อและตรงกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคาดหวังที่ต้องการเห็นผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการความมั่นคงปลอดภัย (หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2567) คณะรัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาความต้องการศึกษาต่อหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการความมั่นคงปลอดภัย (หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2567) คณะรัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการความมั่นคงปลอดภัย (หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2567) คณะรัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอวิธีการดำเนินการวิจัยประกอบด้วย รูปแบบการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล รายละเอียดดังนี้

1.รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (mixed methods research) ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ

2. ขอบเขตของการวิจัย

2.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ในการจัดทำหลักสูตรครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของหลักสูตร (Stakeholders) โดยศึกษารายละเอียดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2565 มาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย (1) ด้านความรู้ (Knowledge) (2) ด้านทักษะ (Skills) (3) ด้านจริยธรรม (Ethics) และ (4) ลักษณะบุคคล (Character) 2) ศึกษาความต้องการศึกษาต่อหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการความมั่นคงปลอดภัย (หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2567) ได้แก่ ความต้องการศึกษาต่อ ระยะเวลาในการตัดสินใจศึกษาต่อ รูปแบบแผนการศึกษา และประเด็นที่ต้องการศึกษาต่อ 3) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการความมั่นคงปลอดภัย (หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2567) ได้แก่ 1) ด้านลักษณะสถาบัน 2) ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน 3) ด้านอาจารย์ผู้สอน 4) ด้านสถานที่ตั้งของวิทยาลัย 5) ด้านวันและเวลาเรียน 6) ด้านรูปแบบค่าใช้จ่ายในการศึกษาที่เหมาะสม และ 7) ด้านการประชาสัมพันธ์

2.2 ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.2.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรการวิจัย คือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยทำการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 3 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนราชสีมาวิทยาลัย โรงเรียนอุบลรัตนราชกัญญาราชวิทยาลัย โรงเรียนสุรนารีวิทยา 2 ทำการสุ่มอย่างง่ายในสัดส่วนที่เท่ากัน และประชาชนทั่วไปที่สนใจศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีในเขตอำเภอเมือง นครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา รวมจำนวน 385 คน โดยใช้สูตรคำนวณ Taro Yamane (1973) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 196 คน

2.2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญพิจารณาจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการที่นำองค์ความรู้ไปใช้พัฒนาตน พัฒนางค์กร และรวมถึงผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 5 กลุ่ม ประกอบด้วย (1) หน่วยงานภาครัฐ จำนวน 6 คน (2) ผู้ประกอบการ จำนวน 4 คน (3) นักเรียนมัธยมปลายหรือผู้ปกครอง จำนวน 15 คน (4) ประชาชนทั่วไป จำนวน 10 คน (5) อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร จำนวน 5 คน รวมจำนวน 40 คน

2.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ คือ ทำการศึกษาในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

2.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา ช่วงเวลาในการศึกษารวบรวมข้อมูล เมษายน 2567-มิถุนายน 2567

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือหลักที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม (Questionnaires) ซึ่งแบบสอบถามได้มีการพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน มีค่าระหว่าง 0.66 -1.00 แล้วนำแบบสอบถามไปทดสอบกับบุคลากรของหน่วยงานอื่นในระดับคณะ จำนวน 30 คน นำผลที่ได้หาค่าความเชื่อมั่น ค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม (Reliability) มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach เท่ากับ 0.83 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ใช้ได้ (Cronbach' s alpha coefficient) มีทั้งหมด 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ เป็นข้อคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ให้เลือกตอบเพียงข้อเดียว

ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับความคาดหวังที่ต้องการเห็นผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการความมั่นคงปลอดภัย (หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2567) เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างประเด็นสัมภาษณ์ครอบคลุม 4 องค์ความรู้ ได้แก่ ความรู้ ทักษะ จริยธรรม และลักษณะบุคคล

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการศึกษาต่อในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการความมั่นคงปลอดภัย (หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2567) โดยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ ความต้องการศึกษาต่อ ระยะเวลาในการตัดสินใจศึกษาต่อ รูปแบบแผนการศึกษา และประเด็นที่ต้องการศึกษาต่อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบปลายปิดให้เลือกตอบ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการความมั่นคงปลอดภัย (หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2567) เป็นแบบสอบถามครอบคลุมทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านลักษณะสถาบัน 2) ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน 3) ด้านอาจารย์ผู้สอน 4) ด้านสถานที่ตั้งของวิทยาลัย 5) ด้านวันและเวลาเรียน 6) ด้านรูปแบบค่าใช้จ่ายในการศึกษาที่เหมาะสม 7) ด้านการประชาสัมพันธ์ โดยลักษณะของคำถามแบบสอบถามเป็นแบบปลายปิด ให้เลือกตอบ 5 ระดับ

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Structured Interview) ลักษณะของการสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์ที่มีคำถามและข้อกำหนดแน่นอนตายตัวจะสัมภาษณ์ผู้ใดก็ใช้คำถามแบบเดียวกัน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลลงพื้นที่เก็บข้อมูลการวิจัยในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา โดยติดต่อหน่วยงานภาครัฐ ผู้ประกอบการ นักเรียนมัธยมปลาย/ผู้ปกครองประชาชนทั่วไป โดยแจกแบบสอบถามด้วยตัวเอง และผ่าน Google forms ระบบออนไลน์ด้วยการส่งแบบสอบถามไปยังไลน์ส่วนตัวและรับกลับคืนด้วยตัวเองทั้งหมด จำนวน 196 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 40 คน โดยนัดสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทั้งแบบ onsite และ online โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Structured Questionnaire) เป็นวิธีการสัมภาษณ์ที่ประกอบด้วยคำถามอย่างเป็นระบบเพื่อรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ประกอบกับทบทวนเนื้อหาจากเอกสารและใช้เทคนิควิเคราะห์องค์ประกอบ (Component Analysis) ตามกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่กำหนดไว้โดยตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลจากรูปธรรมหรือปรากฏการณ์ที่สามารถสังเกตได้จากการเก็บข้อมูล เพื่อนำมาสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Induction)

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ความต้องการศึกษาต่อปริญญาตรี หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการความมั่นคงปลอดภัย (หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2567) คณะรัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา ผู้วิจัยวิเคราะห์ผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 108 คน (ร้อยละ 55.10) มีอายุ 15-25 ปี จำนวน 84 คน (ร้อยละ 42.86) ส่วนใหญ่ยังไม่ประกอบอาชีพ (นักเรียน) จำนวน 74 คน (ร้อยละ 37.76)

2. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับความคาดหวังที่ต้องการเห็นผู้สำเร็จการศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการความมั่นคงปลอดภัย (หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2567) คณะรัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษา ความคาดหวังที่ต้องการเห็นผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตร ดังนี้

1.ด้านความรู้

1.1 หน่วยงานภาครัฐ มีความคาดหวังว่า ผู้สำเร็จการศึกษาต้องมีความรู้ทางด้านการบริหารจัดการความมั่นคงปลอดภัย สามารถใช้ความรู้ที่เรียนมาให้เกิดประโยชน์ต่องานและต่อองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความรู้ทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และมีความรู้ทางเทคโนโลยีด้านความปลอดภัย

1.2 ผู้ประกอบการ มีความคาดหวังว่า สามารถใช้ความรู้ที่เรียนมาให้เกิดประโยชน์ต่องานและต่อองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความรู้ทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ใช้ความรู้ในงานเพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์เป้าหมายองค์กร และมีความรู้ทางเทคโนโลยีด้านความปลอดภัย

1.3 นักเรียนมัธยมปลาย/ผู้ปกครอง มีความคาดหวังว่า หลักสูตรต้องเป็นที่ต้องการของผู้ใช้บัณฑิต มีบริษัทรองรับ ไม่ตกงาน รายวิชาในหลักสูตรทันสมัย สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานได้จริง

1.4 ประชาชนทั่วไป มีความคาดหวังว่า หลักสูตรต้องเป็นที่ต้องการของผู้ใช้บัณฑิต สามารถใช้ความรู้ที่เรียนมาให้เกิดประโยชน์ต่องานและต่อองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความรู้ทางเทคโนโลยีด้านความปลอดภัย

1.5 อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร มีความคาดหวังว่า สามารถใช้องค์ความรู้ทางด้านการบริหารจัดการความมั่นคงปลอดภัยไปใช้ในการพัฒนาตน พัฒนาองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ก้าวทันต่อเทคโนโลยี

2.ด้านทักษะ

2.1 หน่วยงานภาครัฐ มีความคาดหวังว่า มีทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการความมั่นคงปลอดภัยในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะการสื่อสาร การเจรจา การตัดสินใจในสถานการณ์ฉุกเฉินบนฐานองค์ความรู้ทางด้านการบริหารจัดการความมั่นคงปลอดภัยได้อย่างสร้างสรรค์

2.2 ผู้ประกอบการ มีความคาดหวังว่า มีทักษะควบคุมอารมณ์ที่ดี ทักษะการทำงานเป็นทีม การประสานงาน การใช้เทคโนโลยีด้านการจัดการความมั่นคงปลอดภัยในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะการสื่อสาร การเจรจา การตัดสินใจในสถานการณ์ฉุกเฉินบนฐานองค์ความรู้ทางด้านการบริหารจัดการความมั่นคงปลอดภัยได้อย่างสร้างสรรค์

2.3 นักเรียนมัธยมปลาย/ผู้ปกครอง มีความคาดหวังว่า มีทักษะการใช้เทคโนโลยีในการจัดการความมั่นคงปลอดภัยในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะการสื่อสาร การเจรจาต่อรอง

การตัดสินใจในสถานการณ์ฉุกเฉินบนฐานองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการความมั่นคงปลอดภัยได้อย่างสร้างสรรค์ ทักษะการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการความมั่นคงปลอดภัยในการปฏิบัติงานได้ ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต การคิดริเริ่มสร้างสรรค์

2.4 ประชาชนทั่วไป มีความคาดหวังว่า มีทักษะควบคุมอารมณ์ที่ดี ทักษะการฟัง แยกแยะได้ สื่อสารได้ดี ทักษะการทำงานเป็นทีม การประสานงาน การใช้เทคโนโลยีด้านการจัดการความมั่นคงปลอดภัยในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.5 อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร มีความคาดหวังว่า ทักษะการเรียนรู้การเรียนรู้ด้วยตนเอง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสืบค้นข้อมูล และสื่อสารอย่างสร้างสรรค์บนฐานองค์ความรู้

3.ด้านจริยธรรม

3.1 หน่วยงานภาครัฐ มีความคาดหวังว่า มีคุณธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์ รับผิดชอบต่อหน้าที่ ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบ จรรยาบรรณในอาชีพ คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีจิตสาธารณะ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ

3.2 ผู้ประกอบการ มีความคาดหวังว่า มีคุณธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์ รับผิดชอบต่อหน้าที่ ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบ จรรยาบรรณในอาชีพ คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีจิตสาธารณะ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ

3.3 นักเรียนมัธยมปลาย/ผู้ปกครอง มีความคาดหวังว่า มีคุณธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์ รับผิดชอบต่อหน้าที่ ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบ จรรยาบรรณในอาชีพ คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีจิตสาธารณะ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ

3.4 ประชาชนทั่วไป มีความคาดหวังว่า มีคุณธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์ รับผิดชอบต่อหน้าที่ ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบ จรรยาบรรณในอาชีพ คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีจิตสาธารณะ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ

3.5 อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร มีความคาดหวังว่า มีคุณธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์ รับผิดชอบต่อหน้าที่ ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบ จรรยาบรรณในอาชีพ คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีจิตสาธารณะ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ

4.ด้านลักษณะบุคคล

4.1 หน่วยงานภาครัฐ มีความคาดหวังว่า นักบริหารจัดการความมั่นคงปลอดภัยที่มีบุคลิกภาพดี แข็งแรงปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมุ่งมั่น ขยัน อดทน มีความรับผิดชอบ มีภาวะผู้นำกล้าตัดสินใจและกระทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีและรักษาภาพลักษณ์

4.2 ผู้ประกอบการ มีความคาดหวังว่า นักบริหารจัดการความมั่นคงปลอดภัยที่มีบุคลิกภาพดี ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมุ่งมั่น ขยัน อดทน มีความรับผิดชอบ มีภาวะผู้นำกล้าตัดสินใจและกระทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม มุ่งมั่นในการทำงานเป็นทีม อดทน มีความเป็นจิตอาสา ทำความดีด้วยหัวใจ โดยอุทิศตนกระทำการอันเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

4.3 นักเรียนมัธยมปลาย/ผู้ปกครอง มีความคาดหวังว่า นักบริหารจัดการความมั่นคงปลอดภัยที่มีบุคลิกภาพดี ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมุ่งมั่น ขยัน อดทน มีความรับผิดชอบ มีภาวะผู้นำกล้าตัดสินใจและกระทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม

4.4 ประชาชนทั่วไป มีความคาดหวังว่า นักวิชาการ นักบริหารจัดการความมั่นคงปลอดภัยที่มีบุคลิกภาพดี ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมุ่งมั่น ขยัน อดทน มีความรับผิดชอบ มีภาวะผู้นำกล้าตัดสินใจ

และกระทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม มุ่งมั่นในการทำงานเป็นทีม อุดหนุน มีความเป็นจิตอาสา ทำความดีด้วยหัวใจ โดยอุทิศตนกระทำการอันเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

4.5 อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร มีความคาดหวังว่า นักบริหารจัดการความมั่นคงปลอดภัย ที่มีบุคลิกภาพดี ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมุ่งมั่น ชยัน อุดหนุน มีความรับผิดชอบ มีภาวะผู้นำกล้าตัดสินใจและกระทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม มุ่งมั่นในการทำงานเป็นทีม อุดหนุน มีความเป็นจิตอาสา ทำความดีด้วยหัวใจ โดยอุทิศตนกระทำการอันเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

3. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการศึกษาต่อหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการความมั่นคงปลอดภัย (หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2567) คณะรัฐประศาสนศาสตร วิทยาลัยนครราชสีมา ผู้วิจัยวิเคราะห์ผลการศึกษา ดังนี้

3.1 ความต้องการศึกษาต่อหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการความมั่นคงปลอดภัย (หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2567) คณะรัฐประศาสนศาสตร วิทยาลัยนครราชสีมา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 196 คน มีความต้องการศึกษาต่อหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการความมั่นคงปลอดภัย (หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2567) จำนวน 106 คน (ร้อยละ 54.08) และยังไม่ต้องการศึกษาต่อ จำนวน 90 คน (ร้อยละ 45.92)

3.2 ความต้องการศึกษาต่อหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการความมั่นคงปลอดภัย (หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2567) คณะรัฐประศาสนศาสตร วิทยาลัยนครราชสีมา จำแนกตามระยะเวลาในการตัดสินใจศึกษาต่อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามตัดสินใจศึกษาต่อทันที จำนวน 85 คน (ร้อยละ 43.37) รองลงมาตัดสินใจศึกษาต่อภายใน 1 ปี จำนวน 67 คน (ร้อยละ 34.18) และตัดสินใจศึกษาต่อภายใน 2 ปี จำนวน 44 คน (ร้อยละ 22.45)

3.3 ความต้องการศึกษาต่อหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการความมั่นคงปลอดภัย (หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2567) คณะรัฐประศาสนศาสตร วิทยาลัยนครราชสีมา จำแนกตามแผนการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามต้องการศึกษาแบบ แผน 1 หลักสูตรปริญญาตรีทางวิชาการ แผน 1.1 หลักสูตรปริญญาตรีทางวิชาการ จำนวน 170 คน (ร้อยละ 86.73) รองลงมาต้องการศึกษาแบบ แผน 2 หลักสูตรปริญญาตรีทางวิชาชีพหรือปฏิบัติการ แผน 2.1 หลักสูตรปริญญาตรีแบบก้าวหน้าทางวิชาชีพหรือปฏิบัติการ จำนวน 26 คน (ร้อยละ 13.27)

3.4 ความต้องการศึกษาต่อหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการความมั่นคงปลอดภัย (หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2567) คณะรัฐประศาสนศาสตร วิทยาลัยนครราชสีมา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 196 คน มีความต้องการศึกษาต่อหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการความมั่นคงปลอดภัย (หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2567) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า มีการวางแผนเป้าหมายว่าจะศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$) รองลงมา เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะสามารถนำวุฒิการศึกษาที่ได้รับไปใช้ในการเลื่อนขั้น เลื่อนเงินเดือนที่สูงขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$) เพื่อเพิ่มพูนความรู้และพัฒนาศักยภาพของตนเองให้เป็นผู้ที่มีความสามารถที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$) และ การศึกษาต่อเป็นการสร้างประสบการณ์และความรู้ใหม่ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$) ตามลำดับ

4. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการความมั่นคงปลอดภัย (หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2567) คณะรัฐประศาสนศาสตร วิทยาลัยนครราชสีมา ผู้วิจัยวิเคราะห์ผลการศึกษา ดังนี้

4.1 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการความมั่นคงปลอดภัย (หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2567) คณะรัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 196 คน พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในหลักสูตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านอาจารย์ผู้สอน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.78$) รองลงมา 2) ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$) รองลงมา 3) ด้านวันและเวลาเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$) ด้านรูปแบบค่าใช้จ่ายในการศึกษาที่เหมาะสม ($\bar{X} = 4.57$) ด้านการประชาสัมพันธ์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$) ด้านลักษณะสถาบัน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.45$) และ ด้านสถานที่ตั้งของวิทยาลัย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.43$)

สรุปผลการศึกษาด้านนี้

- 1.ด้านอาจารย์ผู้สอน พบว่า ผู้สอนมีความรู้ ความสามารถ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$)
- 2.ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน พบว่า หลักสูตรตรงความต้องการของตลาด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$)
- 3.ด้านวันและเวลาเรียน พบว่า จัดการศึกษาในรูปแบบในที่ตั้งและออนไลน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$)
- 4.ด้านรูปแบบค่าใช้จ่ายในการศึกษาที่เหมาะสม พบว่า แบบเหมาจ่ายทั้งหลักสูตรและแบ่งจ่าย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$)
- 5.ด้านการประชาสัมพันธ์ พบว่า มีทุนสนับสนุนการศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$)
- 6.ด้านลักษณะสถาบัน พบว่า ความมีชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย และเป็นที่ยอมรับของสังคม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$)
- 7.ด้านสถานที่ตั้งของวิทยาลัย มีรถสาธารณะบริการ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.47$)

สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อในหลักสูตร

กลุ่มตัวอย่าง	ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อ							
	แผนการศึกษา	ด้านลักษณะสถาบัน	ด้านหลักสูตร	ด้านอาจารย์ผู้สอน	ด้านสถานที่ตั้ง	ด้านวันและเวลาเรียน	ด้านรูปแบบค่าใช้จ่าย	ด้านการประชาสัมพันธ์
1. กลุ่มหน่วยงานภาครัฐ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2. กลุ่มผู้ประกอบการ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3. กลุ่มนักเรียนมัธยมปลาย/ผู้ปกครอง	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
4. กลุ่มประชาชนทั่วไป	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาที่ได้สรุปผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังต่อไปนี้

1.ความคาดหวังที่ต้องการเห็นผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการความมั่นคงปลอดภัย จากวิทยาลัยนครราชสีมา พบว่าส่วนใหญ่มีความต้องการให้ส่วนใหญ่มีความต้องการให้ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ทางด้านการบริหารจัดการความมั่นคงปลอดภัย สามารถใช้ความรู้ที่เรียนมาให้เกิดประโยชน์ต่องานและต่อองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์ รับผิดชอบต่อหน้าที่ ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบ มีภาวะผู้นำกล้าตัดสินใจและกระทำใน

สิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม ทักษะการสื่อสาร การเจรจา การตัดสินใจในสถานการณ์ฉุกเฉินบนฐานองค์ความรู้ทางด้านการบริหารจัดการความมั่นคงปลอดภัยได้อย่างสร้างสรรค์ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ (วรงค์ จั่วเรือง 2567:118) พบว่า ส่วนใหญ่มีแรงจูงใจที่จะพัฒนาตนเองให้มีทักษะ ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานให้สูงขึ้น เพื่อถ้ามีโอกาสที่เหมาะสมสามารถปรับตำแหน่งงานให้สูงขึ้นสามารถรับผิดชอบงานได้มากขึ้นด้วย หรือถ้ามีที่ทำงานที่ใหม่แล้วทำให้มีค่าตอบแทนที่ดีขึ้น ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้นก็พร้อมที่จะเปลี่ยนงานใหม่ได้

2.ความต้องการศึกษาในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการความมั่นคงปลอดภัย จากผลการวิจัยพบว่า เหตุผลที่ผู้ให้ข้อมูลต้องการศึกษาต่อหลักสูตร ผู้ตอบแบบสอบถามต้องการศึกษาแบบ แผน 1.1 หลักสูตรปริญญาตรีทางวิชาการ ที่มุ่งผลิตบัณฑิตให้มีความรอบรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยอาจมีการปฏิบัติงานในสถานประกอบการ เน้นความรู้และทักษะด้านวิชาการ สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงได้อย่างสร้างสรรค์ และมีการวางแผนเป้าหมายว่าจะศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะสามารถนำวุฒิการศึกษาที่ได้รับไปใช้ในการเลื่อนขั้น เลื่อนเงินเดือนที่สูงขึ้น เพื่อเพิ่มพูนความรู้และพัฒนาศักยภาพของตนเองให้เป็นผู้ที่มีความสามารถที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ (วรงค์ จั่วเรือง 2567:116) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อหลักสูตรปริญญาตรี (เทียบโอน) ของนักศึกษาสาขาเทคโนโลยียานยนต์ คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม คือ ด้านโอกาสเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน รองลงมา ด้านนโยบายให้มีการศึกษาต่อด้านการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชาและด้านการให้ทุนการศึกษา และปัจจัยด้านเหตุผลส่วนบุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อ คือ ด้านความต้องการที่จะพัฒนาตนเอง ด้านการสนับสนุนจากครอบครัวด้านความสนใจหลักสูตรที่เปิดสอนและด้านการชักชวนจากกลุ่มเพื่อนและคนใกล้ชิด สอดคล้องกับผลการศึกษาของ (อุรัชชา สุวพานิช และสมเกียรติ ชัยพิบูลย์ 2565:10) พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญระดับมากที่สุดในด้านหลักสูตร และให้ความสำคัญกับทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือด้านสถาบันการศึกษา ด้านเศรษฐกิจและการเงิน ด้านสังคม ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านครอบครัว และให้ความสำคัญกับด้านบุคคลน้อยที่สุด สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ไกรสิงห์ สุดสงวน (2560:206) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร พบว่า ผู้ปกครองและครอบครัวมีส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา และให้ความช่วยเหลือสนับสนุนในทุก ๆ ด้านของการเข้าศึกษาต่อ

3.ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการความมั่นคงปลอดภัย ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่พิจารณาด้านสถานศึกษา โดยเฉพาะความมีชื่อเสียงของสถานศึกษา คณาจารย์ผู้สอนที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญและมีชื่อเสียงเป็นผู้สอนในหลักสูตร มีรูปแบบค่าใช้จ่ายในการศึกษาที่เหมาะสม มีแบบแผนง่ายทั้งหลักสูตรและแบ่งจ่าย จัดการเรียนการสอนวันเสาร์ – อาทิตย์ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ (สมิตา จุลเขต 2564:204) พบว่า ด้านอาจารย์ผู้สอน พบว่าอาจารย์ผู้สอนมีความรู้ความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่สอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับมาก รองลงมา คือ อาจารย์ผู้สอนสามารถให้คำปรึกษาด้านวิชาการได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับผลการศึกษาของ (วิเศษ อนุยะวงษ์ และวาทัญญู ชูภักตร์ 2561:28) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกศึกษาต่อหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์ระหว่างประเทศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อันดับแรก คือ ปัจจัยด้านสถานศึกษา

โดยเฉพาะความมีชื่อเสียงของสถานศึกษา รองลงมาคือด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านเหตุผลส่วนตัว สอดคล้องกับผลการศึกษาของ (อุไรชา สุพานิช และสมเกียรติ ชัยพิบูลย์ 2565:10) พบว่า ปัจจัยด้านหลักสูตรกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญปัจจัยย่อยอันดับแรก คือ มีคณาจารย์ที่เก่งและมีความรู้เชี่ยวชาญ ปัจจัยด้านสถาบันการศึกษา กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญต่อย่อยอันดับแรก คือ ความมีชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย และเป็นที่ยอมรับของสังคม ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและการเงิน กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญต่อย่อยอันดับแรก คือ ค่าธรรมเนียมการศึกษา ได้แก่ ค่าหน่วยกิต และค่าลงทะเบียน ปัจจัยด้านสังคม กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญต่อย่อยอันดับแรก คือ สามารถนำวิชาชีฟไปประกอบอาชีพได้ง่าย ปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์ กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญต่อย่อยอันดับแรก คือ การสร้างความแตกต่างให้กับมหาวิทยาลัย อาทิเช่น สิ่งสนับสนุนการศึกษา มีทุนสนับสนุนการศึกษา มีกิจกรรมเสริมทักษะวิชาชีพที่หลากหลาย มีห้องเรียนและห้องปฏิบัติการที่ทันสมัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย 1) ได้ทราบความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิตที่จะเห็นนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาการบริหารจัดการความมั่นคงปลอดภัย ที่มีองค์ความรู้ครอบคลุม 4 ด้าน คือ ความรู้ ทักษะ จริยธรรม ลักษณะบุคคล 2) ได้ทราบถึงความต้องการในการศึกษาต่อ และ 3) ได้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการความมั่นคงปลอดภัย (หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2567) เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปกำหนดกลยุทธ์ในการวางแผนการดำเนินงานด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการประชาสัมพันธ์

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 สถาบันอุดมศึกษาที่ต้องการเปิดหลักสูตรทางด้านการบริหารจัดการความมั่นคงปลอดภัย สามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ในการจัดทำหลักสูตร
 - 1.2 สถาบันอุดมศึกษาสามารถนำผลวิจัยไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตร เพื่อเป็นการเสริมศักยภาพให้ตรงกับความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียยิ่งขึ้น
2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย
 - 2.1 ผู้บริหารในระดับสูงสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ไปใช้ในการกำหนดกลยุทธ์ในการวางแผนการดำเนินงานด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการประชาสัมพันธ์
 - 2.2 สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษา โดยการประยุกต์ให้เหมาะสมกับบริบท เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 3.1 ควรมีการศึกษา เปรียบเทียบ หลักสูตรอื่นในระดับบัณฑิตศึกษา ในเขตพื้นที่จังหวัด นครราชสีมาและจังหวัดใกล้เคียง

3.2 ควรมีการศึกษาวิจัยอย่างต่อเนื่องและขยายกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ในจังหวัดนครราชสีมา และเขตพื้นที่อื่น ๆ เพื่อให้ทราบถึงความต้องการของใช้บัณฑิตอย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

- ไกรสิงห์ สุดสงวน. (2560). การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร. **วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร**. 10(1). 201-207.
- ณรงค์ โพธิ์พุกขานันท์ และคณะ. (2563). ความต้องการศึกษาต่อหลักสูตรปริญญาโท สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. **วารสารรามคำแหง ฉบับรัฐประศาสนศาสตร์**. 3(3). 107-129.
- วงศ์ จิวเรือง. (2567). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการศึกษาต่อหลักสูตรปริญญาตรี (เทียบโอน) สาขาเทคโนโลยียานยนต์ คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม. **วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์**. 7(2). 111-120.
- วิทยาลัยนครราชสีมา. (2567). **ข้อมูลทั่วไปวิทยาลัยนครราชสีมา**. เข้าถึงได้จาก <http://www.nmc.ac.th/2018/aboutus.php> (สืบค้น 22 พฤษภาคม 2567)
- วิเศษ อุณยะวงษ์ และวทัญญู ชูภักตร์. (2561). **ความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาตรีหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิตของนักเรียนในภาคตะวันออก: กรณีศึกษาของสาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์ระหว่างประเทศ**. รายงานการวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
- สมिता จุลเขต. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการพัฒนาการตลาดของสถานศึกษา. **วารสารสมาคมนักวิจัย**. 26(4). 195-210.
- อรัชชา สุวพานิช และสมเกียรติ ชัยพิบูลย์. (2565). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยแม่โจ้. **วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม**. 12(2). 1-17.
- Yamane, T. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. (3rd). New York. Harper and Row Publications.

บทบาทครูสังคมศึกษากับการพัฒนาสมรรถนะในยุคดิจิทัล The Role of Social Studies Teachers in Developing Competence in the Digital Age

พระมหากวีพัฒน์ ฐิตโสภโณ (ยารังษี)

Phramaha Kaweepeat Thitasopano (Yarangsai)

พระแดนชัย สุริยวิโส (สุริยวงศ์)

Phra Danchai Suriyawungso (Suriyawong)

ศาสินี ผ่องศรี

Sasinee Phongsri

อติเมศร์ ด้วงเงิน

Atimed Doung-ngren

พระมหาอภิพงศ์ ภูริวัฒน์ (คำหงษา)

Phramaha Ahipong Phuriwattano (Khamhongsa)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

พระมหาโยธิน มหาวิโร (มาศสุข)

Phramaha Yothin Mahawiro (Massuk)

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช

Mahamakut Buddhist University Srithammasokkaraj Campus, Thailand

E-mail: yotin.mas@mbu.ac.th

วันที่รับบทความ (Received) : 7 มิถุนายน 2567

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 19 มิถุนายน 2567

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 20 มิถุนายน 2567

บทคัดย่อ

ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามามีบทบาทสำคัญในการดำรงชีวิต ครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องเปลี่ยนวิธีคิด วิธีการสอน พัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะที่เพียงพอในการดำเนินชีวิต ในยุคที่ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่าง ๆ อย่างรวดเร็วได้อย่างเท่าทันและเป็นสุข ครูสังคมศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของนักเรียน โดยการเป็นแบบอย่างในการใช้ เทคโนโลยีดิจิทัลและสนับสนุนโอกาสการเรียนรู้ รวมถึงการพัฒนาทักษะการเรียนรู้แบบโต้ตอบ การเรียนรู้ร่วมกัน และการเรียนรู้อย่างอิสระให้กับนักเรียน เพราะฉะนั้นสมรรถนะครูในยุคดิจิทัลนี้ มุ่งเน้นพัฒนาครูและอาจารย์ รวมถึงบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ความเข้าใจในการใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับบริบทการเรียน เปิด โอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการเรียนการสอน เพื่อผู้เรียนเกิดทักษะที่จะเป็น เช่น ทักษะการคิด ความคิดสร้างสรรค์ รวมถึงการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ และการใช้สังคมออนไลน์แบบสร้างสรรค์ อันจะช่วยให้ครูมีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะ

ต่าง ๆ โดยบทความนี้ผู้เขียนมีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อให้ครูเกิดการเรียนรู้ดิจิทัล และแก้ไขปัญหาด้วยเครื่องมือดิจิทัล 2. เพื่อให้รู้เท่าทันสังคมในยุคดิจิทัลอย่างมีสติ ดังนั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นและให้สอดคล้องกับบริบทความต้องการในสังคมยุคดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

คำสำคัญ: บทบาทครู, ครูสังคม, การพัฒนาสมรรถนะ, ยุคดิจิทัล

ADSTRACT

Today, information and communication technology plays an important role in our lives. Teachers, therefore, need to change their thinking and teaching methods to develop students with sufficient skills to live in the era facing with rapid changing things timely and happily. The teachers of social studies have an important role in developing students' digital competencies by being a model in using digital technology and supporting learning opportunities, the development of interactive learning skills, learning together and independent learning for students. Therefore the teacher's competency in this digital age focuses on developing teachers, professors and educational personnel to have knowledge and understanding in the use of information and communication technology. In organizing teaching and learning to be consistent with the learning context the students are provided opportunities to participate in the teaching and learning processes so that they develop skills such as thinking skills, creative thinking including evaluating and assessing the learning outcomes and creative use of online society. This will help teachers have the capacity to organize learning that encourages students to have various skills. The objectives of this article are: 1, to enable teachers to learn digital and solve problems with digital tools. 2, to be consciously aware of society in the digital age. Therefore, it is necessarily in line with the context of the social needs in the digital age efficiently and effectively.

Keywords: Teacher role, Social teacher, Competency development, Digital age

บทนำ

ปัจจุบันสังคมโลกมีการพัฒนาเข้าสู่ยุคดิจิทัลอย่างรวดเร็ว ทำให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่าง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม การนำเทคโนโลยีมาใช้ทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการใหม่ ๆ เป็นผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในความรู้แบบไร้พรมแดนมนุษย์จึงต้องพัฒนาตนเองและจำเป็นอย่างยิ่งในการปรับเปลี่ยนแนวคิด รูปแบบ วิธีการ กระบวนการในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทสังคมปัจจุบัน

เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะในการดำเนินชีวิตในยุคที่ต้องเผชิญประสบการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงบริบทสังคม อย่างรวดเร็วให้เท่าทันสังคม บริบทของประเทศไทยในยุคดิจิทัลมีความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดด งานบางประเภทจึงต้องที่อาจต้องเปลี่ยนบทบาทไป เช่น ครูกลายเป็นผู้อำนวยความสะดวกมากกว่าผู้สอน (นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2562, หน้า 5-6) เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในด้านดิจิทัลได้เข้ามามี

บทบาทสำคัญในการพัฒนาและขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมรวมทั้งส่งผลต่อฐานความรู้และขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศซึ่งหน่วยงานภาครัฐและภาคธุรกิจต่างมีความต้องการนำระบบเทคโนโลยีด้านดิจิทัลดังกล่าวมาใช้ในการพัฒนาศักยภาพและประสิทธิภาพของการให้บริการเพื่อประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับหรือการพัฒนาในการแข่งขันทางธุรกิจของภาคเอกชน การจะใช้เทคโนโลยีทางดิจิทัลจึงต้องอาศัยการเรียนรู้ ด้วยในปัจจุบันเทคโนโลยีดิจิทัลมีความทันสมัยมากขึ้นและมีวิธีการในการใช้งานสลับซับซ้อนตามไปด้วย (พระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. 2560, 2560, หน้า 1-23) กระทรวงศึกษาธิการ จึงมีการกำหนดนโยบายที่จะปรับรื้อและเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารจัดการ โดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาช่วยทั้งการบริหารงานและการจัดการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562, หน้า 1-4) สมรรถนะดิจิทัลเป็นส่วนหนึ่งที่ท้าทายความเป็นมืออาชีพในการจัดการเรียนรู้ของผู้สอน ในการจัดการแบบบูรณาการทั้งความคิดรวบยอด (Main concept) และกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสมรรถนะทางด้านดิจิทัลอย่างลงตัวจนทำให้ผู้เรียนมีสมรรถนะดิจิทัลติดตัวไปใช้ในการเรียนรู้ ตลอดถึงการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตในโลกดิจิทัล (วิชัย วงษ์ใหญ่, มารุต พัฒนา, 2564, หน้า 7) ผู้สอนมีส่วนสำคัญที่จะต้องถ่ายทอดวิทยาการให้กับผู้เรียน ซึ่งผู้สอนเองก็จำเป็นอย่างมากที่จะต้องมีสมรรถนะภาพของเทคโนโลยีดิจิทัลเสียก่อน ตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) ข้อที่ 6 (ก) พ.ศ.2562 กล่าวไว้ว่า ผู้ประกอบวิชาชีพครู ต้องมีความรอบรู้และความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงบริบทโลก สังคม รวมถึงการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ และเพื่อการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, หน้า 18-20) การจัดการเรียนการสอนจะต้องบูรณาการความรู้และศาสตร์การสอนเพื่อวางแผนและจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนให้มีปัญญา รู้คิด และมีความเป็นนวัตกรรม สมรรถนะครูในยุคดิจิทัล เป็นการพัฒนาและมุ่งเน้นครูให้มีความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือในการจัดการศึกษาเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ เพื่อที่ผู้เรียนจะได้รับทักษะที่จำเป็นในการพัฒนาตนเอง อาทิ ทักษะการคิด ความคิดสร้างสรรค์ การวัดผลประเมินผล ตลอดถึงการบริโภคเครือข่ายสารสนเทศแบบถูกวิธี ช่วยให้ครูมีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้เต็มศักยภาพ และพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะ ที่จำเป็น สอดคล้องกับบริบทและความต้องการในสังคมยุคดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีสารสนเทศที่ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาอย่างมาก เทคโนโลยีช่วยพัฒนาการเรียนการสอนให้มีความทันสมัยมากขึ้น การเรียนรู้ของผู้เรียนไม่จำกัดอยู่เฉพาะในห้องเรียนและครู ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนจะเปลี่ยนแปลงไปเกิดกระบวนการเรียนรู้แบบใหม่ จึงจำเป็นต้องปรับปรุงโครงสร้างระบบ พัฒนาองค์ความรู้ใหม่ ความสำเร็จของการศึกษานั้นขึ้นอยู่กับผู้บริหารส่วนหนึ่งดังนั้น ผู้บริหารจึงเป็นตัวแปรสำคัญในด้านการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีความรู้ความสามารถทักษะ และประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษา เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก (บรรจง ลาวัณสี, 2560, หน้า 205) ครูรุ่นใหม่ในยุคดิจิทัลจึงจำเป็นต้องมีสมรรถนะดิจิทัล (Digital Competency) ประกอบด้วยความรู้ ทักษะ และเจตคติ ที่จำเป็นในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ มีความสร้างสรรค์ และมีจริยธรรม การส่งเสริมสมรรถนะดิจิทัลแก่ครูจึงมีความสำคัญซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานความรู้ที่ผู้ประกอบวิชาชีพครูจำเป็นต้องมีเพื่อใช้ในการทำงานและสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ (กนิชชา ศิริศักดิ์, 2559, หน้า 1-11)

ดังนั้น เมื่อโลกมีการหมุนเวียนและมนุษย์มีวิวัฒนาการและมีการคิดค้นเพื่อแสวงหาเครื่องอำนวยความสะดวกให้กับตนเองอยู่เสมอ ทำให้เกิดวิทยาการใหม่ ๆ และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ตลอดเวลา ครูจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาสมรรถนะในยุคดิจิทัล ให้มีทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อประยุกต์ใช้ในการกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ สามารถบูรณาการร่วมกับการเรียน เพื่อตอบสนองต่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ว่าผู้เรียนสามารถใช้เทคโนโลยีที่สูงขึ้น อย่างมีประสิทธิภาพ

สมรรถนะทางด้านดิจิทัล

สมรรถนะทางด้านดิจิทัลเป็นการพัฒนาทางด้านการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ทางด้านดิจิทัล เพื่อเปิดโอกาสในการคิดรวบยอด ความสามารถผสมผสานระหว่าง ความรู้ และทักษะ สามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ธารารัตน์ มาลัยเถาว์ (2561, หน้า 92) ได้กล่าวถึง ความหมายของสมรรถนะครูว่า ความสามารถของบุคคลที่ประกอบด้วยความรู้ ความสามารถ ทักษะ เจตคติ อุปนิสัย ที่นำไปสู่การประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

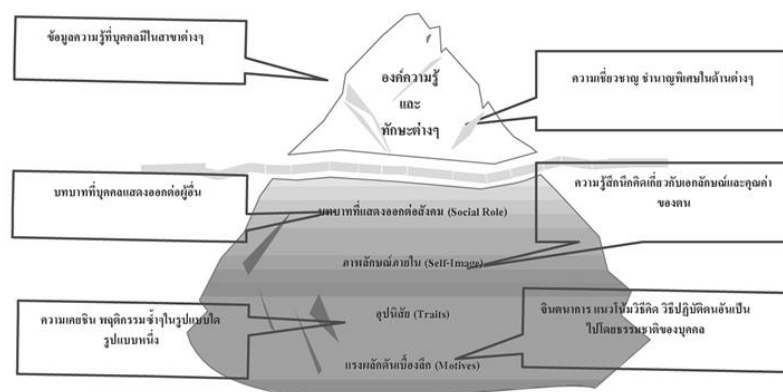
สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2562, หน้า 10) ได้กล่าวถึง ความหมายของสมรรถนะครูว่า คุณลักษณะพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะอื่น ๆ ที่ทำให้บุคคลสร้างผลงานได้โดดเด่นในองค์กร

ธงชัย สมบูรณ์ (2565, หน้า 25) ได้กล่าวถึง ความหมายของสมรรถนะครูว่า ผลรวมของความรู้ ความสามารถ และศักยภาพของบุคคลที่แสดงออกมา สมรรถนะเกิดจากการบ่มเพาะจากการเรียนรู้และสั่งสมใช้ระยะเวลาพอสมควร

จุฬารัตน์ บุชงก์ (2564, หน้า 74) กล่าวว่า สมรรถนะด้านดิจิทัล หมายถึง ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถเลือก วิเคราะห์ และประเมินข้อมูลสารสนเทศ เพื่อให้สามารถแก้ปัญหาและใช้งานอย่างสร้างสรรค์ ด้วยความรับผิดชอบ และมีวิจารณญาณ รวมไปถึงสร้างองค์ความรู้ใหม่อย่างต่อเนื่อง

เมื่อกล่าวโดยรวมแล้ว เทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทอย่างมากในการเติมเต็ม และตอบโจทย์ทางความต้องการของสังคม การจัดการเรียนรู้ก็มีความสำคัญอย่างมากที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้และใช้เทคโนโลยีทางดิจิทัลได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ผู้สอนเองก็มีความจำเป็นที่ต้องมีทักษะและสมรรถนะที่ดีที่จะต้องนำวิทยาการทางเทคโนโลยีดิจิทัลไปถ่ายทอดหรือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้

ศาสตราจารย์ David C. McClelland นักจิตวิทยาจากมหาวิทยาลัย Harvard เป็นผู้เริ่มแนวคิดเรื่องสมรรถนะด้วยโมเดลเทือกเขาน้ำแข็ง (Iceberg Model) ดังภาพด้านล่าง (รัชนิวรรณ วนิชย์ถนอม, หน้า 12) เข้าใจอธิบายซึ่งอธิบายว่า ความแตกต่างของบุคคลเปรียบได้กับเทือกน้ำแข็ง มีส่วนที่พัฒนาได้ง่าย คือส่วนที่ลอยอยู่เหนือน้ำ นั่นคือองค์ความรู้ และทักษะ ที่บุคคลมีอยู่ และส่วนที่เรามักมองเห็นได้ยากมักจะอยู่ใต้น้ำ นั่นคือ แรงจูงใจ เป็นนิสัยภาพลักษณ์ที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ และแสดงออกต่อสังคมและส่วนที่อยู่ใต้น้ำเป็นพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นอย่างมากด้วย



ภาพที่ 1 (โมเดลน้ำแข็ง Iceberg Model)

ที่มา: วารสารข้าราชการ 2548, หน้า 12

องค์ประกอบของสมรรถนะดิจิทัล

สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (2562, หน้า 3) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของสมรรถนะดิจิทัลว่า แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1.ด้านการรู้ดิจิทัล (Digital Literacy) หมายถึง การมีสมรรถนะในการเข้าถึง ค้นหาคัดกรอง วิเคราะห์ข้อมูลและสื่อ ประยุกต์ใช้ การสื่อสารข้อมูล แบ่งปัน การติดตามข้อมูลสารสนเทศ และ เนื้อหาได้อย่างเหมาะสม โดยการใช้เทคโนโลยีด้วยความมั่นคงปลอดภัยโดยไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่นการมี มารยาทในสังคมดิจิทัล การเข้าใจกฎหมายลิขสิทธิ์และพระราชบัญญัติคอมพิวเตอร์

2.ด้านการใช้ดิจิทัล (Digital Skill) หมายถึง การมีสมรรถนะในการใช้เครื่องมือ และ เทคโนโลยีต่าง ๆ ด้านดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพการใช้ งานโปรแกรมในคอมพิวเตอร์ ความสามารถในการใช้งานอินเทอร์เน็ตในการสืบค้นข้อมูลการใช้ โปรแกรมและแอปพลิเคชันในการสร้างสรรค์ผลงาน การใช้โปรแกรมจัดการคำ และโปรแกรมจัดการ ตาราง การใช้เครื่องมือออนไลน์และสังคมออนไลน์ มาประยุกต์ใช้ในการทำงานอย่างเหมาะสม

3.ด้านการแก้ปัญหาด้วยเครื่องมือดิจิทัล (Problem Solving with Digital Tools) หมายถึง การมีสมรรถนะในการระบุความต้องการและทรัพยากรได้ การตัดสินใจใช้เครื่องมือดิจิทัลที่เหมาะสม ได้อย่างชาญฉลาดตามวัตถุประสงค์ แก้ปัญหาด้วยการใช้เครื่องมือดิจิทัล ใช้เทคโนโลยีอย่าง สร้างสรรค์ สามารถแก้ปัญหาเชิงเทคนิค และการปรับปรุงกระบวนการทำงานตนเองให้มีส่วนร่วมใน การใช้ความรู้และเทคโนโลยีดิจิทัล

4.ด้านการปรับตัวการเปลี่ยนแปลงดิจิทัล (Adaptive Digital Transform) หมายถึง การมี สมรรถนะในการปรับตัวและยืดหยุ่นต่อโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เช่น การเปลี่ยนแปลง ทางเทคโนโลยี กระแสโลกาภิวัตน์ เป็นต้น การริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ ที่แตกต่างจากเดิมการใช้ข้อมูลอ้างอิง จากแหล่งที่มาดั้งเดิม การทำงานร่วมกับผู้อื่นที่มีสังคมและวัฒนธรรมที่หลากหลายการแสวงหาความรู้ ใหม่และเรียนรู้ด้วยตนเอง การสร้างสรรค์นวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ การทำงานร่วมกับบุคคลอื่นที่มี ความแตกต่างทางวัฒนธรรม

เมื่อกล่าวโดยสรุปว่า องค์ประกอบที่สำคัญของสมรรถนะดิจิทัล มี 4 ด้าน คือ 1 ด้านการรู้ ดิจิทัล เป็นสมรรถนะในการเข้าถึง ค้นหาได้อย่างเหมาะสม และไม่ละเมิดต่อสิทธิตามพระราชบัญญัติ ดิจิทัล 2.ด้านการใช้ดิจิทัล ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพและการ

ทำงานได้ได้อย่างเหมาะสม 3.ด้านการแก้ปัญหาด้วยเครื่องมือดิจิทัล ตัดสินใจใช้เครื่องมือและระบุทรัพยากรได้อย่างชาญฉลาด แก้ไขปัญหาทางเทคนิคและปรับปรุงได้อย่างเหมาะสม

4.การปรับตัวการเปลี่ยนแปลง มีความยืดหยุ่นตามกระแสของโลกในยุคโลกาภิวัตน์ และพิจารณาถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรม

การพัฒนาสมรรถนะครูผู้สอน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553, หน้า 31-38) กล่าวสมรรถนะประจำสายงาน (Functional Competency) ประกอบด้วย 6 สมรรถนะ ดังนี้

1.สมรรถนะในการบริหารและจัดการหลักสูตร (Curriculum and Learning Management) หมายถึงความสามารถในการจัดหลักสูตรและพัฒนารูปแบบอย่างสอดคล้องและเป็นระบบที่เน้นผู้เรียนจุดสำคัญใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีมาช่วยในการวัดประเมินผลการเรียนรู้และเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพอย่างสูงสุด

2.สมรรถนะการพัฒนาผู้เรียน (Student Development) หมายถึง เป็นการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ มีความรู้สึกห่วงใยและทำงานเพื่อส่วนรวมและสังคม ได้รับการปลูกฝังด้านจริยธรรมและคุณธรรม เช่นความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความเมตตา ความภูมิใจในความเป็นไทย ด้วย

3.สมรรถนะในการจัดการชั้นเรียน (Classroom Management) หมายถึง ทักษะและความสามารถที่ครูต้องมีเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน และสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่

4.สมรรถนะการวิจัยพัฒนาผู้เรียนและวิเคราะห์สังเคราะห์ หมายถึง ความสามารถที่ครูต้องประเมินพัฒนาการของผู้เรียน และช่วยปรับการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และนำไปใช้ในการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนรวมทั้งสามารถวิเคราะห์องค์หรืองานในภาพรวมและดำเนินการแก้ปัญหาเพื่อพัฒนางานอย่างเป็นระบบ

5.สมรรถนะภาวะผู้นำครู หมายถึง ความประพฤติความน่าเชื่อถือ ที่แสดงออกมา และสามารถชักจูงให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือเรียนรู้ขึ้นภายในและภายนอกห้องเรียนเอื้อประโยชน์ต่อการเติบโตของผู้เรียนและเพื่อนครู

6.สมรรถนะในการปฏิสัมพันธ์และให้ร่วมมือกันในสังคม หมายถึง ทักษะการสื่อสาร การทำงานร่วมกัน การแก้ไขปัญหา สนับสนุนเสริมแรง ให้กำลังใจ ด้วยการประสานงานกันเพื่อให้เกิดความร่วมมือที่ดีกับสังคมและองค์กรต่าง ๆ ในส่วนที่เป็นภาครัฐ และเอกชนเพื่อสนับสนุนส่งเสริมการจัดการเรียนรู้

เมื่อกล่าวโดยรวม ครูคือบุคคลที่ทำหน้าที่หลักในการจัดการเรียนการสอน จึงจำเป็นต้องสร้างสมรรถนะหรือสมรรถนะประจำสายงาน คือ 1. สมรรถนะในการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เกิดความสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอน 2. สมรรถนะการพัฒนาผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนมีคุณภาพทั้งทางกายและทางใจและควรปลูกฝังและพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรมจริยธรรมด้วย 3.สมรรถนะการบริหารจัดการในชั้นเรียน เป็นการจัดการบรรยากาศสร้างสภาวะแวดล้อมให้ผู้เรียนอยากเรียน 4.สมรรถนะในการวิเคราะห์สังเคราะห์ เป็นการศึกษาหรือวิจัยเพื่อหาปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วนำไปแก้ไขและพัฒนาผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพ 5. สมรรถนะภาวะผู้นำ คือสิ่งที่แสดงออกด้านพฤติกรรม ทำที่ และสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 6.

สมรรถนะในการสร้างความร่วมมือ คือการติดต่อสื่อสาร การประสานงาน สร้างความสัมพันธ์ หรือสร้างเครือข่ายให้เกิดขึ้นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้

จอมพงศ์ มงคลวนิช (2556, หน้า 113) ได้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาครูว่า เป็นกระบวนการเสริมสร้างบุคลากรให้สามารถนำศักยภาพที่มีมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กร โดยวิธีการพัฒนาครูบุคลากรทางการศึกษา สามารถดำเนินการได้ ดังนี้

1.การฝึกอบรม (Training of personnel) เป็นวิธีการให้ความรู้ ความเข้าใจ ให้บุคลากรมีความสามารถและมีทักษะ เกิดเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงาน โดยมีการสร้างประสบการณ์จากการฝึกปฏิบัติจริงของผู้เข้ารับการอบรมเพื่อเป็นการพัฒนาองค์กร

2.การนิเทศการสอน (Teaching supervision) เป็นกระบวนการทำงานของผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา ที่ร่วมกันปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงานของครูเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนตามที่คาดหวังไว้

3.การสัมมนา (Seminar) การสัมมนาเป็นการประชุมที่สมาชิกผู้เข้าร่วมประชุมร่วมกันคิดแก้ปัญหาาร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ ความคิดเห็น มีการรับฟังแนวคิด ประสบการณ์จากวิทยากรหรือผู้รู้ มีการร่วมกันวิเคราะห์ เสนอปัญหา หาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน

4.การประชุมปฏิบัติการ (Workshop) เป็นการประชุมที่มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ และแนวปฏิบัติของครู สามารถเปิดโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและลงมือปฏิบัติร่วมกันเมื่อเสร็จสิ้นการประชุมจะและจะต้องมีผลงานที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติการร่วมกัน และนำผลงานนี้ไปประยุกต์ใช้ในงานต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

5.การศึกษาดูงาน (Field study) เป็นการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โดยให้บุคลากรได้เห็นการปฏิบัติงานจริงนอกองค์กร ได้สัมผัสประสบการณ์ใหม่ และได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากผู้มีประสบการณ์ในหน่วยงานอื่น

6.การศึกษาต่อและการศึกษาทางไกล เป็นการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โดยให้บุคลากรได้มีโอกาสได้แต่ต้องใช้เวลาและการลงทุน โดยการให้บุคลากรเข้าศึกษาในสถานศึกษาตามหลักสูตรที่กำหนด

เมื่อกล่าวโดยสรุปว่าครูมีความจำเป็นอย่างมากในการพัฒนาตนเอง ด้วยการเข้าฝึกอบรม เพื่อให้เกิดทักษะและเจตคติในการปฏิบัติงาน และการนิเทศการสอนเพื่อร่วมกันในการกำกับติดตามการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่เหมาะสมกับผู้เรียน เข้าสัมมนาเพื่อหาทางออก ร่วมกันกับผู้อื่นและแก้ปัญหาร่วมกัน หรือมีการประชุมปฏิบัติการ ปฏิบัติการร่วมกันและนำผลไปประยุกต์ใช้ร่วมกันในงานต่าง ๆ มีการออกศึกษาดูงาน เพื่อให้เกิดประสบการณ์จากหน่วยงานอื่น ๆ และ การศึกษาต่อ เป็นการเปิดโอกาสพัฒนาในระยะยาว แต่ต้องลงทุนและเพื่อประโยชน์ขององค์กร

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562, หน้า 39-40) ได้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครูว่า ครูจะต้องพร้อมที่จะพัฒนาตนเองตลอดเวลาโดยมีการเรียนรู้ดิจิทัลจากนักเรียน ครูจะต้องเข้าใจและพัฒนาให้มีทักษะความฉลาดทางดิจิทัล โดยเริ่มจากการตระหนักถึงลิขสิทธิ์ทางปัญญา ฝึกฝนใช้ประโยชน์จากคลังบทเรียนออนไลน์แบบเปิด (MOOC) และคลังทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด (OER) ที่เจ้าของอนุญาตนำไปใช้ได้ พร้อมทั้งถ่ายทอดองค์ความรู้ไปสู่ นักเรียน เพื่อการเป็นพลเมืองดิจิทัลและสามารถสร้างพลเมืองดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม โดยครูจะต้องศึกษาเรียนรู้ผ่านช่องทางต่าง ๆ ดังนี้

1.เข้าร่วมการอบรมต่าง ๆ เช่น โครงการพัฒนาครูครบวงจร ที่เปิดโอกาสให้ครูได้เลือกเข้ารับการพัฒนาตนเองตามความสนใจและความต้องการตนเอง

2.การได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุนจากเครือข่าย เช่น มหาวิทยาลัยพี่เลี้ยง ศึกษานิเทศก์

3.การพัฒนาผ่านกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC : Professional Learning Community) ที่จะพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะ พัฒนาการทำงาน พัฒนาการจัดการเรียนการสอน หรือ แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียนนอกจากนั้นแนวปฏิบัติของการสร้างและพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครู สิ่งสำคัญควรมี ดังนี้

1.วางโครงสร้างพื้นฐานให้แก่ครูให้มีโอกาสเข้าถึงคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์เทคโนโลยีดิจิทัล โดยมีการจัดสรรงบประมาณครุภัณฑ์อุปกรณ์ดิจิทัลสำหรับการศึกษาให้ตรงกับความต้องการและ บริบทของสถานศึกษา

2.เข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีคุณภาพ รู้เท่าทันและปลอดภัย และส่งเสริมสมรรถนะดิจิทัล ที่สามารถสร้างประโยชน์ต่อการดำเนินงาน และการดำรงชีวิตได้

3.ครูรุ่นใหม่ที่เก่งด้านดิจิทัล มีทักษะกระบวนการจัดการเรียนการสอนสู่คนรุ่นเก่าไม่ได้ ดังนั้น ครูรุ่นใหม่จะต้องมีการผสมผสานทั้งทักษะการจัดการเรียนการสอนและทักษะด้านดิจิทัลซึ่ง อาจเพิ่มเติมโดยการอบรมการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานเทคโนโลยี เช่น TPACK SAMR นอกจากนั้นจะต้องส่งเสริมให้มีการทำวิจัยในชั้นเรียนร่วมกันระหว่างครูและศึกษานิเทศก์ เพื่อพัฒนา กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานเทคโนโลยีให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

ดังนั้น การพัฒนาสมรรถนะทางดิจิทัลจึงเป็นกระบวนการที่ต้องการเรียนรู้และควรได้รับการ ฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง การมีสมรรถนะทางดิจิทัลที่ดีจะช่วยให้ครูและนักเรียนสามารถใช้เทคนิคเทคโนโลยี อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการเรียนรู้และการทำงานในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Beetham H. and Sharpe, R. (2013, 295) ได้กล่าวไว้ว่า สมรรถนะทางดิจิทัล ประกอบไปด้วย

1.มีความรู้และความเข้าใจ ใฝ่ใจที่จะเรียนรู้และแสวงหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้ เทคโนโลยี

2.เป็นผู้ที่รู้จักจัดการข้อมูล พัฒนาตนเอง แสวงหาความรู้หรือศึกษาในสิ่งที่ตนเองสนใจ

3.รู้จักหาความรู้ใหม่เกี่ยวกับทางด้านการใช้ ICT

4.เข้าถึงความรู้เกี่ยวกับ ICT ได้อย่างเหมาะสม

5.เปรียบเทียบและประเมินค่าของการใช้ ICT ได้อย่างเหมาะสม

6.จัดการบริหารและประยุกต์ใช้ ICT ได้อย่างเหมาะสม

7.สังเคราะห์และสร้างสรรค์นวัตกรรมหรือสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมาได้

สมรรถนะทางดิจิทัล จะสามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือว่าผู้เรียนผู้สอนต้องมีความเข้าใจใน การทำงาน เรียนรู้ รู้จักเลือกใช้อุปกรณ์ โปรแกรม ข้อมูล การเก็บรักษาข้อมูลได้เป็นอย่างดี

บทบาทครูสังคมศึกษากับการพัฒนาสมรรถนะในยุคดิจิทัล

ในปัจจุบันเทคโนโลยีมีความทันสมัยบทบาทครูมีความสำคัญมากในปัจจุบันที่จะขึ้นผู้เรียน ให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยี บทบาทครูในยุคดิจิทัล ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้เทคโนโลยี สารสนเทศ และได้รับการแทนด้วยดิจิทัลมีอยู่รอบ ๆ ตัวเป็น Cloud Knowledge (พระมหาไยจีน มหาวิโร (มาศสุข), (2564, หน้า 100) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2564, หน้า 42) ได้กล่าวถึงนโยบายของกระทรวงที่สนับสนุนการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูว่า นโยบายและจุดเน้น

ของกระทรวงศึกษาธิการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 กำหนดนโยบายการส่งเสริมสนับสนุนวิชาชีพครูบุคลากรทางการศึกษาและบุคลากรสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการพัฒนาสมรรถนะทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลตามกรอบระดับสมรรถนะดิจิทัล (Digital Competency) สำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและอาชีวศึกษา ซึ่งได้มีการดำเนินงานตามนโยบายโดยมีการจัดหลักสูตรพัฒนาสมรรถนะดิจิทัล (Digital Competency) สำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีการกำหนดสมรรถนะดิจิทัล (Digital Competency : DC) สำหรับครู ประกอบด้วย 3 ระดับ ได้แก่ สมรรถนะดิจิทัลระดับขั้นพื้นฐาน สมรรถนะดิจิทัลขั้นกลาง สมรรถนะดิจิทัลขั้นสูง ซึ่งในแต่ละระดับต้องมีสมรรถนะดิจิทัลที่จำเป็น 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ (Knowledge) ด้านทักษะ (Skills) และด้านการประยุกต์ใช้ (Apply) ซึ่งสมรรถนะนี้จะเน้นครูที่สอนทางด้านคอมพิวเตอร์และครูสอนวิชาทั่วไป เพื่อมุ่งเน้นให้ครูทุกคนมีสมรรถนะดิจิทัล และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้และปฏิบัติงานในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แสงสุรีย์ ทองขาว และคณะ (2566, หน้า 130-144) กล่าวว่า ครูมีบทบาทตามหน้าที่ที่จะต้องพัฒนาผู้เรียนโดยตรง เพราะครูเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียน บทบาทของครูมีมากมายหลายรูปแบบหลายสถานภาพ ทั้งเป็นผู้นำ ผู้สอน ผู้ส่งเสริม สนับสนุน แต่ละบทบาทล้วนมีส่วนช่วยในการขับเคลื่อน พัฒนาผู้เรียนทั้งสิ้น ครูสังคมศึกษากับการพัฒนาสมรรถนะในยุคดิจิทัล มีทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นสอดคล้องกับบริบทและความต้องการในสังคมยุคดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลต่อไป จำเป็นต้องความรู้เข้าใจหลักการเรียนรู้เชิงรุกและสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้ มีการพัฒนาทักษะการคิดและสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นเครื่องมือส่งเสริมทักษะการคิดของผู้เรียนได้มีความรู้เข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นเครื่องมือส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนได้ และเข้าใจหลักการวัดและประเมินผลผู้เรียนและสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นเครื่องมือในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ และเครือข่ายสังคมออนไลน์และสามารถใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์

การออกแบบระบบการเรียนรู้จำเป็นต้องอย่างยิ่งต่อการสร้างประสิทธิภาพให้กับผู้เรียน โดยเฉพาะ เทคโนโลยีอย่าง Mobile Learning เทคโนโลยีการแบบพกพา ควรมีการออกแบบการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันที่สามารถสืบค้นข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว ภูเก็ต ก้าว สุลัม และแตรีกเลอร์ (Kukulka-Hulme and Traxler 2013, 244-257) กล่าวถึงการออกแบบการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ไว้ดังนี้

1.การแบ่งเนื้อหา (Design of Content) จะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบ คือ

1.1 การแบ่งเนื้อหาสำหรับผู้เรียน เป็นการแบ่งส่วนเนื้อหาไปในทางที่สร้างสรรค์และให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง

1.2 การแบ่งเนื้อหาเนื้อหาสำหรับบุคคลทั่วไป เป็นการแบ่งเนื้อหาหรือออกแบบเนื้อหาไม่เน้นรายละเอียดมากนัก เพื่อเป็นการแบ่งปันความรู้ให้กับคนทั่วไปได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ร่วมกัน

1.3 เนื้อหาต้องมีความทันสมัยอยู่เสมอ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้และทันต่อความรู้ใหม่ ๆ

1.4 การจัดระยะเวลาการใช้เนื้อหา ต้องคำนึงถึงช่วงเวลาของการใช้เนื้อหาให้มีความเหมาะสมกับวุฒิภาวะ วัย เพศ อายุของผู้เรียนด้วย

1.5 การสื่อสารให้ชัดเจนและกระชับ เขียนด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย หลีกเลี่ยงภาษาเขียนมาทำการเรียบเรียงเนื้อหาให้เป็นภาษาหรือข้อความที่เข้าใจ เลี่ยงคำซ้ำซ้อน ไม่วกวนหรือยืดเยื้อจนหาเนื้อหาความรู้ไม่ได้

1.6 ตรวจสอบเนื้อหา ตรวจสอบคำสะกด ไวยากรณ์ ความถูกต้อง ใช้เนื้อหาที่ไม่ทำให้เกิดความตึงเครียด สามารถแสดงความคิดเห็นหรือสอบถามได้ ออกแบบเนื้อหาควรมีภาพและสีเพื่อดึงดูดความสนใจให้สอดคล้องกับเนื้อหา

2.การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ (Design of Activities)

2.1 พฤติกรรมทางการเรียนรู้ (Behaviorist Learning) เป็นการออกแบบกิจกรรมที่เน้นผู้เรียน เช่นการทำงานกลุ่ม การอภิปราย การทดลอง หรือการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม เพื่อให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมออกมา

2.2 การสร้างสรรค์ทางการเรียนรู้ (Constructivist learning) เป็นกระบวนการกระบวนการที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์และเป็นระบบในกระบวนการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนคิดริเริ่ม เกิดทักษะ และความสามารถในการทำงานร่วมกัน

3. การออกแบบกระบวนการสื่อสาร

3.1 การออกแบบกระบวนการสื่อสารเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากเพื่อให้ข้อความหรือข้อมูลที่เราสื่อสารมีความเข้าใจได้อย่างถูกต้องมีประสิทธิภาพ แต่ต้องมีการวิเคราะห์ผู้เรียน อายุ ระดับ เลือกสื่อให้เหมาะสม เพราะในบางครั้งอาจจะไม่สามารถสื่อสารด้วยภาษาเขียนทั้งหมดแต่จะเน้นเป็นรูปภาพการตอบโต้กันผ่านทางจอภาพ กำหนดกลุ่มเป้าหมาย และเลือกช่องทางที่จะสื่อสาร

3.2 มีระบบการจัดการเก็บรวบรวมสารสนเทศทั้งในรูปแบบของภาพและเสียง เพื่อให้กระบวนการเรียนรู้มีความน่าสนใจ น่าติดตามไม่ทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย

องค์ประกอบของการเรียนการสอนเป็นส่วนสำคัญในการออกแบบเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน

เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในยุคดิจิทัล ที่ทุกคนต่างเชื่อมโยงสังคมออนไลน์แบบไร้พรมแดน หรือ สังคมแห่งยุคดิจิทัล (Digital Age)

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานที่เกี่ยวข้องกับบทบาทครูสังคมศึกษากับการพัฒนาสมรรถนะในยุคดิจิทัล ผู้ศึกษาได้สรุปเป็นองค์ความรู้ ดังภาพต่อไปนี้



ภาพที่ 2 (โมเดลสมรรถนะยุคดิจิทัล)

สมรรถนะในยุคดิจิทัล 3 ด้าน คือ 1. ด้วยการออกแบบเนื้อหา (Content Design) เพื่อให้เนื้อหาเกิดการเรียนอย่างสร้างสรรค์ไม่เน้นรายละเอียดเชิงวิชาการมากเกินไป มีความทันสมัย ใช้ภาษาเหมาะสมมีความยืดหยุ่นของเนื้อหาและเวลาจะทำให้การจัดการเรียนการสอนเกิดความน่าสนใจขึ้น 2. ออกแบบกิจกรรม (activities Design) เพื่อให้เป็นแนวทางในการแสดงออก ต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมกับเพศ อายุ และวัย มีความสร้างสรรค์ กระตุ้นให้เด็กคิดเป็น มีความรับผิดชอบตนเองและสังคมด้วยและ 3. ออกแบบกระบวนการสื่อสาร (communication Design) เพื่อให้การเรียนเกิดประสิทธิภาพเข้าใจสอดคล้อง และเกิดความคิดรวบยอด ต้องมีภาพและเสียงประกอบ ให้ผู้เรียนเกิดการสื่อสารและเข้าใจไม่น่าเบื่อหน่าย แม้ว่าเทคโนโลยีจะเข้ามามีบทบาทอย่างมาก แต่การอบรมสั่งสอนของครูในด้านคุณธรรม จริยธรรม เทคโนโลยีไม่อาจทดแทนได้เสมือนจริง

สรุป

ในปัจจุบันครูมีบทบาทที่สำคัญอย่างมากในการจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียน ด้วยปัจจุบันเทคโนโลยีมีความทันสมัยขึ้นทุกเมื่อบทบาทในการจัดการเรียนการสอนทุกระดับ การจัดการศึกษาหรือการสอนของครูจึงเปลี่ยนไปด้วย

ด้วยความเจริญก้าวหน้าสมัยบทบาทหน้าที่ของครูในยุคเทคโนโลยีสมัยใหม่ ผู้เรียนมีความสำคัญและเป็นศูนย์กลาง ที่ครูจะต้องคอยอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนจะได้พัฒนาตนเองได้อย่างสมบูรณ์แบบ โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นตัวช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ กล่าวคือ ครูต้องฝึกนิสัยให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้และ รักการค้นคว้า เปลี่ยนแปลง ปัจจุบันการใช้เทคโนโลยีเป็นเรื่องสำคัญ เพื่อให้สามารถเป็นครูที่นำพาผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูต้องจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสม รู้เท่าทันเทคโนโลยี สามารถใช้เครื่องมือและแอปพลิเคชันที่เกี่ยวข้องกับการสอนได้ ออกแบบการจัดการเรียนรู้ได้ มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถสร้างเนื้อหาที่น่าสนใจ มีทักษะ คุณลักษณะต่าง ๆ ที่ควรพัฒนาเพื่อให้สามารถเรียนรู้และประสบความสำเร็จ ให้ปรับแนวคิดการเรียนรู้ใหม่ มีการพัฒนาในสมรรถนะให้มีในตัวผู้สอน เพื่อสร้างบทบาทในการพัฒนานำไปสู่บทบาทของครูสังคมศึกษากับการพัฒนา

ดังนั้น ครูจึงต้องฝึกให้นักเรียน รักการเรียนรู้ แสวงหาความรู้อยู่เสมอ ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมควบคู่กับการพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ทางด้านไอที ถ้าควบคู่กับการมีคุณธรรมจริยธรรมได้ แล้วก็จะถือว่า ครูยุคเทคโนโลยีสารสนเทศได้ประสบผลสำเร็จในการพัฒนานักเรียนแล้ว

บรรณานุกรม

- กณิชา ศิริศักดิ์ และดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ. (2563). การวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะดิจิทัล สำหรับครู, An Online Journal of Education, 15(2), 1-11.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ 2564. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 (2562, 20 มีนาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 136 ตอนพิเศษ 68 ง, หน้า 18-20.
- จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2556). การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: วี.พริ้นท์.

- จุฬารัตน์ บุษบก. (2566). สมรรถนะดิจิทัล: ทักษะเพื่อการเรียนรู้อย่างยั่งยืนตามเป้าหมายของการประชุมเอเปคด้านการศึกษา 2022. วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา, ปีที่ 18, (24), 70-85.
- ธงชัย สมบูรณ์. (2565). แก่นความเป็นครูมืออาชีพ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธารรัตน์ มัลลย์เอว. (2561). ความเป็นครูมืออาชีพ. พะเยา: โรงพิมพ์เจริญอักษร.
- นภัสสร ปราบปัญจะ, บทที่ 3 การออกแบบการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล, 2017, 6 March retrieved 2 0 2 4 , 10 January from <https://fernapassorn088.wordpress.com/2017/03/06/บทที่-3-การออกแบบการเรียนรู้/>
- นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2562). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136 ตอนที่ 47 ก, น. 5 – 6.
- บรรจง ลาวะลี. (2560). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคไร้พรมแดน. Academic Journal of Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus, 6(2), 205-211.
- พระมหาไยอิน มหาวิโร (มาศสุข). (2564). กลยุทธ์การสอนสังคมศึกษาในบริบทยุคเศรษฐกิจดิจิทัล, วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์, 6(3), 89-104.
- พระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. 2560. (2560). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอน 30, ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2567. แหล่งที่มา: <http://www.ratchakitcha.soc.go.th>.
- รัชนิวรรณ วิษย์ถนอม. (2548). การปรับใช้สมรรถนะในการบริหารทรัพยากรมนุษย์. วารสารข้าราชการ, ปีที่ 50, (2), หน้า 10-24.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มารุต พัฒผล. (2564). สมรรถนะดิจิทัล: Digital Competency. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2548). การปรับใช้สมรรถนะในการบริหารทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2562). “ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา,” วารสารทักษะด้านดิจิทัลของข้าราชการและบุคลากรภาครัฐเพื่อการปรับเปลี่ยนเป็นรัฐบาลดิจิทัล. 1: 4 - 10.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2562). กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2567. ที่มา: <https://www.ksp.or.th/laws/>
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2564). พลังครูไทยวิถีใหม่ฉลาดรู้เท่าทันดิจิทัล. หนังสือวันครู. 16 มกราคม 2564. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- แสงสุรีย์ ทองขาว และคณะ. (2566). บทบาทครูไทยกับเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการศึกษา. วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์, ปีที่ 8, (2), 130-144.
- Agnes Kukulska-Hulme and John Traxler, 2013, “Design principles for mobile learning”, Rethinking Pedagogy for a Digital Age: Designing for 21st, Century

Learning, Edition: 2nd, Publisher: Routledge Editors: Helen Beetham, Rhona Sharpe, pp. 244–257.

Beetham H. and Sharpe, R., 2013, สมรรถนะทางดิจิทัลและสารสนเทศ, ที่พัฒนาโดย มหาวิทยาลัยอ็อกฟอร์ด บรู๊ค ชีว สโคเนล เซเวน พิลลาร์ (SCONUL's Seven Pillars), หน้า 295.

ผลของการนำแอปพลิเคชันโมเดลธุรกิจวัยสี่เงิน 4 มิติของระบบบริการสุขภาพ บน
 พื้นฐานพฤติกรรมสุขภาพและการมีส่วนร่วมของ 6 ภาคีขับเคลื่อนไปใช้ในเขตนาร่อง
 เทศบาลเมืองและเทศบาลตำบลจังหวัดชัยภูมิ

The Results of the Application of the 4D Silver Age Business Model of
 the Health Service System Based on Health Behavior and Participation
 of 6 Driving Partners to Be Used in the Pilot Areas of the City
 Municipality and Subdistrict Municipality of Chaiyaphum Province

ณัฐดนัย แก้วโพนงาม

Nutdanai Kaewponngam

ภัททิรา ก้านทอง

Pattira Kanthong

อณัญญา ลาลูน

Ananya Lalun

กฤตเมธ นิติวัดนะ

Krittameth Nitiwatthana

เสกศักดิ์ ปราบพาลา

Seksak Prabpala and

รัชวุฒิ สุทธิ

Ratchawut Suthi

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

Chaiyaphum Rajabhat University

E-mail : Kokocu.nut@hotmail.com, pattira.k@gmail.com,

ananyalalun.2522@gmail.com, krittameth@cpru.ac.th, pseksak@cpru.ac.th,

sutthi252743@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 11 พฤษภาคม 2567

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 4 พฤษภาคม 2567

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 7 พฤษภาคม 2567

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. การศึกษาผลของการนำแอปพลิเคชันโมเดลธุรกิจวัยสี่เงิน 4 มิติ
 ของระบบบริการสุขภาพ บนพื้นฐานพฤติกรรมสุขภาพและการมีส่วนร่วมของ 6 ภาคีขับเคลื่อน ไปใช้
 ในเขตนาร่องเทศบาลเมืองและเทศบาลตำบลจังหวัดชัยภูมิ 2. เสนอข้อเสนอเชิงนโยบายวัยสี่เงิน 4 มิติ
 ของระบบบริการสุขภาพ บนพื้นฐานพฤติกรรมสุขภาพและการมีส่วนร่วมของ 6 ภาคีขับเคลื่อน กลุ่ม
 ตัวอย่างทั้งหมด 388 คน เพศชาย 170 คน (43.8%) เพศหญิง 216 คน (55.7%) และไม่ต้องการระบุ
 2 คน (0.5%) อายุน้อยที่สุด 24 ปี มากที่สุด 89 ปี อายุเฉลี่ย 59.0+11.69 เขตพื้นที่เมืองชัยภูมิ เนิน

สง่า เทพสถิต คอนสวรรค์ บ้านแท่น หนองบัวแดง หนองบัวระเหว คอนสาร บำเหน็จณรงค์ ภูเขียว จัตุรัส บ้านเขว้า เกษตรสมบูรณ์ และแก่งคร้อ

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลของการนำแอปพลิเคชันโมเดลธุรกิจวัยสี่เงิน 4 มิติของระบบบริการสุขภาพบนพื้นฐานพฤติกรรมสุขภาพและการมีส่วนร่วมของ 6 ภาควิชาขับเคลื่อน ไปใช้ในเขตนำร่องเทศบาลเมืองและเทศบาลตำบลจังหวัดชัยภูมิ โดยแอปพลิเคชัน “โมเดลธุรกิจวัยสี่เงิน 4 มิติ” มีความสำคัญในการวิจัยซึ่งเป็นเครื่องมือให้คำแนะนำสุขภาพ โดยให้คำแนะนำในมิติ 4 มิติ คือ สุขภาพร่างกาย สุขภาพจิต สุขภาพสังคม และสุขภาพสิ่งแวดล้อม

2. ข้อเสนอเชิงนโยบาย ได้แก่ 1. ด้านการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค โดยจัดตั้งศูนย์บริการสุขภาพผู้สูงอายุแบบครบวงจรในทุกพื้นที่ 2. ด้านการรักษาพยาบาล พัฒนาระบบบริการสุขภาพผู้สูงอายุที่บ้าน (home-based care) 3. ด้านการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว จัดตั้งศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ 4. ด้านการมีส่วนร่วมของภาคีต่างๆ จัดตั้งระบบบริการสุขภาพผู้สูงอายุในทุกพื้นที่ 5. ด้านการพัฒนาบุคลากรส่งเสริมให้บุคลากรมี ความเชี่ยวชาญ 6. ด้านงบประมาณ จัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ 7. ด้านกฎหมาย ออกกฎหมายคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุ 8. ด้านการวิจัย สนับสนุนให้มีการวิจัยเกี่ยวกับระบบบริการสุขภาพ เผยแพร่ผลการวิจัย และ 9. ด้านการศึกษา บรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับระบบบริการสุขภาพผู้สูงอายุในหลักสูตรการศึกษา

คำสำคัญ: โมเดลธุรกิจวัยสี่เงิน 4 มิติ, ระบบบริการสุขภาพ, การมีส่วนร่วมของ 6 ภาคี

ADSTRACT

The research objectives were 1, to study the results of applying the 4-dimensional Silver Age business model application to the health service system based on health behavior and participation of 6 driving partners to be used in the pilot areas of the city municipality and subdistrict municipality of Chaiphaphum Province, 2, to present the policy proposals for the 4-dimension Silver Age of the health service system based on health behavior and participation of 6 driving partners. The total samples were 388 people: 170 male (43.8%), 216 female (55.7%), and 2 unidentified (0.5%). The youngest of 24 years, the oldest of 89 years, average age 59.0 + 11.69 in the areas of Chaiphaphum city, Noen Sa-nga, Thep Sathit, Khon Sawan, Ban Thaen, Nong Bua Daeng, Nong Bua Rawe, Khon San, Bamnet Narong, Phu Khiao, Chatturat, Ban Khwao, Kaset Sombun and Kaeng Khro.

The results found that

1. For the results of the application of the 4-dimension Silver Age business model of the health service system based on health behavior and the participation of 6 driving partners to be used in the pilot areas of the city municipality and subdistrict municipality of Chaiphaphum Province, the application “Silver Age 4D Business model” was important in research which was a health advice tool by giving advice in 4 dimensions: physical health, mental health, social health, and environmental health.

2. The policy proposals are as follows: 1. As for health promotion and disease prevention, comprehensive elderly health service centers are established in every area. 2. As for medical care, a health service system for the elderly is developed at home (home-based care). 3. As for long-term care for the elderly, a care center for the elderly is established. 4. As for participation of various parties, a health service system for the elderly is established in every area. 5. As for personnel development, the personnel are encouraged have expertise. 6. As for budget, a sufficient budget is allocated. 7. As for legal issues, laws are issued to protect the rights of the elderly. 8. As for research, the research on the health service system is supported and spread. 9. As for education, the content regarding the elderly health service system is contained in the educational curriculum.

Keywords: Silver age business model 4D, Health service system, Participation of 6 parties.

บทนำ

แนวความคิดการวิจัยและพัฒนาโมเดลธุรกิจวัยสี่เงิน เป็นการออกแบบและจัดองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมเพื่อให้เข้าถึง เข้าใจ และใช้งานให้มากที่สุด ในลักษณะที่เป็นอิสระและเป็นธรรมชาติมากที่สุด ในสถานการณ์ที่หลากหลายที่สุด โดยไม่จำเป็นต้องดัดแปลง อุปกรณ์ช่วยเหลือหรือวิธีแก้ปัญหาเฉพาะทาง โดยบุคคลใดๆ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หรือมีร่างกาย ประสาทสัมผัส สุขภาพจิต หรือความสามารถหรือความพิการ ผู้ที่มีระดับสติปัญญาต่ำ รวมถึงเด็ก และผู้สูงอายุ โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในวัยสี่เงิน (Silver age) หรือคนที่มีอายุตั้งแต่ 55 ปี ขึ้นไป ที่มีกำลังซื้อและกำลังจะก้าวไปสู่ผู้สูงอายุในอนาคต (เกียรติดำรงค์ และคณะ, 2565)

การออกแบบโมเดลธุรกิจวัยสี่เงินแบบ 4 มิติ และ 6 ภาคีขับเคลื่อน ประยุกต์จากหลักการบริหารของพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในการขยายเครือข่ายของตลาด คือ ธุรกิจนำไปสู่ผู้บริโภครายใหม่ ผู้บริโภคนำไปสู่ธุรกิจใหม่ ธุรกิจนำไปสู่ธุรกิจใหม่ และผู้บริโภคนำไปสู่ผู้บริโภคใหม่ และอาศัย 6 ภาคีขับเคลื่อนหลังการระบาดของโควิด-19 คือ 1) สุขภาพดี 2) การศึกษาดี 3) เศรษฐกิจดี 4) สังคมวัฒนธรรมดี 5) สิ่งแวดล้อมดี 6) เทคโนโลยีและการสื่อสารดี (ณัฐพิมา ราชวรดีเตชะกุล, 2566)

การวิจัยเชิงพื้นที่แบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองและเทศบาลตำบลจังหวัดชัยภูมิ ที่มีจุดแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม การศึกษา เทคโนโลยีและการสื่อสาร สุขภาพ และวัฒนธรรม เพื่อใช้อ้างอิงสู่ประชากรระดับเขตเทศบาลเมือง และเทศบาลตำบลจังหวัดชัยภูมิ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และประเทศไทย ผลการวิจัยการตลาดออนไลน์เขตเทศบาลเมืองและเทศบาลตำบลจังหวัดชัยภูมิ พบว่า 1) ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการตลาดดิจิทัล ได้แก่ คุณภาพของระบบสารสนเทศ การเข้าใจพฤติกรรมผู้บริโภคดิจิทัล พลังผลักดันดิจิทัลและการวางแผนการตลาดดิจิทัล และ 2) แนวทางการพัฒนาการตลาดดิจิทัลสำหรับผู้ประกอบการในกลุ่มนครชัยบุรีรัมย์ ควรมีการวางแผนการตลาดดิจิทัลโดยการสร้างโมเดลธุรกิจ ผู้ประกอบการควรเพิ่มทักษะและความรู้การใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก ในการทำการตลาดดิจิทัล (ดาครินทร์พัชร และคณะ, 2565)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1 เพื่อการศึกษาผลของการนำแอปพลิเคชันโมเดลธุรกิจวัยสี่เงิน 4 มิติของระบบบริการสุขภาพ บนพื้นฐานพฤติกรรมสุขภาพและการมีส่วนร่วมของ 6 ภาควิชาเคลื่อน ไปใช้ในเขตนาร่องเทศบาลเมืองและเทศบาลตำบลจังหวัดชัยภูมิ

2 เพื่อเสนอข้อเสนอยุทธศาสตร์นโยบายวัยสี่เงิน 4 มิติของระบบบริการสุขภาพ บนพื้นฐานพฤติกรรมสุขภาพและการมีส่วนร่วมของ 6 ภาควิชาเคลื่อน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผลของการนำแอปพลิเคชันโมเดลธุรกิจวัยสี่เงิน 4 มิติของระบบบริการสุขภาพ บนพื้นฐานพฤติกรรมสุขภาพและการมีส่วนร่วมของ 6 ภาควิชาเคลื่อน ไปใช้ในเขตนาร่องเทศบาลเมืองและเทศบาลตำบลจังหวัดชัยภูมิ เป็นอย่างไร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เก็บข้อมูลรวม 14 เขต ในเขตเทศบาลเมือง และเทศบาลตำบลจังหวัดชัยภูมิ คณะแพทย์และหญิงร้อยละ 50 โดยใช้โปรแกรม G-Power version 3.1.9.4 ได้กลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงปริมาณเท่ากับ $\cong 388$ กลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงคุณภาพเท่ากับ 45 โดยใช้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามส่วนประสมทางการตลาด 4P และส่วนประกอบนโยบายสาธารณะแนวใหม่ พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach เท่ากับ 0.8 ($p \text{ value} < 0.01$) สถิติที่ใช้ในงานวิจัย สถิติเชิงพรรณนาแสดงความถี่และร้อยละของเพศ ช่วงอายุ เขตพื้นที่ อาชีพ และช่วงรายได้ และสถิติสถิติอนุมานพารามิเตอร์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยส่วนประสมทางการตลาด 4P และส่วนประกอบนโยบายสาธารณะแนวใหม่ จำแนกตามเพศ ช่วงอายุ และเขตเมือง/ชนบท สถิติสหสัมพันธ์ส่วนประสมทางการตลาด 4P และส่วนประกอบนโยบายสาธารณะแนวใหม่ ตามสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (เนตรชนก และคณะ, 2565)

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาผลของการนำแอปพลิเคชันโมเดลธุรกิจวัยสี่เงิน 4 มิติของระบบบริการสุขภาพ บนพื้นฐานพฤติกรรมสุขภาพและการมีส่วนร่วมของ 6 ภาควิชาเคลื่อน ไปใช้ในเขตนาร่องเทศบาลเมืองและเทศบาลตำบลจังหวัดชัยภูมิ เป็นอย่างไร (โรจนศักดิ์ แสงศิริวิไล, 2561)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามวิจัยและวิเคราะห์ตลาดธุรกิจวัยสี่เงินแบบ 4 มิติ 6 ภาควิชาเคลื่อน บนพื้นฐานพฤติกรรมสุขภาพและการมีส่วนร่วมของชุมชนแบบมีส่วนร่วม

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

สรุปผลการวิจัย

1 สรุปตามวัตถุประสงค์ การวิจัยเรื่อง “ผลของการนำแอปพลิเคชันโมเดลธุรกิจวัยสี่เงิน 4 มิติของระบบบริการสุขภาพ บนพื้นฐานพฤติกรรมสุขภาพและการมีส่วนร่วมของ 6 ภาควิชาเคลื่อนไปใช้ในเขตนาร่องเทศบาลเมืองและเทศบาลตำบลจังหวัดชัยภูมิ” สามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

(1)แอปพลิเคชัน “โมเดลธุรกิจวัยสี่เงิน 4 มิติ”: แอปพลิเคชันนี้มีความสำคัญในการวิจัย ซึ่งเป็นเครื่องมือในการให้คำแนะนำเกี่ยวกับสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพ โดยให้คำแนะนำในมิติ 4 มิติ คือ สุขภาพร่างกาย สุขภาพจิต สุขภาพสังคม และสุขภาพสิ่งแวดล้อม

(2)การมีส่วนร่วมของประชาชน: การศึกษาผลของการใช้แอปพลิเคชันโดยประชาชนในเชิงนโยบาย ซึ่งอาจรวมถึงการร่วมมือกับเทศบาลเมืองและเทศบาลตำบล การเข้าร่วมกิจกรรมสุขภาพ และการสนับสนุนการพัฒนาระบบบริการสุขภาพในพื้นที่

2ข้อเสนอเชิงนโยบายวัยสี่เงิน 4 มิติของระบบบริการสุขภาพ บนพื้นฐานพฤติกรรมสุขภาพ และการมีส่วนร่วมของ 6 ภาคีขับเคลื่อน ได้แก่

1.ด้านการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค

1.1 จัดตั้งศูนย์บริการสุขภาพผู้สูงอายุแบบครบวงจรในทุกพื้นที่ เพื่อให้ผู้สูงอายุเข้าถึงบริการสุขภาพได้สะดวกและรวดเร็ว

1.2 ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุออกกำลังกายสม่ำเสมอ กินอาหารที่มีประโยชน์ และงดสูบบุหรี่

1.3 จัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ การป้องกันโรค และการใช้ยา

1.4 พัฒนาระบบติดตามสุขภาพผู้สูงอายุ เพื่อค้นหาผู้ป่วยโรคเรื้อรังในระยะเริ่มต้น

2.ด้านการรักษาพยาบาล

2.1 พัฒนาระบบบริการสุขภาพผู้สูงอายุที่บ้าน (home-based care) เพื่อลดภาระค่าใช้จ่าย และเพิ่มความสะดวกสบายให้กับผู้สูงอายุ

2.2 จัดตั้งคลินิกโรคเรื้อรังสำหรับผู้สูงอายุ

2.3 พัฒนาระบบการส่งต่อผู้ป่วยระหว่างโรงพยาบาลและสถานพยาบาลต่างๆ

2.4 สนับสนุนให้มีการใช้ยาหลักประกันสุขภาพแห่งชาติสำหรับผู้สูงอายุ (อภิกาณ์ ชวศรี, 2563)

3.ด้านการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว

3.1 จัดตั้งศูนย์ดูแลผู้สูงอายุระยะยาวทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

3.2 พัฒนาระบบการฝึกอบรมบุคลากรในการดูแลผู้สูงอายุ

3.3 สนับสนุนให้มีการดูแลผู้สูงอายุโดยครอบครัวและชุมชน

3.4 ออกกฎหมายคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุ

4.ด้านการมีส่วนร่วมของภาคีต่างๆ

4.1 ส่งเสริมให้ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และผู้สูงอายุ ร่วมมือกันในการพัฒนาระบบบริการสุขภาพผู้สูงอายุ

4.2 จัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาระบบบริการสุขภาพผู้สูงอายุในทุกพื้นที่

4.3 สนับสนุนให้มีการวิจัยเกี่ยวกับระบบบริการสุขภาพผู้สูงอายุ

4.4 เผยแพร่ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับระบบบริการสุขภาพผู้สูงอายุแก่ประชาชน

5.ด้านการพัฒนาบุคลากร

- 5.1 พัฒนาระบบการฝึกอบรมบุคลากรด้านการบริการสุขภาพผู้สูงอายุ
- 5.2 ส่งเสริมให้บุคลากรด้านการบริการสุขภาพผู้สูงอายุมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทักษะที่จำเป็น
- 5.3 สนับสนุนให้บุคลากรด้านการบริการสุขภาพผู้สูงอายุมีจริยธรรมและจรรยาบรรณในการทำงาน

6.ด้านงบประมาณ

- 6.1 จัดสรรงบประมาณที่เพียงพอสำหรับการพัฒนาและระบบบริการสุขภาพผู้สูงอายุ
- 6.2 กำหนดกลไกการบริหารจัดการงบประมาณที่โปร่งใสและตรวจสอบได้
- 6.3 ติดตามและประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณ
- 7.ด้านกฎหมาย
 - 7.1 ออกกฎหมายคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุ
 - 7.2 ออกกฎหมายควบคุมคุณภาพการบริการสุขภาพผู้สูงอายุ
 - 7.3 ออกกฎหมายส่งเสริมให้มีการดูแลผู้สูงอายุโดยครอบครัวและชุมชน
- 8.ด้านการวิจัย
 - 8.1 สนับสนุนให้มีการวิจัยเกี่ยวกับระบบบริการสุขภาพผู้สูงอายุ
 - 8.2 เผยแพร่ผลการวิจัยแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
 - 8.3 นำผลการวิจัยมาใช้พัฒนาและระบบบริการสุขภาพผู้สูงอายุ
- 9.ด้านการศึกษา
 - 9.1 บรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับระบบบริการสุขภาพผู้สูงอายุในหลักสูตรการศึกษา
 - 9.2 จัดอบรมให้ความรู้แก่ครู

ข้อเสนอแนะ

คำแนะนำที่มีประสิทธิภาพสำหรับการใช้ประโยชน์จากโมเดลธุรกิจวัยสี่เงินนั้นเกี่ยวข้องกับ การใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีเพื่อสร้างโซลูชันที่เป็นนวัตกรรมที่ตอบสนองความต้องการและความชอบของผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นกลุ่มตลาดที่สำคัญและกำลังเติบโต โมเดลธุรกิจวัยสี่เงินประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์และบริการที่ปรับเปลี่ยนให้เหมาะกับไลฟ์สไตล์และแรงบันดาลใจของผู้อาวุโส ขณะเดียวกัน ก็จัดการกับความท้าทายเฉพาะตัวของพวกเขา เพื่อเข้าถึงตลาดนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ธุรกิจควร ลงทุนในการวิจัยและพัฒนาเพื่อทำความเข้าใจความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้สูงอายุ จากนั้น พวกเขาก็สามารถปรับแต่งข้อเสนอของตนเองได้ เช่น โซลูชันด้านการดูแลสุขภาพ เทคโนโลยีช่วยเหลือ หรือกิจกรรมยามว่าง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ นอกจากนี้ ธุรกิจควรจัดลำดับ ความสำคัญของประสบการณ์ของลูกค้าด้วยการมอบอินเทอร์เฟซที่เป็นมิตรต่อผู้ใช้ การสนับสนุนส่วนบุคคล และตัวเลือกการเชื่อมต่อที่ส่งเสริมการเชื่อมต่อทางสังคมภายในกลุ่มประชากรนี้ ด้วยการ มุ่งเน้นไปที่การไม่แบ่งแยก การเข้าถึงได้ และความเป็นเอกเทศ ในขณะเดียวกันก็เปิดรับ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี องค์กรต่างๆ สามารถใช้ประโยชน์จากโอกาสที่น่าเสนอโดยโมเดลธุรกิจ วัยสี่เงิน (<http://dspace.bu.ac.th/handle/123456789/4648>.)

บรรณานุกรม

- เกียรติดำรงค์ คันทะไชย์, ศิริรัตน์ พ่วงแสงสุข.(2565).ส่วนประสมทางการตลาดบริการและคุณภาพบริการที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการสถานดูแลผู้สูงอายุเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร. RPU Journal of Business Administration, 1(2), 1-17.
- ณัฐภูมิ ราชภูริเตชะกุล.(2566).13 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารวิชาการวิทยาลัยสันตพล, 9(1), 128-134.
- ดาศรินทร์พัชร สุธรรมดี, อุมาวดี เดชธำรงค์, ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี, และ เสกสรร สนวา. (2565).การพัฒนาเครือข่าย “คนเลี้ยงไก่ ไก่เลี้ยงคน” เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมที่เข้มแข็งเพื่อสร้างสังคมดีมีสุขอย่างยั่งยืนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงไก่พื้นเมืองใหม่นาดิโมเดล. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 6(3), 1-14.
- เนตรชนก สุนาสวน, อำนวย บุญรัตน์โมตรี, ชัยยงค์ พรหมวงศ์, และ อนันต์ เตียวต้อย.(2565).การบริการสาธารณะและการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของผู้ประกอบการ. วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย, 6(2), 296-306.
- โรจนศักดิ์ แสงศิริวิไล.(2561).การบริหารการจัดการธุรกิจบริการดูแลสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อเพิ่มศักยภาพทางการแข่งขันทางธุรกิจ เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วารสารวิทยาลัยพาณิชยศาสตร์บูรพาปริทัศน์,13(2), Article 2.
- อณิกาภักษ์ ขาวศรี.(2563).แผนธุรกิจแอปพลิเคชันจำหน่ายสินค้าสำหรับผู้สูงอายุ.
<http://dspace.bu.ac.th/handle/123456789/4648>.

ปัญหาอายุความยื่นฟ้องคดีละเมิดเพื่อเรียกค่าเสียหายทางแพ่ง

Problem of the Period of Limitations for Filing the Infringement Cases to Claim Civil Damages

ณภัทร ใจเอ็นดู

Napat Jaiendoo

สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

Department of Law Chaiyaphum Rajabhat University

ศศิธร ถีสุงเนิน

Sasithorn Theesoongnern

E-mail: napat-tal@hotmail.com sasithorn@cpru.ac.th

วันที่รับบทความ (Received) : 11 มิถุนายน 2567

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 27 มิถุนายน 2567

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 28 มิถุนายน 2567

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี แนวคำพิพากษาของศาลและปัญหาการกำหนดอายุความกรณีความรับผิดทางละเมิด รวมถึงเปรียบเทียบกฎหมายจากต่างประเทศ และ 2. นำผลการวิเคราะห์มาเป็นแนวทางในการเสนอแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย เพื่อแก้ไขปัญหาในการกำหนดอายุความยื่นฟ้องคดีละเมิดเรียกค่าเสียหายทางแพ่ง วิธีดำเนินการวิจัยใช้วิธีวิจัยเอกสารโดยใช้หลักนิติศาสตร์เป็นฐานในการวิเคราะห์จากตัวบทกฎหมาย วิทยานิพนธ์ งานวิจัย บทความ และคำพิพากษา

ผลการวิจัยพบว่า อายุความฟ้องคดีละเมิดของไทยมีระยะเวลาที่สั้นกว่ากฎหมายของประเทศเยอรมันและประเทศญี่ปุ่น ในมาตรา 448 วรรคแรกของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้มีการกำหนดอายุความเรียกร้องค่าเสียหายจากมูลละเมิดจะขาดอายุความเมื่อพ้นปีหนึ่งนับแต่วันที่ผู้ต้องเสียหายรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันทำละเมิด ซึ่งกฎหมายนี้ใช้มาแล้วกว่า 99 ปี ควรขยายระยะเวลาในการยื่นฟ้องให้นานขึ้นเพื่อสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน และมาตรา 426 ไม่มีการกำหนดอายุความในการฟ้องไล่เบี้ยผู้กระทำละเมิดไว้ โดยเฉพาะยังใช้อายุความตามหลักทั่วไปอยู่ ควรบัญญัติอายุความการฟ้องไล่เบี้ยให้ชัดเจนลงในมาตราดังกล่าว

คำสำคัญ: อายุความ, ยื่นฟ้องคดีละเมิด, ค่าเสียหายทางแพ่ง

ADSTRACT

The objectives of this research were 1, to study concepts and theories, Supreme Court Judgment Guidelines and problems in determining of limitations in tort liability cases, including comparing laws from foreign countries and 2, to use the

results of the analysis as guidelines for proposing amendments and improvements to the law in order to solve the problem of determining period of limitations for filing infringement cases to claim civil damages. The research method used document research with the principles of jurisprudence as the basis for analysis from legal texts, dissertations, research papers, articles, and judgments.

The research results found that the statute of limitations for filing infringement cases in Thailand is shorter than the laws of Germany and Japan. In Section 448, first paragraph of the Civil and Commercial Code it has been established that the statute of limitations for claiming damages from the infringement will expire after one year from the date the injured person knows of the infringement and knows the person supposed to pay compensation or after ten years from the date of the infringement. This law has been in use for more than 99 years. The time period for filing lawsuits should be extended to be consistent with the current situation, and Section 426 does not specifically specify a statute of limitations for filing recourse against offenders. The statute of limitations applies according to general principles. The statute of limitations for filing recourse should be clearly established.

Keywords: Limitation, File infringement lawsuits, Civil damages

บทนำ

มนุษย์เป็นสัตว์สังคม หมายความว่า มนุษย์นิยมที่จะอยู่เป็นพวกรวมกันเริ่มจากครอบครัว กลายเป็นกลุ่มชนจนมีฐานะเป็นประเทศ เป็นเหตุให้สังคมมนุษย์ต้องติดต่อสมาคมแลกเปลี่ยนปัจจัย อันจำเป็นในการดำรงชีพส่งผลให้สมาชิกในสังคมเกิดความขัดแย้งและอาจนำไปสู่ความไม่สงบเรียบร้อยได้จึงเกิดความจำเป็นต้องสร้าง “ระบบควบคุมสังคม” ซึ่งเป็นระเบียบแบบแผนความประพฤติสำหรับการปฏิบัติต่อกันแล้วค่อยๆพัฒนาและเจริญขึ้นจนมีลักษณะต่างกันไป เช่น ศีลธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนาและกฎหมายเพื่อควบคุมความประพฤติของสมาชิกในสังคม (วันชัย แสงสุวรรณ, 2550) ความรับผิดชอบตามกฎหมายนั้นอาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่คือความรับผิดชอบทางแพ่งและความรับผิดชอบทางอาญา ซึ่งโดยหลักการบุคคลใดจะมีความรับผิดชอบตามกฎหมายได้บุคคลนั้นต้องได้กระทำการอันเป็นความผิดหากเป็นความผิดตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายแพ่งผู้กระทำก็จะได้ รับความรับผิดที่เรียกว่า ความรับผิดชอบทางแพ่ง(ศันันท์กรณ์ โสคติพันธุ์, 2563) การกระทำละเมิด ถือเป็นนิติสัมพันธ์อันเป็นมูลหนี้ตามกฎหมายประเภทหนึ่ง (source of obligation) ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 2 หนี้ ลักษณะ 5 มาตรา 420 อันเป็นบัญญัติลักษณะการกระทำความผิดทางแพ่งเรียกว่า “ละเมิด” ทำให้ผู้อื่นได้รับความเสียหาย ผู้กระทำต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน อันเป็นสภาพบังคับตามกฎหมายแพ่ง จัดเป็น “บุคคลสิทธิ” สิทธิความเป็นเจ้าหนี้ของผู้เสียหายที่จะเรียกร้องให้ผู้กระทำละเมิดตกเป็นลูกหนี้มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบ การกระทำละเมิดจึงถือเป็นการกระทำที่กระทบต่อสิทธิปัจเจกชน (วรพจน์ สืบประเสริฐกุล, 2558) ซึ่งเกิดได้กับชนทุกกลุ่มที่อยู่ในสังคมไม่ว่าจะเป็นคนธรรมดาทั่วไป พระภิกษุ นักบวชหรือนิติบุคคล ไม่ว่าจะยากดีมีจน อย่างเช่น กรณีพระไป

บิณฑบาตอุกรถขณะเดินริมถนน ประชาชนขับรถตกท่อที่สี่มปิดฝา เป็นต้น เมื่อเกิดปัญหาทางคดีระหว่างบุคคล ในการยื่นฟ้องเพื่อเรียกค่าเสียหายทางละเมิดคู่กรณีต้องฟ้องคดีภายในอายุความ

กฎหมายเกี่ยวกับอายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็นกฎหมายที่มีมาตั้งแต่ครั้งกฎหมายโรมัน ซึ่งเกิดจากนโยบายของรัฐเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมความสงบเรียบร้อยในสังคมและความมั่นคงในการอ้างสิทธิของบุคคล ซึ่งเป็นการห้ามมิให้มีการนำเรื่องราวที่เกิดขึ้นในอดีตมาเรียกร้องต่อกันเนื่องจากเรื่องราวที่เกิดขึ้นมานานแล้วนั้นย่อมมีความยุ่งยากสำหรับผู้เกี่ยวข้องในการค้นหาเอกสารพยานหลักฐาน เพื่อนำมาพิสูจน์แก่กันเพราะพยานหลักฐานอาจลบเลือน สูญหายเสื่อมสภาพ บกพร่องหรือคลาดเคลื่อนไปตามกาลเวลาได้ ซึ่งจะส่งผลให้การวินิจฉัยข้อพิพาทนั้นไม่อาจเป็นธรรมได้อย่างแท้จริง (สุริตา บุญปาน, 2565) ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้กำหนดอายุความเพื่อฟ้องเรียกร้องค่าเสียหายในทางละเมิดตามมาตรา 448 วรรคแรก ได้บัญญัติว่า “สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดแต่มูลละเมิดนั้น ท่านว่าขาดอายุความเมื่อพ้นปีหนึ่งนับแต่วันที่ต้องเสียหายรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันทำละเมิด” รวมถึงการฟ้องไล่เบี้ยให้ผู้ทำละเมิดรับผิดชอบตามมาตรา 426 ยังไม่มีการกำหนดอายุความไว้โดยเฉพาะต้องใช้ตามบทบัญญัติทั่วไป ซึ่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในส่วนของกฎหมายลักษณะละเมิดนั้นได้ใช้บังคับมาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2468 นับล่วงถึงปัจจุบันได้ 99 ปีเศษ กฎหมายลักษณะละเมิดเป็นกฎหมายมุ่งเยียวยาความเสียหาย ให้ผู้เสียหายได้มีโอกาสฟ้องร้องค่าเสียหายจากผู้กระทำละเมิดเพื่อบรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น กฎหมายละเมิดได้มีการบังคับใช้มาเป็นเวลายาวนานซึ่งในปัจจุบันเทคโนโลยีได้มีการพัฒนาก้าวหน้าไปไกลกว่าในอดีต ทำให้การเก็บรวบรวมพยานหลักฐานมีความทันสมัย นอกจากนี้ยังมี พระราชบัญญัติต่างๆ กำหนดอายุความฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายที่ออกมาในภายหลัง กำหนดระยะเวลาขึ้นฟ้องที่ยาวนานกว่ากฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ทำให้เกิดปัญหาในการยื่นฟ้องคดี ดังนั้นควรมีการเพิ่มระยะเวลาการยื่นฟ้องคดีเรียกค่าเสียหายจากมูลละเมิดให้ยาวนานขึ้นด้วยเหตุดังกล่าวผู้วิจัยเห็นความสำคัญของปัญหาการวิจัยอายุความในการยื่นฟ้องคดีละเมิด โดยเปรียบเทียบกฎหมายภายในกับกฎหมายต่างประเทศ เพื่อนำผลการวิจัยและผลการวิเคราะห์มาสังเคราะห์เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย เพื่อแก้ปัญหาระยะเวลาในการยื่นฟ้องคดีละเมิดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี แนวคำพิพากษาของศาลและปัญหาการกำหนดอายุความกรณีความรับผิดชอบทางละเมิด เปรียบเทียบกฎหมายประเทศเยอรมันและประเทศญี่ปุ่น
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข และพัฒนากฎหมายให้มีความเหมาะสมกับการกำหนดอายุความยื่นฟ้องคดีละเมิดเพื่อเรียกค่าเสียหายในทางแพ่ง

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพโดยวิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยใช้หลักนิติศาสตร์เป็นฐานในการวิเคราะห์ โดยใช้วิธีค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลแบบเอกสารโดยรวบรวมข้อมูลจากตัวบทกฎหมาย ได้แก่ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ รวมถึงพระราชบัญญัติต่างๆ ที่มีการกำหนดอายุความในการยื่นฟ้องเรียกค่าเสียหายในทางละเมิด รวมทั้งศึกษากฎหมายจากต่างประเทศ

ในการกำหนดอายุความยื่นฟ้องคดีแพ่งและค้ำค่าจากบทความ เอกสารวิทยานิพนธ์ หนังสือกฎหมาย รวมทั้งคำพิพากษาของศาลฎีกา

ผลการวิจัย

ประเด็นที่ 1 เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี แนวคำพิพากษาของศาลและปัญหาการกำหนดอายุความกรณีความรับผิดทางละเมิด เปรียบเทียบกฎหมายประเทศเยอรมันและประเทศญี่ปุ่น

ตามประวัติศาสตร์กฎหมายละเมิดของโรมันได้เริ่มพัฒนาขึ้นอย่างช้าๆ และมีลักษณะแตกต่างจากจารีตประเพณีโบราณที่ยอมรับสิทธิแก่แค่คนระหว่างเอกชน โดยกฎหมายโรมันได้นำเอาหลักการชดเชยค่าเสียหายในทางแพ่งมาใช้แทนการลงโทษทางร่างกายที่มีมาตั้งแต่ยุคต้น ด้วยการกำหนดให้มีการชดเชยค่าเสียหายเป็นตัวเงินหรือทรัพย์สินแก่ผู้เสียหาย อันถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่มีการนำหลักกฎหมายลักษณะนี้มาปรับใช้แก่คดีละเมิด (คัมภีร์ แก้วเจริญ, 2527) กฎหมายว่าด้วยเรื่องละเมิดเกิดจากแนวความคิดทางศีลธรรมที่ว่าบุคคลจะต้องรับผิดชอบกระทำผิดในทางศีลธรรมหรือกระทำความชั่ว ถ้าตนมิได้ทำชั่วก็ไม่ต้องรับผิด ในขั้นแรกถือว่าบุคคลผู้ต้องรับผิดนั้นจะต้องได้รับการตอบแทนเท่าเทียมกันกับที่ผู้เสียหายได้รับ ประเภทตาต่อตาฟันต่อฟัน แต่อาจละสิทธิที่จะทำการแก้แค้นทดแทนเสียได้ โดยเรียกเอาค่าทำขวัญตามแต่ที่จะตกลงกันกับผู้ทำละเมิด ภายหลังรัฐมีความมั่นคงขึ้นจึงมีการห้ามมิให้แก้แค้นระหว่างบุคคลต่อบุคคล อันเป็นเหตุให้ความสงบเรียบร้อยของประชาชนต้องกระทบกระเทือน มีการกำหนดจำนวนเงินค่าทำขวัญที่ผู้เสียหายจำต้องรับเอาไว้เมื่อตนถูกทำละเมิดในขั้นนี้ผู้กระทำละเมิดจึงกลายเป็นลูกหนี้อันแท้จริงของผู้เสียหาย ดังนั้นละเมิดจึงเป็นบ่อเกิดแห่งหนี้อย่างหนึ่งตราบจนถึงปัจจุบันนี้ (พินิจ ทิพย์มณี, 2551) ตรงกับทฤษฎีรับภัย (theorie durisque) หรือทฤษฎีความรับผิดเพื่อความเสียหาย ทฤษฎีนี้มีพื้นฐานมาจากความต้องการที่จะคุ้มครองสิทธิของบุคคลในการที่จะไม่ถูกกระทำให้เสียหาย อันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลไม่ว่าจะเป็นสิทธิทางอาญาและสิทธิทางแพ่ง โดยหลักแล้วเมื่อความเสียหายที่เกิดขึ้นย่อมจะต้องมีผู้รับผิดชอบใช้ในการเสียหายนั้น (สายสุตา นิงสานนท์, 2525)

ในสมัยโบราณกฎหมายก็คือธรรมะ โดยถือว่ากฎหมายกับธรรมะเป็นเรื่องเดียวกันแยกจากกันไม่ได้ ซึ่งเป็นความคิดทำนองเดียวกับความคิดของสำนักกฎหมายธรรมชาติ (Natural Law School) ในโลกตะวันตก(ปรีดี เกษมทรัพย์, 2557) กฎหมายสำคัญของไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยา คือ คัมภีร์พระธรรมศาสตร์ อันมีที่มาจากประเทศอินเดียตามความเชื่อในศาสนาฮินดู โดยไทยได้รับผ่านมาจากมอญซึ่งนับถือพุทธศาสนา เชื่อว่าพระพรหมเป็นผู้ถ่ายทอดหลักธรรมนี้ให้แก่มนุษย์ แล้วมนุษย์ถ่ายทอดให้กับนักปราชญ์โบราณโดยถือว่าหลักธรรมนี้เป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนต้องปฏิบัติตามซึ่งเรียกว่า มานวธรรมศาสตร์ แต่เมื่อมีการรับคัมภีร์นี้เข้ามาในดินแดนพุทธศาสนา เช่น มอญจึงได้มีการอธิบายที่มาแห่งคัมภีร์พระธรรมศาสตร์เสียใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับแก่น คำสอนทางพุทธศาสนา และมีชื่อเรียกว่า ธรรมสัทถัม โดยหลักการใหญ่ในคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ได้กำหนด มูลคดีเป็น 2 ประเภทคือมูลคดีแห่งผู้พิพากษาและตระลาการ (แสวง บุญเฉลิมวิภาส, 2558) เป็นหลักคำสอนที่พระอินทร์มีต่อบุรุษผู้หนึ่งซึ่งเป็นตุลาการว่า ตุลาการที่ดีต้องไม่มีอคติ 4 ในหลักปรัชญาพุทธศาสนา พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรมอธิบายความหมายของอคติ 4 ไว้ว่า อคติคือฐานะอันไม่พึงถึงทางความประพฤติที่ผิด ความไม่เที่ยงธรรม ความลำเอียงประกอบด้วย (1) ฉันทาคติ คือ ลำเอียงเพราะชอบ (2) โทสาคติ คือลำเอียงเพราะชัง (3) โมหาคติ คือ ลำเอียงเพราะหลง,พลาดผิดเพราะเขลา (4) ภยาคติ คือ ลำเอียงเพราะกลัว (พระพรหมคุณาภรณ์, 2559) อันเป็นกฎหมายแม่บท

เกี่ยวกับอำนาจศาลและวิธีพิจารณาความผิดอีก 2 ประเภท คือ มูลคดีวิวาท 29 ประการอันเป็นกฎหมายแม่บทที่กำหนดสิทธิและหน้าที่ของบุคคลที่เกิดกรณีพิพาทต่อกัน รวมเป็นมูลคดีทั้งสิ้น 39 ประการ โดยพระธรรมศาสตร์กำหนดให้พระมหากษัตริย์นำมูลคดีทั้ง 39 ประการนี้เป็นหลักในการบัญญัติสาขาคดีต่างๆอันได้แก่ บรรดาพระราชบัญญัติซึ่งพระมหากษัตริย์ได้ตราขึ้น ซึ่งสาขาคดีอันมีลักษณะเป็นราชศาสตร์ต้องไม่ขัดหรือแย้งกับหลักการในคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ (แสง บุญเฉลิมวิภาส , 2558) กฎหมายนี้ใช้มาถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

ต่อมาในสมัยรัตนโกสินทร์เป็นราชธานีเมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชทรงปราบดาภิเษกเป็นปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรี พระองค์ทรงปกครองบ้านเมืองโดยอาศัยตัวบทกฎหมายเมื่อครั้งสมัยกรุงศรีอยุธยาเท่าที่ยังเหลือตกทอดมาถึงสมัยพระองค์ สำเนากฎหมายเหล่านี้เก็บรักษาไว้ในที่ 3 แห่ง ดังนี้คือ ที่ศาลหลวง หอหลวงและห้องเครื่อง แห่งละฉบับ กล่าวกันว่ากฎหมายสมัยกรุงศรีอยุธยาที่ตกทอดมาถึงกรุงรัตนโกสินทร์นั้นเหลืออยู่เพียงประมาณหนึ่งในสิบของกฎหมายทั้งหมดเท่านั้น (กำธร กำประเสริฐ, 2552) ปี พ.ศ. 2347 ได้เกิดคดีขึ้นคดีหนึ่งและมีการทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา คดีที่เกิดขึ้นนี้แม้จะเป็นคดีฟ้องหย่าของชาวบ้านธรรมดา แต่มีความสำคัญในทางประวัติศาสตร์กฎหมายก็คือ ผลจากคดีนี้เป็นต้นเหตุให้นามาสังการชำระสะสางกฎหมายในสมัยนั้น โดยเป็นคดีที่อามแดงป้อมฟ้องหย่านายบุญศรี ช่างเหล็กหลวง ทั้งที่ตนได้ทำชู้กับนายราชาอรธและศาลได้พิพากษาให้หย่าได้ตามที่อามแดงป้อมฟ้อง โดยอาศัยการพิจารณาคดีตามบทกฎหมายที่ว่า “ชายหาผิดมิได้ หญิงขอหย่า ท่านว่าหญิงหย่าชาย หย่าได้” เมื่อผลคดีเป็นเช่นนี้ นายบุญศรีได้นำเรื่องขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาต่อพระเจ้าแผ่นดิน พระองค์ทรงเห็นด้วยกับฎีกาว่าคำพิพากษาศาลนั้นขัดหลักความยุติธรรม ทรงสงสัยว่าการพิจารณาพิพากษาคดีจะถูกต้องตรงตามหลักกฎหมายหรือไม่ จึงมีพระบรมราชโองการให้เทียบกฎหมายทั้ง 3 ฉบับ คือ ฉบับที่ศาลใช้กับฉบับที่หอหลวงและที่ห้องเครื่องแต่ก็ปรากฏข้อความที่ตรงกัน เมื่อเป็นดังนี้ จึงทรงมีพระราชดำริว่ากฎหมายนั้นไม่เหมาะสมอาจมีความคลาดเคลื่อนจากการคัดลอก สมควรที่จะจัดให้มีการชำระกฎหมายใหม่ เหมือนการสังคายนาพระไตรปิฎก (แสง บุญเฉลิมวิภาส, 2558) เมื่อชำระเสร็จจึงให้อาลักษณ์เขียนเป็นฉบับหลวง จำนวน 3 ชุด ประกอบด้วย ตราตำแหน่งสมุหนายก, สมุหพระกลาโหม และเจ้าพระยาพระคลัง โดยประทับตราพระราชสีห์ พระคชสีห์ และบัวแก้ว เรียกว่า กฎหมายตราสามดวง

ในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้เปลี่ยนแปลงเป็นระบบกฎหมายสมัยใหม่ตามแนวทางยุโรป เพื่อให้หลุดพ้นจากสิทธิสภาพนอกอาณาเขตกับประเทศต่างๆในยุคล่าอาณานิคม หนึ่งในกฎหมายสำคัญที่จัดทำคือประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ยังไม่แล้วเสร็จรัชกาลที่ 5 ได้ทรงสิ้นพระชนม์ก่อนต่อมารัชกาลที่ 6 ได้ทรงสืบทอดนโยบายของรัชกาลที่ 5 ได้จัดทำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ขึ้นจนสำเร็จและกฎหมายลักษณะละเมิดได้มีการจัดเป็นหมวดหมู่อย่างเป็นระเบียบมีบัญญัติไว้ในบรรพ 2 ลักษณะ 4 ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้เริ่มประกาศใช้เป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2466 และใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2467 ต่อมากฎหมายดังกล่าวได้ถูกยกเลิกโดยพระราชกฤษฎีกาให้ใช้บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 และ 2 ที่ได้ตรวชำระใหม่ฉบับปัจจุบันซึ่งประกาศใช้ในวันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2467 ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2468 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน เมื่อมีคดีพิพาทระหว่างกันต้องนำคดีมายื่นฟ้องต่อศาลภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด

สำหรับอายุความกรณีความรับผิดชอบละเมิดนั้นแต่เดิมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กฎหมายลักษณะละเมิด เมื่อปี พ.ศ. 2466 มาตรา 203 วรรคแรกบัญญัติว่า “หนี้อันเกิดแต่มูลละเมิด

นั่นหมายความว่าอายุความระงับเพียงกำหนดหกเดือนนับแต่วันทำละเมิดและผู้เสียหายได้รู้ตัวผู้ทำละเมิดนั้น ถ้าอายุความพ้นสิบปีนับแต่วันละเมิดแล้วไซ้ร้ทำนมีให้รับฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนไว้พิจารณาเป็นอันขาด...” (สุธิดา บุญปาน, 2565) ต่อมามีการแก้ไขระยะเวลาการยื่นฟ้องเพิ่มขึ้นตามกฎหมายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ใหม่ เมื่อปี พ.ศ. 2468 ในมาตรา 448 วรรคแรกกล่าวว่า สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดแต่มูลละเมิดนั้น ท่านว่าขาดอายุความเมื่อพ้นหนึ่งปีนับแต่วันที่ผู้ต้องเสียหายรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันทำละเมิด ซึ่งการกำหนดอายุความฟ้องเรียกค่าเสียหายมี 2 ทฤษฎีในการกำหนด

แนวทางแรก คือประเทศที่ใช้ทฤษฎี Objective criterion กับสิทธิเรียกร้องที่เกิดจากนิติกรรมสัญญา ให้อายุความเริ่มนับแต่เวลาที่เกิดสิทธิเรียกร้องหรือเวลาที่เจ้าหนี้อาจบังคับตามสิทธิเรียกร้องได้ พร้อมกับกำหนดอายุความทั่วไปไว้ยาว ส่วนอีกแนวทางคือประเทศที่ใช้ทฤษฎี Subjective criterion หรือ Discoverability test กับสิทธิเรียกร้องที่เกิดจากนิติกรรมสัญญาและละเมิด ให้อายุความเริ่มนับแต่เวลาที่เจ้าหนี้รู้ถึงข้อเท็จจริงที่ทำให้เกิดสิทธิเรียกร้อง พร้อมกับกำหนดอายุความทั่วไปไว้สั้นซึ่งการกำหนดจุดเริ่มต้นนับอายุความตามกฎหมายไทยในการฟ้องเรียกค่าเสียหายอันเนื่องมาจากมูลละเมิดนั้น ตามมาตรา 448 วรรคแรก เป็นไปตามทฤษฎี Subjective criterion หรือ Discoverability test (มนัญญา รัชแก้วกรพินธุ์, 2558)

กฎหมายเรื่องอายุความเป็นกฎหมายที่มีมาแต่โบราณ ได้มีความเห็นมาตั้งแต่ครั้งกฎหมายโรมันว่า เป็นปัญหาทางนโยบายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนที่จะบังคับให้การโต้เถียงเกยงอนในสิทธิที่สิ้นสุดยุติลงในเวลาใดเวลาหนึ่ง ถ้าปล่อยให้สิทธิเรียกร้องโต้เถียงกันได้ตลอดไป ก็อาจเป็นมูลเหตุชวนวิวาทไม่มีวันยุติลงได้ หลักฐานทั้งหลายอาจสูญสิ้นไป อีกประการหนึ่งสิทธิทั้งหลายมิไว้เพื่อจะให้ใช้เป็นประโยชน์ เมื่อบุคคลผู้มีสิทธิละเลยปล่อยทิ้งไว้นานเกินไป ก็หาสมควรที่จะยอมฟังเพื่อบังคับบัญชาให้ไม่ เข้าสูภษิตที่ว่ากฎหมายไม่ช่วยผู้นอนหลับทับสิทธิ (Lex non subvinit dormientibus) เมื่อผู้มีสิทธิไม่ใช้สิทธิ ย่อมเป็นประโยชน์ในทางรัฐประศาสนนโยบายยิ่งใหญ่มากกว่า ที่จะปลดปล่อยให้ผู้ที่จะต้องถูกบังคับเรียกร้องตามสิทธิหลุดพ้นไปจะได้ตั้งหน้าทำมาหากินได้โดยไม่ต้องกังวล กฎหมายของประเทศทั้งหลายจึงมีลักษณะอายุความกำหนดไว้กฎหมายไทยลักษณะรับฟ้องก็ได้ชี้ช่องนำทางมาก่อนแล้ว จนบัดนี้มาบัญญัติขึ้นไว้ครบถ้วนในประมวลแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะอายุความ (เสนีย์ ปราโมช, 2505) อายุความ คือ ระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ว่าบุคคลผู้มีสิทธิเรียกร้องจำต้องใช้สิทธิเรียกร้องของตนภายในระยะเวลาหนึ่งเวลาใด ถ้ามิได้ใช้สิทธิเรียกร้องภายในระยเวลานั้นแล้ว สิทธิเรียกร้องนั้นอาจถูกโต้แย้งอันเป็นเหตุให้ศาลยกฟ้องได้หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งคือสิทธิเรียกร้องนั้น ขาดอายุความ (วาริ นาสกุล, 2563) ซึ่งเป็นไปตามมาตรา 193/9 บัญญัติว่า “ สิทธิเรียกร้องใดๆ ถ้ามิได้ใช้บังคับภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดสิทธิเรียกร้องนั้นเป็นอันขาดอายุความ” ซึ่งมีหลายคนเข้าใจว่าสิทธิเรียกร้องที่ขาดอายุความนั้นฟ้องไม่ได้ เป็นความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน สิทธิที่ขาดอายุความสามารถฟ้องได้ ดังจะเห็นได้จาก มาตรา 193/28 บัญญัติว่า “ การชำระหนี้ตามสิทธิเรียกร้องซึ่งขาดอายุความแล้วนั้นไม่ว่ามากน้อยเพียงใดจะเรียกคืนไม่ได้...” ซึ่งหมายความว่า หนี้ที่ขาดอายุความนั้นหนี้ยังคงมีอยู่ ไม่ระงับสิ้นไปแต่อย่างใด ดังนั้น ลูกหนี้ที่ชำระหนี้ไปเมื่อขาดอายุความแล้วกฎหมายจึงบัญญัติว่าจะเรียกคืนไม่ได้ แต่การฟ้องคดีในหนี้ที่ขาดอายุความแล้วมีโอกาสแพ้คดีสูง เพราะลูกหนี้มีสิทธิปฏิเสธการชำระหนี้ได้ตามมาตรา 193/10 บัญญัติว่า “สิทธิเรียกร้องที่ขาดอายุความ ลูกหนี้มีสิทธิปฏิเสธการชำระหนี้ตามสิทธิเรียกร้องนั้นได้” แต่ถ้าลูกหนี้ไม่ต่อสู้เรื่องอายุความแม้ศาลจะเห็นว่าฟ้องขาดอายุความศาลก็พิพากษายกฟ้องไม่ได้ ตามมาตรา

193/ 29 บัญญัติว่า “ เมื่อมิได้ยกอายุความขึ้นเป็นข้อต่อสู้ ศาลจะอ้างเอาอายุความมาเป็นเหตุยกฟ้องไม่ได้” แต่ถึงกระนั้นก็ดีทนายความฝั่งลูกหนี้ส่วนใหญ่มีความระมัดระวังเรื่องอายุความในการยกต่อสู้คดี ถ้าโจทก์พบทนายความล่าช้าแม้จะมีพยานหลักฐานชัดเจนก็สามารถทำให้แพ้คดีได้ จากการกำหนดอายุความยื่นฟ้องคดีที่น้อยเกินไปในมาตรา 448 อย่างเช่น คำพิพากษาฎีกาที่ 2425/2538 ผู้รับประกันภัยรับช่วงสิทธิจากผู้เอาประกันภัยได้ฟ้องผู้ทำละเมิดนายจ้างของผู้ทำละเมิดและผู้รับประกันภัยรถยนต์ของนายจ้างการฟ้องผู้ทำละเมิดและนายจ้างต้องฟ้องภายใน 1 ปีนับแต่วันที่ผู้เอาประกันภัยรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้ต้องหาซึ่งต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา 448 วรรคแรก มิฉะนั้นคดีนั้นขาดอายุความ ส่วนความรับผิดของผู้รับประกันภัยรถยนต์ของนายจ้างเป็นความรับผิดตามสัญญาประกันภัยจึงมีอายุความ 2 ปีนับแต่วันเกิดวินาศภัยตามมาตรา 882 วรรคแรก ต่อมาเคยมีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3289/2536 วินิจฉัยว่ากรณีโจทก์ฟ้องผู้เอาประกันภัยเข้ามาในคดีเดียวกันเมื่อฟ้องโจทก์สำหรับผู้เอาประกันภัยขาดอายุความ ผู้รับประกันภัยก็ไม่ต้องรับผิดด้วยตาม ป.พ.พ. มาตรา 887 หลังจากนั้นก็มีคำวินิจฉัยฎีกาที่ 5705/2560 วินิจฉัยกลับหลักว่าอายุความของผู้เอาประกันภัยและผู้รับประกันภัยสามารถแยกออกจากกันได้เมื่อฟ้องของโจทก์สำหรับผู้เอาประกันภัยขาดอายุความแล้วก็เป็นอย่างเฉพาะผู้เอาประกันภัย ไม่มีผลไปถึงผู้รับประกันภัยซึ่งเป็นลูกหนี้ร่วมด้วยตามมาตรา 291 และ 295 ข้อสังเกต ในคดีนี้ศาลอุทธรณ์ภาค 1 วินิจฉัยว่าเมื่อจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นผู้เอาประกันภัยไม่ต้องรับผิดในผลแห่งละเมิด เนื่องจากฟ้องของโจทก์สำหรับจำเลยที่ 1 ขาดอายุความแล้ว จำเลยที่ 3 ซึ่งเป็นผู้รับประกันภัยก็ไม่ต้องรับผิดตามมาตรา 887 ศาลฎีกาไม่เห็นพ้องด้วย ดังคำวินิจฉัยข้างต้นจะเห็นได้ว่าปัญหานี้เกิดจากการกำหนดระยะเวลาขึ้นฟ้องเรียกค่าเสียหายในคดีละเมิดที่สั้นเกินไปไม่สอดคล้องกับกฎหมายอื่นจึงเกิดความเดือดร้อนแก่ผู้เสียหายที่ต้องรับกรรมซ้ำซ้อน ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ได้มีการใช้มาเป็นระยะเวลายาวนานถึง 99 ปีแล้ว ระหว่างนี้มีกฎหมายอื่นที่บัญญัติเพิ่มมากมายที่ทำให้ระยะเวลาในการยื่นฟ้องแตกต่างกัน เช่น

- พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 13 บัญญัติว่า “ ในกรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพหรืออนามัยโดยผลของสารที่สะสมอยู่ในร่างกายของผู้บริโภคหรือเป็นกรณีที่ต้องใช้เวลาในการแสดงอาการผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคต้องใช้สิทธิเรียกร้องภายในสามปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบธุรกิจที่ต้องรับผิดแต่ไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย”

- พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 มาตรา 67 บัญญัติว่า “ สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดแต่วัตถุอันตรายตามพระราชบัญญัตินี้เป็นอันขาดอายุความเมื่อพ้นสามปีนับแต่วันที่ผู้ต้องเสียหายรู้ถึงการเสียหายความเป็นวัตถุอันตรายและผู้ต้องหาซึ่งต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทน ถ้ามีการเจรจาเกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทนที่พึงจ่ายระหว่างผู้ที่เข้าใจกันว่าต้องรับผิดใช้ค่าสินไหมทดแทนและผู้มีสิทธิได้ค่าสินไหมทดแทน ให้อายุความสะดุดหยุดอยู่จนกว่าจะปรากฏว่าการเจรจานั้นไม่อาจตกลงกันได้”

- พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 12 บัญญัติว่า “ สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามพระราชบัญญัตินี้เป็นอันขาดอายุความเมื่อพ้นสามปีนับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิด หรือเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันที่มีการขายสินค้านั้น

ในกรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัย โดยผลของสารที่สะสมอยู่ในร่างกายของผู้เสียหายหรือเป็นกรณีที่ต้องใช้เวลาในการแสดงอาการ ผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้อง

คดีแทนตามมาตรา 10 ต้องใช้สิทธิเรียกร้องภายในสามปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบ แต่ไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย”

- พระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545 มาตรา 10 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ฟ้องคดีละเมิดสิทธิในความลับทางการค้าเมื่อพ้นกำหนดสามปีนับแต่วันที่ผู้ควบคุมความลับทางการค้าที่ถูกละเมิดสิทธิรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่มีการละเมิด” เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติต่างๆที่เกิดขึ้นในภายหลังได้ขยายระยะเวลาในการยื่นฟ้องเรียกค่าเสียหายที่เพิ่มขึ้นเป็นสามปี

ประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน มาตรา 852 แปลเป็นภาษาไทยโดยศาสตราจารย์ ไพจิตร ปุญญพันธุ์ มีข้อความดังนี้

ประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน มาตรา 852 บัญญัติว่า “สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันเกิดจากการละเมิดนั้นถ้ามิได้ฟ้องเสียภายในสามปีนับแต่เวลาที่ผู้เสียหายได้รู้ถึงการละเมิดและตัวบุคคลผู้จำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ย่อมเป็นอันขาดอายุความในกรณีที่ผู้เสียหายไม่รู้ดังกล่าว ต้องฟ้องคดีภายในสามปีนับแต่เวลากระทำความผิด

ถ้าบุคคลใดจำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้ทรัพย์สินหนึ่งสิ่งใดมาโดยการละเมิดนั้นเป็นทางให้ผู้เสียหายเสียเปรียบ บุคคลนั้นจะต้องคืนทรัพย์สินนั้นตามบทบัญญัติเกี่ยวกับการคืนลาภอันมิควรได้ (unjustified benefits) แม้จะล่วงพ้นกำหนดเวลาอายุความดังกล่าวไปแล้วก็ตาม”

ประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่น มาตรา 742 บัญญัติว่า “สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากการละเมิดถ้าไม่ใช้เสียภายในสามปีนับแต่เวลาที่ผู้เสียหายหรือผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้เสียหายได้รู้ถึงความเสียหายเช่นนั้นและรู้ถึงตัวบุคคลผู้ก่อความเสียหายเป็นอันขาดอายุความแต่ถ้าพ้นกำหนดสิบปีนับแต่เวลากระทำความผิดก็ถือว่าเป็นอันขาดอายุความเช่นเดียวกัน” (ไพจิตร ปุญญพันธุ์, 2546)

ในการเปรียบเทียบสิทธิเรียกค่าเสียหายทางละเมิดตามกฎหมายไทยกับต่างประเทศพบว่ากฎหมายไทยมีความแตกต่างจากประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันและประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่นที่ให้อายุความฟ้องเรียกค่าเสียหายที่สั้นกว่า

นอกจากนี้ยังมีอายุความในการไล่เบี้ยคืนจากผู้ทำละเมิดหรือผู้ร่วมทำละเมิดนั้นมิใช่อายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 448 เพราะมิใช่กรณีที่ผู้เสียหายฟ้องผู้ทำละเมิดหรือผู้ที่พึงต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน แม้จะเป็นการไล่เบี้ยกันเป็นเงินก็ตาม เพราะการไล่เบี้ยเป็นการเรียกคืนสิ่งที่ผู้ที่กฎหมายสมมติฐานให้รับผิดชอบหรือผู้กระทำความผิดร่วมได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนผู้ทำละเมิดหรือผู้ร่วมทำละเมิดแล้วแต่กรณีหรืออาจมีลักษณะเป็นการไปเรียกต่อจากคนที่มีส่วนในความเสียหายนั้น ด้วยการไล่เบี้ยระหว่างผู้ที่กฎหมายสันนิษฐานให้ร่วมรับผิดชอบกับผู้ทำละเมิด ได้แก่กรณีนายจ้างต้องร่วมรับผิดชอบในละเมิดของลูกจ้างตามมาตรา 425 ได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้กับผู้เสียหายแล้วมีสิทธิไล่เบี้ยคืนจากลูกจ้างได้ตามมาตรา 426 (ศันันท์กรณ์ โสทธิพันธุ์, 2563) มาตรา 226 บัญญัติว่า “นายจ้างซึ่งได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่บุคคลภายนอกเพื่อละเมิดอันลูกจ้างได้ทำนั้นชอบที่จะได้ชดใช้จากลูกจ้างนั้น” ซึ่งในมาตรานี้ไม่มีกฎหมายกำหนดอายุความไล่เบี้ยไว้โดยเฉพาะ จึงต้องใช้อายุความทั่วไปคือ 10 ปี ตามมาตรา 193/30 ยกตัวอย่างเช่นคำพิพากษาฎีกาที่ 7552/2550 คนขับรถขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพฯ ขับรถไปในทางที่จราจรรถยนต์ของ ธ. ที่ประกันภัยไว้กับบริษัทผู้รับประกันภัยได้รับความเสียหายหลังจากคนขับตาย แล้วองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพฯ

นายจ้าง ได้ทราบจำนวนค่าสินไหมทดแทนและได้ชำระค่าสินไหมทดแทนให้ผู้เสียหายไปแล้ว ย่อมมีสิทธิที่จะได้ชดใช้คืนจากคนขับรถตามมาตรา 426 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ สิทธิในการที่จะได้ชดใช้คืน เกิดขึ้นที่องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพมหานครนายจ้างได้ชำระเงินและสิทธิเรียกร้องให้ลูกจ้างชดใช้คืนตามมาตรา 426 ไม่มีกฎหมายกำหนดอายุความไว้โดยเฉพาะจึงมีอายุความ 10 ปีตามมาตรา 193/30

นอกจากการไล่เบี้ยตามมาตรา 426 ระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง ยังมีการไล่เบี้ยระหว่างตัวการกับตัวแทนตามมาตรา 427 และการไล่เบี้ยระหว่างผู้ดูแลกับบุคคลไร้ความสามารถตามมาตรา 431 ซึ่งทั้งสองมาตราได้กำหนดให้นำมาตรา 426 มาใช้โดยอนุโลม หากมีการกำหนดอายุความไล่เบี้ยให้ชัดเจนลงในมาตรา 426 จะทำให้ผู้เสียหายทราบระยะเวลาที่สามารถยื่นฟ้องคดีไล่เบี้ยได้ชัดเจนยิ่งขึ้นโดยไม่ต้องตีความ

ประเด็นที่ 2 เพื่อศึกษาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข และพัฒนากฎหมายให้มีความเหมาะสมกับการกำหนดอายุความยื่นฟ้องคดีละเมิดเพื่อเรียกค่าเสียหายในทางแพ่ง

บทบัญญัติว่าด้วยเรื่องอายุความ ถือว่าเป็นเครื่องมือทางกฎหมายที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากด้วยเหตุผลหลายประการ แต่เมื่อสภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลง กฎหมายย่อมต้องเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมเพื่อให้มีความสอดคล้องกับเทศกาลบ้านเมือง (มนัญญา ธัชแก้วกรพันธ์, 2558) การกำหนดบทบัญญัติว่าด้วยเรื่องอายุความต้องคำนึงผลประโยชน์ของบุคคลคู่กรณีทั้งสองฝ่ายให้มีความสมดุลกัน นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมด้วย ซึ่งจากการศึกษาจากแนวคิดทฤษฎี คำพิพากษา พระราชบัญญัติต่างๆที่เกี่ยวข้อง รวมถึงเทียบเคียงกับกฎหมายต่างประเทศพบว่า อายุความเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดแต่มูลละเมิด 1 ปี นั้นถือว่าสั้นมาก เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น อย่างของประเทศเยอรมันให้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากการละเมิดไว้สามปีนับแต่วันรู้ถึงการละเมิดและผู้ต้องชดใช้และต้องฟ้องภายในสามปีนับแต่เวลาทำละเมิด ในขณะที่ประเทศญี่ปุ่น ให้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากการละเมิดไว้สามปีนับแต่วันที่ผู้เสียหายและผู้แทนโดยชอบธรรมรู้ถึงการละเมิดและรู้ถึงตัวบุคคลผู้ก่อความเสียหายแต่ถ้าพ้นกำหนดยี่สิบปีนับแต่เวลากระทำละเมิดก็ถือว่าเป็นอันขาดอายุความ นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาจากพระราชบัญญัติต่าง เช่น พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545 เป็นต้น จะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติต่างๆที่เกิดขึ้นในภายหลังได้ขยายระยะเวลาในการยื่นฟ้องเรียกค่าเสียหายที่เพิ่มขึ้นเป็นสามปี

นอกจากนี้อายุความเป็นเรื่องที่สัมพันธ์กับภาระการพิสูจน์และหน้าที่นำสืบ ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 84 กล่าวว่า ผู้ใดกล่าวอ้างผู้นั้นนำสืบ ภาระการพิสูจน์จึงตกแก่โจทก์ผู้ทำละเมิดในเรื่องภาระการพิสูจน์ พบปัญหาในการพิสูจน์การกระทำของจำเลยเป็นไปได้ยาก ตัวอย่างเช่น คดีสิ่งแวดล้อมในเรื่องการนำสืบพยานหลักฐานในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 มาตรา 96 และ 97 ไม่ได้บัญญัติไว้ซึ่งต้องอยู่ภายใต้ประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 84 โดยผู้เสียหายต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลเสีย ซึ่งเป็นเรื่องที่ทำได้ยากและต้องใช้เวลามากเพื่อจะได้รู้ถึงเหตุแห่งการละเมิด ถึงแม้จะรู้ตัวผู้ฟ้องจะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนก็ตามแต่อายุความเพียง 1 ปีเป็นสิ่งที่ทำได้ลำบากและเป็นการยาก เช่น การพิสูจน์ถึงสารเคมีหรือสารพิษบางชนิดที่มีความสลับซับซ้อนทางวิทยาศาสตร์และทางด้านการแพทย์ในบางครั้งบางกรณีก็ต้องนำข้อมูลทางชีววิทยามาประกอบการ

คำนวณหาค่าของสาร เพื่อให้ทราบถึงผลกระทบที่ออกมาในรูปแบบต่างๆ เป็นเรื่องทางเทคนิคเฉพาะ รวมถึงความเป็นไปได้ของผลเสียที่เกิดขึ้นก็ต้องใช้หลักวิชาการเข้ามาวิเคราะห์ ดังนั้นในเรื่องการรวบรวมพยานหลักฐานไม่ทันการ กล่าวคือพยานหลักฐานของโจทก์ที่นำมาสู่การพิจารณาของศาลจะไม่ใช่พยานหลักฐานที่มีอยู่ขณะที่เริ่มเกิดปัญหา แต่เป็นพยานหลักฐานที่ได้มาภายหลังจากที่โจทก์ได้รับผลร้ายแล้ว ตัวอย่างกรณี คดีมยุรี เทวียะ ฟ้องสำนักงานประกันสังคมและบริษัทอิเล็กทรอนิกส์(ไทยแลนด์) จำกัด ว่าโจทก์เจ็บป่วยด้วยโรคพิษโลหะหนักสารอูมิโน่า จากการทํางานกับบริษัทมาเป็นเวลาถึง 4 ปีแต่ศาลก็ได้พิพากษายกฟ้อง เพราะโจทก์ไม่สามารถพิสูจน์ให้ศาลเห็นได้ว่าอาการเจ็บป่วยของโจทก์เกิดจากสารอูมิโน่าจากโรงงานของจำเลย โจทก์จึงไม่ได้รับการเยียวยา (พินิจ ทิพย์มณี, 2551)

นอกจากนี้เทคโนโลยีในปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้ากว่าสมัยก่อนเป็นอย่างมาก มีระบบการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานหลากหลายวิธีไม่ว่าจะเป็นโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่ทำได้เกือบทุกอย่างในปัจจุบันทั้งอัดวิดีโอ บันทึกภาพและเสียง มีระบบอินเทอร์เน็ต ระบบติดตามตัวจากดาวเทียม รวมถึงการเก็บหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่พัฒนาและเชื่อถือได้และนิยมใช้จนทำให้สามารถไขคดีที่มีความยากมากๆ ได้ต่างจากสมัยก่อน

ในปัจจุบันประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1 ยังได้กำหนดกรณีที่ต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงตามมาตรา 131 ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือเอกสารใดๆ โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้ ในการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลนับตั้งแต่พิมพ์ลายนิ้วมือ ลักษณะฟัน หรือดีเอ็นเอ เป็นต้น

ตัวอย่างเช่น คดีฆาตกรรมดอริทฟอนฮาเฟินที่นอกจากพิจารณาลักษณะภายนอก เช่น รูปร่างหน้าตา สีมผม ผิวหนังที่สามารถบอกในขั้นต้นว่าเป็นเชื้อชาติยุโรปแล้ว ยังใช้ลักษณะฟันและการพิมพ์ลายนิ้วมือในการพิสูจน์ตัวบุคคลอีกด้วย หรือคดีฆาตกรรมจูเซปเปเดอ สเตฟานี ที่ตำรวจตั้งต้นสืบหาจากลายสักรบนร่างกายที่เป็นลายพิเศษเฉพาะชาวต่างชาติ และประกาศหาญาติผ่านสื่อออนไลน์เพื่อตรวจเทียบดีเอ็นเอจนในที่สุดก็ทราบว่าผู้ตายเป็นใคร เป็นต้น (วริญญา ธงภักดิ์และนพจุจ ศักดิ์ศิริ, 2565) จะเห็นได้ว่าโลกเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทำให้เก็บพยานหลักฐานได้สมบูรณ์และยาวนานยิ่งขึ้น ดังนั้นควรมีการปรับปรุงกฎหมายมาตรา 448 วรรคแรกของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยแก้ไขเป็น

มาตรา 448 วรรคแรก บัญญัติว่า “สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดแต่มูลละเมิดนั้น ท่านว่าขาดอายุความเมื่อพ้นสามปีนับแต่วันที่ต้องเสียหายรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันทำละเมิด”

เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545 ที่มีการกำหนดอายุความยื่นฟ้องคดี สามปีนับแต่วันรู้ถึงการละเมิดเพื่อเรียกค่าเสียหาย

กรณีอายุความในการไล่เบี้ยคืนจากผู้ทำละเมิดหรือผู้ร่วมทำละเมิดตามมาตรา 426 ยังไม่มีการกำหนดให้ชัดเจนในประมวลกฎหมายจึงต้องใช้อายุความยื่นฟ้องทั่วไปตามมาตรา 193/30 คือ 10 ปี เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนสำหรับผู้เสียหายที่ยื่นฟ้องควรมีการระบุข้อความเพิ่มเติมในมาตรา 226 ว่า

มาตรา 426 บัญญัติว่า “นายจ้างซึ่งได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่บุคคลภายนอกเพื่อละเมิดอันลูกจ้างได้ทำนั้นชอบที่จะได้ชดใช้จากลูกจ้างนั้น ให้ยื่นฟ้องภายในระยะเวลาสิบปีนับสิทธิเรียกร้องได้เกิดขึ้น” เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคำพิพากษาที่ 7552/2550 เพื่อป้องกันความสับสนสำหรับบุคคลทั่วไปที่ไม่เข้าใจกฎหมายอย่างชัดเจน

อภิปรายผล

1. จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี แนวคำพิพากษาของศาลและปัญหาการกำหนดอายุความกรณีความรับผิดทางละเมิด เปรียบเทียบกฎหมายในประเทศและต่างประเทศ โดยใช้หลักนิติศาสตร์เป็นฐานในการวิเคราะห์ โดยใช้วิธีค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลแบบเอกสารโดยรวบรวมข้อมูลจากตัวบทกฎหมาย และค้นคว้าจากบทความ เอกสารวิทยานิพนธ์ คำพิพากษา กฎหมายในต่างประเทศและต่างประเทศ พบว่า กฎหมายลักษณะละเมิดเกิดจากแนวคิดทางศีลธรรม ว่าบุคคลต้องรับผิดชอบเมื่อได้กระทำความชั่ว คนที่รับผิดชอบได้รับความเสียหายจากผู้ถูกกระทำตามระบบตาต่อตาฟันต่อฟัน แต่เมื่อสังคมพัฒนาขึ้นเพื่อความมั่นคงของรัฐมีการห้ามมิให้แก้แค้นกันเอง รัฐจะเข้ามาควบคุมดูแลด้านความสงบเรียบร้อยหากมีการเรียกค่าเสียหายจากการทำละเมิดก็สามารถฟ้องร้องเอาจากผู้ทำละเมิดได้ตามกฎหมาย แต่ในการฟ้องร้องไม่อาจยื่นฟ้องเมื่อไหร่ก็ได้ควรมีการกำหนดระยะเวลาให้ชัดเจน มิเช่นนั้นการโต้เถียงก็ไม่เป็นที่ยุติหรือหากปล่อยยาวนานหลักฐานอาจสูญหายแต่ละประเทศจึงมีการกำหนดอายุความในการยื่นฟ้องสำหรับคดีละเมิด ประเทศไทยได้มีการกำหนดอายุความยื่นฟ้องเพื่อเรียกค่าเสียหายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 448 วรรคแรกว่าสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดจำนวนละเมิดจะขาดอายุความเมื่อพ้น 1 ปีนับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงการทำละเมิด และรู้ตัวผู้ที่จะฟ้องต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือเมื่อพ้น 10 ปีนับแต่วันทำละเมิดเป็นไปตามทฤษฎี Subjective criterion หรือ Discoverability test คือให้อายุความเริ่มนับแต่เวลาที่เจ้าหนัารู้ถึงข้อเท็จจริงที่ทำให้เกิดสิทธิเรียกร้องแต่เนื่องจากกฎหมายอายุความยื่นฟ้องละเมิดเพื่อเรียกค่าเสียหายในทางแพ่งของประเทศไทย ได้มีการกำหนดระยะเวลาเพียง 1 ปีนับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงการละเมิดซึ่งเป็นระยะเวลาที่สั้นไป จากการศึกษานำ คำพิพากษาศาลฎีกาการรวมถึงพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องในการเรียกค่าเสียหายฉบับต่างๆที่เกิดขึ้นภายหลังประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เรื่องละเมิด ที่ออกมายาวนานเกือบร้อยปีได้มีการกำหนดอายุความยื่นฟ้องเรียกค่าเสียหายที่ยาวกว่า 1 ปีเป็น 3 ปี รวมถึงการเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศไม่ว่าจะเป็นประเทศเยอรมนีหรือประเทศญี่ปุ่นที่มีระยะเวลาอายุความยื่นฟ้องเรียกค่าเสียหายทางแพ่งที่ยาวนานกว่าประเทศไทยดังนั้น ควรมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเรื่องอายุความยื่นฟ้องคดีละเมิดเพื่อเรียกค่าเสียหายในทางแพ่งซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธิตา บุญปาน (2565) เรื่อง ปัญหาทางกฎหมายในการกำหนดอายุความละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และ งานวิจัยของพินิจ ทิพย์มณี (2551) เรื่อง ทบทวนปรับปรุงกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ศึกษาเฉพาะกฎหมายลักษณะละเมิด ซึ่งเห็นไปในทางเดียวกันว่าอายุความฟ้องเรียกค่าเสียหายของประเทศไทยมีอายุความที่สั้นไป นอกจากนี้ยังมีอายุความในการไล่เบี้ยคืนจากผู้ทำละเมิดหรือผู้ร่วมทำละเมิดตามมาตรา 426 ที่ยังไม่มีกำหนดอายุความไว้เฉพาะต้องใช้อายุความทั่วไปตามมาตรา 193/30 คือ 10 ปี ควรมีการกำหนดอายุความลงไปในมาตราให้ชัดเจนเพื่อให้สอดคล้องกับแนวคำพิพากษาของศาลฎีกา

2. แนวทางในการปรับปรุงแก้ไข และพัฒนากฎหมายให้มีความเหมาะสมกับการกำหนดอายุความยื่นฟ้องคดีละเมิดเพื่อเรียกค่าเสียหายในทางแพ่ง พบว่า ในประมวลกฎหมายแพ่งและ

พาณิชย์มาตรา 448 วรรคแรกที่บัญญัติว่า มาตรา 448 วรรคแรก บัญญัติว่า “สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดแต่มูลละเมิดนั้น ท่านว่าขาดอายุความเมื่อพ้นหนึ่งปีนับแต่วันที่ต้องเสียหายรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันทำละเมิด” ตามกฎหมายมาตรานี้ได้กำหนดระยะเวลาในการฟ้องที่สั้นไป ไม่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติต่างๆที่มีอายุความการยื่นฟ้องเรียกค่าเสียหาย รวมถึงการเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศที่มีอายุความที่ยาวนานกว่าควรมีการปรับแก้ระยะเวลาในมาตรา 448 วรรคแรกโดย บัญญัติว่า “สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดแต่มูลละเมิดนั้น ท่านว่าขาดอายุความเมื่อพ้นสามปีนับแต่วันที่ต้องเสียหายรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันทำละเมิด” ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มนูญญา ธัชแก้วกรพินธุ์ (2558) เรื่อง อายุความ : ศึกษากรณีความรับผิดทางละเมิด อายุความในการเรียกค่าเสียหายจากมูลละเมิด โดยเพิ่มอายุความขั้นต้นในการใช้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน เป็น 3 ปี เนื่องจากเห็นว่าเป็นเวลาอันเหมาะสมและก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย นอกจากนี้ควรมีการปรับเปลี่ยนข้อความในมาตรา 426 เรื่องอายุความในการไล่เบี้ยคืนจากผู้ทำละเมิดหรือผู้ร่วมทำละเมิดจากเดิมเป็น มาตรา 426 บัญญัติว่า “นายจ้างซึ่งได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่บุคคลภายนอกเพื่อละเมิดอันลูกจ้างได้ทำนั้นชอบที่จะได้خذใช้จากลูกจ้างนั้น ให้ยื่นฟ้องภายในระยะเวลาสิบปีนับสิทธิเรียกร้องได้เกิดขึ้น” เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคำพิพากษา

บทสรุป

กฎหมายลักษณะละเมิดเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดของบุคคลที่จงใจหรือประมาทเลินเล่อทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายทำให้เขาเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย ทรัพย์สิน สิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดผู้กระทำความผิดต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน ซึ่งเป็นการเรียกค่าเสียหายในทางแพ่ง ดังนั้นเมื่อมีการฟ้องร้องคดีก็ต้องยื่นภายในอายุความ ซึ่งปัจจุบันอายุความฟ้องคดีละเมิดมีระยะเวลาเพียง 1 ปีนับแต่วันที่ต้องเสียหายรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน เมื่อเปรียบเทียบกับต่างประเทศมีระยะเวลาน้อยกว่าประเทศเยอรมันและประเทศญี่ปุ่น และด้วยกฎหมายฉบับนี้บังคับใช้มาเป็นเวลายาวนานเกือบร้อยปี โลกปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่รวดเร็ว มีอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง โทรศัพท์เคลื่อนที่เครื่องเดียวสามารถทำอะไรได้หลายอย่างถ่ายคลิปวิดีโอเพื่อเป็นหลักฐานทางคดี มีกล้องวงจรปิดทั่วทุกมุมเมือง มีกระบวนการทางนิติวิทยาศาสตร์ที่ทันสมัย การกล่าวอ้างถึงระยะเวลาว่าหากปล่อยให้อยาวนานพยานหลักฐานจะหาไม่ได้ คงลดน้อยลงในโลกยุค 5 จี อย่าปล่อยคนผิดให้ลอยนวลเพียงแค่นี้เหตุผลคดีขาดอายุความ ตามหลักพุทธศาสนาที่ว่า “ผู้ทำกรรมดีย่อมได้รับผลดี ผู้ทำกรรมชั่วต้องได้รับผลชั่ว” ไม่สามารถแปรผันเป็นอื่นได้เลย เป็นสังขธรรมอันเที่ยงแท้ และอภิปุทธิของทศกัณฐ์ต่อกาลเวลา ดังนั้น ควรมีการปรับปรุงระยะเวลาในการยื่นฟ้องคดีละเมิด เพื่อเรียกค่าเสียหายในทางแพ่งให้ยาวขึ้นให้เหมาะสมกับยุคสมัยปัจจุบัน

บรรณานุกรม

- กำธร กำประเสริฐ. (2552). ประวัติศาสตร์กฎหมายไทยและระบบกฎหมายหลัก. พิมพ์ครั้งที่ 6, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- คัมภีร์ แก้วเจริญ. (2527). ละเมิดกับสังคม. วารสารอัยการนิเทศ 79, 46(1), 79-89.
- ปรีดี เกษมทรัพย์. (2557). นิติปรัชญา. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2559). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 34. กรุงเทพฯ: มูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต).
- พินิจ ทิพย์มณี. (2551). ทบทวนปรับปรุงกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ศึกษาเฉพาะกฎหมายลักษณะละเมิด. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ไพจิตร บุญญพันธุ์. (2546). กฎหมายเปรียบเทียบไทยกับประมวลกฎหมายนานาประเทศ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- มนัญญา รัชแก้วกรพันธ์. (2558). อายุความ : ศึกษากรณีความรับผิดชอบละเมิด. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรพจน์ สืบประเสริฐกุล. (2558). สถานะของปัจเจกชนภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศสมัยปัจจุบัน. วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์, 4(1), 69-94.
- วารี นาสกุล. (2563). คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด การจัดการงานนอกสั่ง ลามิควรได้. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: บริษัทกรุงสยาม.
- วันชัย แสงสุวรรณ. (2550). การนำหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนามาใช้สนับสนุนหลักกฎหมายทั่วไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- วริญญา ธงภักดีและนพจุจ ศักดิ์ศิริ. (2565). การพัฒนางานพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์กับสภาพปัญหาในการดำเนินคดีฆาตกรรม. วารสารวิชาการอาชีวศึกษาและนิติวิทยาศาสตร์, 8(2), 186-203
- ศนันท์กรณ์ โสถถิพันธุ์. (2563). คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลามิควรได้. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- สายสุตา นิงสานนท์. (2525). ความรับผิดชอบเด็ดขาดในกฎหมายลักษณะละเมิด. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุธิตา บุญปาน. (2565). ปัญหาทางกฎหมายในการกำหนดอายุความละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- เสนีย์ ปราโมช. (2505). ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วย นิติกรรมและหนี้ เล่ม 1. กรุงเทพฯ: นิติบรรณการ.
- แสวง บุญเฉลิมวิภาส. (2558). ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.

ส่งเสริมความรักความสามัคคีปรองดองเพื่อความมั่นคงของสถาบันและการปกครองใน ระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

Promote Love Unity And Harmony for The Stability of Institution And Governance In The Regime Democracy With The King as Head of State

ณัฐดนัย แก้วโพนงาม

Nutdanai Kaewponngam

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

Chaiphaphum Rajabhat University

E-mail : Kokocu.nut@hotmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 11 พฤษภาคม 2567

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 5 พฤษภาคม 2567

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 7 พฤษภาคม 2567

บทคัดย่อ

งานวิจัยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษา 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการ ส่งเสริมความรักความสามัคคีเพื่อความมั่นคงของสถาบันและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 2) รูปแบบในการส่งเสริมความรักความสามัคคีของประชาชนในจังหวัดชัยภูมิ และ 3) ปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมความรักความสามัคคีของประชาชนในจังหวัดชัยภูมิ และหาแนวทางแก้ไข โดยการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน โดยการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมความรักความสามัคคีเพื่อความมั่นคงของสถาบันและการปกครองใน ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ประสบการณ์ตรงในอดีตของแต่ละบุคคล ความสามัคคีใน องค์กรและในหน่วยงาน ความร่วมมือร่วมแรงใจกัน ค่านิยม การสื่อสารในองค์กร ทศนคติ แรงจูงใจ ภาวะผู้นำ การมองโลกในแง่ดี การเสียสละ สิทธิ เสรีภาพหน้าที่ ความเป็นอิสระในการแสดงความคิดเห็น การเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปกครองระบอบประชาธิปไตย และการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร

2. รูปแบบในการส่งเสริมความรักความสามัคคีของประชาชนในจังหวัดชัยภูมิ ได้แก่ การประชุมระดมความคิด เห็น การอบรมให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง กำหนดมาตรการบังคับใช้ เช่น กฎหมาย การพูดคุย การดำเนิน โครงการหรือกิจกรรมต่างๆในชุมชนร่วมกัน การให้ความเป็นอิสระแก่ชุมชนท้องถิ่นในการดำเนินงานด้านต่างๆ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของตนเองและชุมชน และการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล

3. ปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมความรักความสามัคคีของประชาชนในจังหวัดชัยภูมิ และแนวทาง แก้ไข ได้แก่ การขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและขาดทัศนคติที่ดี แนวทางแก้ไขให้ ความรู้ความเข้าใจ การเล่นเกมเล่นพวกและยึดติดกับระบบอุปถัมภ์ แนวทางแก้ไขการดำเนิน กิจกรรมหรือโครงการร่วมกัน การใช้ ระบบคุณธรรมแทนระบบอุปถัมภ์

คำสำคัญ: ความสามัคคี, สถาบัน, การปกครองในระบอบประชาธิปไตย, ความมั่นคง, พระมหากษัตริย์

ADSTRACT

The research objectives were to study 1) the factors affecting the promotion of love and unity for the stability of institution and the democratic governance with the king as the head of state, 2) a model for promoting love and unity among the people in Chaiphaphum Province and 3) the problems and obstacles in promoting love and unity among the people in Chaiphaphum Province and to find solutions by interviewing 100 samples using specific random sampling.

The research results found that:

1.The factors affecting the promotion of love and unity for the stability of institution and the democratic governance with the king as head of state include knowledge and understanding of the democratic regime with the King as Head of State, direct past experience of each individual, unity in organizations and departments, cooperation, popularity, organizational communication, attitude, motivation, leadership, optimism, sacrifice, rights, freedom, duties, independence in expressing opinions, strengthening democratic governance and dissemination of information.

2. The formats for promoting love and unity of the people in Chaiphaphum Province include meetings to brainstorm opinions, training to provide correct understanding, enforcing the measures such as laws, discussions, and implementation of projects or activities in the community, allowing the local communities to carry out various operations, participate in policy decisions related to their own way of life and the community and managing with good governance.

3. The problems and obstacles in promoting love and unity among the people in Chaiphaphum Province and the solutions include the lack of correct knowledge and understanding and the lack of good attitude which can be solved by providing knowledge and understanding, favoritism and the patronage system which can be solved by doing activities or projects together and using the merit system instead of the patronage system.

Keywords: Unity, Institution, Democracy, Stability, King

บทนำ

จังหวัดชัยภูมิเป็นจังหวัดที่มีความสำคัญอีกจังหวัดหนึ่งของประเทศไทย เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีประชากรและพื้นที่จำนวนมากและเป็นจังหวัดชายแดนของภาคอีสานที่มีเขตติดต่อกับภาคกลางและภาคเหนือของไทย การเปลี่ยนแปลงของจังหวัดชัยภูมิจึงส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของจังหวัดใกล้เคียงด้วย โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลง ทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม ซึ่งในสถานการณ์ปัจจุบันสังคมไทยรวมถึงจังหวัดชัยภูมิเอง ได้มี ปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง เนื่องจากมีอุดมการณ์และจุดยืนทางการเมืองที่แตกต่างกัน เกิดความไม่เข้าใจกัน จนนำไปสู่ความแตกแยกใน

สังคมไทยรวมถึงในจังหวัดชัยภูมิและจังหวัดอื่นๆ สังคมขาดความรักความสามัคคี มีความเห็นแก่ตัว ขาดการสร้างเครือข่ายภาคประชาสังคมที่เข้มแข็งในการขับเคลื่อนนโยบายต่างๆ การส่งเสริมให้ เกิดความรักความสามัคคีในสังคมไทยและจังหวัดชัยภูมิจึงถึงการสร้างเครือข่ายภาคประชาสังคมที่ เข้มแข็งในการ ขับเคลื่อนนโยบายต่างๆจึงเป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็นที่จะแก้ไขปัญหาของ สังคมไทยในปัจจุบัน (ณัฐดนัย แก้วโพนงาม, 2565)

โดยการส่งเสริมความรักความสามัคคีเพื่อความมั่นคงของสถาบันและการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็นต่อสังคมไทยใน ปัจจุบัน เนื่องด้วยสภาพสังคมไทย ในปัจจุบันมีความแตกแยกทางความคิด เนื่องจากมีแนวคิดและ อุดมคติทางการเมืองที่แตกต่างกัน รวมถึงมีจุดยืน ทางการเมืองที่แตกต่างกัน ซึ่งความคิดเห็นทาง การเมืองที่แตกต่างกันนี้ได้ก่อให้เกิดความขัดแย้งในสังคมไทย รวมถึงจังหวัดชัยภูมิด้วย ดังนั้นการ ส่งเสริมให้เกิดความรักและความสามัคคีจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งใน สังคมไทยปัจจุบัน ที่ นับวันสังคมไทยจะเกิดความขัดแย้งทางความคิด รวมถึงอุดมการณ์ โดยเฉพาะอุดมการณ์ทาง การเมืองที่แตกต่างกันได้ส่งผลกระทบเป็นวงกว้าง เกิดการต่อสู้แย่งชิงกันทางการเมือง การทำร้าย กันด้วย รูปแบบและวิธีการต่างๆเพื่อหวังเป็นผู้ชนะ โดยหลงลืมไปว่าทุกคนต่างก็เป็นคนไทยเหมือนกัน การได้พบปะพูดคุย กันจะทำให้ความเข้าใจผิด หรือความบาดหมางใจกันลดลง ต้องลดอคติและหัน หน้าพบปะพูดคุยปรึกษาหารือกัน (ณัฐดนัย แก้วโพนงาม, 2560)

สามัคคี คือ ความพร้อมเพรียงกัน ความกลมเกลียวกัน ความปรองดองกัน ร่วมใจกัน ปฏิบัติงานให้บรรลุผล ตามที่ต้องการ เกิดงานการอย่างสร้างสรรค์ ปราศจากการทะเลาะวิวาท ไม่เอา ไรต์เอาเปรียบกัน เป็นการยอมรับ ความมีเหตุผล ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางความคิด ความ หลากหลายในเรื่องเชื้อชาติ ความกลมเกลียว กันในลักษณะเช่นนี้ เรียกอีกอย่างว่า ความสมานฉันท์ ผู้ ที่มีความสามัคคี คือ ผู้ที่เปิดใจกว้างรับฟังความคิดเห็นของ ผู้อื่น รับผิดชอบต่อตน ทั้งในฐานะผู้นำ และผู้ตามที่ดี มีความมุ่งมั่นต่อการรวมพลัง ช่วยเหลือเกื้อกูลกันเพื่อให้การ งานสำเร็จลุล่วง แก้ปัญหา และขจัดความขัดแย้งได้ เป็นผู้มีเหตุผล ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อ พร้อมที่จะปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติ ในการดำเนินชีวิตของเรา ย่อมต้องมึ ความสัมพันธ์กับผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นเพื่อนร่วมห้อง เพื่อน ร่วมงาน ร่วมชุมชน ตลอดจนพี่น้องร่วม ครอบครัว จะเกิดเป็นความสัมพันธ์อันดีหรือที่เรียกว่า ความสามัคคี ได้นั้น ต้องอาศัยเหตุที่เรียกว่า สา รานิยธรรม หรือธรรมเป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน กระทำซึ่งความเคารพระหว่างกัน อยู่ ร่วมกันในสังคม ด้วยดี มีความสุข ความสงบไม่ทะเลาะเบาะแว้ง ทำร้ายทำลายกัน มี 6 ประการ นั่นคือ (ณัฐดนัย, 2560)

1.เมตตาทายกรรม หรือ ทำต่อกันด้วยเมตตา คือ แสดงไมตรีและความหวังดีต่อเพื่อน ต่อ ผู้อื่นด้วยการ ช่วยเหลืออุเคราะห์ต่างๆ โดยเต็มใจ แสดงอาการกิริยาสุภาพ เคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับ หลัง

2.เมตตาวจีกรรม หรือ พูดต่อกันด้วยเมตตา คือ ช่วยบอกสิ่งที่เป็นประโยชน์ สั่งสอนหรือ แนะนำตักเตือนกัน ด้วยความหวังดี กล่าววาจาสุภาพ แสดงความเคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับ หลัง

3.เมตตานโนกรรม หรือ คิดต่อกันด้วยเมตตา คือ ตั้งจิตปรารภนาดี คิดทำแต่สิ่งที่เป็น ประโยชน์แก่กัน มองกันในแง่ดีมีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสต่อกัน

4.สาธารณโภคี หรือ ได้มาแบ่งกันกินใช้ คือ แบ่งปันลาภผลที่ได้มาโดยชอบธรรม แม้เป็นของเล็กน้อย ก็ แจกจ่ายให้มีส่วนร่วมใช้สอยบริโภคทั่วกัน

5.ศีลสามัญญตา หรือ ประพฤติให้ดีเหมือนเขา คือ มีความประพฤติสุจริต ตั้งใจ รักษาระเบียบวินัยของ ส่วนรวม ไม่ทำตนให้เป็นที่น่ารังเกียจ หรือทำความเสื่อมเสียแก่หมู่คณะ

6.ทฎฐิสามัญญตา หรือ ปรับความเห็นเข้ากันได้ คือ เคารพรับฟังความคิดเห็นกัน มีความเห็นชอบร่วมกัน ตก ลงกันได้ในหลักการสำคัญ ยึดถืออุดมคติหลักแห่งความดีงาม หรือจุดหมายอันเดียวกัน

ธรรมทั้ง 6 ประการนี้ อันได้แก่ ทำ-พูด-คิดต่อกัน ด้วยเมตตา มีน้ำใจ แบ่งปัน ประพฤติสุจริต รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน สามารถเคารพนับถือกัน ช่วยเหลือ ดูแลกัน มีความพร้อมเพรียง มีความร่วมมือ ผูกพันกัน เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน หากเราทุกคนได้ปฏิบัติ ก็จะทำให้เกิด เป็นคุณค่าที่จะก่อให้เกิดความสามัคคีในการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยดีและมีความสุข ปลอดภัย อันเป็นสิ่งที่เราทุกคนล้วนปรารถนา สังคมไทยในปัจจุบันที่ขาดความสามัคคี ส่วนหนึ่งก็มาจากการเรียกร้องสิทธิต่างๆเพื่อตนเอง โดยหลงลืมหน้าที่ ของตนเองไปว่าในฐานะที่เป็นคนไทย ต้องมีหน้าที่ที่สำคัญอะไรบ้าง

ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 หมวด 4 ได้กำหนดหน้าที่ของปวงชนชาวไทยไว้ดังนี้

มาตรา 50 บุคคลมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(1) พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข

(2) ป้องกันประเทศ พิทักษ์รักษาเกียรติภูมิ ผลประโยชน์ของชาติ และสาธารณสมบัติของแผ่นดินรวมทั้งให้ ความร่วมมือในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(3) ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด

(4) เข้ารับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาภาคบังคับ

(5) รับราชการทหารตามที่กฎหมายบัญญัติ

(6) เคารพและไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น และไม่กระทำการใดที่อาจก่อให้เกิดความแตกแยกหรือ เกือบขัดแย้งในสังคม

(7) ไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือลงประชามติอย่างอิสระโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของประเทศเป็นสำคัญ

(8) ร่วมมือและสนับสนุนการอนุรักษ์และคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทาง ชีวภาพ รวมทั้งมรดกทางวัฒนธรรม

(9) เสียภาษีอากรตามที่กฎหมายบัญญัติ

(10) ไม่ร่วมมือหรือสนับสนุนการทุจริตและประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ (รัฐธรรมนูญ, 2560)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1.ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมความรักความสามัคคีเพื่อความมั่นคงของสถาบันและการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2.เพื่อศึกษารูปแบบในการส่งเสริมความรักความสามัคคีของประชาชนในจังหวัดชัยภูมิ

3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมความรักความสามัคคีของประชาชนในจังหวัดชัยภูมิ และหาแนวทางแก้ไข

วิธีดำเนินการวิจัย

โดยเป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ รายละเอียดดังนี้

1. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมความรักความสามัคคีเพื่อความมั่นคงของสถาบันและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2. ศึกษารูปแบบในการส่งเสริมความรักความสามัคคีของประชาชนในจังหวัดชัยภูมิ

3. ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมความรักความสามัคคีของประชาชนในจังหวัดชัยภูมิ และหาแนวทางแก้ไข

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสัมภาษณ์ โดยแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1. แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับคุณลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ประกอบไปด้วย เพศ อายุ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา ที่พักอาศัย

ตอนที่ 2. แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมความรักความสามัคคีเพื่อความมั่นคงของสถาบันและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด

แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการส่งเสริมความรักความสามัคคีจะนำไปสู่ความรักความสามัคคีในสังคมไทยและ สังคมมีความสุข ได้หรือไม่ อย่างไร ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิดและแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมความรักความสามัคคีของประชาชนใน จังหวัดชัยภูมิ และหาแนวทางแก้ไข ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด

ตอนที่ 3. แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับรูปแบบในการส่งเสริมความรักความสามัคคีของประชาชนในจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด

ตอนที่ 4. แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมความรักความสามัคคีของประชาชนในจังหวัด ชัยภูมิ และหาแนวทางแก้ไข ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด

ตอนที่ 5. ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นเพิ่ม ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรกลุ่มเป้าหมายได้แก่

กลุ่มผู้นำตามธรรมชาติ เช่น ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำอาวุโสในชุมชน เป็นต้น

กลุ่มผู้นำทางการฝ่ายปกครองท้องถิ่น เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น

กลุ่มผู้นำทางการฝ่ายปกครองท้องถิ่น เช่น นายกองค์การบริหารส่วนตำบล นายกเทศมนตรี สมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาเทศบาล นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด สมาชิกสภาจังหวัด เป็นต้น

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น โดยใช้กลุ่มประชากรทั้งหมดจำนวน 100 คน

การสุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ ข้อมูลในงานวิจัยฉบับนี้จะเป็นการวิพากษ์ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นโดยมีรูปแบบการวิเคราะห์ที่จะใช้ เพื่อช่วยตอบวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1การวิเคราะห์เพื่อแบ่งช่วงเวลา (periodization) การวิเคราะห์มุ่งสรุปข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมความรักความสามัคคีเพื่อความมั่นคงของสถาบัน และการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2การวิเคราะห์เพื่อพัฒนารูปแบบในการส่งเสริมความรักความสามัคคีของประชาชนในจังหวัดชัยภูมิ โดยอาศัย การตีความจากคำบอกเล่าที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการศึกษาจากเอกสาร

3การวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมความรักความสามัคคีของประชาชนในจังหวัดชัยภูมิ และหาแนวทางแก้ไข

สรุปผลการวิจัย

ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมความรักความสามัคคีเพื่อความมั่นคงของสถาบันและการปกครองใน ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมความรักความสามัคคีเพื่อความมั่นคงของสถาบัน และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการ ปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมีส่วนสำคัญต่อการส่งเสริมการปกครองใน ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หากปราศจากความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องจะก่อให้เกิด ความเข้าใจผิดและมีทัศนคติหรือ มุมมองที่ไม่ดีต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรง เป็นประมุขแล้ว วิธีการคิด มุมมองหรือทัศนคติก็จะเปลี่ยนไป นอกจากนี้ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมความรักความสามัคคีเพื่อความมั่นคงของสถาบันและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ได้แก่ ประสบการณ์ตรงในอดีตของแต่ละบุคคล ความสามัคคีในองค์กรและในหน่วยงาน ความร่วมมือร่วมแรงใจ กัน ค่านิยม การสื่อสารในองค์กร ทัศนคติ แรงจูงใจ ภาวะผู้นำ การมองโลกในแง่ดี การเสียสละ สิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ ความเป็นอิสระในการแสดงความคิดเห็น การเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปกครองระบอบประชาธิปไตย การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร

เพื่อศึกษารูปแบบในการส่งเสริมความรักความสามัคคีของประชาชนในจังหวัดชัยภูมิ

จากผลการวิจัยพบว่ารูปแบบในการส่งเสริมความรักความสามัคคีของประชาชนในจังหวัดชัยภูมิ ได้แก่ การประชุมระดมความคิดเห็น การอบรมให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง เช่น การให้ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง เกี่ยวกับบทบาท และความสำคัญของพระมหากษัตริย์ การปลูกกระแสชาตินิยมให้เกิดความรู้สึกรักชาติ การให้ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย กำหนดมาตรการบังคับใช้ เช่น กฎหมาย การพูดคุย การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมต่างๆในชุมชนร่วมกัน การให้ความเป็นอิสระแก่ชุมชนท้องถิ่นในการดำเนินงาน ด้านต่างๆ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของตนเองและชุมชน การบริหารงานตาม หลักธรรมาภิบาล

เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมความรักความสามัคคีของประชาชนในจังหวัดชัยภูมิ และหา แนวทางแก้ไข จากผลการวิจัยพบว่าปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมความรักความสามัคคีของประชาชนในจังหวัดชัยภูมิ ได้แก่

(1)การขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง และขาดทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับความรักความสามัคคี และความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการส่งเสริมความรักความสามัคคีเพื่อความมั่นคงของสถาบันและการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และแนวทางแก้ไขคือให้ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความรักความสามัคคีและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ การส่งเสริมความรัก ความสามัคคีเพื่อความมั่นคงของสถาบันและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(2)การเล่นพรรคเล่นพวก และยึดติดกับระบบอุปถัมภ์

และแนวทางแก้ไขคือ การดำเนินกิจกรรมหรือโครงการร่วมกัน และการใช้ระบบคุณธรรม แทนระบบอุปถัมภ์เช่น การสอบบรรจุคัดเลือกแทนการฝากฝังโดยการอาศัยพรรคพวก

(3)การแทรกแซงจากฝ่ายการเมือง และนักการเมือง

และแนวทางแก้ไขคือ การให้ความเป็นอิสระในการบริหารงานและดำเนินโครงการหรือ กิจกรรมต่างๆโดยการไม่ ถูกแทรกแซงจากฝ่ายการเมือง การกระจายอำนาจในการบริหารงานของ หน่วยงานภาครัฐ

(4)การยึดติดกับกลุ่มการเมืองและผู้มีอิทธิพลในพื้นที่

และแนวทางแก้ไขคือ การเปิดใจยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น และการคำนึงถึง ผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็น ที่ตั้ง ไม่ยึดติดกับกลุ่มการเมืองใดการเมืองหนึ่ง และไม่สนับสนุนผู้มี อิทธิพลในพื้นที่

(5)การขัดแย้งผลประโยชน์กัน

และแนวทางแก้ไขคือ การเจรจาพูดคุย ตกลงผลประโยชน์ร่วมกันโดยการคำนึงถึง ผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่า ผลประโยชน์ส่วนตัว

(6)ความไม่เข้าใจกันและการทะเลาะกัน

และแนวทางแก้ไขคือปรับความเข้าใจกัน ลดอคติและลดทิฐิลง ยอมถอยคนละก้าวและลืม เรื่องราวในอดีต

(7)ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินกิจกรรมหรือดำเนินโครงการร่วมกัน

และแนวทางแก้ไขคือ ดำเนินกิจกรรมหรือโครงการร่วมกันบ่อยๆ ต่อเนื่องโดยการประชุม วางแผนโครงการหรือ กิจกรรมต่างๆร่วมกัน สร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

ภาครัฐและภาคเอกชน ควรมีการสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมต่างๆที่ก่อให้เกิดความสามัคคี ของคนในชุมชน ร่วมกัน เช่น การดำเนินกิจกรรมหรือโครงการต่างๆร่วมกันอย่างสม่ำเสมอและ ต่อเนื่อง โดยมีการวางแผน ปรัชญาหรือร่วมกันของคนในชุมชน นอกจากนี้ควรมีการให้ความรู้ความ เข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองใน ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มี การประชาสัมพันธ์โครงการหรือกิจกรรมต่างๆที่ ก่อให้เกิดความรักความสามัคคีของคนในชุมชนผ่าน ช่องทางต่างๆ

อภิปรายผล

จากการวิจัยพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมความรักความสามัคคีเพื่อความมั่นคงของ สถาบันและการ ปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ได้แก่ความรู้

ความเข้าใจเกี่ยวกับการ ปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่ง ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการ ปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรง เป็นประมุขมีส่วนสำคัญต่อการส่งเสริมการปกครองใน ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรง เป็นประมุข หากปราศจากความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องจะก่อให้เกิด ความเข้าใจผิดและมีทัศนคติหรือ มุมมองที่ไม่ดีต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรง เป็นประมุขแล้ว วิธีการคิด มุมมองหรือทัศนคติก็จะเปลี่ยนไป นอกจากนี้ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมความรักความ สามัคคีเพื่อความมั่นคงของสถาบันและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรง เป็นประมุข ได้แก่ ประสพการณ์ตรงในอดีตของแต่ละบุคคล ความสามัคคีในองค์กรและในหน่วยงาน ความร่วมมือร่วมแรงใจ กัน ค่านิยม การสื่อสารในองค์กร ทัศนคติ แรงจูงใจ ภาวะผู้นำ การมองโลก ในแง่ดี การเสียสละ สิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ ความเป็นอิสระในการแสดงความคิดเห็น การเสริมสร้าง ความเข้มแข็งในการปกครองระบอบประชาธิปไตย การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของนักวิจัยหลายๆท่านโดยจากงานวิจัยของ วันชนะ กลั่นพรมสุวรรณ(2560)ได้ทำการวิจัย เรื่องการสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับการสร้างความสามัคคี ปกป้องต่อการปฏิรูปประเทศ สู่ ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนผลการวิจัย พบว่า “ความสามัคคีปกป้อง” เป็นนามธรรม แต่สามารถ นำมาปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมได้ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีของสังคม ความสามัคคีมี ความ เป็นสหวิทยาการ กล่าวคือ ครอบคลุมทุกมิติของความเป็นศาสตร์สาขาต่างๆ เช่น ประวัติศาสตร์ รัฐศาสตร์ จริยศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ความสามัคคีปกป้อง เป็นหลักสำคัญหลักหนึ่งในหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ช่วยทำให้ประเทศชาติพัฒนาสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

รูปแบบในการส่งเสริมความรักความสามัคคีของประชาชนในจังหวัดชัยภูมิ ได้แก่การประชุม ระดมความคิดเห็น การอบรมให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง เช่น การให้ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง เกี่ยวกับบทบาท และความสำคัญ ของพระมหากษัตริย์ การปลูกกระแสชาตินิยมให้เกิดความรู้สึก รัก ชาติ การให้ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย กำหนดมาตรการบังคับใช้ เช่น กฎหมาย การพูดคุย การดำเนินโครงการหรือกิจกรรม ต่างๆในชุมชนร่วมกัน การให้ความเป็น อิสระแก่ชุมชนท้องถิ่นในการดำเนินงานด้านต่างๆ มีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้อง กับวิถีชีวิตของตนเองและชุมชน การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยจาก งานวิจัยของทิพวรรณ พงศารณ(2562)ได้ทำการวิจัยเรื่องการเสริมสร้างความสามัคคีในสังคมไทย พบว่าความ สามัคคีเป็น คุณธรรมขั้นพื้นฐานที่สำคัญในการหล่อหลอมให้คนในชาติมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และทำให้ บ้านเมืองมีความเจริญรุ่งเรือง รอดพ้นจากพหุภัยทั้งปวง ดังนั้นกล่าวได้ว่า ความสามัคคีเป็นปัจจัย สำคัญอย่างหนึ่ง ในการสร้างและการดำรงอยู่ของประเทศชาติ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องหา วิธีเสริมสร้างความสามัคคี การ เสริมสร้างความสามัคคี เป็นกระบวนการหล่อหลอมให้บุคคลในสังคม มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ก่อให้เกิด พลังในการสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ การเสริมสร้างความสามัคคี มีหลายวิธี เช่น การขัดเกลาทางสังคม การสร้างความ ปกป้อง การนำหลักการสร้างพลเมืองใน ระบอบประชาธิปไตยมาใช้ และการประยุกต์หลักคำสอนทางศาสนา มา ปฏิบัติ เมื่อสังคมปราศจาก ความขัดแย้ง จะเกิดความสงบสุข มีความสามัคคี รักใคร่ กลมเกลียว อันนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้า และความผาสุกในสังคมไทย

จากผลการวิจัยพบว่าปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมความรักความสามัคคีของประชาชน ในจังหวัดชัยภูมิได้แก่

(1)การขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง และขาดทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับความรักความสามัคคี และความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการส่งเสริมความรักความสามัคคีเพื่อความมั่นคงของสถาบันและการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

และแนวทางแก้ไขคือ ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความรักความสามัคคีและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการ ส่งเสริมความรักความสามัคคีเพื่อความมั่นคงของสถาบันและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(2)การเล่นพรรคเล่นพวก และยึดติดกับระบบอุปถัมภ์

และแนวทางแก้ไขคือ การดำเนินกิจกรรมหรือโครงการร่วมกัน และการใช้ระบบคุณธรรม แทนระบบอุปถัมภ์เช่น การสอบบรรจุคัดเลือกแทนการฝากฝังโดยการอาศัยพรรคพวก

(3)การแทรกแซงจากฝ่ายการเมือง และนักการเมือง

และแนวทางแก้ไขคือ การให้ความเป็นอิสระในการบริหารงานและดำเนินโครงการหรือ กิจกรรมต่างๆโดยการไม่ถูก แทรกแซงจากฝ่ายการเมือง การกระจายอำนาจในการบริหารงานของ หน่วยงานภาครัฐ

(4)การยึดติดกับกลุ่มการเมืองและผู้มีอิทธิพลในพื้นที่

และแนวทางแก้ไขคือ การเปิดใจยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น และการคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็น ที่ตั้ง ไม่ยึดติดกับกลุ่มการเมืองใดการเมืองหนึ่ง และไม่สนับสนุนผู้มี อิทธิพลในพื้นที่

(5)การขัดแย้งผลประโยชน์กัน

และแนวทางแก้ไขคือ การเจรจาพูดคุย ตกลงผลประโยชน์ร่วมกันโดยการคำนึงถึง ผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่า ผลประโยชน์ส่วนตัว

(6)ความไม่เข้าใจกันและการทะเลาะกันและแนวทางแก้ไขคือปรับความเข้าใจกัน ลดอคติ และลดทิฐิลง ยอมถอยคนละก้าวและลืมเรื่องราวในอดีต

(7)ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินกิจกรรมหรือดำเนินโครงการร่วมกันและแนวทางแก้ไขคือ ดำเนินกิจกรรมหรือโครงการร่วมกันบ่อยๆ ต่อเนื่องโดยการประชุมวางแผนโครงการหรือ กิจกรรม ต่างๆร่วมกัน สร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนร่วมกัน

โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของจินตาวรรณ กาญจนภานุพันธ์(2562)ได้ทำการวิจัยเรื่อง กระบวนการสร้างความ สามัคคีเชิงพุทธในหมู่บ้านเซตวัน (หนองหมู)อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน พบว่า กระบวนการสร้างความสามัคคีเชิง พุทธในหมู่บ้านเซตวัน(หนองหมู) ได้แก่ 1) ต้องมีผู้นำที่ดี 2) มี หลักการที่ 3) มีแผนงานที่ 4) มีทีมงานที่ดี และ5) มีการประเมินผลที่ดี

จากผลการวิจัยที่ได้สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับความสามัคคี โดยสามัคคี คือ ความพร้อมเพรียงกัน ความกลมเกลียวกัน ความปรองดองกัน ร่วมใจกันปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามที่ต้องการ เกิดงานการอย่างสร้างสรรค์ ปราศจากการทะเลาะวิวาท ไม่เอาัดเอาเปรียบกัน เป็นการยอมรับความ มีเหตุผล ยอมรับความแตกต่าง หลากหลายทางความคิด ความหลากหลายในเรื่องเชื้อชาติ ความกลมเกลียวกันในลักษณะเช่นนี้ เรียกอีกอย่างว่า ความสมานฉันท์ ผู้ที่มีความสามัคคี คือ ผู้ที่เปิดใจกว้างรับ ฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รับผิดชอบต่อตน ทั้งในฐานะ ผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความมุ่งมั่นต่อการรวมพลัง ช่วยเหลือเกื้อกูลกันเพื่อให้การงานสำเร็จลุล่วง แก้ปัญหาและขัด ความขัดแย้งได้ เป็นผู้ที่มีเหตุผล ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อ พร้อมทั้งจะ ปรับตัวเพื่ออยู่ ร่วมกันอย่างสันติ ความสามัคคี เป็นสิ่งคุ้มครองป้องกันภัยอันตราย ถ้าชาติใดมีความสามัคคีพร้อม

เพียงกัน ชาตินั้นก็มีพลังต่อสู้เข้มแข็ง หากมีชาติอื่นมารุกรานก็สามารถรวมกำลังต่อสู้เพื่อรักษาอิสรภาพไว้ได้ การแตกความสามัคคีจะเป็นผลร้าย นำความหายนะมาสู่หมู่คณะ ตลอดถึงประเทศชาติ ความสามัคคีของชาติคือ บุคคล ในชาติต่างทำหน้าที่ของตนเอง ถ้าต่างไม่ทำหน้าที่หรือเกี่ยงงอนกัน พนักงานต่าง ๆ ทำงานล่าช้า ผลัดวันประกันพรุ่ง หรือใช้อำนาจข่มขู่ราษฎร คนก็เบียดเบียนชิงชัง ประชาชนไม่ยอมเสียภาษีเท่าที่ควร ก็จะพัฒนาประเทศชาติไม่ได้เต็มที่ ชาวไร่ชาวนาไม่ทำหน้าที่ให้ได้ผลผลิตเต็มที่ก็ยอมทำให้เกิดการขาดแคลนและทำให้ราคา สินค้าต่างๆ พลอยสูงขึ้น ตำรวจไม่ทำหน้าที่ โจรผู้ร้ายชุกชุม ทหารไม่ทำหน้าที่ฝึกหัดอบรมเตรียมความพร้อมไว้ ป้องกันประเทศชาติ คือต่างไม่ปฏิบัติหน้าที่ของตน ประเทศชาติก็จะถึงความพินาศล่มจม ซึ่งเป็นผลมาจากการแตกความสามัคคีทั้งสิ้น เหตุที่ทำให้ความสามัคคีแตกกร้าว มักเป็นด้วยบุคคลคิดถึงประโยชน์ของตนยิ่งกว่า ประโยชน์ของหมู่คณะ

บรรณานุกรม

- จินดาวรรณ กาญจนภานุพันธ์.(2562).กระบวนการสร้างความสามัคคีเชิงพุทธในหมู่บ้านเซตวัน (หนองหมู) อำเภอเมืองจังหวัดลำพูน.วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ปีที่ 6 ฉบับที่ 7 (กันยายน 2562).
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช.(2539).รัฐ.กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชูชัย ศุภวงศ์ และยุติ คาคการณโกศล.(2540).ประชาสังคม:ทรรศนะนักคิดในสังคมไทย.กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- ชนพณ สุขแจ่ม พระราชวชิรเมธีและวินัย ทองมัน.(2565).แนวทางการสร้างความสามัคคีของบุคลากร ในสถานศึกษาตามหลักสาราณียธรรม 6ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตอจฉรายลัย สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 จังหวัดนครสวรรค์.วารสารวิจัย วิชาการ ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 (มีนาคม-เมษายน 2565).
- ฐิติพร วรฤทธิ, กานต์มณี การินทร์และภักดิษา อภิสุภกรกุล.(2564).ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามัคคี ของชุมชน กรณีศึกษาชุมชน ในตำบลสวายจิกอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์.วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์Journal of MCU Social Science Review.ปีที่11 ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน- ธันวาคม 2565 Vol.11 No.6 November-December 2022.
- ณรงค์ โพธิ์พิกุลพานันท์.(2555).สังคมกับเศรษฐกิจ.ปทุมธานี:พูลสวัสดิ์พับลิชชิง.
- ณัฐดนัย แก้วโพนงาม.(2560).เศรษฐศาสตร์การเมืองในบริบทสังคมไทยภายใต้สภาวะความขัดแย้งใน จังหวัดชัยภูมิ.ทุน วช.ปีงบประมาณ 2560.
- ณัฐดนัย แก้วโพนงาม.(2565).ประวัติศาสตร์ จังหวัดชัยภูมิ.งานวิจัยทุนอุดหนุนจาก มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ปีงบประมาณ 2563.
- ทิพวรรณ พุฒาภรณ์.(2562).การเสริมสร้างความสามัคคีในสังคมไทย.วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์ และ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีปีที่ 2 ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม 2562.
- ธีรยุทธ บุญมี.(2536).สังคมเข้มแข็ง.กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มิ่งมิตร.

นิติ เนื่องจำนงค์.(2562).แนวคิดประชาสังคม.หน่วยชุดวิชาความคิดทางการเมืองและสังคม สาขาวิชา
รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ประเวศ วะสี.(2536).ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาชนบท.กรุงเทพฯ:อัมรินทร์ พรินต์ติ้งกรุ๊ป.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560.

พระวิรัตน์ ปภัสร์ (ชาวสะอาด).(2562).การส่งเสริมหลักสังฆสามัคคีในพระพุทธศาสนา.วิทยานิพนธ์
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต(พระพุทธศาสนา).กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย.

ลิขิต อีร์เวคิน.(2550).วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย.กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
วันชนะ กลั่นพรมสุวรรณ.(2560).การสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับการสร้างความ
สามัคคีปรองดองเพื่อการปฏิรูปประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน.กรุงเทพฯ:
วิทยาลัยการทัพบก.

เอนก เหล่าธรรมทัศน์.(2539).มองเศรษฐกิจการเมืองไทยผ่านการเคลื่อนไหวของสมาคมธุรกิจ.
กรุงเทพฯ: คบไฟ.

อรอนงค์ พุกกะคุปต์,ชัยโรจน์ เจริญชัยกรณ์และนิภาพร พุทธพงษ์.(2558).การจัดการความขัดแย้ง
ของสังคมและการเมืองไทย ช่วง 2551 -2555.วารสารรังสิตบัณฑิตศึกษาในกลุ่มธุรกิจ
และสังคมศาสตร์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 เดือนกรกฎาคม-ธันวาคม 2558.

เอี้ยะฮ์ซาน หิมมะ,จักรวาล สุขไมตรีและศิริโรตม์ ภาคสุวรรณ.(2564).บทบาทของทหารกองบิน 4 กับ
การเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560.วารสารการบริหาร
นิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่นปีที่ 7 ฉบับที่ 7 (กรกฎาคม 2564).

อภิรักษ์ จันตะนี.(2561).พุทธรัฐศาสตร์สำหรับการส่งเสริมความมั่นคงแห่งพลเมือง.วารสารวิชาการ
มหาวิทยาลัยปทุมธานี ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม2561).

<http://huangziyai.blogspot.com/p/blog-page>.

http://huangziyai.blogspot.com/p/blog-page_7.html.

[https://www.parliament.go.th/ewtcommittee/ewt/draftconstitution2/ewt_dl_link.php?
nid=1038&filename=index](https://www.parliament.go.th/ewtcommittee/ewt/draftconstitution2/ewt_dl_link.php?nid=1038&filename=index).

[https://docs.google.com/document/d/1iVYLGRbT1HnEExmhU8CGPo82b3w7RKi9SjWVc-
aDOu0](https://docs.google.com/document/d/1iVYLGRbT1HnEExmhU8CGPo82b3w7RKi9SjWVc-aDOu0)

/edit. <https://ibc.ac.th/thai/node/4206>. <https://www.ldi.or.th/2016/08/24>.

การกล่อมเกลາทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักเรียน
 ชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา
 Political Socialization According to Buddhism Among High School
 Students at Buayai District in Nakhonratchasima Province

พระมหาอมรภท ธรรมปาโล (พิรัชชา)

Phramaha Morakot Dhammapālo (Piraksa)

ไพฑูรย์ มาเมือง

Phaitoon Mamuangt

พระมหานรินทร์ สุรปณโย (เอมพันธ์)

PhramahaNarin Surapañño (Emphan)

รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์

Master of Political Science

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail : morakot.kot14@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 20 มิถุนายน 2567

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 26 มิถุนายน 2567

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 28 มิถุนายน 2567

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาระดับการกล่อมเกลາทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา 2. เพื่อเปรียบเทียบการกล่อมเกล่าทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3. เพื่อนำเสนอการกล่อมเกล่าทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยการประยุกต์ตามหลักสังคหัตถุธรรม โดยมีระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่า t-test ค่า F-test และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับการกล่อมเกล่าทางการเมือง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.53) จำแนกเป็นรายด้านดังนี้ คือ ด้านสถาบันครอบครัว ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.58) ด้านสถาบันทางการเมือง ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.57) ด้านสถาบันการศึกษา ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.66) ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.69) และด้านสถาบันศาสนา ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.76) ตามลำดับ 2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ พบว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนนักเรียนที่มีอายุ และการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็น แตกต่างกันอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย 3. ผลการวิเคราะห์การนำเสนอ พบว่า 1) ด้านสถาบันครอบครัว นักเรียนควรมีการติดตามรับฟังข่าวสารทางการเมือง 2) ด้านสถาบันการศึกษา นักเรียนควรเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง 3) ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน นักเรียนควรมีความสนใจและติดตามข่าวสารทางการเมือง 4) ด้านสถาบันศาสนา นักเรียนควรได้รับการปลูกฝังและการสอนให้ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม และ 5) ด้านสถาบันทางการเมือง นักเรียนควรได้รับการถ่ายทอด ค่านิยม และอุดมการณ์ทางการเมือง

คำสำคัญ: นักเรียน, การกล่อมเกลา, การเมือง

ADSTRACT

This research aimed 1, to study the level of political refinement of high school students in Buayai District, Nakhonratchasima Province, 2, to compare the political refinement of high school students in Buayai District, Nakhonratchasima Province, classified by personal factor, and 3, to present the political refinement according to Buddhism among the high school students in Buayai District, Nakhonratchasima Province by applying the principles of Sangahavattudhamma. The research was the combined method: qualitative and quantitative. The tools were questionnaires and interview formats. The data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation. Hypotheses were tested by t-test and F-test, and the data analyzed with descriptive interpretation.

The research results found that:

The level of political lull as a whole was high ($X = 4.08$, $S.D. = 0.53$) classified by side as follows: family institution ($X = 4.23$, $S.D. = 0.58$), political institution ($X = 4.21$, $S.D. = 0.57$), educational institution ($X = 4.06$, $S.D. = 0.66$), community and peer group ($X = 4.01$, $S.D. = 0.69$) and religious institution ($X = 3.92$, $S.D. = 0.76$) respectively. 2. The results of comparative analysis found that the students with different sex had no different opinions.

Keywords: Students, Socialization, Politics

บทนำ

ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา ในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 หลังจากนั้นจึงได้มีประกาศใช้ “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม” ในรูปแบบการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ซึ่งการปกครองเป็นของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน ประชาชนส่วนใหญ่มีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจที่สำคัญที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชน (พระสมพร กลยาโณ (พันธ์เชียงชา) และคณะ, 2566 : 12) กระบวนการกล่อมเกลาทางการเมือง จัดว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการกล่อมเกลาทางสังคมที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตของคนแต่ละบุคคล คนทุกเพศทุกวัยย่อมที่จะต้องสัมผัสสัมพันธ์กับการเรียนรู้ทางการเมืองทั้งที่เป็นแบบรู้ตัวและไม่รู้ตัวได้อยู่เสมอ เพราะสิ่งที่ได้

เรียนรู้และก่อตัวขึ้นในช่วงต้นของชีวิตจะมีผลต่อทัศนคติทางการเมืองและพฤติกรรมทางการเมืองที่ตามมาในวัยผู้ใหญ่ ซึ่งการให้การศึกษาทางการเมืองแก่เยาวชนนั้นเป็นการทำให้พลเมืองเกิดการเรียนรู้และมีวัฒนธรรมทางการเมืองซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญยิ่ง (บรรจง กลิ่นสงวน, 2547 : 1-2) นอกจากนี้ สื่อกลางหรือตัวการในการกล่อมเกลารวมทั้งการเมืองประกอบไปด้วยครอบครัว กลุ่มเพื่อนฝูง กลุ่มศาสนา กลุ่มอาชีพ สื่อมวลชน ตัวการที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งในสังคมสมัยใหม่ซึ่งทำหน้าที่ควบคู่ไปกับตัวการอื่น ๆ คือ โรงเรียนและสถาบันการศึกษา (สุพร สุวานิโซ, 2535 : 3)

การกล่อมเกลารวมทั้งการเมืองนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อทางการเมือง เพราะว่าสิ่งที่เกิดขึ้นในทางการเมืองแท้จริงแล้วถูกกำหนดโดยพฤติกรรมของบุคคลมากกว่าองค์การหรือสถาบันและพฤติกรรมของบุคคล โดยเฉพาะพฤติกรรมทางการเมืองจะสนับสนุนการเมืองระบบการเมืองหรือไม่นั้น สิ่งสำคัญขึ้นอยู่กับกรกล่อมเกลารวมทั้งการเมือง ซึ่งจะทำให้บุคคลมีทัศนคติ ความคิด ความเข้าใจในเรื่องการเมืองระบบการเมือง ถ้าหากว่าบุคคลได้รับการกล่อมเกลารวมทั้งการเมืองที่ดีแล้วย่อมถือได้ว่าเป็นการสนับสนุนต่อระบบการเมืองนั้น ก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างรวดเร็ว และระบบการเมืองมีความมั่นคง ในช่วงระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมาความพยายามอย่างยิ่งจากบุคคลในสังคมที่ต้องการเห็นการพัฒนาการเมืองในประเทศไทย และต้องการให้ประชาธิปไตยในประเทศไทยมีการพัฒนาเป็นไปในทิศทางที่เหมาะสม นักวิชาการได้มีการเสนอแนวคิดในการปฏิรูปการเมืองให้เป็นประชาธิปไตยที่ดีขึ้น มีประสิทธิภาพและเสถียรภาพยิ่งขึ้น (ศุภวัฒน์ โพธิ์เจริญ, 2547 : 1) ถึงให้ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมและมีบทบาทในการดูแลปกครองตนเองในทุกระดับ เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งต่าง ๆ ของสังคม จนทำให้ประเทศไทยได้มาซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันที่ส่งเสริมการพัฒนาทางการเมือง โดยเฉพาะการให้สิทธิทางการเมืองต่าง ๆ ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้น สถานศึกษาจึงเป็นแหล่งที่จะให้การปลูกฝังทัศนคติทางการเมือง เพราะเป็นสถาบันที่สองที่นักเรียนต้องใช้ชีวิตอยู่อย่างใกล้ชิดเป็นเวลานาน ดังนั้น ครู อาจารย์ จึงมีอิทธิพลต่อกระบวนการกล่อมเกลารวมทั้งการเมืองของนักเรียนได้ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ทั้งโดยวิธีการสอน และเนื้อหาวิชาที่สอนแก่นักเรียน และการปกครองในสถาบันศึกษา ครู อาจารย์ จะต้องเป็นผู้กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจและเห็นความสำคัญของระบบการเมืองที่มาเกี่ยวข้องกับบุคคลทุกคนไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่ง จะเห็นได้ว่าสถาบันการศึกษา และระบบการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในกระบวนการอบรมและกล่อมเกลารวมทั้งการเมืองให้ไปสู่ระบบการเมือง (วิชัย ต้นศิริ, 2539 : 1)

ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญของการกล่อมเกลารวมทั้งการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยนักเรียนเป็นวัยที่ได้รับการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมืองพร้อมที่จะเรียนรู้โลกทัศน์ทางการเมือง การรับรู้อุดมการณ์ต่าง ๆ ทางการเมือง ซึ่งจะปลูกฝังความเชื่อแนวความคิด ค่านิยม ตลอดจนพฤติกรรมทางการเมืองของนักเรียนอันจะก่อให้เกิดภาวะทางการเมือง จึงเป็นมูลเหตุจูงใจให้ผู้วิจัยสนใจทำการศึกษา เรื่องการกล่อมเกลารวมทั้งการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยจะศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรที่มีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้และการกล่อมเกลารวมทั้งการเมืองของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีทัศนคติที่ถูกต้องต่อการเมือง และเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการพัฒนาทางการเมือง ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับการกล่อมเกลาทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา
- 2) เพื่อเปรียบเทียบการกล่อมเกลาทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
- 3) เพื่อนำเสนอการกล่อมเกลาทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยการประยุกต์ตามหลักสังคหัตถุธรรม

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การกล่อมเกลาทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา” เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาวิจัยไว้ ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาวิจัยประกอบไปด้วยแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเมือง แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกล่อมเกลาทางการเมือง แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง หลักสังคหัตถุธรรม ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยกำหนดขอบเขตด้านตัวแปรแบ่งออกเป็น 2 คือ

1. ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งประกอบไปด้วย เพศ อายุ การศึกษา และหลักสังคหัตถุธรรม (อง.จตุกก. (ไทย) 21/32/256) ได้แก่ 1) ทาน 2) ปิยวาจา 3) อตถจริยา 4) สมานัตตตา

2. ตัวแปรตาม คือ การกล่อมเกลาทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสถาบันครอบครัว 2) ด้านสถาบันการศึกษา 3) ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน 4) ด้านสถาบันศาสนา 5) ด้านสถาบันทางการเมือง (พระณัฐพงษ์ ญฐฐวิโส (สุดใจ), 2563 : 68)

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้วิจัยได้กำหนดการศึกษาวิจัยเฉพาะโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา แบ่งออกเป็น 3 ขนาด ประกอบไปด้วย 1) โรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 119 คนลงมา 2) โรงเรียนขนาดกลางมีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 120-719 คน และ 3) โรงเรียนขนาดใหญ่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 720 คนขึ้นไป โดยผู้วิจัยได้มีเกณฑ์ในการคัดเลือกดังต่อไปนี้ คือ

1. พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย ต้องเป็นตัวแทนโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ ของโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่

2. พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย คัดเลือกโดยใช้วิธีการจับสลากตัวแทนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ขนาดละ 1 แห่ง จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาเฉพาะ 1) โรงเรียนขนาดเล็ก คือ โรงเรียนบ้านป่าตองท่าเนินสามัคคี 2) โรงเรียนขนาดกลาง คือ โรงเรียนเทศบาล 2 สหกรณ์สมทบ และ 3) โรงเรียนขนาดใหญ่ คือ โรงเรียนบัวใหญ่ ใช้เป็นพื้นที่ในการวิจัยครั้งนี้

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เวลาในการวิจัยเริ่มตั้งแต่เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2565 ถึงเดือน มีนาคม พ.ศ. 2567 รวมเป็นระยะเวลา 22 เดือน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การกล่อมเกลາทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา” ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ได้แก่ 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านศาสนาในอำเภอบัวใหญ่ จำนวน 2 รูป 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 2 คน 3) ตัวแทนครูหรือผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 2 คน และ 4) ตัวแทนผู้นำนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 9 รูปหรือคน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 4 วิธี คือ 1) การสังเกต 2) ตำราและเอกสาร 3) การสัมภาษณ์ 4) การบันทึกวีดิทัศน์ และโสตทัศนูปกรณ์ (Silverman. D, 2000 : 90)

2. การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งแบ่งขนาดของโรงเรียนออกเป็น 3 ขนาด ประกอบไปด้วย 1) โรงเรียนขนาดเล็ก 2) โรงเรียนขนาดกลาง และ 3) โรงเรียนขนาดใหญ่ รวมนักเรียนของตัวแทนโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 2,955 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างจากประชากรในพื้นที่กลุ่มตัวอย่างและสุ่มตัวอย่างตามโควตาที่กำหนดเพื่อความครอบคลุมของข้อมูลจึงใช้กลุ่มตัวอย่าง คือ 353 คน ในการคำนวณหากลุ่มตัวอย่างโดยโปรแกรมคำนวณกลุ่มประชากรตัวอย่างทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1967 : 110)

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในอำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นประเด็นได้ดังต่อไปนี้ คือ

1. ระดับการกล่อมเกลາทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ระดับการการกล่อมเกลາทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.53) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านสถาบันครอบครัว ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.58) ด้านสถาบันทางการเมือง ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.57) ด้านสถาบันการศึกษา ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.66) ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.69) และด้านสถาบันศาสนา ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.76) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการกล่อมเกลາทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลາทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามเพศ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนนักเรียนที่มีอายุ และการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองของนักเรียนชั้น

มัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

3. นำเสนอการกล่อมเกลາทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยการประยุกต์ตามหลักสังคหวัตถุธรรม พบว่า 1) ด้านสถาบันครอบครัว เยาวชนมีการติดตามรับฟังข่าวสารทางการเมืองผ่าน แหล่งข้อมูลและทางสื่อประเภทต่าง ๆ มีการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองต่าง ๆ และการพูดคุย สนทนาเกี่ยวกับการเมือง 2) ด้านสถาบันการศึกษา เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม และยังสอดแทรกการอบรมสั่งสอนทางการเมืองการ ปกครอง ปลุกฝังค่านิยมที่ดีในการดำเนินชีวิตในระบอบประชาธิปไตย 3) ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน นักเรียนมีความสนใจและติดตามข่าวสารทางการเมือง ในสื่อหลาย ๆ ด้าน กลุ่มเพื่อนประกอบด้วยบุคคลที่มีอายุและฐานะทางสังคม มีความสำคัญในการให้การเรียนรู้ทางสังคมและการปรับตัวของบุคคลในสังคม 4) ด้านสถาบันศาสนา นักเรียนได้รับการปลุกฝังและการสอนให้ยึดมั่นในความ ถูกต้อง ดีงาม โดยยึดถือความเป็นกลาง เคารพความยุติธรรม นิยมความถูกต้อง มีสติ คิดไตร่ตรอง ก่อนตัดสินใจในการเลือกผู้นำที่ดีและเป็นแบบอย่าง 5) ด้านสถาบันทางการเมือง นักเรียนได้รับการถ่ายทอดความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และอุดมการณ์ทางการเมืองจาก นักการเมืองและพรรคการเมืองต่าง ๆ นักเรียนควรมีสติมีเสียงในการแสดงออกทางความคิด การเมืองและมีส่วนช่วยในทางการเมือง

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การกล่อมเกลາทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา” สามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. จากผลการวิเคราะห์ระดับการกล่อมเกลาทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

พบว่า ระดับการการกล่อมเกลาทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.53) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านสถาบันครอบครัว ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.58) ด้านสถาบันทางการเมือง ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.57) ด้านสถาบันการศึกษา ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.66) ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.69) และด้านสถาบันศาสนา ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.76) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ อภิปรายได้ว่า 1) ด้านสถาบันครอบครัว เป็นแหล่งการเรียนรู้ทางการเมืองที่สำคัญ ทศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมเกี่ยวกับการเมือง 2) ด้านสถาบันการศึกษา มีการปรับหลักสูตรการเรียนการสอนให้มีความทันสมัยทันกับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน 3) ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน รู้เรื่องประชาธิปไตย หน้าที่ สิทธิ เสรีภาพ ก็สามารถจะทำให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีได้ 4) ด้านศาสนา ถือว่าเป็นสถาบันที่สามารถสอนให้เยาวชนรู้จัก บาป บุญ คุณโทษ เป็นกลางให้มากที่สุด 5) ด้านสถาบันการเมือง พรรคการเมืองควรมีบทบาทในการให้ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองให้แก่ นักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระณัฐพงษ์ ญานุชวิโส (สุดใจ), 2564) ได้วิจัยเรื่อง “การกล่อมเกลาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนในอำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี” ผลการวิจัยพบว่า ระดับการกล่อมเกลาทางการเมือง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านสถาบันศาสนา ($\bar{X} = 3.92$) อยู่ในระดับมาก ด้านสถาบันการศึกษา ($\bar{X} = 3.58$) ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน ($\bar{X} = 3.55$) และด้าน

สถาบันครอบครัว ($\bar{X} = 3.42$) อยู่ในระดับปานกลาง และสถาบันทางการเมือง ($\bar{X} = 3.12$) อยู่ในระดับน้อยตามลำดับ ผลการเปรียบเทียบพบว่า เยาวชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ส่วนเยาวชนที่มีเพศการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

2. จากผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการกล่อมเกลາทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

พบว่า จากผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา อภิปรายได้ว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามเพศ ไม่แตกต่างกัน จึงไม่ยอมรับสมมติฐานการวิจัย ส่วนนักเรียนที่มีอายุ และการศึกษต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอายุ และการศึกษาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (รัตนา สารักษ์, 2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมวัฒนธรรมการเมืองของประชาชนใน อำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง” ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง ที่มีเพศ อายุระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมือง โดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยแนวทางแก้ไขการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง

3. จากผลการวิเคราะห์การนำเสนอการกล่อมเกลาทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยการประยุกต์ตามหลักสังคหวัตถุธรรม พบว่า การกล่อมเกลาทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยการประยุกต์ตามหลักสังคหวัตถุธรรม โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.53) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านสมานัตตตา การวางตนสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.62) ด้านทาน การให้ ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.60) ด้านปิยวาจา วาจาเป็นที่รัก ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.64) และด้านอัตถจริยา การประพฤติประโยชน์ ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.62) อยู่ในระดับมากตามลำดับ อภิปรายผลได้ว่า ด้านทาน การให้ มีการเผยแพร่ความรู้ในการทางการเมืองแก่นักเรียนเพื่อให้นักเรียนเกิดทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยมเกี่ยวกับการเมือง ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมให้ระบบการเมืองมีประสิทธิภาพมากขึ้นเพื่อประโยชน์ของต่อสังคม โดยส่วนรวม ด้านปิยวาจา วาจาเป็นที่รัก นักเรียนต้องมีความเอาใจใส่ศึกษาหาข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ทางการเมืองรู้จักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย นำวิเคราะห์ร่วมกันกับบุคคลอื่น เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาทางการเมืองที่เกิดขึ้น ด้านอัตถจริยา การประพฤติประโยชน์ เพื่อนสำหรับวัยเรียนก็เป็นกลุ่มหนึ่งที่คอยช่วยกันแนะนำไปในทางที่ดี จะมีการรวมตัวกันเพื่อทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ปลุกฝังให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดี และด้านสมานัตตตา การวางตนสม่ำเสมอ การแนะนำและสั่งสอนให้รู้จักการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย สอนให้รู้จักหน้าที่ความรับผิดชอบใน

ฐานะนักเรียน เป็นหลักให้นักเรียนได้เห็นเป็นแบบอย่าง จะเห็นได้ว่า การกล่อมเกลາทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระใบฎีกาคุณิน สุวณฺโณ (เร่งทอง), 2565) ได้วิจัยเรื่อง “พฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่นในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี” ผลการวิจัยพบว่า การตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการสร้างหลักเกณฑ์และการให้น้ำหนักของหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกตั้ง ($\bar{X} = 3.71$) ด้านการประเมินการจัดลำดับผู้สมัครเลือกตั้งและการตัดสินใจการเลือกตั้ง ($\bar{X} = 3.70$) และด้านการรับข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งและผู้สมัครรับเลือกตั้ง ($\bar{X} = 3.69$) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ แนวทางการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ พบว่า ด้านทาน แบ่งปันสิ่งต่าง ๆ ให้ผู้อื่นโดยเฉพาะกับคนในท้องถิ่น และเป็นธรรม ด้านปิยวาจา พบว่า ประชาชนเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น จากคุณลักษณะของการเป็นผู้ที่พูดจริงทำจริง ด้านอัตถจริยา พบว่า ประชาชนเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น จากคุณลักษณะของการเป็นผู้ที่ให้ความสงเคราะห์ช่วยเหลือประชาชน ด้านสมานัตตตา พบว่า ประชาชนเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น จากคุณลักษณะของการเป็นผู้ปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลาย

สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้ (Body of knowledge) ที่ได้จากการศึกษาเรื่อง “การกล่อมเกลาทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา” ที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ได้จากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ ซึ่งสามารถนามาสรุปเพื่อไปใช้ประโยชน์ได้จริง ดังต่อไปนี้

1) ด้านสถาบันครอบครัวตามหลักสังคหวัตถุธรรม พบว่า เยาวชนมีการติดตามรับฟังข่าวสารทางการเมืองผ่าน แหล่งข้อมูลและทางสื่อประเภทต่าง ๆ มีการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองต่าง ๆ และการพูดคุย สนทนาเกี่ยวกับการเมือง บางโอกาสภายในครอบครัวจะมีการพูดคุย แลกเปลี่ยน ถกเถียงประเด็นทางการเมืองในมุมมองที่แตกต่างกัน สถาบันครอบครัวช่วยในการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมือง หรือความโน้มเอียงทางการเมืองซึ่ง ได้แก่ ความรู้ ทศนคติ บรรทัดฐาน และค่านิยมต่าง ๆ ทางการเมืองแก่บุตรหลาน คนหนึ่งไปยังอีกคนหนึ่ง ซึ่งอาจจะได้รับข้อมูลจากสังคมอื่นที่ตนเองได้รับรู้ และเห็นข้อมูลมา ซึ่งมีผลต่อการกล่อมเกลาและสามารถสร้างเสถียรภาพของระบบการเมืองนั้น ๆ ดังนั้น สถาบันครอบครัวจึงมีผลต่อการกล่อมเกลาทางการเมืองจึงเป็นการช่วยให้ระบบการเมืองได้รับ การสืบทอดรุ่นต่อรุ่น

2) ด้านสถาบันการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุธรรม พบว่า นักเรียนได้รับการเรียนรู้การสอนที่เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ครูอาจารย์ได้แสดงออกและปฏิบัติต่อนักเรียน ด้วยความเสมอภาคและยุติธรรม เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม และยังสอดแทรกการอบรมสั่งสอนทางการเมืองการปกครอง ปลุกฝังค่านิยมที่ดีในการดำเนินชีวิตในระบอบประชาธิปไตย สถาบันการศึกษาได้สอนและ ปฏิบัติการกล่อมเกลาทางการเมืองทางตรง เช่น การเรียนการสอนเกี่ยวกับวิชาหน้าที่พลเมือง เป็นต้น ในขณะที่การกล่อมเกลาทางการเมืองทางอ้อม มักเกิดขึ้นกับบุคคลเมื่ออยู่ในวัยเยาว์ ซึ่งจะได้รับการ อบรมสั่งสอนและเรียนรู้เกี่ยวกับการเมืองจากบิดามารดา ครูอาจารย์ และเพื่อนสนิท เป็นส่วนใหญ่ จะมีส่วนสำคัญในการพัฒนาทัศนคติทางการเมืองให้กับ

นักเรียน ซึ่งจะคงอยู่ตลอดไปเมื่อมีอายุเพิ่มขึ้น และนอกจากนั้น ยังมีอิทธิพลอย่างยิ่ง ต่อการพัฒนาทัศนคติที่สอดคล้องกับค่านิยมของสังคมการเมืองในขณะนั้น ทั้งต่อผู้นำประเทศและสมาชิกคนอื่น ๆ

3) ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อนตามหลักสังคหวัตถุธรรม พบว่า นักเรียนมีความสนใจและติดตามข่าวสารทางการเมือง ในสื่อหลาย ๆ ด้าน เลือกที่จะรับรู้ข้อมูลข่าวสารและเปรียบเทียบข้อมูลให้ถูกต้อง และเมื่อเวลาเกิดปัญหาความขัดแย้งกันต้องรับฟังเสียงข้างมาก เพื่อยุติปัญหาความขัดแย้งและปรับความเข้าใจกันในกลุ่มและชุมชน กลุ่มเพื่อนประกอบด้วยบุคคลที่มีอายุและฐานะทางสังคมทัดเทียมกัน โดยทั่วไปมีความสำคัญในการให้การเรียนรู้ทางสังคมและการปรับตัวของบุคคลในสังคม ในกรณีของการให้การเรียนรู้ทางการเมืองเป็นที่ยอมรับกันว่ากลุ่มเพื่อนมีได้มีบทบาทที่ยั่งยืนไปกว่าครอบครัวและโรงเรียน โดยเฉพาะในช่วงที่นักเรียนอยู่ในวัยรุ่นและวัยที่เป็นผู้ใหญ่ กลุ่มเพื่อนก็มีอิทธิพลในเรื่องนี้อยู่ไม่น้อยในแง่ของการต่อสู้เด็กวัยรุ่นมักจะต่อสู้ตามความเชื่อของกลุ่ม การอยู่ร่วมกันควรให้ความเคารพต่อกันและให้ความช่วยเหลือกันและกัน ในบางกรณียังได้ช่วยสมาชิกของกลุ่มได้เรียนรู้ หรือมีทัศนคติทางการเมืองอีกด้วย กลุ่มดังกล่าวจะได้มาซึ่งความต้องการหรือผลประโยชน์จะต้องมีการเคลื่อนไหว ชุมชนประท้วง

4) ด้านสถาบันศาสนาตามหลักสังคหวัตถุธรรม พบว่า นักเรียนได้รับการปลูกฝังและการสอนให้ยึดมั่นในความถูกต้อง ดีงาม โดยยึดถือความเป็นกลาง เคารพความยุติธรรม นิยมความถูกต้อง มีสติ คิดไตร่ตรอง ก่อนตัดสินใจในการเลือกผู้นำที่ดีและเป็นแบบอย่าง หน้าที่หลักของศาสนา คือ หน้าที่ต่อบุคคลและ หน้าที่ต่อสังคม โดยหน้าที่ต่อบุคคล คือศาสนาสนองความต้องการส่วนตัวของบุคคลในด้านการอยากรู้ อยากเห็น การแสวงหาสิ่งที่เป็นสาระในชีวิต และการแสดงออกทางอารมณ์ ส่วนหน้าที่ต่อสังคมมีหลายประการในส่วนของการขัดเกลาทางสังคม สถาบันศาสนาจะช่วยให้บุคคลมีการเรียนรู้เพื่อปรับตัวให้สอดคล้องกับบรรทัดฐาน และค่านิยมในสังคมและช่วยให้บุคคลมีอุดมคติในการดำรงชีวิต

5) ด้านสถาบันทางการเมืองตามหลักสังคหวัตถุธรรม พบว่า นักเรียนได้รับการถ่ายทอดความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และอุดมการณ์ทางการเมือง จากนักการเมืองและพรรคการเมืองต่าง ๆ ออกกฎหมายเพื่อเอื้อ ประโยชน์ต่อประชาชนเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะนักเรียนควรมีสติหมีเสี่ยงในการแสดงออกทางความคิดการเมืองและมีส่วนช่วยในทางการเมือง เช่น การใช้สิทธิแสดงความคิดเห็นเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เป็นสิ่งจำเป็นอย่างหนึ่งที่ทำให้ฝ่ายบริหารได้รับทราบข่าวสารข้อมูลและความต้องการของ ประชาชนอันจะเป็นประโยชน์แก่การกำหนดนโยบาย และการตัดสินใจดำเนินการต่าง ๆ ของรัฐ การได้รับเสรีภาพดังกล่าวจึงเป็นกติกากำหนดสำหรับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นการแสดงให้เห็นระบอบการปกครองที่ตอบสนองเจตนาและความประสงค์ของประชาชน เช่น การมีรัฐธรรมนูญเป็นแม่บทในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ก็มีกฎหมายเป็นหลักการในการจัดรูปแบบการจตุรัสอำนาจสถาบันและความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันต่าง ๆ ตลอดจนกำหนดอำนาจหน้าที่ของประชาชนต่อรัฐและสถาบันต่าง ๆ ของรัฐ สถาบันรัฐธรรมนูญจึงเป็นองค์ประกอบของรัฐในการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นสิ่งที่กำหนดหรือวางรากฐานที่สำคัญ

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “การกล่อมเกลารวมทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา” มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายดังต่อไปนี้ คือ

๑. ด้านสถาบันครอบครัว ภาครัฐควรมีนโยบายให้ข้อมูลแก่ประชาชนรับรู้ข่าวสารทางการเมืองผ่านแหล่งข้อมูลของรัฐ คนในครอบครัวมีการติดตามรับฟังข่าวสารทางการเมือง ผ่านแหล่งข้อมูลและทางสื่อประเภทต่าง ๆ

๒. ด้านสถาบันการศึกษา ภาครัฐควรมีนโยบายจัดหลักสูตร เนื้อหา การเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพื่อบ่มเพาะความคิด ความเชื่อค่านิยม และอุดมการณ์ทางการเมืองจากสถานการณ์

๓. ด้านชุมชนและกลุ่มเพื่อน ภาครัฐควรมีนโยบายจัดพื้นที่และเวทีในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองให้แก่นักเรียน ให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรี และแสดงออกได้อย่างอิสระในเชิงสร้างสรรค์

๔. ด้านสถาบันศาสนา หน่วยงานด้านศาสนาสอนให้ยึดมั่นในความถูกต้อง ดีงาม มีความเป็นกลาง และควรมีนโยบายจัดอบรมคุณธรรม จริยธรรมสอดแทรกประชาธิปไตยแก่เยาวชน

๕. ด้านสถาบันทางการเมือง รัฐควรมีนโยบายและมีส่วนสำคัญในการถ่ายทอดความคิด ความเชื่อ ค่านิยมและอุดมการณ์ทางการเมืองแก่นักเรียน กำหนดนโยบายทางการเมืองที่เป็นประโยชน์แก่นักเรียน

บรรณานุกรม

- บรรจง กลิ่นสงวน. (2547) “การกล่อมเกลากิจการการเมืองและทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตระดับปริญญาตรี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พระณัฐพงษ์ ญะจุวิโส (สุดใจ). (2563). “การกล่อมเกลากิจการการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนอำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี”. สารนิพนธ์วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- พระใบฎีกาณิน สุวรรณ (เรงทอง). (2565). “พฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่นในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี”, สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รัตนา สารักษ์. (2563). “การส่งเสริมวัฒนธรรมการเมืองของประชาชนใน อำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง”. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิชัย ต้นศิริ. (2539). วัฒนธรรมทางการเมืองและการปฏิรูป, กรุงเทพมหานคร : บริษัทสุชมและบุตร จำกัด.
- ศุภวัฒน์ โพธิ์เจริญ. (2547). “การกล่อมเกลากิจการการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยพายัพ จังหวัดเชียงใหม่”. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุพร สุวานิช. (2535) “การกล่อมเกลากิจการการเมืองและความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครนายก”. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์การสอน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- พระสมพร กลุยาโน (พันธ์เชียงขา) และคณะ. (2566). “การประยุกต์หลักอิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานของผู้บริหารท้องถิ่นในอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ”. วารสารชัยภูมิปริทรรศน์. ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม.
- Silverman. D. (2000). Doing Qualitative Research: A Practical Handbook. London: Sange.
- Yamane. Taro. (1967). Statistics: An Introductory Analysis. New York: Harpen and Row.

**การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยตามแนวพระพุทธศาสนา
ของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ**
**Political Participation In Democracy According To Buddhism Of The
People In Muang District, Chaiphaphum Province**

พระอธิการปณัฐสิทธิ์ ปภากร (ศรีทิพย์)

PhraAthikarn Panatthasict Paphakaro (Srithip)

พระมหานรินทร์ สุรปณโณ (เอมพันธ์)

PhramahaNarin Surapaño (Emphan)

สุนทร ธนศิลป์พิชิต

Sunait Thanasinlapaphichit

รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์

Master of Political Science

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail : harttak1986@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 20 มิถุนายน 2567

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 26 มิถุนายน 2567

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 27 มิถุนายน 2567

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ 2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

3. เพื่อนำเสนอการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ประยุกต์ตามหลักสาราณียธรรม มีระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ 9 รูปหรือคน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก และการวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง 400 คน เครื่องมือที่ใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูล หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าทีทดสอบค่าเอฟทดสอบ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.95$) จำแนกรายด้าน ดังนี้ การออกเสียงเลือกตั้ง ($\bar{X}=4.09$) การเปลี่ยนผู้ดำรงตำแหน่งหน้าที่สำคัญของรัฐ ($\bar{X}=4.08$) การออกเสียงประชามติ ($\bar{X}=3.91$) การมีสิทธิเสนอร่างกฎหมาย ($\bar{X}=3.88$) ตัดสินปัญหาสำคัญเกี่ยวกับนโยบายของรัฐ ($\bar{X}=3.78$) ตามลำดับ 2. ผลการเปรียบเทียบพบว่า มีเพศต่างกันมีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนมีอายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ต่างกัน มีความคิดเห็น แตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย 3. ผลการนำเสนอ พบว่า การออกเสียงเลือกตั้ง มีความเข้าใจในหน้าที่ของตน การเปลี่ยนผู้ที่ดำรงตำแหน่งหน้าที่สำคัญของรัฐ มีการทำงานที่เปิดเผย การออกเสียงประชามติ มีการพิจารณาเรื่องต่างๆ ร่วมกัน การมีสิทธิเสนอร่างกฎหมาย ยึดมั่นตามกฎกติกาเพื่ออยู่ร่วมกัน และตัดสินใจปัญหาสำคัญเกี่ยวกับนโยบายของรัฐ ปรับความเห็นไปในทางเดียวกัน

คำสำคัญ: ประชาชน, การมีส่วนร่วม, ประชาธิปไตย

ADSTRACT

The objectives of the research were: 1, to study the level of political participation in democracy of the people in Muang District, Chaiphaphum Province, 2, to compare the political participation in democracy of the people in Muang District, Chaiphaphum Province, classified by personal factors, 3, to present the political participation in democracy according to Buddhism of the people in Muang District, Chaiphaphum Province by applying Saraniyadhamma principles. The research method was the combined research method. The qualitative research collected data from 9 key informants with in-depth interviews and the quantitative research collected data with questionnaires from 400 samples. The tools were questionnaires and interview formats. The data were analyzed by frequency, percentages, mean, standard deviation. Hypotheses were tested by t-test and F-test and the data were analyzed descriptively.

The results of the research found that 1) the level of political participation in democracy of the people in Muang District, Chaiphaphum Province overall was high ($X=3.95$) classified by side as follows: voting in an election ($X=4.09$) changing the people holding important government positions ($X=4.08$) voting in a referendum ($X=3.91$) having the right to propose the draft law ($X=3.88$) deciding on important issues regarding government policy ($X=3.78$) respectively. 2. The comparative results found that the people with different sex had on different opinions.

Keywords: Citizens, Participation, Democracy

บทนำ

ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา ในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 หลังจากนั้นจึงได้มีประกาศใช้ “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม” ในรูปแบบการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ซึ่งการปกครองเป็นของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน ประชาชนส่วนใหญ่มีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจที่สำคัญที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชน (พระสมพร กลยาโณ (พันธ์เชียงชา) และคณะ, 2566 : 12) นับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบ

สมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย เป็นช่วงเวลากว่า 88 ปีแล้ว และเป็นประวัติศาสตร์การเมืองไทยที่อำนาจอธิปไตยของชาติเป็นของประชาชน ซึ่งประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญที่เปิดโอกาสให้พลเมืองมีส่วนร่วมในการปกครองของประเทศตามระบอบประชาธิปไตย คือ การปกครองของประชาชน โดยประชาชนเพื่อประชาชนที่ยึดหลักเสียงข้างมากเป็นหลัก และให้ประชาชนเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในรัฐ เพื่อมุ่งหวังให้ประชาชนทุกคนมีสิทธิเสรีภาพและมีความเสมอภาคเท่าเทียมกันในกิจกรรมทางการเมืองเศรษฐกิจ และสังคม(Thamrong Thanyawong. 1999, 125-130) ทั้งนี้ความสำเร็จของระบอบประชาธิปไตยจึงขึ้นอยู่กับความร่วมมือร่วมใจทางการเมืองของพลเมืองไทย

ฉะนั้นเพื่อให้การปกครองของประเทศไทยดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ชาวไทยทุกคนควรร่วมกันเสริมสร้างและสร้างสรรค์วัฒนธรรมทางการเมือง (Nakata, T, 2000, 125) สืบเนื่องจากเหตุการณ์บ้านเมืองในปัจจุบันมีการแบ่งแยกทางการเมืองจนเกิดเป็นขั้วอำนาจทางการเมืองอันมีแนวคิดที่แตกต่างกันอีกทั้งพลเมืองในประเทศขาดวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย จึงก่อให้เกิดเหตุจลาจลซึ่งทำให้ส่งผลเสียต่อระบบการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ และการดำเนินชีวิตอันสงบสุขของสังคมไทยความขัดแย้งทางการเมืองเป็นสาเหตุนำมาสู่การทำให้รัฐประหาร ซึ่งไม่ส่งผลดีต่อวิถีทางแห่งประชาธิปไตยการทำความเข้าใจปรากฏการณ์ทางการเมืองรวมทั้งพฤติกรรมทางการเมืองแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในประเทศ ว่าเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น โดยเฉพาะการตั้งคำถามต่อความเป็นประชาธิปไตยและบทบาทของประชาชนต่อกระบวนการทางการเมืองซึ่งเป็นประชาธิปไตยในสถานการณ์ทางการเมืองที่ถูกปกครองโดยทหาร หรือแม้แต่ ก่อนหน้าที่จะมีการรัฐประหารโดยกลุ่มทหารเมื่อ ปี 2557 ที่มีการแบ่งฝักฝ่ายผ่านวาทกรรมเรื่องสี่ การแบ่งฝักฝ่ายด้วยการทำความเข้าใจ

เมื่อสถานการณ์ทางการเมืองเป็นเช่นนี้แล้ว การเรียกร้องต่อผู้ความหวังที่จะมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย มีตัวแทนประชาชนที่เป็นตัวแทนประชาชนอย่างแท้จริง ที่ไม่ใช่ตัวแทนของนักการเมือง ก็ดูจะเลือนราง ดังนี้แล้ว การทำความเข้าใจและอธิบายปรากฏการณ์ทางการเมืองของไทยด้วยแนวคิดเรื่อง (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2550, 6-22) การเพิ่มประสิทธิภาพของการปกครองระบอบประชาธิปไตยจึงต้องอาศัยกระบวนการทางการเมืองของพลเมืองในสังคมที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยปัจจัยที่มีผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยได้แก่ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง การเคารพกฎหมายและกฎกติกาของสังคม การเป็นผู้มีจิตสาธารณะ การเป็นผู้ยึดหลักสันติวิธีและการประนีประนอม การเป็นผู้ที่รู้จักเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น (Promgrid, P, 2014, 9-43) และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยจะพัฒนาไปได้ประชาชนต้องมีความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย และวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยเพราะเมื่อประชาชนรู้จักสิทธิหน้าที่และเสรีภาพตามระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญแล้วก็จะส่งผลให้ประชาชนสามารถใช้อำนาจของตนได้อย่างถูกต้องภายในขอบเขตโดยไม่ก้าวล่วงผู้อื่น จนล่วงเลยมาจนถึงปัจจุบันประชาชนชาวไทยมีความตื่นตัวทางการเมืองมากขึ้นเนื่องจากกฎหมายรัฐธรรมนูญ มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการเมืองไว้อย่างชัดเจนว่า ให้เน้นการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมมากกว่าที่จะเป็นประชาธิปไตยแบบตัวแทนนั้นหมายความว่ากำหนดให้ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการเมืองการปกครองในทุกขั้นตอน เช่น กำหนดให้การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของประชาชน การเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถลงประชามติและทำประชามติได้ และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิลงนามเพื่อถอดถอนบุคลากรระดับสูงรวมถึงเน้นการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงบทบาททางการเมืองของตนสามารถเข้ามามีส่วนร่วม

ร่วมทางการเมือง เพื่อการแก้ไขปัญหา และสร้างสรรค์ประโยชน์แก่สังคมของตน (แจ่ม สุนทรเวช, 2513, 322-323) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นการปกครองโดยประชาชนและเพื่อประชาชนด้วยศักยภาพของรัฐบาลที่บริหารประเทศเพียงหน่วยงานส่วนเดียวไม่อาจสนองตอบความต้องการ และการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนได้อย่างทั่วถึงดังนั้นแนวความคิดในการกระจายอำนาจของการบริหารของการปกครองให้ประชาชนในท้องถิ่นจึงเกิดขึ้น เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระหน้าที่ของรัฐบาลสามารถสนองความต้องการของคนในท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึงรวดเร็ว และตรงตามความเป็นจริงที่ชุมชนต้องการ (กัลยาสุตา บัวแก้ว, 2550, 127) นับเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ประชาชนมีสิทธิ เสรีภาพ ในการกำหนดแนวทางการดำเนินชีวิตของตนเองการปกครองท้องถิ่นเป็นช่องทางสำคัญในการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านต่างๆ ซึ่งการจัดการมีปกครองตนเองในรูปหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น มีความสำคัญ คือ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของตนเองของประชาชน การพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของท้องถิ่น นอกจากนั้นแล้วการปกครองส่วนท้องถิ่นยังเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลที่มีอยู่อย่างกว้างขวาง และไม่อาจตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึง (นิมิต ไชยรัตน์, 2551, 98)

ผู้วิจัยได้ตระหนักถึง ส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชน ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างการบริการงานกับความพึงพอใจในการทำงานของบุคลากรในองค์กรของรัฐ มีความสำคัญในการพัฒนาประชาชนให้เจริญก้าวหน้าควบคู่ไปกับการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยอย่างยิ่งการพัฒนาการบริหารงานของรัฐในองค์กรครอบคลุมทุกๆ ด้านตามความต้องการของประชาชน เพื่อจะช่วยให้ประชาชนได้ประโยชน์ต่อประชาชนให้มากที่สุด ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยจะได้ทราบว่าประชาชนมีประชาชนต้นตัวในการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่าเป็นอย่างไร แตกต่างกันหรือไม่ควรเป็นอย่างไร เพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางในการที่ยังประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน สังคมและประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- ๑) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ
- ๒) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
- ๓) เพื่อนำเสนอการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ” เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาวิจัยไว้ ดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตเนื้อหา โดยมุ่งศึกษาแนวคิดของ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยมีขอบเขตเนื้อหาประกอบไปด้วย แนวคิดและทฤษฎีที่

เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางการเมือง แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยกำหนดขอบเขตด้านตัวแปรแบ่งออกเป็น 2 คือ 1. ตัวแปรอิสระ คือ ข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งประกอบไปด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และหลักสำราณียธรรม ๖ ประการ คือ

1) เมตตามโนกรรม การคิดดี 2) เมตตาจริกรรม การพูดแต่สิ่งที่ดีงาม 3) เมตตากายกรรม การทำความดีต่อกัน 4) สาธารณโภคี การรู้จักแบ่งปันผลประโยชน์ 5) สีสสามัญญตา การปฏิบัติตามกฎระเบียบ 6) ทิฏฐิสามัญญตา มีความคิดเห็นเป็นอย่างเดียวกัน (ม.ม. (ไทย) 12/490/529)

2. ตัวแปรตาม คือการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการออกเสียงเลือกตั้ง

2) ด้านการออกเสียงประชามติ 3) ด้านการมีสิทธิเสนอร่างกฎหมาย 4) ด้านตัดสินใจปัญหาสำคัญเกี่ยวกับนโยบายของรัฐ 5) ด้านการเปลี่ยนผู้ดำรงตำแหน่งหน้าที่สำคัญของรัฐ

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้วิจัยได้กำหนดการศึกษาวิจัยเฉพาะในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 19 ตำบล 227 หมู่บ้าน ประกอบไปด้วย 1) ตำบลในเมือง จำนวน 37,510 คน 2) ตำบลรอบเมือง จำนวน 3,4011 คน 3) ตำบลโพหนอง จำนวน 8,887 คน 4) ตำบลนาฝาย จำนวน 11,628 คน 5) ตำบลบ้านค่าย จำนวน 12,991 คน 6) ตำบลกุดตุ้ม จำนวน 11,480 คน 7) ตำบลชีลอง จำนวน 10,712 คน 8) ตำบลบ้านเล่า จำนวน 8,837 คน 9) ตำบลนาเสียว จำนวน 7,533 คน 10) ตำบลหนองนาแซง จำนวน 8,252 คน 11) ตำบลลาดใหญ่ จำนวน 7,103 คน 12) ตำบลหนองไผ่ จำนวน 6,708 คน 13) ตำบลท่าหินโงม จำนวน 5,748 คน 14) ตำบลห้วยต้อน จำนวน 10,439 คน 15) ตำบลห้วยบง จำนวน 8,086 คน 16) ตำบลโนนสำราญ จำนวน 7,092 คน 17) ตำบลโคกสูง จำนวน 4,544 คน 18) ตำบลบึงคล้า จำนวน 7,737 คน 19) ตำบลชัยสิทธิ์ทอง จำนวน 5,707 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 184,431 คน โดยจะได้ทราบว่ ประชาชนผู้ที่มีอายุ 18 ปี บริบูรณ์ขึ้นไปซึ่งอาศัยอยู่ในอำเภอเมืองชัยภูมิ แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 19 ตำบล 227 หมู่บ้าน ว่าอยู่ในระดับใด แตกต่างกันหรือไม่ ควรเป็นอย่างไร เพื่อจะได้มีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย อันจะก่อเกิดประโยชน์สูงสุดให้แก่ประชาชน สังคม และประเทศชาติต่อไป

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เวลาในการวิจัยเริ่มตั้งแต่เดือน มิถุนายน-พ.ศ. 2565 ถึงเดือน มีนาคม พ.ศ. 2567 รวมเป็นระยะเวลา 22 เดือน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ ในการวิจัยครั้งนี้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยประกอบไปด้วย 1) พระสังฆาธิการในอำเภอเมืองชัยภูมิ จำนวน 3 รูป

2) นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 3 คน และ 3) ผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 9 รูปหรือคน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 4 วิธี คือ 1) การสังเกต 2) ตำราและเอกสาร 3) การสัมภาษณ์ 4) การบันทึกวิธีทัศน์และสไตล์ทัศนูปกรณ์ (Silverman. D, 2000, 90)

2. การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้สูงอายุ ประชาชนผู้ที่มีอายุ 18 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป ซึ่งอาศัยอยู่ในอำเภอเมืองชัยภูมิ ประกอบไปด้วย ซึ่งแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 19 ตำบล 227 หมู่บ้าน รวมประชากรทั้งสิ้นจำนวน 184,431 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างจากประชากรในพื้นที่กลุ่มตัวอย่างและสุ่มตัวอย่างตามโควตาที่กำหนดเพื่อความครอบคลุมของข้อมูลจึงใช้กลุ่มตัวอย่าง คือ 400 คน ในการคำนวณหากลุ่มตัวอย่างโดยโปรแกรมคำนวณกลุ่มประชากรตัวอย่าง ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1967, 110)

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นประเด็นได้ดังต่อไปนี้ คือ

1. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.95$, S.D.=1.64) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการออกเสียงเลือกตั้ง ($\bar{X}=4.19$, S.D.=1.71) ด้านการเปลี่ยนผู้ดำรงตำแหน่งหน้าที่สำคัญของรัฐ ($\bar{X}=4.18$, S.D.=1.68) ด้านการออกเสียงประชามติ ($\bar{X}=3.91$, S.D.=1.77) ด้านการมีสิทธิเสนอร่างกฎหมาย ($\bar{X}=3.88$, S.D.=1.77) และด้านตัดสินใจปัญหาสำคัญเกี่ยวกับนโยบายของรัฐ ($\bar{X}=3.78$, S.D.=1.83) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ไม่แตกต่างกัน จึงไม่ยอมรับสมมติฐานการวิจัย

3. นำเสนอการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ พบว่า 1) ด้านการออกเสียงเลือกตั้ง การเลือกตั้งนั้นเป็นการเลือกตัวแทนที่มีความรู้ความเข้าใจ มีการศึกษา มีความเข้าใจในภารกิจหน้าที่ของตัวแทนในการบริหารและบริการแก่ประชาชน 2) ด้านการเปลี่ยนผู้ดำรงตำแหน่งหน้าที่สำคัญของรัฐ การทำงานของภาครัฐควรมีกระบวนการทำงานที่เปิดเผยตรงไปตรงมา สามารถตรวจสอบได้และสามารถชี้แจงได้เมื่อมีประชาชนตั้งข้อสงสัยบุคลากรสามารถเข้าถึงได้อย่างทั่วถึง 3) ด้านการออกเสียงประชามติ ประชาชนทุกคนจะมีส่วนร่วมในการประชุมพิจารณาเรื่องต่างๆ ตั้งแต่ความต้องการปัจจัยสี่ไปจนถึงความต้องการระดับสูงสุดของชีวิต 4) ด้านการมีสิทธิเสนอร่างกฎหมาย เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมืองการปกครองมากยิ่งขึ้น โดยให้ประชาชนมีอำนาจมติดัดสินใจทางการเมืองและ

การบริหารในเรื่องสำคัญ ที่มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตและวิถีชีวิตของประชาชน 5) ด้านตัดสินปัญหาสำคัญเกี่ยวกับนโยบายของรัฐ การมีส่วนร่วมในลักษณะนี้ที่เห็นได้ชัดคือ การที่ภาคประชาชนหรือภาคพลเมืองเข้าร่วมกันวิเคราะห์แลกเปลี่ยนกัน เพื่อนำเสนอแนวคิดของตนในการสร้างนโยบายที่เหมาะสมสำหรับตนเอง

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับประชาชนในระบอบประชาธิปไตยตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ” สามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. จากผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับประชาชนในระบอบประชาธิปไตยตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.95$, S.D.=1.64) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการออกเสียงเลือกตั้ง ($\bar{X}=4.19$, S.D.=1.71) ด้านการเปลี่ยนผู้ดำรงตำแหน่งหน้าที่สำคัญของรัฐ ($\bar{X}=4.18$, S.D.=1.68) ด้านการออกเสียงประชามติ ($\bar{X}=3.91$, S.D.=1.77) ด้านการมีสิทธิเสนอร่างกฎหมาย ($\bar{X}=3.88$, S.D.=1.77) และด้านตัดสินปัญหาสำคัญเกี่ยวกับนโยบายของรัฐ ($\bar{X}=3.78$, S.D.=1.83) ตามลำดับ อภิปรายได้ว่า ด้านการออกเสียงเลือกตั้ง ประชาชนควรมีส่วนร่วมในการที่จะตรวจสอบผู้ลงสมัครว่ามีคุณธรรมมีจริยธรรม มีคุณสมบัติที่เราจะสามารถพึ่งพาได้ ด้านการเปลี่ยนผู้ดำรงตำแหน่งหน้าที่สำคัญของรัฐ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเรื่องละเอียดอ่อน จึงต้องมีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ประชาชน ด้านการออกเสียงประชามติ ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นก่อนลงมือดำเนินการทำกิจการใดๆ ที่มีผลกระทบต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนและชุมชน ด้านการมีสิทธิเสนอร่างกฎหมาย สร้างความเข้าใจเรื่องประชาธิปไตยและการปลูกจิตสำนึกประชาธิปไตยให้กับประชาชน โดยเฉพาะเน้นการปลูกฝังให้ประชาชนมีความรู้สึกรู้ว่าเป็นเจ้าของท้องถิ่น ด้านตัดสินปัญหาสำคัญเกี่ยวกับนโยบายของรัฐ ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นหรือมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ ที่จะ มีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนและคนในสังคม จะเห็นได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ใน 5 ด้าน คือ ด้านการเปลี่ยนผู้ดำรงตำแหน่งหน้าที่สำคัญของรัฐ ด้านการออกเสียงประชามติ ด้านการมีสิทธิเสนอร่างกฎหมาย และด้านตัดสินปัญหาสำคัญเกี่ยวกับนโยบายของรัฐ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระมหาชาติรัชชครชโย (ลวดคำพุย), 2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไป ในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี” ผลการวิจัยพบว่าประชาชนมีความคิดเห็นต่อการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอสามโคกจังหวัดปทุมธานี โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านความศรัทธาระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยในความยุติธรรมอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านจิตสำนึกด้านสิทธิเสรีภาพ ปานกลาง ตามลำดับ ข้อเสนอแนะ มีความสำคัญในแต่ละด้าน คือ ด้านความศรัทธาระบอบประชาธิปไตยคือ เชื่อว่าประชาธิปไตยสามารถแก้ปัญหาของชาติได้ แม้จะวิกฤตขนาดไหนก็ตามที่ การจะให้ประชาชนมีศรัทธาต่อประชาธิปไตย ผู้นำและนักการเมืองก็ต้องมีความชอบธรรมในการปกครองด้วยด้านเสรีภาพคือ สิทธิเสรีภาพเป็นหัวใจสำคัญของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ผู้ดำรงตำแหน่งบริหารและข้าราชการประจำ ไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของ

ประชาชนเพราะถ้ามีการกระทำดังกล่าวก็เท่ากับละเมิดประชาธิปไตย ด้านจิตสำนึกในความยุติธรรม ประชาชนสร้างความสัมพันธ์ทางบวกในการแสดงความคิดเห็นร่วมกันเป็นแบบอย่างที่ดีไม่ซื้อสิทธิ์ขายเสียงรณรงค์ให้ไปใช้สิทธิ์และเห็นความสำคัญในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระปลัดเอกชัย จนทโชโต (คงชีวะ), 2563) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นตำบลหนองแก อำเภอพะพุลย์ จังหวัดสระบุรี” ผลการวิจัย พบว่า 1) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นตำบลหนองแก อำเภอพะพุลย์ จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ 2) ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นตำบลหนองแก อำเภอพะพุลย์ จังหวัดสระบุรี ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ประชาชนที่มีอายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

2. จากผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในอำเภอเมืองจังหวัดชัยภูมิ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

พบว่า จากการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ อภิปรายได้ว่า ประชาชนที่มี เพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนประชาชนที่มีเพศต่างกัน อายุต่างกัน การศึกษาต่างกันอาชีพต่างกันและรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในอำเภอเมืองจังหวัดชัยภูมิ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระมหาเรวัธ อกคทาโร, 2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี” พบว่า 1) ประชาชนมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง รองลงมาด้านการติดตาม ตรวจสอบการเลือกตั้ง และด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งตามลำดับ 2) ผลการเปรียบเทียบพบว่า ประชาชนที่มี เพศ การศึกษา อาชีพต่างกัน มีปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ส่วนประชาชนที่มีอายุ ต่างกันมีปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยภาพรวมแตกต่างกันจึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญตามสมมติฐานที่ระดับ 0.05 3) ข้อเสนอแนะ ในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนควรรณรงค์ทำความเข้าใจกับประชาชนและประชาสัมพันธ์ให้เข้าถึงข้อมูลทางการเมืองอย่างทั่วถึง เช่นการเลือกตั้งล่วงหน้า การตรวจสอบบัญชีรายชื่อก่อนการเลือกตั้ง และสร้างความ

เข้มแข็งในชุมชนด้วยการตั้งศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน และให้ประชาชนได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

3. จากผลการวิเคราะห์การนำเสนอการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

พบว่า จากการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยการประยุกต์ตามหลักสาราณียธรรม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.18$, S.D.=1.58) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านศีลสามัญญตา ($\bar{X}=4.48$, S.D.=1.73) ด้านสาธารณโภคี ($\bar{X}=4.31$, S.D.=1.67) ด้านทฎฐิสามัญญตา ($\bar{X}=4.29$, S.D.=1.66) ด้านเมตตาตามโนกรรม ($\bar{X}=4.14$, S.D.=1.71) ด้านเมตตาภายกรรม ($\bar{X}=3.99$, S.D.=1.73) และด้านเมตตาจกกรรม ($\bar{X}=3.99$, S.D.=1.73) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ และพออภิปรายผลได้ว่า 1) ด้านศีลสามัญญตา การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยประชาชนต้องยึดมั่นและปฏิบัติตามกฏกติกา ระเบียบวินัย ข้อบังคับและกฎหมาย รวมถึงขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่น เพื่อความอยู่ร่วมกันอย่างผาสุก สงบสันติ 2) ด้านสาธารณโภคี การแบ่งปันผลประโยชน์หรือทรัพยากรจะต้องแบ่งปันลาภผลที่ได้มาโดยชอบธรรม แม้เป็นของเล็กน้อยก็แจกจ่ายให้ได้มีส่วนร่วมใช้สอยบริโภคกันทั่วถึง สุจริตและโปร่งใสยึดส่วนรวมเป็นหลักสำคัญ 3) ทฎฐิสามัญญตา เป็นการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและการพหุความคิดเห็นที่แตกต่าง เปิดโอกาสให้สมาชิกของชุมชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระเสรี แต่ต้องไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของคนอื่น 4) ด้านเมตตาตามโนกรรม รักษาความสุจริตในหน้าที่การงานอย่างมุ่งมั่นไม่ทุจริตต่อหน้าที่ ที่ตนได้รับมอบหมายยินดีในหน้าที่การงานที่ตนรับผิดชอบ เป็นคนมีศีลธรรม มีความประพฤติที่ดีทางกาย วาจา ใจ มีศีลธรรมกำกับในการบริหารงาน 5) ด้านเมตตาภายกรรม ประชาชนจะต้องยึดมั่นในหลักเมตตาภายกรรม ทำการด้วยความสุจริตและเที่ยงธรรมเพื่อให้ได้คนดีเข้าไปพัฒนาท้องถิ่นและประเทศตามความต้องการของตนเองและชุมชน 6) ด้านเมตตาจกกรรม ให้คำปรึกษาต่อประชาชนที่มาติดต่อขอรับบริการด้วยความเต็มใจพร้อมให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มที่ยินดีในหน้าที่การงานที่ตนรับผิดชอบ เป็นคนมีศีลธรรม มีความประพฤติที่ดีทางกาย วาจา ใจ มีอัธยาศัยอ่อนโยน และอ่อนน้อมถ่อมตนไม่ลบลู่เหยียดหยามประชาชน จะเห็นได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยการประยุกต์ตามหลักสาราณียธรรมโดยรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระครูวินัยธรรณิษฐ์สุวทุโธ (สุขพานิช), 2564) ได้วิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี” ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพทั่วไปปัญหาและอุปสรรคของการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี จะมีการบ่มเพาะวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า จะเห็นได้ว่าการเมืองในจังหวัดเพชรบุรีเป็นการเมืองในระบบอุปถัมภ์ที่สืบเนื่องกันมาจังหวัดเพชรบุรีได้จัดทำโครงการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ทุกหมู่บ้านเพื่อสร้างให้ประชาชนในชุมชนเรียนรู้วิถีชีวิตประชาธิปไตยผ่านการ สื่อสารโดยใช้เครือข่ายเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้เพื่อให้ประชาชนในชุมชนต่างๆ 2. ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัด โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรีตามหลักสาราณียธรรม ๖ ประกอบด้วย 1)

ด้านเมตตากายกรรม กระทำต่อกันด้วยความเมตตา 2) ด้านเมตตาวจีกรรม การพูดจากับผู้อื่นด้วยความรักและเมตตา 3) ด้านเมตตามโนกรรม คิดต่อกันด้วยเมตตา คือ ตั้งจิตปรารถนาดี 4) ด้านสาธารณโภคี แจกจ่ายให้ได้มีส่วนร่วมใช้สอยให้ทั่วถึงกัน 5) ด้านศีลสามัญญตา มีความประพฤติสุจริตดีงามรักษาระเบียบวินัยของส่วนรวม 6) ด้านทิวฐิสามัญญตา เคารพรับฟังความคิดเห็นกันมีความเห็นชอบร่วมกัน มุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ด้านอุดมการณ์ทางการเมือง ทักษะคติทางการเมือง ที่ต้องยึดมั่นหลักระบอบประชาธิปไตยเพื่อผลักดันให้การส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดีโดยการนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการทางการเมืองมีความเจริญก้าวหน้า

สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้ (Body of knowledge) ที่ได้จากการศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในอำเภอเมืองจังหวัดชัยภูมิ” ที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ได้จากแบบสอบถามและจากการสัมภาษณ์ ซึ่งสามารถนำมาสรุปเพื่อไปใช้ประโยชน์ได้จริง ดังต่อไปนี้

1) ด้านการออกเสียงเลือกตั้งตามหลักสราณียธรรม หมายถึง การที่ประชาชนไปใช้สิทธิและทำหน้าที่ของตนเองตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ และเคารพต่อกฎหมายเลือกตั้ง หรือสถานที่เลือกตั้ง เพื่อที่จะคัดสรรหรือเลือกตัวแทนในการไปทำหน้าที่แทนตนเองโดยผ่านระบบรัฐสภา การไปใช้สิทธิทุกครั้งและตามวันเวลาสถานที่ที่กำหนดเป็นการเห็นความสำคัญเลือกตั้งเป็นการแสดงออกถึงการตื่นตัวทางการเมืองการเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย

2) ด้านการเปลี่ยนผู้ดำรงตำแหน่งหน้าที่สำคัญของรัฐตามหลักสราณียธรรมหมายถึง การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชน โดยประชาชนมีหน้าที่พื้นฐานของตนที่กำหนดไว้ในกฎหมายแม่บทในเรื่องการส่งเสริมคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนการกำหนดให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

3) ด้านการออกเสียงประชามติตามหลักสราณียธรรม หมายถึง การแสดงประชามติและประชาพิจารณ์ของประชาชนในการจัดโครงการประชาคมสัญจรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นทำให้ประชาชนกล้าที่จะแสดงออกตามสิทธิเสรีในความคิดของตน และการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ ซึ่งการแสดงออกเหล่านี้อาจอยู่ในรูปแบบของการวิพากษ์วิจารณ์ตามสื่อต่างๆ รัฐบาลต้องไม่ขัดขวางหรือห้ามปรามการแสดงออกของประชาชน

4) ด้านการมีสิทธิเสนอร่างกฎหมายตามหลักสราณียธรรม หมายถึง การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในการเมืองระดับท้องถิ่น ผู้นำจะต้องโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมคิด ร่วมวิเคราะห์ปัญหา ร่วมวางแผน และร่วมรับผลประโยชน์ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการออกกฎระเบียบเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน ธนาคารข้าวกฎระเบียบว่าด้วยสวัสดิการชุมชน เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางระเบียบเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยทรัพย์สินของประชาชน

5) ด้านตัดสินใจปัญหาสำคัญเกี่ยวกับนโยบายของรัฐตามหลักสราณียธรรม หมายถึง ระบบการเมืองแบบตัวแทน โดยการมีส่วนร่วมของภาคพลเมืองที่มีความสำนึกทางการเมือง และมีจิตสาธารณะรวมหมู่ รูปแบบการมีส่วนร่วมในลักษณะนี้ที่เห็น ได้มีส่วนร่วมในการเสนอแนะและตอบสนองข้อเรียกร้องเพื่อให้ตัวแทนของตนหรือรัฐบาลนำไปปฏิบัติ หลักการทำให้เกิดความประสานพร้อมเพรียงสามัคคี และผนึกร่วมกันเป็นเอกภาพ

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ” มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้ คือ

๑. หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมควรส่งเสริมให้ประชาชนมีการตัดสินใจทางการเมืองโดยเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง เข้าร่วมกับผู้นำชุมชนและตัดสินใจทางการเมืองโดยการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน

๒. หน่วยงานภาครัฐและ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ควรสนับสนุนส่งเสริม และพัฒนาศักยภาพของสมาชิกทางการเมืองเพื่อให้เกิดการตระหนักในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองร่วมกัน

๓. หน่วยงานภาครัฐและสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ควรสนับสนุนให้นักการเมืองและประชาชนนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้แพร่หลายมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- กัลยาสุตา บัวแก้ว. (2550). “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณี องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด”. สารนิพนธ์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จมีนอมร ตรุณารักษ์ (แจ่ม สุนทรเวช) (2513). ดุสิตธานีเมืองประชาธิปไตยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพมหานคร : หอสมุดแห่งชาติ.
- นิมิต ไชยรัตน์. (2551). “การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการปกครองส่วนท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี”, สารนิพนธ์ศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการเมืองการปกครอง. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2550). “วัฒนธรรมทางการเมืองไทย,” เอกสารการประชุมวิชาการวัฒนธรรมการเมืองจริยธรรมและการปกครอง. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า.
- พระครูวินัยธโรธิษฐ์ สุวฑฺฒ (สุขพานิช). (2564). “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี”, ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาชาติ ชำนาญ (ลวดคำทุย). (2563). “การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไป ในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี”. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระปลัดเอกชัย จันทโชโต (คงชีวะ). (2563). “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นตำบลหนองแก อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี”. สารนิพนธ์

รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิต วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาเรวัต อุดคาพิโร. (2563). “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี”. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระสมพร กลยาโณ (พันธ์เชียงขา) และคณะ. (2566). “การประยุกต์หลักอิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานของผู้บริหารท้องถิ่นในอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ”. วารสารชัยภูมิปริทัศน์. ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม.

Nakata, T. (2000) Thai Democracy. Bangkok: Sahy Block and Karnpim Ltd.

Promgrid, P. (2014) “Democracy development and democratic political culture building”. Parliamentary Journal. Vol. 62 No. 7

Silverman. D. (2000). Doing Qualitative Research: A Practical Handbook. London: Sange.

Thamrong Thanyawong. (1999). Politics: Concept and Development. Bangkok: Sema Dharma Publishing.

Yamane. Taro. (1967). Statistics: An Introductory Analysis. New York: Harpen and Row.

รูปแบบการพัฒนานักเรียนโดยวิธีชี้แนะเพื่อเสริมสร้างวินัยในการเรียนของนักเรียน
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๑

The Student Development Model Using Guided Methods to Strengthen
Learning Discipline of Students at the School for Expanding
Educational Opportunities of Chaiyaphum Primary Educational Service
Area Office1

สุรศักดิ์ พันธุ์สง่า

Surasak Punsanga

พระปลัดณรงค์เดช อธิมุตโต, (เดชาดิлок)

Phrapalad Narongdech Atimutto, Dr. (Dechadilok)

วัดแจ้ง

Wat Chaeng

ณรงค์ศักดิ์ บัวอ่อน

Narongsak Bua-on

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

เทศบาลตำบลลาดใหญ่

Lat Yai Subdistrict Municipality

E-mail : surasak609999@gmail.com, stain2548@hotmail.com, Narong.bua@mcu.ac.th

วันที่รับบทความ (Received) : 3 กรกฎาคม 2567

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 7 กรกฎาคม 2567

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 8 กรกฎาคม 2567

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างรูปแบบการพัฒนานักเรียนโดยวิธีชี้แนะเพื่อเสริมสร้างวินัยในการเรียนของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 และ 2) หาประสิทธิภาพของรูปแบบการพัฒนานักเรียนโดยวิธีชี้แนะเพื่อเสริมสร้างวินัยในการเรียนของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 โดยดำเนินการวิจัยในรูปแบบการวิจัยและพัฒนา แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดกรอบของรูปแบบการพัฒนานักเรียนโดยวิธีชี้แนะ โดยศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เอกสารและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนที่ 2 การร่างรูปแบบการพัฒนานักเรียนโดยวิธีชี้แนะ ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนานักเรียนโดยการจัดสนทนากลุ่ม และขั้นตอนที่ 4 การหาประสิทธิภาพของรูปแบบการพัฒนานักเรียนโดยวิธีชี้แนะเพื่อเสริมสร้างวินัยในการเรียนของนักเรียน โดยนำรูปแบบไปทดลองใช้กับนักเรียนระดับชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 6 โรงเรียน เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 รวมทั้งสิ้นจำนวน 30 คน เป็นเวลา 30 ชั่วโมง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถามความรู้ 2) แบบประเมินความสามารถ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจแล้วทำการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบ วิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปหาค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ และค่า t-test

ผลการวิจัยพบว่า 1.รูปแบบการพัฒนานักเรียนโดยวิธีชี้แนะเพื่อเสริมสร้างวินัยในการเรียนของนักเรียน มีโครงสร้าง 3 ส่วน ส่วนแรกคือ องค์ประกอบของรูปแบบ ซึ่งองค์ประกอบของรูปแบบมี 6 ประการ ได้แก่ 1) หลักการเสริมสร้างวินัยในการเรียน 2) วัตถุประสงค์การเสริมสร้างวินัยในการเรียนโดยวิธีชี้แนะ 3) วินัยในการเรียนที่ต้องการพัฒนา 4) วิธีดำเนินการเสริมสร้างวินัยในการเรียนโดยวิธีชี้แนะ 5) การประเมินผลการพัฒนา และ 6) องค์การรับผิดชอบ ส่วนที่ 2 คือ แผนการดำเนินการพัฒนานักเรียนโดยวิธีชี้แนะ ประกอบด้วย 5 ข้อได้แก่ 1) วินัยในการเรียน 2) วัตถุประสงค์ 3) การจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียน 4) สื่อการพัฒนา 5) การวัดและประเมินผลการพัฒนา ส่วนที่ 3 เนื้อหาการใช้รูปแบบการพัฒนานักเรียน

2.โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีความรู้หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองใช้รูปแบบ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตนมีวินัยในการเรียนได้ในระดับดี มีความสามารถเกี่ยวกับวินัยในการเรียนได้ในระดับดี และมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การพัฒนานักเรียน, วิธีชี้แนะ, เสริมสร้างวินัย,โรงเรียนขยายโอกาส

ADSTRACT

The objectives of the research were 1) to create a model for student development by means of guidance to strengthen students' learning discipline at the school expanding educational opportunities, Chaiphaphum Primary Educational Service Area Office 1 and 2) to find out the effectiveness of the student development model by means of guidance to strengthen students' learning discipline in the Educational Opportunity Expanding School, Chaiphaphum Primary Educational Service Area Office 1. The research was conducted in the form of research and development divided into 4 steps: Step 1: establishing the framework of the student development model by means of guidance, studying basic information, related documents and theories: Step 2: drafting a model for student development by guided methods. Step 3: checking the suitability of the model for student development by organizing group discussions. Step 4: finding the effectiveness of the student development model by means of guidance to strengthen students' learning discipline. The model was tested with Mathayom 3 students, semester 1, academic year 2023, of 6 schools, a total of 30 Mathayom 3 students, for 30 hours. The research tools included 1) the questionnaire of knowledge 2) the ability assessment form 3) the satisfaction questionnaire and evaluating the effectiveness of the model, analyzed by computer using a program to find the average, standard deviation, percentage, and t-test.

The research results found that

1. The student development model by means of guidance to strengthen students' learning discipline has a structure of 3 parts. The first part is the component of the model which has 6 elements of the model: 1) Principles for strengthening discipline in learning, 2) Objectives for strengthening discipline in learning by means of guidance, 3) Discipline in learning that needs development, 4) Methods for strengthening discipline in learning by means of guidance, 5) Evaluation of development results, and 6) Responsible organization. Part 2 is the plan for implementing student development by means of guidance, consisting of 5 items including 1) learning discipline 2) objectives 3) organizing student development activities 4) development media 5) measurement and evaluation of development. Part 3 is the condition for using the student development model.

2. The overall and each aspect were significantly different at the .05 level. The knowledge after the experiment were higher than before the experiment using the model, with a good level of knowledge and understanding about self-discipline in studying, a good level of ability in learning discipline and a high level of the development satisfaction.

Keywords: Student development. Guideline, Discipline strengthening, School of expanding opportunities

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มีความมุ่งหมายในการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังนั้นการจัดกระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษาโดยเน้นการสอนผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกรายวิชา โดยหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) ได้กำหนดวิสัยทัศน์พัฒนาไว้ดังนี้เพื่อให้ผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และพลโลก เมื่อจบการศึกษาให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย และปฏิบัติตนตามหลักของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนถือนับถือ นอกจากนี้ยังมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้แก่ 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย 8) มีจิตสาธารณะ โดยกำหนดให้คุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้และการประเมินผู้เรียน เพื่อให้ผ่านเกณฑ์ตามที่สถานศึกษากำหนดทุกระดับการศึกษา (ศรชัย เกษมสุข, 2564 : 1) การเรียนการสอนในปัจจุบันครูผู้สอนยังไม่ปลูกฝังด้านการมีวินัยในการเรียนอย่างเพียงพอ ผู้เรียนบางส่วนจะเรียนเพื่อจบการศึกษาโดยไม่คำนึงถึงคุณภาพ ความรู้ที่ได้รับ และคุณประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา ซึ่งจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาทำให้ผลสัมฤทธิ์ต่ำ วินัยในการเรียนเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับนักเรียน

เพราะโรงเรียนเปรียบเสมือนแบบจำลอง ที่จำลองบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในสังคม เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกฝนและเตรียมตัวที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ต่อไปในภายภาคหน้า โดยเด็กจะพัฒนาความเจริญงอกงามด้วยการเอาอย่าง การบังคับให้เด็กประพฤติตามวินัยอย่างเคร่งครัด จะส่งผลทำให้บุคลิกภาพของเด็กไม่พึงประสงค์ และขณะเดียวกันอาจเป็นการส่งเสริมให้เด็กประพฤติผิดวินัยได้ การส่งเสริมวินัยนักเรียนในการเรียนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเพราะว่าเป็นช่วงอายุที่กำลังอยู่ในวินัยแห่งการเสริมสร้างการเจริญเติบโตทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจอย่างรวดเร็ว วินัยเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและมีความจำเป็น สำหรับนักเรียนเพราะ “วินัย” เป็นคุณสมบัติที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ประพฤติดีและเป็นคุณสมบัติพื้นฐานในการดำเนินชีวิตต่อไปในอนาคต วินัยจะเป็นสิ่งที่ช่วยในการเรียนรู้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีเจตนาที่ดีงาม มีวินัย มีความรับผิดชอบ และมีทักษะที่จำเป็นต่อการพัฒนาตน รู้จักพัฒนาอาชีพและพัฒนาสังคม ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (กาญจนา ศรีภาพสินธุ์, 2565 : 54)

จากผลการทดสอบระดับชาติของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ สาเหตุของการอ่อนแอและด้อยของเด็กไทยมาจากการขาดวินัยในการเรียนและคุณภาพการเรียนการสอนในห้องเรียน ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และวิทยาศาสตร์ของนักเรียน ซึ่งมีสาเหตุมาจากนักเรียนไม่มีวินัยในการเรียน นักเรียนไม่ตรงต่อเวลาในการเรียน นักเรียนไม่มีความรับผิดชอบในการเรียน นักเรียนไม่มีความขยันหมั่นเพียรในการเรียน และนักเรียนไม่มีความซื่อสัตย์ในการเรียน

จากผลการวิจัยเรื่องวินัย โนบูโกะ อุซึตะ สอดคล้องกับงานวิจัยหลายฉบับและนักการศึกษาหลายท่าน พบปัญหาวินัยนั้นเป็นปัญหาระดับชาติและเป็นปัญหาของโลก ปัญหาวินัยนักเรียนเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการเรียนการสอนในห้องเรียน ปัญหาวินัยนักเรียนทำให้ครูต้องเข้มงวดนักเรียนมากขึ้น ฉะนั้นการสร้างระเบียบวินัยจึงเป็นนโยบายที่สำคัญและเป็นนโยบายระดับชาติ ในการสอดแทรกการใช้ระเบียบวินัยกับการจัดการเรียนการสอนควบคู่ไปกับการพัฒนานักเรียนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565 : 62).

การชี้แนะเป็นกลยุทธ์สำคัญในการพัฒนานักเรียน โดยนำไปใช้พัฒนานักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ที่มีผลการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานของนักเรียนจากผลการทดสอบระดับชาติ O-NET (Ordinary National Educational Testing) ของสำนักงานทดสอบแห่งชาติ (สทศ.) ในวิชาที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าร้อยละ 50 ของคะแนนเต็ม เพราะนักเรียนขาดวินัยในการเรียน

ด้วยสาเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาพัฒนา รูปแบบการพัฒนานักเรียนโดยวิธีชี้แนะ เพื่อเสริมสร้างวินัยในการเรียนของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 เพื่อเป็นรูปแบบการพัฒนานักเรียน ให้นักเรียนมีการพัฒนาเสริมสร้างวินัยในการเรียนที่ถูกต้อง มีทักษะในการจัดการเรียนรู้และสามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนในชั้นเรียนเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น และนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีความพึงพอใจต่อการพัฒนานักเรียนโดยวิธีชี้แนะ

คำถามการวิจัย

1. รูปแบบการพัฒนานักเรียนโดยวิธีชี้แนะเพื่อเสริมสร้างวินัยในการเรียนของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีลักษณะอย่างไร

2. รูปแบบการพัฒนานักเรียนโดยวิธีชี้แนะเพื่อเสริมสร้างวินัยในการเรียนของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีประสิทธิผลเพียงใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนานักเรียนโดยวิธีชี้แนะเพื่อเสริมสร้างวินัยในการเรียนของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
2. เพื่อหาประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนานักเรียนโดยวิธีชี้แนะเพื่อเสริมสร้างวินัยในการเรียนของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดกรอบของรูปแบบการพัฒนานักเรียนโดยวิธีชี้แนะ ศึกษาทฤษฎี แนวคิด ผลการวิจัยในประเทศ และต่างประเทศ และสภาพที่เป็นจริงเกี่ยวกับการพัฒนานักเรียน สัมภาษณ์ผู้มีประสบการณ์ จำนวน 20 คน สรุปแนวคิดจากการสัมภาษณ์มากำหนดกรอบของรูปแบบการพัฒนานักเรียนโดยวิธีชี้แนะ

ขั้นตอนที่ 2 การร่างรูปแบบการพัฒนานักเรียนโดยวิธีชี้แนะ นำข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร และข้อมูลการสัมภาษณ์จากผู้มีประสบการณ์ มาสังเคราะห์เป็นโครงสร้างของร่างรูปแบบการพัฒนานักเรียนโดยวิธีชี้แนะ ดำเนินการร่างรูปแบบ ตามกรอบโครงสร้าง นำร่างรูปแบบฯ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบการพัฒนานักเรียนโดยวิธีชี้แนะ ด้วยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ปรับปรุงแก้ไขร่างรูปแบบตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 4 การหาประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนานักเรียนโดยวิธีชี้แนะ นำรูปแบบไปทดลองใช้กับนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่มีการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานของนักเรียน จากผลการทดสอบระดับชาติ O-NET (Ordinary National Educational Testing) ในปีการศึกษา 2565 ต่ำกว่าร้อยละ 50 ของคะแนนเต็ม จำนวน 6 โรงเรียน เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 รวมทั้งสิ้นจำนวน 30 คน ดำเนินการหาประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนานักเรียนโดยวิธีชี้แนะโดยใช้เครื่องมือการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรกลุ่มเป้าหมาย นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ซึ่งได้มาโดยการคัดสรรโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ที่มีผลการประเมินคุณภาพการศึกษา ขั้นพื้นฐานของนักเรียนจากการทดสอบระดับชาติ O-NET (Ordinary National Educational Testing) ในปีการศึกษา 2565 ต่ำกว่าร้อยละ 50 ของคะแนนเต็ม จำนวน 6 โรงเรียน เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 รวมทั้งสิ้นจำนวน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับวินัยในการเรียน มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก

2. แบบประเมินความสามารถเกี่ยวกับการมีวินัยในการเรียน มีลักษณะเป็นแบบประเมินค่างาน 4 ระดับคือ ดีมาก ดี ปานกลาง และน้อย

3. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อการพัฒนานักเรียนเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert) คือ พอใจมากที่สุด พอใจมาก พอใจปานกลาง พอใจน้อย และพอใจน้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

นำเครื่องมือที่ผ่านการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญไปทำการเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล มาวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล สรุปและอภิปรายผลการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลที่ได้จากการทำแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับวินัยในการเรียน และการสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อการพัฒนานักเรียนโดยวิธีชี้แนะ มาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปหาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่า t-test โดยกำหนดเกณฑ์การแปลผลคะแนนเฉลี่ย

2. ใช้ t-test วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดสอบความรู้เกี่ยวกับวินัยในการเรียนก่อนพัฒนา (Pretest) และทดสอบหลังพัฒนา (Posttest) โดยพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยของการประเมินการทดสอบความรู้หลังการพัฒนามากกว่าก่อนการพัฒนามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ทดลองใช้รูปแบบแล้ว มีการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับวินัยในการเรียนในด้านโครงสร้าง 3 ส่วน ส่วนแรกคือ องค์ประกอบของรูปแบบ ซึ่งองค์ประกอบของรูปแบบมี 6 ประการ ได้แก่ 1) หลักการเสริมสร้างวินัยในการเรียน 2) วัตถุประสงค์การเสริมสร้างวินัยในการเรียนโดยวิธีชี้แนะ 3) วินัยในการเรียนที่ต้องการพัฒนา 4) วิธีดำเนินการเสริมสร้างวินัยในการเรียนโดยวิธีชี้แนะ 5) การประเมินผลการพัฒนา และ 6) องค์การรับผิดชอบ ส่วนที่ 2 คือ แผนการดำเนินการพัฒนานักเรียนโดยวิธีชี้แนะ ประกอบด้วย 5 ข้อได้แก่ 1) วินัยในการเรียน 2) วัตถุประสงค์ 3) การจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียน 4) สื่อการพัฒนา 5) การวัดและประเมินผลการพัฒนา ส่วนที่ 3 เงื่อนไขการใช้รูปแบบการพัฒนานักเรียน

สรุปผลการวิจัย

ผลการดำเนินการพัฒนารูปแบบการพัฒนานักเรียนโดยวิธีชี้แนะเพื่อเสริมสร้างวินัยในการเรียนของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 มีข้อค้นพบดังนี้

1) รูปแบบการพัฒนานักเรียนโดยวิธีชี้แนะเพื่อเสริมสร้างวินัยในการเรียนของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 มีโครงสร้าง 3 ส่วน ส่วนแรกคือ องค์ประกอบของรูปแบบ ซึ่งองค์ประกอบของรูปแบบมี 6 ประการ ได้แก่ 1) หลักการเสริมสร้างวินัยในการเรียน 2) วัตถุประสงค์การเสริมสร้างวินัยในการเรียนโดยวิธีชี้แนะ 3) วินัยในการเรียนที่ต้องการพัฒนา 4) วิธีดำเนินการเสริมสร้างวินัยในการเรียนโดยวิธีชี้แนะ 5) การประเมินผลการพัฒนา และ 6) องค์การรับผิดชอบ ส่วนที่ 2 คือ แผนการดำเนินการพัฒนา

นักเรียนโดยวิธีชี้แนะ ประกอบด้วย 5 ข้อได้แก่ 1) วินัยในการเรียน 2) วัตถุประสงค์ 3) การจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียน 4) สื่อการพัฒนา 5) การวัดและประเมินผลการพัฒนา ส่วนที่ 3 เงื่อนไขการใช้รูปแบบการพัฒนานักเรียน

2) รูปแบบการพัฒนานักเรียนโดยวิธีชี้แนะเพื่อเสริมสร้างวินัยในการเรียนของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ทำให้นักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่เข้ารับการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียนก่อนและหลังการพัฒนานักเรียนโดยวิธีชี้แนะเพื่อเสริมสร้างวินัยในการเรียนของนักเรียน โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีความรู้หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองใช้รูปแบบ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตนมีวินัยในการเรียนได้ในระดับดี มีความสามารถเกี่ยวกับวินัยในการเรียนได้ในระดับดี และมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาอยู่ในระดับมาก ตามตาราง 1-3

ตาราง 1 ผลการเปรียบเทียบความรู้การเรียนรู้ของนักเรียนก่อนและหลังการพัฒนานักเรียนโดยวิธีชี้แนะเพื่อเสริมสร้างวินัยในการเรียนของนักเรียน โดยภาพรวม

การมีวินัยในการเรียน	คะแนนเต็ม	ผลการทดสอบความรู้ (n=30)				$\bar{D}$	t	Sig		
		ก่อนทดลอง		หลังทดลอง						
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.					
1.ด้านการตรงต่อเวลาในการเรียน	15	8.63	2.677	13.47	1.259	4.84	21.404*	.000		
2.ด้านความรับผิดชอบในการเรียน	15	8.11	3.944	12.60	1.781	4.49	14.770*	.000		
3.ด้านความขยันหมั่นเพียรในการเรียน	15	8.06	3.603	12.70	1.836	4.64	16.773*	.000		
4.ด้านความซื่อสัตย์ในการเรียน	15	8.83	3.284	12.34	1.938	3.51	17.380*	.000		
รวม	60	33.63	11.168	51.11	5.199	17.48	22.560*	.000		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 1 แสดงว่าความรู้การเรียนรู้ของนักเรียนก่อนและหลังการพัฒนานักเรียนโดยวิธีชี้แนะเพื่อเสริมสร้างวินัยในการเรียนของนักเรียน โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีความรู้หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองใช้รูปแบบ

ตาราง 2 การประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตนมีวินัยในการเรียน โดยภาพรวม

การปฏิบัติตนมีวินัยในการเรียน	ผลประเมินความสามารถ		
	ร้อยละ	ระดับความสามารถ	ลำดับ
1. ด้านการตรงต่อเวลาในการเรียน	81.72	ดี	4
2. ด้านความรับผิดชอบในการเรียน	82.04	ดี	3
3. ด้านความขยันหมั่นเพียรในการเรียน	82.21	ดี	2
4. ด้านความซื่อสัตย์ในการเรียน	84.24	ดี	1
เฉลี่ย	82.71	ดี	

จากตาราง 2 แสดงว่านักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตนมีวินัยในการเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับดีทุกด้าน โดยด้านที่มีความรู้ความเข้าใจระดับดีใน 3 อันดับแรก คือ ด้านความซื่อสัตย์ในการเรียน ด้านความขยันหมั่นเพียรในการเรียน และด้านความรับผิดชอบในการเรียน

ตาราง 3 ระดับความพึงพอใจของนักเรียนต่อรูปแบบการพัฒนานักเรียนโดยวิธีชี้แนะเพื่อเสริมสร้างวินัยในการเรียนของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยภาพรวม

ที่	ความพึงพอใจของนักเรียนเกี่ยวกับการพัฒนานักเรียนโดยวิธีชี้แนะเพื่อเสริมสร้างวินัยในการเรียนของนักเรียน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ	ลำดับ
1	ด้านการเตรียมการจัดการเรียนรู้	4.26	0.49	มาก	4
2	ด้านการดำเนินการจัดการเรียนรู้	4.46	0.53	มาก	3
3	ด้านการใช้สื่อประกอบการจัดการเรียนรู้	4.48	0.45	มาก	2
4	ด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้	4.52	0.48	มาก	1
เฉลี่ย		4.43	0.49	มาก	

จากตารางแสดงว่าความพึงพอใจของนักเรียนเกี่ยวกับการพัฒนานักเรียนโดยวิธีชี้แนะเพื่อเสริมสร้างวินัยในการเรียนของนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุดโดยภาพรวมและรายด้าน

อภิปรายผล

จากการศึกษาพัฒนา รูปแบบการพัฒนานักเรียนโดยวิธีชี้แนะเพื่อเสริมสร้างวินัยในการเรียนของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ในการวิจัยมีประเด็นที่นำมาอภิปราย ดังนี้

1. การสร้างรูปแบบ การพัฒนานักเรียนโดยวิธีชี้แนะเพื่อเสริมสร้างวินัยในการเรียนของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 มีโครงสร้างอยู่ 3 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 องค์ประกอบของรูปแบบ ส่วนที่ 2 แผนการดำเนินการพัฒนานักเรียนโดยวิธีชี้แนะ ส่วนที่ 3 เงื่อนไขการใช้รูปแบบการพัฒนานักเรียน

ส่วนที่ 1 องค์ประกอบของรูปแบบ แต่ละองค์ประกอบมีประเด็นที่ควรพิจารณา ดังนี้

1.1 หลักการเสริมสร้างวินัยในการเรียนของนักเรียนโดยวิธีชี้แนะได้กำหนดให้นักเรียน ผู้เข้ารับการพัฒนาได้นำไปปฏิบัติจริงเป็นระบบ อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของนักเรียน สถานศึกษาในการพัฒนานักเรียนโดยวิธีชี้แนะ สอดคล้องกับแนวคิดของ (สุจิตรา ธนันทน์ 2558 : 18) ที่ได้เสนอแนวคิดหลักการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้โดยวิธีชี้แนะว่าผู้ชี้แนะจะต้องสร้างความสัมพันธ์และความไว้วางใจระหว่างผู้ชี้แนะกับผู้รับการชี้แนะ มีการเสริมพลังอำนาจผู้ชี้แนะเข้าไปช่วยเหลือผู้รับการชี้แนะได้พบว่าตนเองสามารถทำได้ด้วยตนเอง ช่วยค้นหาพลังที่ซ่อนอยู่ในตัวผู้รับการชี้แนะออกมาในการพัฒนางานของตนเองต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์การเสริมสร้างวินัยในการเรียนโดยวิธีชี้แนะ ได้กำหนดให้ผู้เข้ารับการพัฒนา มีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนาโดยวิธีชี้แนะ มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสริมสร้างวินัยในการเรียนโดยได้รับการชี้แนะจากผู้ชี้แนะ ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขาดทักษะการเรียนรู้ (มนตรี ศรีเพชร, 2556 : บทคัดย่อ) ตามแนวคิดของสปาร์ค และ

ราวส์ค โฮสเรย์ (Sparks & Loucks-Horsley, 1989 : Online) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา
นักเรียนที่มีประสิทธิภาพว่า การพัฒนาแนวใหม่เปลี่ยนแปลงจากการพัฒนาโดยละทิ้งผู้เรียนไปเข้ารับ
การอบรมพัฒนาเป็นการพัฒนาโดยการเรียนรู้ในขณะปฏิบัติงาน และเปลี่ยนแปลงบทบาทของ
นักเรียนจากการเป็นผู้รับความรู้จากวิทยากรไปสู่การปรับปรุงพัฒนาการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง
เพื่อให้ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

1.3 วินัยในการเรียนที่ต้องการพัฒนา ได้แก่ 1) การตรงต่อเวลา 2) ความรับผิดชอบ 3) ความ
ขยันหมั่นเพียร 4) ความซื่อสัตย์สุจริตในการกำหนดรูปแบบการพัฒนานักเรียนโดยวิธีชี้แนะ เนื่องจาก
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาโดยทั่วไปมีสภาพและปัญหาล้ายกันทั้งในด้านบุคลากร
งบประมาณ สื่อและวัสดุอุปกรณ์ การบริหารจัดการ และคุณภาพผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565 : 54) มีความต้องการพัฒนานักเรียนเกี่ยวกับวินัยในการเรียน จากการ
วิจัยของ (สุรงค์ ปัญส์กา 2561: 107 – 114 อ้างถึงในสุจิตรา ธนันทน์, 2558 : 18) ได้ศึกษาการ
พัฒนา การดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 7 รถไฟสงเคราะห์
อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี สรุปผลการศึกษาค้นคว้าได้ ดังนี้ ก่อนการพัฒนาการดำเนินงาน
เสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน พบว่า การจัดกิจกรรมพัฒนาวินัยในตนเองของนักเรียนยังไม่
สอดคล้องกับปัญหา ครูส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมพัฒนาวินัยของนักเรียน
จึงส่งผลให้นักเรียนขาดวินัย ด้านความสะอาด ด้านตรงต่อเวลาและความสะอาด จึงได้พัฒนาการ
ดำเนินการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนในวงรอบที่ 1 โดยใช้กลยุทธ์การประชุมและการ
ปฏิบัติ ตามขั้นตอนการพัฒนาวินัยในตนเองของนักเรียน จำนวน 6 ขั้นตอนได้แก่ 1) กำหนดเป็น
นโยบายของโรงเรียน 2) แต่งตั้งคณะกรรมการในการพัฒนา 3) กำหนดกิจกรรมในการพัฒนา 4)
ดำเนินการตามกิจกรรมที่กำหนด 5) นิเทศติดตามประเมินผลระหว่างดำเนินการ 6) ประเมิน
สรุปผลการดำเนินงานพบว่า กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าทุกคนมีความรู้ ความเข้าใจ มีความตระหนักและ
เห็นความสำคัญในการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนเพิ่มขึ้นและได้ร่วมมือกัน
ดำเนินการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน

1.4 วิธีดำเนินการเสริมสร้างวินัยในการเรียนโดยวิธีชี้แนะ เป็นกระบวนการหนึ่งที่มี
ความสำคัญในการช่วยเหลือนักเรียนให้มีการเสริมสร้างวินัยในการเรียนเป็นไปอย่างมีคุณภาพ ผู้ที่มี
บทบาทที่สำคัญคือ ผู้ชี้แนะ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน
ด้านการจัดการเรียนรู้ เข้ามามีส่วนร่วมในการให้คำปรึกษาด้านการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนให้
สามารถเรียนรู้ได้อย่างมีศักยภาพและได้มาตรฐาน ตลอดจนการพัฒนาเพื่อสร้างเสริมวินัยในการเรียน
ในกลุ่มสาระวิชาต่าง ๆ โดยการนำวิธีการชี้แนะมาใช้ เพื่อจะช่วยให้พัฒนาคุณภาพการศึกษาของ
สถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ (เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ (2559 :
145) ที่กล่าวว่า การชี้แนะ เป็นวิธีการพัฒนานักเรียนและครูประจำการถือว่ามีประสิทธิภาพและช่วย
ให้ครูได้พัฒนาการสอนนักเรียนได้พัฒนาการเรียนได้อย่างยั่งยืนวิธีหนึ่ง สามารถทำให้นักเรียนเกิด
ความรู้ ทักษะ และสามารถนำความรู้ไปใช้ให้เกิดผลในทางปฏิบัติ ซึ่งเป็นเป้าหมายปลายทางที่มุ่งหวัง
ให้เกิดขึ้น

1.5. การประเมินผลการพัฒนา เป็นการประเมินเพื่อปรับปรุงพัฒนา เน้นการประเมินจาก
การปฏิบัติจริงอย่างเป็นระบบต่อเนื่องและได้มาตรฐาน ใช้วิธีการประเมินที่หลากหลายมุ่งประเมิน
ผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการพัฒนาเป็นสำคัญ มีการวัดและประเมินผลการพัฒนา ก่อนพัฒนา
ระหว่างการพัฒนา และหลังพัฒนา มีผู้ชี้แนะ เป็นผู้ประเมิน โดยมีหลักการประเมินเพื่อปรับปรุง

พัฒนาจากการปฏิบัติจริง ด้วยวิธีการและเครื่องมืออย่างหลากหลาย สอดคล้องกับแนวคิดของ (ศิริชัย กาญจนวาสี 2557 : 133-134) ที่กล่าวว่า การประเมินการพัฒนาสามารถดำเนินการได้ 3 ระยะ ได้แก่ การประเมินก่อนการพัฒนา การประเมินระหว่างการพัฒนา และการประเมินหลังการพัฒนา

1.6 องค์การรับผิดชอบ องค์ประกอบด้านองค์การรับผิดชอบ ได้รับความร่วมมือและสนับสนุนจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาทุกเขต และโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีหน้าที่ให้การสนับสนุนการพัฒนานักเรียน โดยอนุญาตให้ครูผู้รับผิดชอบสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียนเข้ารับการพัฒนา อย่างไรก็ตามผลการศึกษาวิจัยของ (วิไลวรรณ แซ่ซื้อ (2560 : 87) พบว่า นักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีความท้อแท้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานในระดับต่ำ ดังนั้น หากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษาพิเศษ ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา และวิทยากร ได้ร่วมส่งเสริม สนับสนุนและมุ่งมั่นการพัฒนานักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องจะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสูงขึ้น

ส่วนที่ 2 แผนการดำเนินการพัฒนานักเรียนโดยวิธีชี้แนะ ประกอบด้วยแผนการดำเนินการพัฒนาที่ 1 การเตรียมการจัดการเรียนรู้ แผนการดำเนินการพัฒนาที่ 2 การดำเนินการจัดการเรียนรู้ แผนการดำเนินการพัฒนาที่ 3 การใช้สื่อประกอบการจัดการเรียนรู้ แผนการดำเนินการพัฒนาที่ 4 การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ นำไปใช้ในการพัฒนานักเรียน สอดคล้องกับการวิจัยของ (สุภาพ เต็มรัตน์ (2560 : 57) พบว่า พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูส่วนใหญ่จัดการเรียนรู้ตามสื่อและแบบเรียนสำเร็จที่สำนักพิมพ์ผลิตขึ้น ครูในโรงเรียนได้นำหลักสูตรการศึกษา มาตรฐานการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังมาวิเคราะห์ สามารถส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามหลักสูตร และมีร่องรอยผลการเรียนรู้ที่จะทำให้การเรียนการสอนบรรลุตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและมาตรฐานหลักสูตร ตลอดจน เป้าหมายการจัดการศึกษาที่ต้องการพัฒนาครู

ส่วนที่ 3 เงื่อนไขความสำเร็จ จะประสบความสำเร็จได้ ขึ้นอยู่กับผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาทุกเขต ครูผู้สอน ผู้อำนวยการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา และผู้ชี้แนะ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ (Keeves : 1998) ที่พบว่า รูปแบบควรใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบได้ สามารถตรวจสอบได้โดยการสังเกตและหาข้อสนับสนุนด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ รูปแบบควรจะต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลใช้อภิปรายปรากฏการณ์ได้ด้วย

2. การหาประสิทธิภาพของรูปแบบ การพัฒนานักเรียนโดยวิธีชี้แนะเพื่อเสริมสร้างวินัยในการเรียนของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 1 ดังนี้

2.1 ผลการทดสอบความรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้จากการเปรียบเทียบความรู้การเรียนรู้ของนักเรียนก่อนและหลังเข้ารับการพัฒนา โดยภาพรวมคะแนนหลังการพัฒนามากกว่าก่อนพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ต่างกันทั้งโดยรวมและรายด้าน แสดงให้เห็นว่า หลังการพัฒนา นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจดีมากในการพัฒนาการเรียนรู้โดยวิธีชี้แนะ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนผู้เข้ารับการพัฒนา หลังพัฒนา นักเรียนมีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ทักษะ และแรงจูงใจที่ดี สอดคล้องกับแนวคิดของ (วิณา กวีสมบุญ 2557: 15) กล่าวว่า การชี้แนะ ช่วยให้นักเรียนสามารถเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้ชี้แนะจะคอยแนะนำให้คำปรึกษาช่วยเหลือให้นักเรียนสามารถเข้ามามีกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

2.2 ผลการประเมินด้านความสามารถเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี แสดงว่านักเรียนที่เข้ารับการพัฒนามาตามรูปแบบนี้มีความสามารถในการเรียนรู้และสามารถนำไปใช้ในกิจกรรมในชั้นเรียนเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ (อาภรณ์ ภูวิทยาพันธุ์ 2558 : 72) กล่าวว่า การชี้แนะเป็นรูปแบบของการสื่อสารอย่างหนึ่งที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการระหว่างหัวหน้าและลูกน้องเป็นการสื่อสารแบบสองทาง และนำประสบการณ์มาสะท้อนผลการชี้แนะเพื่อสร้างความคิดรวบยอด และการนำความคิดรวบยอดไปใช้ และมีการสรุปผลและทบทวนการทำงาน

2.3 ผลการวัดความพึงพอใจของนักเรียนต่อรูปแบบการพัฒนานักเรียนโดยวิธีชี้แนะเพื่อเสริมสร้างวินัยในการเรียนของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา การพัฒนานักเรียนโดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อรูปแบบการพัฒนานักเรียนโดยวิธีชี้แนะเพื่อเสริมสร้างวินัยในการเรียนของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงว่านักเรียนมีความพึงพอใจที่ดีในการรับการชี้แนะโดยให้ความเห็นว่าเป็นวิธีการที่ดี ทำให้ค้นพบจุดเด่น จุดควรพัฒนาของตนเอง สอดคล้องกับแนวคิดของ (สิริพัชร ตีราวัฒน์ 2563 : 70) กล่าวว่า การชี้แนะ (Coaching) เป็นการดำเนินการตามกระบวนการสอนแบบชี้แนะ (Coaching) โดยการทำให้ครูมีทัศนคติที่ดีต่อการชี้แนะ มีความตระหนักในการที่จะร่วมมือกันในการปรับวิธีเรียน เปลี่ยนวิธีสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้เหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมในบทเรียน ทำให้ครูมีความมั่นใจในการสอนของตนเองมากยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับ (อรนุช ชุมนุดวง 2554 : 23) กล่าวว่า การนิเทศแบบชี้แนะสามารถพัฒนาครูสู่เป้าหมายของงาน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งผลถึงความพึงพอใจของครูต่อการนิเทศแบบชี้แนะ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 โรงเรียนควรนำรูปแบบการพัฒนาโดยวิธีชี้แนะไปประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมพัฒนาครูผู้สอน และนักเรียนให้มีความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ สนับสนุนให้ครูเข้ารับการพัฒนาความรู้ทางวิชาการ ด้านการจัดการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ เพื่อพัฒนาเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย เหมาะสมกับศักยภาพของครู

1.2 ผู้บริหารนำข้อมูลความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริงของรูปแบบการพัฒนานักเรียนโดยวิธีชี้แนะเพื่อเสริมสร้างวินัยในการเรียน ในแต่ละองค์ประกอบที่ชัดเจนเพื่อเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาโดยตรง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา รูปแบบการพัฒนานักเรียนโดยวิธีชี้แนะเพื่อเสริมสร้างวินัยในการเรียนของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ดังนั้น ควรมีการศึกษาในเชิงลึกเกี่ยวกับการฝึกทักษะการจัดการเรียนรู้โดยวิธีชี้แนะให้ครูจัดการเรียนรู้ เช่น ด้านความรู้ ความเข้าใจ ด้านเจตคติ เพื่อให้มีเจตคติที่ดีต่อการนำการชี้แนะมาใช้

2.2 การศึกษาวิจัยในครั้งต่อไปผู้วิจัยควรศึกษาวิจัยผลการพัฒนาในด้านสมรรถนะของครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาภายหลังการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาครูโดยวิธีชี้แนะ เพื่อนำผลการวิจัยมาปรับปรุงพัฒนารูปแบบและแนวทางพัฒนาครูและนักเรียนต่อไป

บรรณานุกรม

- กาญจนา ศรีภาพสินธุ์. (2565). การบริหารกิจการนักเรียน เล่ม 2 (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ. (2549). การพัฒนากระบวนการเสริมสมรรถภาพการชี้แนะของนักวิชาการพี่เลี้ยง โดยใช้การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ในการอบรมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน). บัณฑิตวิทยาลัย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มนตรี ศรีเพชร. (2546). การศึกษาการปฏิบัติงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี. สารนิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิไลวรรณ แซ่ซ้อ (2550). ความท้าทายในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วีณา ก้วยสมบูรณ์. (2547). การพัฒนากระบวนการชี้แนะทางปัญญาเพื่อส่งเสริมการพัฒนาปรัชญาการศึกษาส่วนบุคคลของครูประจำการระดับประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาหลักสูตรการสอนและเทคโนโลยีการศึกษา. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริชัย กาญจนวาสี (2547). ทฤษฎีการประเมิน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬามหาวิทยาลัย.
- สิริพัชร ดิราวรัมย์. (2553). การนิเทศแบบชี้แนะ (Coaching) เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของบุคลากร โรงเรียนบ้านกำไสจาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). แนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ผู้เรียน การศึกษาภาคบังคับ โดยใช้พื้นที่เป็นฐาน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สุจิตรา ธนानันท์ (2548). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development) กรุงเทพมหานคร : ที พี เอ็น เพรส.
- สุภาพ เต็มรัตน์. (2550). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเขตภาคใต้ตอนบน. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อรนุช ชุมชุมดวง. (2554). การศึกษาผลการพัฒนาครูเกี่ยวกับการสอนแบบโครงงานโดยการนิเทศแบบชี้แนะ (Coaching) สำหรับครูกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านสะเดา (สามัคคีวิทยา) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 3
- อาภรณ์ ภูวิทย์พันธ์. (2548). สอนงานอย่างไรให้ได้งาน (Coaching). กรุงเทพมหานคร : เอช อาร์ เซ็นเตอร์.
- Keeves, P. J. (1988). Educational Research, Methodology and Measurement : An International Handbook. Oxford : Pergamon Press.

Sparks & Loucks-Horsley. (1989). Five Models of Professional Development.
(Online). Available

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ของผู้สูงอายุไร้ที่พึ่ง Legal measures regarding the benefits of the homeless elderly

ศศิธร ถีสุงเนิน

Sasithorn Theesoongnern

อาจารย์ สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

Lecturer, Department of Law Chaiphaphum Rajabhat University

ณภัทร ใจเอ็นดู

Napat Jaiendoo

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

Assistant Professor, Department of Law Chaiphaphum Rajabhat University

E-mail : napat-tal@hotmail.com,sasithorn@cpru.ac.th

วันที่รับบทความ (Received) : 17 มิถุนายน 2567

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 11 กรกฎาคม 2567

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 12 กรกฎาคม 2567

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ของผู้สูงอายุไร้ที่พึ่งและเสนอแนวทางการออกแบบมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ของผู้สูงอายุไร้ที่พึ่ง โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

จากการศึกษาพบว่า ในปี 2579 ประเทศไทยจะมีสัดส่วนผู้สูงอายุมากถึงร้อยละ 30 และ มีถึง 1.3 ล้านครัวเรือน ที่ผู้สูงอายุอาศัยอยู่เพียงลำพัง “คนเดียว” ในขณะที่เดียวกันยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายที่เป็นรูปธรรม ชัดเจน บทความนี้จึงได้เสนอแนวทางการออกแบบมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ของผู้สูงอายุไร้ที่พึ่ง ในการกำหนดให้มีการลงทะเบียนก่อนถึงเกณฑ์อายุ 60 ปี และเสนอให้ออกหลักเกณฑ์ วิธีการโดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อให้การจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุไร้ที่พึ่งมีความชัดเจนและนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง

คำสำคัญ: มาตรการทางกฎหมาย; สิทธิประโยชน์; ผู้สูงอายุ; ไร้ที่พึ่ง

ADSTRACT

The objectives of the research were to study legal measures regarding the benefits of the homeless elderly and to propose guidelines for designing legal measures regarding the benefits of the homeless elderly. It was a qualitative research.

The study found that in 2036 Thailand will have a proportion of the elderly as high as 30 percent and 1.3 million families where the elderly live alone. Meanwhile, there are not yet concrete, clear legal measures about this. This article, therefore, proposes guidelines for designing legal measures regarding the rights of the

homeless elderly by requiring registration before reaching the age of 60 years and proposing to issue the criteria of a community-based approach to make welfare provision for the homeless elderly clearly and practically.

Keywords : Legal measures, Benefits, the Elderly, Homeless

บทนำ

โครงสร้างประชากรของประเทศไทยมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก อัตราการเกิดลดลง อัตราการอยู่เป็นโสดสูงขึ้น จึงเกิดคำถามที่ว่า “แก่ตัวไป ใครจะดูแล” ประชากรผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่อัตราการเกิดลดน้อยลง ไม่ว่าด้วยสภาพแวดล้อม ค่านิยมของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป จากข้อมูลทางสถิติปี พ.ศ. 2564 ประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุมากกว่าร้อยละ 20 และสัดส่วนดังกล่าวจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ขณะที่วัยเด็กและวัยแรงงานมีสัดส่วนลดลง โดยวัยเด็กมีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 16 ขณะที่วัยแรงงานคิดเป็น

ร้อยละ 64 และในปี 2579 จะมีสัดส่วนผู้สูงอายุมากถึงร้อยละ 30 ขณะที่วัยเด็กและวัยแรงงานมีสัดส่วนลดลงเหลือร้อยละ 15 และร้อยละ 56 ตามลำดับ (แผนการปฏิรูปประเทศด้านสังคม มีนาคม 2561 คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านสังคม) และข้อมูลจากรายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย ปี 2564 ระบุว่า จากทั้งหมด 21.9 ล้านครัวเรือน มีถึง 1.3 ล้านครัวเรือน ที่ผู้สูงอายุอาศัยอยู่เพียงลำพัง “คนเดียว” ขณะที่อีก 1.4 ล้านครัวเรือน มีเฉพาะผู้สูงอายุอาศัยอยู่ด้วยกัน โดยไม่มีคนวัยอื่นอาศัยอยู่ในบ้าน นั้นหมายความว่า มากกว่าร้อยละ 12 ที่ผู้สูงอายุอาศัยอยู่อย่างลำพัง (การสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564 สำนักงานสถิติแห่งชาติ) เมื่อเข้าสู่สังคมสูงอายุก็เกิดปัญหาหลายด้าน ทั้งด้านสภาพร่างกายที่เสื่อมลงตามอายุ ระบบการทำงานของอวัยวะต่างๆ ก็เสื่อมลง ทำให้ผู้สูงอายุต้องพึ่งพาคนอื่นมากขึ้น ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ แต่ด้วยสภาพครอบครัวในปัจจุบันที่มีขนาดเล็กลง ความสัมพันธ์ในครอบครัวอยู่แบบครอบครัวเดี่ยว สภาพเศรษฐกิจ สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงจากภาคเกษตรกรรม สู่ภาคอุตสาหกรรม ทำให้แรงงานภาคเกษตรกรรม ในสังคมชนบทต่างอพยพถิ่นฐานเข้าสู่สังคมเมืองใหญ่ เพื่อทำงานในภาคอุตสาหกรรม บุตรหลานจึงไม่สามารถเลี้ยงดูผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุถูกมองเป็นภาระของครอบครัว หลายคนไม่มีผู้ดูแล ถูกทอดทิ้ง ปล่อยให้ผู้สูงอายุอยู่บ้านเพียงลำพัง ตามที่ปรากฏผ่านสื่อสังคมออนไลน์และสื่อสาธารณะ ได้นำเสนอภาพความยากลำบากและความไม่ปลอดภัยในการใช้ชีวิตเพียงลำพังของผู้สูงอายุ จากปัญหาทั้งทางด้านสุขภาพ จิตใจ เศรษฐกิจ การอยู่อาศัย รวมไปถึงความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการทางสังคมจนในที่สุดการดูแลผู้สูงอายุก็ถูกผลักใส่ให้เข้าสู่ความรับผิดชอบของรัฐ

บทความนี้จึงมุ่งศึกษาและวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ของผู้สูงอายุที่ไร้ที่พึ่ง เพื่อเสนอแนวทางออกมาตรการทางกฎหมาย บูรณาการร่วมกันระหว่าง รัฐ ชุมชน ท้องถิ่น และครอบครัว เพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพและครอบคลุมทุกมิติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ของผู้สูงอายุที่ไร้ที่พึ่ง
2. เพื่อเสนอแนวทางการออกแบบมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ของผู้สูงอายุที่ไร้ที่พึ่ง

ขอบเขตการวิจัย หรือขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้ มุ่งศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ของผู้สูงอายุ ที่ไร้ที่พึ่งของประเทศไทยในปัจจุบัน ได้แก่ พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. 2557 ประกาศกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เรื่อง การคุ้มครอง การส่งเสริม และสนับสนุนการช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ประสบความเดือดร้อน พ.ศ. 2563

ระเบียบวิธีการวิจัย หรือวิธีการศึกษา

การศึกษานี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) ด้วยการคัดเลือกเอกสารระดับทุติยภูมิที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประกอบด้วย บทความวิชาการ บทความวิจัย และเอกสารเผยแพร่ของภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงข้อมูลสารสนเทศเชิงนโยบาย เช่น พระราชกิจจานุเบกษา แผนการปฏิรูปประเทศด้านสังคม เป็นต้น ตามแนวทางของ Scott (1990) ; (2006) คือ การคัดเลือกเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยใช้หลักเกณฑ์ 1) มีความถูกต้อง 2) มีความน่าเชื่อถือ 3) ความเป็นตัวแทน และ 4) มีความชัดเจน โดยขอบเขตของเนื้อหาประกอบด้วย 1) สิทธิและสวัสดิการตามกฎหมายสำหรับผู้สูงอายุ 2) สิทธิและสวัสดิการตามกฎหมายสำหรับผู้สูงอายุที่ไร้ที่พึ่ง และ 3) การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ในศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พบว่า มีวรรณกรรมที่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์การคัดเลือกเอกสารและตรงกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย แบ่งเป็น วรรณกรรมภาษาไทย จำนวน 12 ฉบับ ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยและมีการตีพิมพ์ในระยะ 10 ปี คือ พ.ศ.2556 – 2566 หรือ ค.ศ. 2013 – 2023 ซึ่งผู้วิจัยได้นำวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องมาสังเคราะห์ประกอบ ดังรายละเอียดที่นำเสนอในบทความวิจัยนี้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เสนอมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ของผู้สูงอายุที่ไร้ที่พึ่ง
2. เสนอแนวทางการออกแบบมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ของผู้สูงอายุที่ไร้ที่พึ่ง

ผลการวิจัย หรือการศึกษา

1.สิทธิของผู้สูงอายุตามหลักการขององค์การสหประชาชาติ

องค์การสหประชาชาติได้รับรองหลักการ 18 ประการ สำหรับผู้สูงอายุ

เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2534 ดังต่อไปนี้

1.1 ผู้สูงอายุพึงมีสิทธิที่จะได้รับอาหาร น้ำ ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และการดูแลสุขภาพอย่างเพียงพอ ทั้งจากการจัดสรรรายได้ การสนับสนุนช่วยเหลือจากครอบครัวและชุมชน ตลอดจนการช่วยเหลือตนเอง

1.2 ผู้สูงอายุพึงมีสิทธิและโอกาสได้ทำงาน หรือมีโอกาสรายได้ทางอื่นให้กับตนเอง

1.3 ผู้สูงอายุพึงมีสิทธิและมีส่วนร่วมในการกำหนดการเกษียณอายุการทำงาน

1.4 ผู้สูงอายุพึงมีสิทธิเข้าถึงโครงการฝึกอบรมและโครงการด้านการศึกษาที่เหมาะสม

1.5 ผู้สูงอายุพึงมีสิทธิที่จะอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย และสามารถที่จะปรับให้เข้ากับ ความพึงพอใจส่วนบุคคลและความสามารถที่เปลี่ยนไป

1.6 ผู้สูงอายุพึงมีสิทธิที่จะพักอาศัยอยู่ที่บ้านของตนเองได้นานที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

1.7 ผู้สูงอายุพึงมีสิทธิคงอยู่ในสังคม และมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการกำหนดและดำเนิน นโยบายที่มีผลโดยตรงต่อความเป็นอยู่อันดีของผู้สูงอายุ รวมทั้งแลกเปลี่ยนความรู้และทักษะกับคน รุ่นใหม่

1.8 ผู้สูงอายุพึงมีสิทธิที่จะแสวงหาและพัฒนาโอกาสในการให้บริการแก่ชุมชน และทำงาน อาสาสมัครในตำแหน่งที่เหมาะสมกับความสนใจและความสามารถ

1.9 ผู้สูงอายุพึงมีสิทธิที่จะก่อตั้งขบวนการหรือสมาคมเพื่อผู้สูงอายุ

1.10 ผู้สูงอายุพึงมีสิทธิที่จะได้รับการอุปการะเลี้ยงดูและการปกป้องคุ้มครองจากครอบครัว และชุมชน ตามคุณค่าวัฒนธรรมของแต่ละระบบสังคม

1.11 ผู้สูงอายุพึงมีสิทธิเข้าถึงบริการด้านการดูแลสุขภาพ เพื่อช่วยให้สามารถและคงไว้หรือ ฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ให้อยู่ในระดับที่สมบูรณ์ที่สุด และเพื่อช่วย ป้องกันหรือชะลอการเกิดภาวะเจ็บป่วยอีกด้วย

1.12 ผู้สูงอายุพึงมีสิทธิได้รับบริการทางด้านสังคมและกฎหมาย เพื่อส่งเสริมอิสรภาพในการ ดำเนินชีวิต การปกป้องคุ้มครองและการอุปการะเลี้ยงดู

1.13 ผู้สูงอายุพึงมีสิทธิที่จะได้รับประโยชน์จากการเลี้ยงดูในสถานสงเคราะห์ ซึ่งจะให้บริการ ด้านการปกป้องคุ้มครอง การฟื้นฟูสมรรถภาพ และการกระตุ้นทางด้านจิตใจและสังคม ใน สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและบรรยากาศที่เป็นมิตรตามความเหมาะสมกับสถานภาพและความ ต้องการ

1.14 ผู้สูงอายุ พึงมีสิทธิมนุษยชนทั้งปวงและเสรีภาพขั้นพื้นฐานในขณะที่อยู่ในสถานที่ใดใด หรือในสถานที่ให้บริการดูแลรักษา รวมทั้งพึงได้รับการยอมรับในศักดิ์ศรี ความเชื่อ ความต้องการ และความเป็นส่วนตัว ตลอดจนสิทธิในการตัดสินใจเกี่ยวกับการอุปการะเลี้ยงดูและคุณภาพชีวิตของ ตนเอง

1.15 ผู้สูงอายุพึงมีสิทธิที่จะแสวงหาโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่

1.16 ผู้สูงอายุพึงมีสิทธิเข้าถึงแหล่งการศึกษา วัฒนธรรม ความเชื่อทางศาสนา และ นันทนาการในสังคม

1.17 ผู้สูงอายุพึงมีสิทธิที่จะดำรงชีวิตอยู่อย่างมีศักดิ์ศรี และมีความมั่นคงปลอดภัยปราศจาก การถูกแสวงหาผลประโยชน์ ตลอดจนการปฏิบัติอย่างทารุณทั้งทางร่างกายและจิตใจ

1.18 ผู้สูงอายุพึงได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมโดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างทางวัยเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ภูมิหลัง ศาสนา ความพิการ ฐานะทางเศรษฐกิจ หรือสถานภาพอื่นใด (กรมกิจการผู้สูงอายุ “สิทธิของผู้สูงอายุตามหลักการขององค์การสหประชาชาติ”)

2. บทบัญญัติคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

บทบัญญัติคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มีดังต่อไปนี้

2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่มี บทบัญญัติกล่าวถึงผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นบทบัญญัติภายใต้หมวด 5

ว่าด้วยแนวนโยบายแห่งรัฐ ดังนี้ มาตรา 81 รัฐพึงช่วยเหลือและสงเคราะห์ผู้สูงอายุและผู้พิการให้มีสภาพกำลังใจ และความหวังในชีวิตเพื่อสามารถดำรงตนอยู่ได้ตามสมควร (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 มาตรา 81.)

2.2 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับผู้สูงอายุไว้ดังนี้ หมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา 54 บุคคลซึ่งมีอายุ

เกินหกสิบปีบริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 54. มาตรา 80) รัฐต้องคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว และความเข้มแข็งของชุมชน รัฐต้องสงเคราะห์คนชรา ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพและผู้ด้อยโอกาส ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 80)

2.3 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มีบทบัญญัติที่บรรจุหลักการให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุไว้ ดังนี้ หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยมาตรา 40 บุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ดังต่อไปนี้ (6) เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หรือผู้พิการหรือทุพพลภาพ ย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองในการดำเนินกระบวนการพิจารณาตัวอย่างเหมาะสม และย่อมมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในคดีที่เกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 40(6)หมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา 53 บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพมีสิทธิได้รับสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะอย่างสมศักดิ์ศรี และความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 53) มาตรา 80 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรม ดังต่อไปนี้ (1) คุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน สนับสนุนการอบรมเลี้ยงดู และให้การศึกษাপฐมวัย ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็น ปึกแผ่นของสถาบันครอบครัวและชุมชน รวมทั้งต้องสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ ผู้พิการ หรือทุพพลภาพ และผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 80(1))มาตรา 84 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านเศรษฐกิจ ดังต่อไปนี้ (4) จัดให้มีการออมเพื่อการดำรงชีพ ในยามชราแก่ประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐ อย่างทั่วถึง (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 84(4))

2.4 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีบทบัญญัติในมาตรา 48 วรรคสอง ความว่า “บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีและไม่มีรายได้เพียงพอแก่การ

ยังชีพ และบุคคลผู้ยากไร้ย่อมมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ”(รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 48)

3. มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ของผู้สูงอายุที่ไร้ที่พึ่ง

กฎหมายสำคัญในการคุ้มครองผู้สูงอายุ

1) พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546

ผู้สูงอายุ หมายความว่า บุคคลผู้มีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีสัญชาติไทย (พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 มาตรา 3) ซึ่งผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริมสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1.1) มีสิทธิได้รับการให้บริการทางการแพทย์และการสาธารณสุขที่จัดไว้โดยให้ความสะดวกและรวดเร็วแก่ผู้สูงอายุเป็นกรณีพิเศษ

บริการที่จัดให้ การจัดช่องทางพิเศษเฉพาะ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการที่สะดวกและรวดเร็ว

1.2) การศึกษา การศาสนา และข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต

จัดศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน และ ให้มีหลักสูตรการศึกษาเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ตั้งแต่การศึกษาขั้นพื้นฐานถึงขั้นอุดมศึกษาอย่างต่อเนื่องทั้งในระบบ นอกกระบบและตามอัธยาศัย และมีรายการต่างๆ เพื่อผู้สูงอายุ

1.3) การประกอบอาชีพหรือฝึกอาชีพที่เหมาะสม

ให้ข้อมูล คำปรึกษา ข่าวสารตลาดแรงงาน การจัดหางาน

รับสมัครงาน บริการข้อมูลทางอาชีพ ตำแหน่งว่างงานการอบรมและฝึกอาชีพ โดยมีศูนย์กลางข้อมูลทางอาชีพ และตำแหน่งงานสำหรับผู้สูงอายุเป็นการเฉพาะที่สำนักงานจัดหางานทุกแห่ง

1.4) การพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การรวมกลุ่มในเครือข่ายหรือชุมชน

การส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่มหรือชมรมผู้สูงอายุ ให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมภายในชุมชน และ/หรือระหว่างชุมชนและส่งเสริมการให้ศักยภาพ

ผู้สูงอายุ โดยเพิ่มการจัดกิจกรรมทางกีฬา นันทนาการ การถ่ายทอดภูมิปัญญา และส่งเสริมการรวมกลุ่มออมทรัพย์ของผู้สูงอายุ

1.5) การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ หรือการบริการสาธารณะอื่น

1.6) การช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม

1.7) สิทธิได้รับค่ายกเว้นเข้าชมสถานที่ของรัฐ

1.8) สิทธิได้รับการช่วยเหลือผู้สูงอายุซึ่งได้รับอันตรายจากการทารุณกรรมหรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือถูกทอดทิ้ง

1.9) สิทธิได้รับคำแนะนำ ปรึกษา ดำเนินการที่เกี่ยวข้องในทางคดี หรือในทางการแก้ไขปัญหาครอบครัว

1.10) สิทธิในที่พักอาศัย อาหารและเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง

1.11) สิทธิได้รับเงินเบี้ยยังชีพเป็นรายเดือนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

1.12) สิทธิได้รับการสงเคราะห์ในการจัดการศพตามประเพณี

1.13) ผู้สูงอายุอาจจะได้รับสิทธิอื่น ๆ นอกเหนือจากที่ได้กล่าวมาแล้ว ตามที่คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติประกาศกำหนด (พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 มาตรา 3)

2) พระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. 2557

“คนไร้ที่พึ่ง” หมายความว่า บุคคลซึ่งไร้ที่อยู่อาศัยและไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ และให้รวมถึงบุคคลที่อยู่ในสภาวะยากลำบากและไม่อาจพึ่งพาบุคคลอื่นได้ ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

“การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง” หมายความว่า การจัดสวัสดิการสังคม การเสริมสร้างสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ การรักษาพยาบาล การส่งเสริมการศึกษาและอาชีพ การส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างโอกาสในสังคม การพัฒนาคุณภาพชีวิต การสนับสนุนให้คนไร้ที่พึ่งมีงานทำและมีที่พักอาศัย

และการป้องกันมิให้มีการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อคนไร้ที่พึ่ง (พระราชบัญญัติคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. 2557 มาตรา 3)

3) ประกาศกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เรื่อง การคุ้มครอง การส่งเสริม และสนับสนุนการช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ประสบความเดือดร้อน

“ประสบความเดือดร้อน” หมายความว่า ถูกทารุณกรรม ถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ด้วยกฎหมาย ถูกทอดทิ้ง ประสบปัญหาด้านครอบครัว ด้านที่พักอาศัย อาหารและเครื่องนุ่งห่ม

“ทารุณกรรม” หมายความว่า การกระทำหรือละเว้นการกระทำด้วยประการใด ๆ จนเป็นเหตุให้ผู้สูงอายุเสื่อมเสียเสรีภาพหรือเกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจหรือการทำความผิดทางเพศต่อผู้สูงอายุ ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงสภาพจิตหรือพฤติกรรมของผู้สูงอายุ สภาพสังคม สิ่งแวดล้อมหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ไม่ว่าผู้สูงอายุนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม

“แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย” หมายความว่า การหลอกลวง การกล่าวเท็จ การใช้ให้ผู้สูงอายุกระทำหรือประพฤตินลักษณะที่น่าจะเป็นอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจหรือขัดต่อกฎหมายหรือศีลธรรมอันดี หรือกระทำการใด ๆ โดยมิชอบ เพื่อให้ได้ประโยชน์จากผู้สูงอายุ ทั้งนี้ ไม่ว่าผู้สูงอายุจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม

“ถูกทอดทิ้ง” หมายความว่า ขาดผู้อุปการะเลี้ยงดู ละเลยไม่เอาใจใส่ดูแล หรือไม่ดูแล อันอาจเกิดอันตรายต่อกายหรือจิตใจของผู้สูงอายุ

“เจ้าหน้าที่” หมายความว่า เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานซึ่งได้รับการแจ้งหรือได้รับคำขอการช่วยเหลือตามข้อ 6 (ประกาศกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ออกตามความในพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ 2546)

ข้อ 6 ผู้สูงอายุที่ประสบความเดือดร้อน บุคคลที่เกี่ยวข้อง หรือผู้พบเห็นผู้สูงอายุที่ประสบความเดือดร้อนให้ดำเนินการ ดังนี้

(1) ในท้องที่กรุงเทพมหานคร ให้แจ้งหรือยื่นคำขอได้ที่กรมกิจการผู้สูงอายุ หรือกรมกิจการเด็กและเยาวชน หรือกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว หรือกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ หรือกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ หรือศูนย์ช่วยเหลือสังคม (1300)

(2) ในจังหวัดอื่น ให้แจ้งหรือยื่นคำขอได้ที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัด หรือศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ หรือหน่วยงานสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ที่อยู่ในจังหวัดนั้น

ทั้งนี้ กรณีผู้สูงอายุที่ประสบความเดือดร้อน อาจแจ้งต่อหน่วยงานอื่นของรัฐที่เกี่ยวข้อง อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อประสานงานให้หน่วยงานตาม (1) หรือ (2) ให้การช่วยเหลือต่อไป (ประกาศกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ออกตามความในพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ 2546)

การช่วยเหลือผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง

ข้อ 10 ให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการช่วยเหลือ ด้วยวิธีการ ดังนี้

(ก) สอบข้อเท็จจริงเบื้องต้น นำผู้สูงอายุเข้ารับการตรวจรักษาจากแพทย์และขอคำแนะนำปรึกษาจากจิตแพทย์ นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์

ทั้งนี้ การสอบข้อเท็จจริงเพื่อให้ได้ข้อมูลประวัติบุคคล ครอบครัว บุคคลที่เกี่ยวข้อง สภาพความเป็นอยู่ สภาพปัญหา ความต้องการ เพื่อให้การช่วยเหลือตามควรแก่กรณี

(ข) ให้นำส่งผู้สูงอายุเข้ารับการดูแลในสถานที่ที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์กำหนด หรือหน่วยงานเอกชน หรือชุมชน ที่ยินยอมรับไว้ดูแล โดยความยินยอมของผู้สูงอายุ หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบในกรณีที่มีกฎหมายเฉพาะเพื่อคุ้มครองดูแลต่อไป

(ค) ให้การฟื้นฟูสภาพร่างกาย สภาพจิตใจ หรือฝึกอาชีพให้ผู้สูงอายุ ตามความต้องการและความเหมาะสม

(ง) กรณีผู้สูงอายุประสงค์จะกลับไปอยู่กับครอบครัว หรือบุคคลซึ่งผู้สูงอายุ มีความประสงค์จะไปอยู่ด้วยกันให้ดำเนินการเตรียมความพร้อมของครอบครัวหรือบุคคลนั้น ในกรณีที่เห็นสมควรเพื่อความปลอดภัยของผู้สูงอายุ เจ้าหน้าที่อาจจัดให้ผู้สูงอายุพักอาศัย ในหน่วยงานสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เช่น บ้านพักเด็กและครอบครัว ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ หรือสถานที่อื่นซึ่งมีความปลอดภัยเป็นการชั่วคราว ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงความยินยอมของผู้สูงอายุเป็นสำคัญ เว้นแต่ผู้สูงอายุไม่อยู่ในวิสัยหรือมีโอกาสที่จะให้ความยินยอมได้ด้วยตนเอง (ประกาศกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ออกตามความในพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ 2546)

4. หลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา

วัฒนธรรมหรือการดำเนินชีวิตของสังคมไทยที่เกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุ ตามหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา ครอบครัวมีบทบาทสำคัญยิ่งในการดูแลผู้สูงอายุ

แต่ละครอบครัวต่างมีบิดามารดาสูงอายุ เป็นเสาหลักของครอบครัว บุตรนอกจากทำหน้าที่เลี้ยงชีพแล้ว ยังมีหน้าที่ที่สำคัญ คือ การอุปการะเลี้ยงดูบุพการี การดูแลบิดามารดาสูงอายุตามค่านิยมที่ได้รับอิทธิพลจากพระพุทธศาสนาในเรื่องกตัญญูกตเวทิตาธรรมที่ฝังรากลึกในสังคมไทยมายาวนาน การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมเริ่มตั้งแต่สถาบันครอบครัวและปลูกฝังตั้งแต่ยังเป็นผู้เยาว์ หลักธรรมที่ใช้ใน เช่น หลักศีล 5 หลักสังคหวัตถุ 4 หลักอิทธิบาท 4 แนวทางการปลูกฝังคุณธรรมแบ่งเป็น 4 ด้าน คือ กตัญญูกตเวทิตา ความมีระเบียบวินัย ความสามัคคีและหน้าที่และความรับผิดชอบ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความกตัญญูได้มีการบัญญัติเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการทอดทิ้งคนชรา สิทธิและหน้าที่ของบิดามารดาการเลี้ยงดูบิดามารดาตามกฎหมายอาญา แพ่ง กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค กฎหมายภาษี กฎหมายผู้สูงอายุ เป็นบทบัญญัติที่ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้สูงอายุ เช่น การให้คำแนะนำ ดำเนินการที่เกี่ยวข้องในทางคดี การแก้ไขปัญหาครอบครัว และมีการออกอนุบัญญัติ คือ ประกาศกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนการช่วยเหลือผู้สูงอายุซึ่งได้รับอันตรายจากการทารุณกรรม หรือแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือถูกทอดทิ้ง และการให้คำแนะนำดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางแก้ไขปัญหาครอบครัว

สรุปผล และข้อเสนอแนะ

1. สรุปผล

จากการศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ของผู้สูงอายุที่ไร้ที่พึ่ง สรุปได้ว่า องค์การสหประชาชาติได้มีกำหนดพันธกรณีระหว่างประเทศสมาชิกในเรื่องการคุ้มครองผู้สูงอายุ ภายใต้แนวคิดทางด้านสิทธิมนุษยชนตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ ว่าด้วยสิทธิมนุษยชนอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ได้บัญญัติถึงสิทธิของผู้สูงอายุที่ปรากฏในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) ความว่า “(1) มนุษย์ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับมาตรฐานในการครองชีพที่เหมาะสมเพื่อสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของเขาและครอบครัวของ

เขา อันได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย การดูแลทางการแพทย์และการบริการทางสังคมที่จำเป็น และมีสิทธิที่จะได้รับความมั่นคงในกรณีที่ว่างงาน เจ็บป่วย การเสื่อมสมรรถภาพ การเป็นหม้าย ชราภาพหรือการขาดความไม่สะดวกในการดำรงชีวิตอื่นใด” อันเป็นแนวทางให้ประเทศสมาชิกนำไปปฏิบัติหรือนำไปบัญญัติเป็นรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายภายในประเทศเพื่อคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุมีความเท่าเทียมและเป็นมาตรฐาน ประเทศไทยที่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติจึงได้ปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศ โดยนำมาบัญญัติในรัฐธรรมนูญ และกฎหมายภายในให้ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับสวัสดิการที่รัฐจัดให้อย่างเหมาะสมในมิติต่างๆ ดังนี้

1) ด้านสาธารณสุข คือ การดูแลด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต การให้บริการด้านการป้องกันและฟื้นฟูสุขภาพและการให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ผู้สูงอายุในการดูแลตนเองอย่างเหมาะสม และการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวเพื่อให้ผู้สูงอายุอยู่ในภาวะพึ่งพาตนเองได้

2) ด้านสังคม คือ การดูแลด้านการมีส่วนร่วมในสังคมและการมีครอบครัวที่อบอุ่นสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อรองรับให้ผู้สูงอายุอยู่ร่วมกิจกรรมในสังคมให้ได้มากที่สุด การสนับสนุนให้ผู้สูงอายุสามารถทำประโยชน์หรือแบ่งปันประสบการณ์ให้แก่สังคมและชุมชน การอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ เช่น ด้านการเดินทาง การเตรียมความพร้อมด้านความรู้ความสามารถของผู้สูงอายุให้ก้าวทันต่อยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปและการให้ความสำคัญกับการที่ครอบครัวจะเป็นหลักในการดูแลผู้สูงอายุ

3) ด้านที่อยู่อาศัย คือ การดูแลที่อยู่อาศัยรวมถึงสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุจะสามารถปรับตัวได้โดยง่ายในการใช้ชีวิตและดำเนินกิจกรรมต่างๆ รวมถึงสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ๆ ได้ และเป็นการอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถมีกิจกรรมในสังคมและใช้ชีวิตได้อย่างปกติ

4) ด้านความปลอดภัย คือ การดูแลความปลอดภัยทั้งด้านร่างกายและจิตใจของผู้สูงอายุ เพื่อป้องกันมิให้ผู้สูงอายุถูกคุกคามทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ตลอดจนกำหนดมาตรการเพื่อเยียวยาและฟื้นฟูผู้สูงอายุที่เป็นเหยื่อของการกระทำความผิด เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถใช้ชีวิตได้อย่างปกติ และได้รับความเคารพจากสังคมและบุคคลทั่วไป

5) ด้านรายได้ คือ การสร้างความมั่นคงและหลักประกันทางรายได้และการจ้างงานสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อเป็นการส่งเสริมการคุ้มครองผู้สูงอายุได้ทั้งการพึ่งพิงตนเองได้ของผู้สูงอายุ การสนับสนุนให้ผู้สูงอายุสามารถมีส่วนร่วมในสังคม การใช้ชีวิตอย่างภาคภูมิใจ และให้ความสำคัญกับการที่ผู้สูงอายุสามารถที่จะอยู่ในภาคแรงงานและยังคงมีงานทำต่อไปเพื่อรองรับให้ผู้สูงอายุมีรายได้ที่เพียงพอต่อการใช้ชีวิตได้ด้วยตนเอง

โดยการกำหนดให้ผู้สูงอายุที่มีสิทธิได้รับสวัสดิการที่รัฐจัดให้ โดยใช้เกณฑ์อายุ 60 ปีและมีสัญชาติไทย โดยเป็นการจัดสวัสดิการให้ในภาพรวม โดยมีได้กำหนดมาตรการที่ชัดเจนครอบคลุมผู้สูงอายุแต่ละกลุ่ม ซึ่งประสบปัญหาที่หลากหลายด้วยสภาพร่างกาย สภาพแวดล้อม ทำให้การเกิดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสวัสดิการ และยังมีการสร้างขั้นตอนในการเข้ารับการช่วยเหลือที่เกินจำเป็น ยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายที่เป็นการเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเป็นรูปธรรม ชัดเจน

2. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ของผู้สูงอายุที่ไร้ที่พึ่ง ผู้เขียนเห็นควรเสนอแนะดังต่อไปนี้

2.1 ควรกำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อเตรียมความพร้อมการเข้าสู่ผู้สูงอายุ กำหนดให้บุคคลที่อาจเข้าข่ายการเป็นผู้สูงอายุที่ไร้ที่พึ่งลงทะเบียน เพื่อให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบใช้เป็นฐานข้อมูลเพื่อเฝ้าระวังเตรียมความพร้อมในการให้ความช่วยเหลืออย่างทันถ่วงที ลดความเหลื่อมล้ำการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการที่รัฐจัดให้

ลดขั้นตอนโดยไม่จำเป็น

2.2 ควรกำหนดมาตรการทางกฎหมายแยกเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุที่ไร้ที่พึ่ง จากกลุ่มคนไร้ที่พึ่งทั่วไป

2.3 เห็นควรวางหลักเกณฑ์ วิธีการ รูปแบบและหน้าที่ ในการพัฒนากลไกเฝ้าระวัง ดูแลและการช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ไร้ที่พึ่ง โดยส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือชุมชนมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่ไร้ที่พึ่งโดยให้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อบรรเทาทุกข์ผู้สูงอายุระดับยอดและนำไปสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืนต่อไป

บรรณานุกรม

ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2549). สวัสดิการผู้สูงอายุ แนวคิดและวิธีการปฏิบัติงาน

สังคมสงเคราะห์. กรุงเทพฯ : มิสเตอร์ก๊อปปี้ (ประเทศไทย).

แคทริยา ขวัญศรี, จีราวรรณ แก้วธรรมานุกุลและ ญัฐชา สุขอ่อน. (2560). แนวทางการ

เตรียมความพร้อมของครอบครัวและชุมชนในการรับคนไร้ที่พึ่งกลับสู่ชุมชน

(รายงานวิจัย). เชียงใหม่: สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 10.

ชนิษฐา กิจเจา. (2558). การจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุในแต่ละช่วงวัย

(รายงานวิจัย). สงขลา: ไอคิว มีเดีย.

วรรณลักษณ์ เมียนเกิด. (2563). ผู้สูงอายุในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง(รายงานวิจัย).

กรุงเทพฯ: ปีที่พิมพ์: บริษัท จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.

สุดารัตน์ แก้วกำเนิด. (2561). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองคนเร่ร่อน

ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. 2557. วิทยานิพนธ์ปริญญา

มหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

โสภณิก พรหมตีบ. (2562). การให้บริการสวัสดิการสังคมคนไร้ที่พึ่ง กรณีศึกษา : สถาน

คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหญิงธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ศึกษบัณฑิต,

สาขาวิชาพุทธจิตวิทยาบัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

กมลวรรณ อยู่วัฒนะ (2566, กรกฎาคม-ธันวาคม). มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับ

การอุปการะเลี้ยงดูผู้สูงอายุ. วารสารนิติศาสตร์และสังคมท้องถิ่น, 53-76.

กัลยา ตันศิริ (2561). สิทธิประโยชน์ตามกฎหมายของการเป็นผู้สูงอายุ. วารสารวิชาการ

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, 10(1), 17-26.

จักรพันธ์ โอฬาริกชาติ (2561). มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

ที่เป็นผู้ป่วยทางจิตเรื้อรัง. วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ, 28(1).

พระเทพรัตนสุธี. (2557). การดูแลบิดามารดาตามแนวทางพระพุทธศาสนา. วารสาร

มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 1(2), 65-74.

ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธ์. (2559, มกราคม-มิถุนายน). การศึกษาแนวทางพัฒนากฎหมาย

สำหรับคนไร้ที่พึ่งและพระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. 2557.

วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, 24(1).

สมบูรณ์ วัฒนะ. (2560, กันยายน-ธันวาคม). การดูแลบิดามารดาสูงอายุตามหลักคำสอน
เรื่องทิศกในพระพุทธศาสนาของครอบครัวไทยพุทธ. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์, 25(49), 147-164.

จริยธรรมการตีพิมพ์บทความในวารสารชัยภูมิปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

วารสารชัยภูมิปริทรรศน์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ ให้ความสำคัญกับการรักษามาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์เผยแพร่บทความ ดังนั้น จึงกำหนดให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องปฏิบัติตามหลักการและมาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์อย่างเคร่งครัด ดังนี้

บทบาทหน้าที่ของบรรณาธิการและกองบรรณาธิการในวารสารชัยภูมิปริทรรศน์

1. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาและตรวจสอบบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารทุกบทความ โดยพิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหาบทความกับเป้าหมายและขอบเขตของวารสาร รวมถึงตรวจสอบคุณภาพของบทความตามกระบวนการประเมินคุณภาพบทความก่อนการตีพิมพ์
2. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องใช้หลักการในการพิจารณาบทความโดยอ้างอิงเหตุผลทางวิชาการเป็นหลัก และต้องไม่มีอคติต่อผู้เขียนบทความและเนื้อหาบทความที่พิจารณาไม่ว่าจะด้วยกรณีใดๆ ทั้งสิ้น
3. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้เขียนบทความหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจประเมินบทความ ไม่ว่าจะเป็นประโยชน์ในเชิงธุรกิจหรือในการนำไปเป็นผลงานทางวิชาการของตนเอง
4. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องไม่ปิดกั้น เปลี่ยนแปลง หรือแทรกแซงข้อมูลที่ใช้แลกเปลี่ยนระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจประเมินบทความและผู้เขียนบทความ
5. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องปฏิบัติตามกระบวนการและขั้นตอนต่าง ๆ ของวารสารอย่างเคร่งครัด

บทบาทหน้าที่ของผู้เขียนบทความในวารสารชัยภูมิปริทรรศน์

1. บทความที่ผู้เขียนส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์หรือเผยแพร่ที่ไหนมาก่อน
2. ผู้เขียนบทความต้องทำการอ้างอิงให้ถูกต้องทุกครั้งเมื่อนำผลงานของผู้อื่นมานำเสนอหรืออ้างอิงประกอบในเนื้อหาบทความของตนเอง และต้องไม่คัดลอกผลงานของผู้อื่น
3. หากผลงานทางวิชาการของผู้เขียนเกี่ยวข้องกับการใช้สัตว์ ผู้เข้าร่วม หรืออาสาสมัคร หรือผลการวิจัยมีประเด็นที่เปราะบางต่อผู้ให้ข้อมูล ผู้เขียนควรดำเนินการตามหลักจริยธรรม ปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด รวมถึงต้องได้รับความยินยอมก่อนการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลหรือแสดงเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ หรือในสัตว์ ทดลองประกอบด้วยทุกครั้ง
4. ผู้เขียนบทความต้องยินยอมโอนลิขสิทธิ์ให้แก่วารสารชัยภูมิปริทรรศน์ ก่อนการตีพิมพ์ และไม่นำผลงานไปเผยแพร่หรือตีพิมพ์กับแหล่งอื่น ๆ หลังจากที่ได้รับการตีพิมพ์กับวารสารชัยภูมิปริทรรศน์แล้ว

5. ชื่อผู้นิพนธ์ที่ปรากฏในบทความต้องเป็นผู้ที่มีส่วนในบทความนั้นๆ จริง

บทบาทหน้าที่ของผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความ

1. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้นิพนธ์บทความ การพิจารณาคุณภาพของบทความต้องคำนึงถึงคุณภาพของบทความเป็นหลัก และพิจารณาบนหลักการและเหตุผลทางวิชาการโดยปราศจากอคติหรือความขัดแย้งส่วนตัว
2. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องตระหนักว่าตนเองเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญ มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของบทความที่รับประเมินอย่างแท้จริง
3. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องไม่แสวงหาประโยชน์จากบทความที่ตนเองได้ทำการประเมิน
4. หากผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความได้ตรวจสอบแล้วพบว่าบทความที่รับประเมิน เป็นบทความที่คัดลอกผลงานชิ้นอื่น ๆ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบทันที พร้อมแสดงหลักฐานประกอบที่ชัดเจน
5. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องรักษาระยะเวลาประเมินตามกรอบเวลาประเมินที่วารสารชัยภูมิปริทรรศน์กำหนด รวมถึงไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความให้ผู้อื่นได้รับรู้

การเตรียมต้นฉบับเพื่อการเสนอจัดพิมพ์ในวารสารชัยภูมิปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

1. ขนาดของต้นฉบับ

พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษสี่ขนาด A4 โดยเว้นระยะระหว่างขอบกระดาษด้านบน 3.81 ซม. ด้านขวา กับด้านล่าง 2.54 ซม.

2. รูปแบบอักษรและการจัดวางตำแหน่ง

ใช้รูปแบบอักษร TH Sarabun PSK พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด โดยใช้ขนาดและชนิดของตัวอักษร รวมทั้งการวางตำแหน่งดังนี้

2.1 ขนาดกระดาษ จัดพิมพ์บทความด้วยกระดาษ ขนาด A4 พร้อมระบุเลขหน้า ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่งขีดขอบกระดาษด้านขวาและซ้ายตามรูปแบบการจัดหนังสือทั่วไป

2.2 ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) ขนาด 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

2.3 ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ) ตัวพิมพ์ใหญ่ ขนาด 14 ชนิดตัวหนา ตัวพิมพ์เล็ก ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

2.4 ชื่อผู้เขียน ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่งขีดขอบกระดาษด้านขวา ได้ชื่อเรื่อง โดยให้ใส่ทั้งชื่อผู้เขียนภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุอีเมลด้วย

2.5 ที่อยู่หรือหน่วยงานสังกัดของผู้เขียน ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งขีดขอบกระดาษด้านขวา ได้ชื่อผู้เขียน โดยให้ใส่ที่อยู่หรือหน่วยงานทั้งชื่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.6 หัวข้อบทคัดย่อไทยและอังกฤษ ตำแหน่งขีดขอบกระดาษด้านซ้าย ได้ที่อยู่หรือหน่วยงานสังกัดของผู้เขียน โดยหัวข้อบทคัดย่อไทยและหัวข้อบทคัดย่ออังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตัวพิมพ์ใหญ่

2.7 เนื้อหาบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์ไม่ควรเกิน 3 ย่อหน้า บรรทัดแรกเว้น 1 แท็บ (Tab) จากขอบกระดาษด้านซ้าย และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน

2.8 หัวข้อของคำสำคัญ ภาษาไทย ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งขีดซ้ายหน้ากระดาษ ได้บทคัดย่อภาษาไทย และคำสำคัญนี้ไม่ควรเกิน 3 ศัพท์ ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา

2.9 หัวข้อของคำสำคัญ ภาษาอังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งขีดซ้ายหน้ากระดาษ ได้บทคัดย่อภาษาอังกฤษ และคำสำคัญนี้ไม่ควรเกิน 3 ศัพท์ ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา

2.10 หัวข้อเรื่อง ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งขีดขอบกระดาษด้านซ้าย ระบุหมายเลขข้อ

2.11 หัวข้อย่อย ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ระบุหมายเลขข้อย่อย โดยเรียงตามลำดับตามเลขหัวข้อเรื่องเป็นหลัก

2.13 เนื้อหา ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน โดยบทความวิจัยและบทความวิชาการ ให้มีองค์ประกอบเริ่มตั้งแต่บทนำหรือความนำ เนื้อหาหลัก วิเคราะห์และสรุป บรรณานุกรม ส่วนบทวิจารณ์หนังสือ ให้มีข้อมูลทางบรรณานุกรม ชื่อผู้วิจารณ์ บทวิจารณ์ สำหรับงานสร้างสรรค์ประเภทอื่นๆ ให้มีองค์ประกอบตามบทความวิจัยและบทความวิชาการ

3. จำนวนหน้าต้นฉบับ

เนื้อหาขอบทความตั้งแต่หัวข้อเรื่องจนถึงบรรณานุกรมควรมีความยาวไม่ควรเกิน 15 หน้า
กระดาษ ขนาด A4

4. ช่องทางการส่งผลงาน

4.1 ทางไปรษณีย์ ให้พิมพ์ผลงาน 1 ชุด และซีดีบันทึกผลงานในรูปแบบไมโครซอฟต์เวิร์ด 1
แผ่น ส่งถึง กองบรรณาธิการวารสารชัยภูมิปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ เลขที่ 97 หมู่ที่ 14 บ้าน
โนนเหลื่อม ตำบลนาฝาย อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ 36000 โทรศัพท์ 082-134-1049, 082-
443-9987

4.2 ทาง Email โดยส่งไฟล์เวิร์ด ไปที่ phayalae@mcu.ac.th

4.3 ทาง website โดยส่งไฟล์เวิร์ดเข้าไปในระบบของวารสาร หลังจากนั้น ทางวารสารจะ
ดำเนินการตามลำดับจนกว่าจะมีการตีพิมพ์ผลงาน